BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
5 E
13

M

I.4.

R. II ed, To I, p 394 n. 1

5-9-E-10 -

[illegible]..21.11X

XII.10.34.

OPVS THOMAE CAMPEGII BONONIENSIS, EPISCOPI FELTRENSIS,

De Auctoritate, & Poteſtate Romani Pontificis, & alia opuſcula, quæ indicantur in ſe- quenti pagina.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

AL DVS

VENETIIS, M. D. LV.
Apud Paulum Manutium Aldi F.

De Officio Principis Chriſtiani in Eccleſia.
Licere ſacerdotibus temporalia bona poſſidere
Licere Epiſcopis dominium temporale habere.
De reſidentia Epiſcoporum
De Beneficiorum pluralitate
An Papa labem ſimoniæ incurrere poſsit
De Annatarum inſtitutione, & earum defenſione
De Reſeruationibus beneficiorum
De Penſionibus
De omnium fructuum reſeruatione
De Reſeruatione regreſſuum
De Commendis beneficiorum
De Vnionibus eccleſiarum.
De Coadiutore Epiſcoporum, & aliorum.
De Reſeruatione caſuum abſolutionis.
De Exemptionibus.
De Sententia excommunicationis.
De Interdicto eccleſiaſtico.
De Obſeruatione dierum feſtorum.
An Electus & conſecratus à ſchiſmaticis ſit uerè Epiſcopus.
An Romanus Pontifex poſsit dirimere matrimonium ab hæreticis contractum.

PAVLO IIII. PONT. OPT. MAXIMO.

BIBLIOTECA NA… ROMA VITTORIO EMANUELE

THOMAS CAMPEGIVS, *Epiſcopus Feltren. Felicitatem.*

PROPTER ueritatem, manſuetudinem, & iuſtitiam, deduxit te mirabiliter dextera Domini, Paule Pōt.Opt.Max. Iuſtitia & iudicium præparatio ſedis tuæ. Præuenit te Dominus in benedictionibus, & poſuit in capite tuo coronam de lapide pretioſo. Induit te Dominus ueſtimentis ſalutis: & indumento iuſtitię circundedit te, quaſi ſponſum decoratum corona, & quaſi ſponſam ornatam monilibus ſuis. Quia dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem: propterea unxit te Deus, Deus noſter, oleo lætitiæ præ conſortibus tuis. Dextera Domini fecit uirtutem: dextera Domini exaltauit te. Talem decebat, ut eſſet nobis Pontifex, ſanctus, innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus. Erit opus tuum iuſtitia. Pax & cultus iuſtitiæ, ſilentium & ſecuritas. Sedebit populus tuus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta. Lætamini ita-

que in Domino, & exultate iuſti: & iocundamini omnes recti corde. Lętentur & exultent omnes: quoniam iudicabis populos in æquitate, & gentes in terra diriges. Iudicabis orbem terræ in æquitate, & populos in ueritate. Iubilate Deo omnis terra: ſeruite Domino in lætitia: introite in conſpectu eius in exultatione. quoniam proſpexit Dominus de excelſo ſancto ſuo: Dominus de cœlo in terram aſpexit. Exortum eſt in tenebris lumen rectis: lux orta eſt iuſto, & rectis corde lætitia. Voces iſtæ, Beatiſs. Pater, pſallentium, prophetantium, & lætantium, excitarunt a ſomno hos filiolos meos, quos quandoque infantulos uidiſti: qui & ipſi ſeſe immiſcentes choro pſallentium, & cuneis prophetarum, ſuperno quodam afflati ſpiritu, clamantes: Iubilate Deo omnis terra: pſalmum dicite nomini eius: date gloriam laudi eius; ad ſanctiſsimos pedes tuos, nomine meo, properant, illos deoſculaturi, & ſanctiſsimam benedictionem petituri, cum Eſaia prophetantes, Ponet Dominus uiſitationem tuam pacem, & præpoſitos tuos iuſtitiam. Non audietur ultra iniquitas in Dei eccleſia. Benedictus Dominus, qui fecit mirabilia ſolus: & benedictum nomen maieſtatis eius in æternum: & repleatur maieſtate eius omnis terra. fiat, fiat.

CAP. *Primum. Dominus noſter Ieſus Chriſtus, aſcendens in cœlum vicarium dimiſit in terris; qui eius uice caput & rector eccleſiam regeret, & gubernaret.*

1 Tamdiu conſentaneum fuit, Chriſtum per ſe ipſum regere eccleſiam, quandiu eiuſdem fuit diſpoſitionis cum membris ſuis.

2 Interpretatio illius loci Io. xx. Noli me tangere. ex Io. Chryſo.

3 Non fuiſſet Chriſtus diligens paterfamilias, ſi neminem dimiſiſſet in terris, qui eius uice eccleſiam regeret & gubernaret.

4 Non propterea Chriſtus exiſtens in cœlis minus idoneus eſt ad regẽdam eccleſiam in terris, nec coadiutore indiget.

CAP. II. *Petrus is fuit, quem Chriſtus aſcendens in cœlum loco ſui dimiſit in terris.*

1 Per illa uerba, Paſce oues meas, factus eſt Petrus rector & gubernator eccleſiæ.

2 Illa uerba, Paſce oues meas, ſoli Petro non omnibus Apoſtolis dicta.

CAP. III. *Sententia aſſerentium Petro datam poteſtatem, cum ei dictum, Tu es Petrus, & ſuper hanc petram.*

1 Mos ſacræ ſcripturæ ponendi modum pro modo, & tempus pro tempore.

2 Auctoritates Auguſtini, Hilarii, & Anacleti aſſertionem comprobantes.

3 Contraria aſſertio approbatur ratione, & auctoritate Gregorii.

Cap. IIII. *Petrum antequam ei dictum fuerit, Paſce oues meas, digniorem habitum qui alijs præficeretur.*

1 Petro dictum, Et tu aliquando confirma fratres tuos.

2 Solus Petrus ſuper aquas maris ad dominum peruenit.

3 Soli Petro dictum, Duc in altum.

4 In ſolutione tributi pro domino & Petro datum ſtaterem.

5 Petrus in enumeratione Apoſtolorum ab euangeliſtis omnibus primus nominatus.

6 Plura ſcripturæ loca, quibus Petrus aliorum nomine reſpondebat.

CAP. V. *Petri dignitas & prærogatiua ex his quæ poſt domini reſurrectionem dicta aut facta ſunt.*

CAP. VI. *Teſtimonia patrum de Petri primatu.*

1 Anacleti, Cyrilli, Euſebii Ceſarieñ, Hieronymi, Auguſtini, Chryſoſtomi, & Innocentii.

CAP. VII. *Petri auctoritas & prærogatiua comparata auctoritati datæ eccleſiæ, & alijs Apoſtolis.*

1 Confeſsio Petri, Tu es Chriſtus filius Dei uiui.

2 Reſponſum & confeſsionem Petri referri

non poſſe ad omnes Apoſtolos.

3 Quod dixit dominus, Tu es Petrus &c. referri non poſſe ad omnes Apoſtolos.

4 Differentia inter Petrum de ſe loquentem, & alieno nomine.

5 Verba domini ad Apoſtolos, Quodcunq; ligaueritis; non tribuere æquam poteſtatem cæteris Apoſtolis cum Petro.

6 Quomodo interpretandum ſit quod legitur, cæteros Apoſtolos pari conſortio cum Petro honorem accepiſſe & poteſtatem.

7 Interpretatio loci Hieronymi, Chriſtum dediſſe eandem iudiciariam poteſtatem aliis Apoſtolis.

8 Quando Apoſtoli receperunt a domino ordinis poteſtatem.

9 Interpretatio loci Hieronymi, Chriſtum dediſſe omnem poteſtatem diſcipulis.

10 Interpretatio loci Mat. XIX. Cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, tunc & uos ſedebitis iudicantes duodecim tribus Iſrael.

11 Interpretatio loci Mat. XXIII. nolite uocari rabi, unus eſt enim magiſter ueſter: & uos omnes fratres eſtis.

12 Item alterius loci Mat. XXIII. Principes gentium dominantur eorum. non erit ita inter uos.

CAP. VIII. *Quæ ſint claues eccleſiæ.*

1 Claues, una ordinis, altera iuriſdictionis, ſiue una ſcientiæ, altera poteſtatis.

2 Locus Hieronymi de his qui iudicii clauem a poteſtate ſeparant.

3 Quomodo ſoluantur peccata claue ſcientiæ, locus Chryſo.

CAP. IX. *Cui datæ ſint claues eccleſiæ.*

1 Claues datæ ſunt Petro & Apoſtolis, non tamen ex æquo, ſed Petro, & aliis per Petrum.

2 Eccleſia habet claues, quia Petro eius capiti datæ ſunt.

3 Locus Auguſt. Sicut quædã dicuntur, quæ ad Apoſtolum Petrum uidentur pertinere, neque tamen habent illuſtrem intellectum, niſi cum referuntur ad eccleſiam, cuius ille agnoſcitur in figura geſsiſſe perſonam.

4 Et pro ſe, & pro eccleſia Petrus claues accepit.

5 Quo ſenſu unitas non homo unus claues accepit, quia non unus tantum habet, omnes tamen habent ab uno.

6 Claues habet eccleſia, quia potiora eius membra habent.

7 Cur dicantur eccleſiæ claues.

8 A quo Papa claues accipiat, & cui dimittit moriens.

9 Teſtimonia patrum de clauibus datis Petro.
10 Papa non modo ouium, ſed paſtorum paſtor: Bernar.

CAP. X. *Petrum eccleſiæ fundamentum.*

1 Quomodo Chriſtus, Petrus, & Apoſtoli, nuncupentur eccleſiæ fundamenta.
2 Chriſtus eſt fundamentum fundamentorum. Auguſt.
3 Teſtimonia patrum, Origenis, Cypriani, Baſilii, Hilarii, Ambroſii, Hieronymi, Auguſtini, Cyrilli, Chryſoſtomi, Maximi, Leonis, & Gregorii,
4 Auguſt. uarie interpretatus locum illum, Tu es Petrus. &c. relinquit lectoris arbitrio, an per petram Petrus an Petri fides interpretanda ſit.
5 Si per petram Petrum interpretamur, ubi eccleſia ante Petrum?

CAP. XI. *Petrus immediate poteſtatem accepit a Chriſto.*

1 Petrus primus Apoſtolorum, non quòd ab ipſo cæteri ſint ordinati, ſed quia ipſe, ſicut eorum caput, eſt ordinatus: omnes tamen a Chriſto.
2 Paulus in Epiſcopum ordinatus eſt, non tamen a Petro.
3 Iacobus Iuſtus ordinatus eſt a Petro, Ioã. & Iacobo, quantum ad uiſibilem unctionem, cum prius eſſet inuiſibiliter ordi-

natus.
4 Quomodo Apoſtoli Petrum principem ſuum eſſe uoluerunt, ſi Petrus à Chriſto primatum accepit.
5 Quomodo interpretandum ſit concilia poteſtatem dediſſe Rom. Pontifici.

CAP. XII. *Diſſolutio eorum, quæ obijciuntur primatui Petri.*

1 Quomodo traditæ fuerint oues paſcendæ etiam aliis Apoſtolis.
2 Iacobus paſtor Hieroſolymorum, Petrus totius eccleſiæ.
3 Cur ſedes prima non eſt poſita Hieroſolymis.
4 Quo ſenſu Socrates in Tripartita hiſto. uocat Iacobum Epiſcopum Epiſcoporum.
5 Ex epiſtola ad Galatas colligitur, pares fuiſſe Apoſtolos in unitate fidei eiusq; defenſione, non in iuriſdictione.
6 Reprehendit Paulus Petrum ex charitate, non ex poteſtate: quomodo minor maiorem corripere poteſt.
7 Quomodo Petrus dictus eſt Apoſtolus circumciſionis, Paulus gentium, cum tamen uterque & gentibus & Iudæis uerbum Dei prædicauerint.
8 Quomodo Petrus & Paulus quandoque ſimulauerint.
9 Petrus ſolus non elegit Matthiam & diaco-

nos, ut uitaret ſeditionem, & maior fieret minor: potuit facere, & noluit.

10 Non omnis miſsio dicit ſuperioritatem. quare potuit Petrus ab Apoſtolis mitti in Samariam.

11 Non manet eccleſia ſine capite influente, qui Chriſtus eſt, poteſt ad tempus manere ſine capite miniſteriali.

12 Ante Chriſtum erat eccleſia, cuius caput Deus.

CAP. XIII. *Auctoritatem datam Petro, datam etiam ſucceſſoribus Petri.*

1 Ea ratione Chriſtus miniſtros inſtituit, ut eorum auctoritas ad poſteros continua ſucceſsione uſque ad finem ſeculi permaneret.

2 Amor non facit paſtorem, ſed paſtorem bonum.

3 Petrus ſucceſſorem habet, non cæteri Apoſtoli: quia paſtoris officium eſt ordinarium, Apoſtolatus autem minime perpetuum.

4 Soli Petro data poteſtas gubernandi omnes & quaſcunque oues.

5 Non poſſet eccleſia ſtatuere, quòd eſſent duo ſummi Pontifices.

CAP. XIIII. *Romanum Pont. eſſe Petri in Pontificatu ſucceſſorem.*

1 Teſtimonia ſanctorum patrum de Rom.

Pont. auctoritate, & primatu.
2 Teſtimonia Rom. Imperatorum.
3 Sacrorum conciliorum teſtimonia.
CAP. XV. *Romanum Pont. eſſe, & recte appellari uniuerſalis eccleſiæ Epiſcopum.*
1 Sic ſe uocarunt Rom. Pontifices, ſic ab aliis uocati ſunt.
2 Damaſum ante Gregorium ſe uocaſſe ſeruum ſeruorum Dei.
3 Cur Gregorius recuſauerit uniuerſalem Epiſcopum appellari.
4 Longe diſtare, appellari uniuerſalem Epiſcopum, & uniuerſalis eccleſiæ Epiſcopũ.
5 Rom. Imperatores appellarunt Rom. Pontificem uniuerſalis eccleſiæ Epiſcopum.
CAP. XVI. *Rom. Pontifici ab omnibus Chriſti fidelibus deberi obedientiam.*
1 Spirituale caput præfertur tempotali.
2 Cum Chriſtus dixit Petro, Paſce oues meas; poteſtates ſeculares non excepit.
3 In ueteri lege ſacerdotes ſubiiciebantur regibus.
4 Quod præcepit Apoſtolus, omnem animam ſublimioribus poteſtatibus fore ſubiectam, non infert ſacerdotes ciuilibus magiſtratibus ſubeſſe.
5 Idem nec ex eo quod dixit Petrus, ſubiecti eſtote omni humanæ creaturæ, propter Deum, ſiue regi &c.

6 Interpretatio eius quod habetur ad Rom. XIII. Qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit.
7 Quid tribuat Regi Francorũ extrauag. Clem. V. quæ incipit, Meruit chariſsimi filii.
8 Poteſtas temporalis quamuis a Deo ſit, non tamen immediate.
9 Quomodo Papa utrunque gladium habeat: alterius tamen uſus ſit penes Cæſarem.
10 Gladius temporalis quando reſumendus a Pontifice.
11 De duobus gladiis uariæ interpretationes.
12 Interpretatio illius loci, Non haberes poteſtatem, niſi tibi data eſſet deſuper.
13 Qui a Rom. Pontificis obedientia ſe malo animo ſubtrahunt, nihil magis ad eccleſiam orthodoxam pertinent, quàm Arianorum aut Donatiſtarum eccleſiæ: ſanctus Thomas.

CAP. XVII. *Rom. pontifici nedum debitam, ſed etiam præſtitam fuiſſe obedientiam ab Epiſcopis, principibus, & concilijs.*

1 Teſtimonia patrum, & orientalium Epiſcoporum.
2 Conſtantinopolitañ. Alexandriñ. & Theſſaloniceñ. Epiſcopi legati eſſe conſueuerant Rom. ſedis.
3 Neſtorius a Celeſtino monitus fuit ad coram ſe comparendum infra ab eo prefini-

tum tempus.

4 Conſtantinopolitañ.eccleſia Romanæ ſub-
dita eſt.

5 Teſtimonia Imperatorum etiam ethnico-
rum pro Rom. Pontificis auctoritate.

6 Ante conceſſam Germanis electionem Im-
peratoris, præſtitere Imperatores Roma
no Pontifici fidelitatis iuramentum.

7 Imperatore abrogato, paruiſſe electores
Rom. Pontifici mandanti, ut alium eli-
gerent.

8 Rom. Pontificem depoſuiſſe regem Franco
rum, uel potius proceres a iuramento fi-
delitatis abſoluiſſe, ut depoſito inutili re-
ge alium eligere poſſent.

9 Poſt Federici II abrogationem, petitam a
Conſtantinopolitañ. Imper. a Rom. Pon
tifice unionem occidentalis imperii cum
orientali, & denegatam.

CAP. XVIII. *Maiores cauſas ad Apoſto-
licam ſedem referendas.*

1 Exemplo ueteris teſtamenti id inductum
in eccleſia.

2 Teſtimonia & exempla ſanctorum patrum.

CAP. XIX. *Licitum eſt omnibus ad ſedem
apoſtolicam appellare.*

1 Teſtimonia ſanctorum patrum.

2 Teſtimonium Sardiceñ. concilii.

3 Diſceptatio & reconciliatio Aphricanæ ec-

cleſiæ cum Romana.
4 Aegyptiorum Epiſcoporum teſtimonium.
5 Teſtimonium Cypriani.

CAP. XX. *Nemini licere à Romano Pontifice appellare.*

1 Interpretatio illius canonis, Nemo iudicabit primam ſedem iuſtitiam temperare deſiderantem.
2 Verbum, nemo, excludere omnes etiam collectiue, contra Panor.

CAP. XXI. *Ad Roma. Pontificem ſpectat, aliorum Epiſcoporum electiones confirmare.*

1 Sanctorum patrum teſtimonia.
2 Imperatores quandoque confirmatores fuerunt Epiſcoporum ex indulto ſedis Apoſtolicæ, ut facilius hæreticis obſiſteretur.
3 Quomodo & qua de cauſa huiuſmodi priuilegia antiquata fuerint, & his per Imperatores renunciatum.
4 Confirmatio Imper. non tribuebat Rom. Pontifici auctoritatem & iuriſdictionem, ſed tantum robur electioni contra ſeditioſos & ſchiſmaticos.

CAP. XXII. *Rom. Pontificem maiorem & ſuperiorem fore generali concilio.*

1 Panormitañ. Abbas negat, & exponit omnia de particularibus eccleſiis.
2 Sicut paſtor maior eſt grege ſimul congregato, ſic Rom. Pontifex maior domini-

co grege, non tantum ſingulis.

3 Inſcriptiones patrum, in quibus Rom. Pontifex præponitur concilio.

4 Exempla plura, Rom. Pontifices abſoluiſſe quos concilia damnauerant.

5 Papa a nemine iudicandus, nec etiam a concilio, niſi ſit a fide deuius.

6 Quomodo & quo caſu in generali ſermone comprehenditur uniuerſitas.

7 Poteſtas regendi eccleſiam ſpiritualis a ſolo Deo tribui poteſt.

8 Reſeruauit ſibi Chriſtus iudicium uicarii ſui.

CAP. XXIII. *Diſſolutio obiectorum.*

1 Plus ualet regnum quàm rex, uerum in regno temporali.

2 Hominum electio deſignat tantum inungendum: a Deo & poteſtate diuina ordinatus per eligentes deponi non poteſt.

3 Non recte colligitur: portæ inferi aduerſus eccleſiam præualere non poſſunt: ergo eccleſia ſuperior Rom. Pontifice.

4 Interpretatio loci Hieron. orbis maior eſt urbe.

5 Non maior aut dignior uniuerſalis eccleſia, quòd Rom. Pontifex illius pars ſit.

6 Omnes Epiſcopi congregati cum Papa, non maiorem habent iuriſdictionem ipſo Papa.

7 Mater maior eſt filio ueneratione, non poteſtate.

8 Eccleſia eſt ſponſa Chriſti, etiam Papæ: nec ſunt duo ſponſi, ſed unus: ſicut una iuriſdictio, & una ſponſa.

9 Papa eſt miniſter eccleſiæ, non tamen minor: ita & miniſter eſt Chriſtus, & miniſtri ſunt angeli electorum.

10 Dic eccleſiæ, Mat. XVIII. id eſt, ſi priuata perſona peccat, dic prælato: ſi publica, corã multitudine obiurga, uel eccleſiaſticam cenſuram adhibe.

11 Suprema auctoritas data eccleſiæ, a domino data eſt, cum iuncta eſt capiti ſuo Rom. Pont.

12 Ex loco Hierony. Epiſcopis datam omnem poteſtatem, non colligitur, datam auctoritatem ſupra Papam.

13 Ex eo quòd eccleſia irritam uidetur habuiſſe electiònem Clementis factam a Petro, non colligi eccleſiam ſuperiorem Papa.

14 Quod proceres ſynagogæ inſurrexerint contra Moyſem, non arguit ſuperioritatem eccleſiæ ſupra Papam.

15 Synodus ſubſcribit Pontifici, non quòd auctoritatem addat, ſed conſilium & firmitatem.

16 Quomodo Symachus & alii ſubiecerint ſe iudicio ſynodi.

17 Interpretatio c. Vrbes L X X X. & c. Prouinciæ X C. di.
18 Ex eo quòd Rom. Pontificis ſententiæ examinatæ fuerint in concilio, non colligitur ſuperioritas concilii.
19 Declaratio loci Ambroſii: qui uidetur fauere auctoritati concilii.
20 Declaratio c. De libellis X X. di. & c. Siquis I I. q. V I I. & c. Omnibus X X I I I I. q. I.
21 Declaratio decreti Nicenæ ſynodi, quo uidetur Rom. Pont. non habere curam niſi circumadiacentium locorum, ſicut Alexandriñ.
22 Licet Romana ſedes prima ſit propter Petrum qui ei præſedit; non propterea Hierosolymitañ. ſecunda, quia ei præſedit Iacobus ſecundus Apoſtolorum.
23 Apoſtoli omnes regunt eccleſiam, ſed ordine ſuo.
24 Depoſiti a concilio & Imperatore ſunt Papæ, uel non legitimi Papæ, uel iniuria & perperam.
25 Papa eget concilio, uel ut maturius & conſultius deliberetur, uel ipſe, ſi opus ſit, ab errore reuocetur.
26 Concilium ſuperius eſt, dubio & incerto Papa.
27 Sede uacante, non deeſt eccleſiæ ſua dignitas & auctoritas, deeſt miniſter idoneus,

qui exequatur.

CAP. XXIIII. *Examen & interpretatio decreti Conſtantienſis concilij, de auctoritate concilij ſupra Papam.*

1 Decretum editum fuit non integro nec adhuc plenario concilio.

2 Decretum XL ſeſsionis ſtatuentis, propter quæ & quomodo Papa poſsit corrigi uel deponi; deſignat patres non habuiſſe primum pro edito.

3 Ex literis Martini V. editis in concilio Conſtantień. colligitur, patres non habuiſſe ratum decretum huiuſmodi.

4 Decretum carere confirmatione Martini.

5 Si decretum non ſubſiſtit, quomodo ualidà fuit depoſitio Io.XXIII.& electio Martini?

6 Declaratio literarum Martini in condemnatione Io.huſſ: ex quibus uidetur colligi, quòd error duntaxat eſt, negare primatum ſummi Pontificis ſuper particulares eccleſias, non autem ſuper uniuerſalem, aut concilium.

7 Minus ualuiſſe decretum Baſilień. concilii.

8 Declarandum decretum, quòd concilium præſit Papæ in caſu ſchiſmatis, in caſu incerti capitis, item in caſu notæ hæreſis.

CAP. XXV. *Rom. Pontifex a concilio deponi non poteſt.*

1 Teſtimonia ſanctorum patrum.

2 Declaratio ſententiæ ſancti Thomæ, recurrendum ad Deum, qui eum emendet, uel de medio tollat, ſi caret ſuperiore is, qui deliquit.

3 Locus Ezechiæ, Qui conſtituti ſunt a Deo ſpeculatores domus Iſrael, tenentur clangere tuba, & intimare malum.

4 Sedis Apoſtolicæ præſulem ſuo ſine quæſtione Deus reſeruauit arbitrio.

5 Papa dicere poteſt, Dominus eſt qui me iudicat.

6 Papæ culpas redarguere præſumat mortalium nullus.

7 In eccleſia aliquid ſpecialiter conſtituitur, quia nulla eſt ea ſuperior.

8 Apoſtolica ſedes de tota eccleſia habet iudicare.

9 Nunquam abſcinditur caput, quamuis ægrum & ulceroſum.

10 Dominus non mandauit abſcindi caput, ſi ſcandalo fuerit, ſicut alia membra.

11 Concilium cauſam Symmachi Papæ totam Dei reſeruauit arbitrio.

12 Item dixit Marcellino, Tuo ore iudica cauſam tuam, non noſtro iudicio.

13 Concilium ſub Silueſtro decreuit, Nemo

iudicet primam ſedem.

14 Papa deponi non poteſt in generali concilio, ſicut nec Archiepiſcopus in prouinciali.

15 Dicant ſubditi Papę quod dixit Dauid Sauli, Iudicet dominus inter te & me.

16 Si deuiat terrena poteſtas, iudicatur a ſpirituali: ſi deuiat ſpiritualis, iudicatur minor a maiore: ſi uero ſuprema, a ſolo Deo non ab homine iudicari poteſt.

17 Cur propter alia crimina, quæ plus nocent eccleſiæ quàm hæreſis, Papa deponi non poſsit.

18 Tria ſunt quibus non præeſt ſed ſubeſt Papa, credenda, ſcilicet articuli fidei; agenda, præcepta moralia; medicamenta, ſacramenta. His ſtantibus, quæ tollere non poteſt Papa, non labitur fides nec eccleſia, licet ipſe labatur.

19 Et ſi Papæ mandato, quod repugnat iuri diuino aut naturali, non ſit obediendum, non tamen licebit in eum ſuperiorem agere, & a ſua ſede deiicere.

20 Etiam ſi Papa culpis & erratis ſuis eo deueniret, ut abſciſſo palmiti, infructuoſæ arbori, & ſali infatuato comparari poſſet: non tamen ſubſequitur, ergo ab hominibus iudicari aut deponi poterit.

21 Non ſubſequitur, concilium poteſt iudicare

Papam hæreticum, ergo etiam in minoribus deliɛtis: nec eſt locus a maiori ad minus.
22 Declaratio gl. in c. Si Papa XL. diſt. quæ fuit petra ſcandali.
23 Non ſuſpicio hæreſis, aut hæreſis non uera ſubiicit Papam concilio.
24 Quomodo Papa moneri poſsit de crimine, & denunciari eccleſiæ.

CAP. XXVI. *Romanus Pont. concilio ſe ſubmittere non poteſt ab eo iudicandus.*

1 Hæc inuicem pugnant, quòd quis ſit Papa, & alteri ſubiiciatur.
2 Non poteſt Papa alteri concedere poteſtatem eum excommunicandi.
3 Vicarius non poteſt uniuerſam iuriſdictionem in alium transferre.
4 Nemo Papam nolentem parere iudicio, cui ſe ſubmiſiſſet, cogere poſſet ad parendum. propterea inane foret iudicium, & eluſorium.
5 Quomodo Paſchalis, Damaſus, & Leo IIII ſe purgauerunt in concilio.
6 Nec Adrianus Carolo, nec Leo Ottoni ſe ſubmiſerunt: licet illis conceſſerint electionis Rom. Pontificis cõfirmationem.
7 Interpretatio l. eſt receptum. ff. de iudi.
8 Submiſsio fieri poteſt, cum plures contendunt de pontificatu.

CAP. XXVII. *Ad Rom. Pontificem ſpectat confirmare decreta & acta conciliorum.*

1 Teſtimonia & exempla ſacrorum conciliorum.

CAP. XXVIII. *Ad Rom. Pontificem ſpectat, perperam celebrata concilia damnare.*

1 Teſtimonia ſanctorum patrum & conciliorum.

CAP. XXIX. *Ad Rom. Pontificem ſpectat, ambiguitates declarare, quæ ſuper conciliorum decretis orirentur.*

CAP. XXX. *Rom. Pontifex poteſt diſpenſare ſuper decretis conciliorum.*

1 In quacunque republica opus eſt auctoritate diſpenſandi in legibus ſuis, quòd plures recipiant uarietates & uiciſsitudines, propter quas non poſſunt omni caſu obſeruari.

2 Teſtimonia ſanctorum patrum & conciliorum.

3 Multorum crimina damnabilia ſunt, quæ tamen eccleſia tolerat, pro tempore, intuitu perſonæ, pietatis, aut utilitatis.

4 Sicut quædam ſunt, quæ nulla poſſunt ratione conuelli: ita multa, quæ aut pro neceſsitate temporum, aut pro conſideratione ætatum oporteat temperare.

CAP. XXXI. *Rom. Pontifex poteſt conciliorum decreta abolere.*

1 Exemplum Ezechiæ, qui confregit ſerpentem æneum, quem dominus mandauerat exaltari in deſerto.

2 Certitudinis ueritas uariatur ſecundum rerum uarietatem.

3 Non poſſunt leges humanæ habere illam immutabilitatem, quam habent principia in ſpeculabilibus propter rerum uariabilitatem.

4 Rectum in rebus corporalibus non dicitur abſolute, ſed in ordine ad utilitatem communem.

5 Diſſolutio obiectorum.

OPVS THOMAE CAMPEGII, BONONIENSIS, EPISCOPI FELTRENSIS, DE AVCTORITATE ET POTESTATE ROM. PONTIFICIS IN ECCLESIA DEI.

Dominus noſter Ieſus Chriſtus aſcendens in cœlum uicarium in terris dimiſit, qui eius uice caput & rector eccleſiam regeret & gubernaret. Cap. I.

CVM de auctoritate Romani Pontificis in eccleſia dei, ſit à nobis differendum; erit ſuſcepti laboris exordium exponere, quòd, quamuis Chriſtus Ieſus, ut deus, & homo, caput ſit uniuerſæ eccleſiæ: ad Eph. cap. I. & IIII. &, quoad humanitatem, eiuſdem ſit naturæ cum hominibus: conſentaneum tamen fuit, & con-
1 gruum, ut ex mortali factus immortalis, cum cœlum conſcendit, aliquem in terris dimitteret, qui eius uice caput & rector eccleſiam regeret, ad quem mortalem mortales, & terrenum terreni homines, quibus cœli aditus ante obitum præcluditur, confugere poſſent, in illis rebus, in quibus, pro humani generis imperfectione, iudice egerent, & directore, ea ratione qua Deuter. XVI. conſtitutum

fuit, iudices ſedere in portis ciuitatis, ut facilius ab intrinſecis, & extrinſecis adiri poſſent. Et (ſi licet humanis diuina conferre) ſicut Moſes, conſcenſurus montem ad dei colloquium, ſui ipſius loco reliquit Aaronem, qui uices ſuas gereret ſuper plebem, cui interdictum erat aſcendere montem: ſic decuit Chriſtum, aſcendentem in cœlum, aliquem conſtituere, qui uices ſuas in terris gereret. quod hac ratione comprobatur. Tandiu decuit Chriſtum per ſe ipſum in terris eccleſiam regere, quandiu eiuſdem conſuetudinis fuit, & diſpoſitionis cum membris ſuis. cum autem poſt reſurrectionem immortalitatem eſt conſecutus, & alterius conſuetudinis factus eſt; æquum fuit, & decuit, aliquem nobis loco ſui dimittere, qui nobiſcum humanam uiuens uitam, nos regeret & guberna-
2 ret. unde ſuper illud, Io. xx, Noli me tangere; dixit Chriſoſtomus, quòd uolebat mulier illa adhuc cum eo uerſari, ut ſolebat: & præ lætitia nihil de eo magnum cogitabat. ſed longe melius factus erat ſecundum carnem. Quare hac eam ſententia abducens, & ut reuerenter ſe alloquatur, admonens, dixit: Noli me tangere; quia, etſi eiuſdem naturæ ſim, ut prius, ſum tamen alterius uitæ, & alterius conuerſationis. Proinde prout ex ſententia Auguſtini in illud Ioan. xv.

Ego ſum uitis, & uos palmites; æquum fuit dei filium humanam carnem aſſumere, ut eſſet illa uitis, cuius palmites eſſe poſſemus: ſic æquum fuit, ex mortali factum immortalem, aliò properantem, cœlos aſcenſurum, quempiam nobis relinquere, qui nobis ſimilis eius uice in terris nos regeret. Hinc dixit
3 Innocen. in c. quod ſuper his, de uoto. Non fuiſſet Chriſtus diligens paterfamilias, ſi non dimiſiſſet in terra aliquem, qui uice ſua poſſet ſubuenire neceſsitatibus eccleſiæ. cuius ſententiæ fuit etiam S. Thomas lib. IIII. contra gentil. cap. LXXIIII.

4 Quod ſi quis obiiceret: ſi Chriſtus exiſtens in cœlis eius naturæ, cuius nos palmites eſſe poſſumus, nos in terris ut præcipuum caput noſtrum regit, quid opus eſt alio in terris capite? quaſi minus idoneus ſit, exiſtens in cœlis, nos in terris uiuentes regere, adiutoreq; indigeat: is non bene colligit: quoniam eodem modo colligi poſſet, deus omnipotens prima eſt, & ſufficiens cauſa cunctarum rerum: ſuperuacuæ igitur ſunt ſecundæ cauſæ: quid ergo agros colimus? plantamus arbores? domus ædificamus? procreationi filiorum operam damus? aliaq; naturæ uel artis munia ſubimus, ſi ad hæc omnia ſufficit prima cauſa, deus omnipotens in cœlis exiſtens? ordo ipſe rerum ab ipſo ſum-

mo opifice hoc expoſcit, cuius ſapientiſsimi conſilii non eſt noſtrum exquirere cauſas: nec idonei ſumus ad illarum cognitionem peruenire. Regit Chriſtus exiſtens in cœlis ſuam in terris eccleſiam, illius primus moderator & rector: uoluit tamen & per alios munus ſuum in terris exequi, quos capitis nomine honoramus, quòd ipſius ueri capitis uices gerant.

Item quemadmodum deus omnipotens, qui ab initio creauit cœlum & terram, fecitq; terram germinare herbam uirentem, & lignum pomiferum, creauitq; cete grandia, & omnem animam uiuentem, quas produxerant aquæ in ſpecies ſuas, & omne uolatile ſecundum genus ſuum, & nouiſsime hominem ex limo terræ plaſmauit; potuiſſet poſtea in dies uirentia quæque, & animalia creare, hominesq; plaſmare, quinimo ſolo uerbo producere: uoluit tamen hæc ex propriis ſeminibus propagari. & ſicut uſque ad Noe per ſeipſum mundum gubernauit, deinde per ſacerdotes, iudices, & reges populum ſuum regi uoluit, cum tamen nec minus idoneus foret, nec adiutore indigeret: ſic & Chriſtus Ieſus, quamuis nobiſcum in terris conuerſatus, per ſe ipſum eccleſiam gubernauerit, aſcendens tamen in cœlum uoluit oues ſuas Petro paſcendas tradere, atque

per eum eccleſiam regi & gubernari. Nec propterea colligendum, eum eſſe minus idoneum, & adiutore indigere.

Petrus is fuit, quem Chriſtus, aſcendens in cœlum, loco ſui dimiſit in terris. Cap. II.

PETRVM autem eum fuiſſe, quem Chriſtus, aſcendens in cœlum, loco ſui in terris dimiſerit, eidem tradens eccleſiam ſuam regendam & gubernan
1 dam, deducitur ex illis ipſius uerbis, Paſce oues meas: quibus impleuit, quod promiſerat Matth. XVI. Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam. Quoniam paſcere in ſacris literis ſignificat regere, & reges paſtores dicebantur, iuxta illud Iſaiæ XLIII. Qui dico Cyro, paſtor meus es: & Ezech. XXXIIII. Suſcitabo ſuper eum paſtorem unum, qui paſcat ea, ſeruum meum Dauid. cum eo quod poſtea dixit: & ſeruus meus Dauid, princeps in medio eorum. Homerus etiam uocat Agamemnonem paſtorem populorum.
2 Quòd autem uerba illa, Paſce oues meas, ſoli Petro, non omnibus dicta ſint, colligitur ex priori interrogatione, Diligis me plus his? quæ ad omnes referri non poteſt. Sic & illa uerba, Tu es Petrus, & ſuper

hanc petram &c. Quoniam dominus, cum omnes alloqueretur, non ad unum dirigebat ſermonem, ut cum, Matth. XIX, Petro interrogante, omnibus reſpondit: Amen dico uobis, quòd uos qui reliquiſtis omnia, & ſecuti eſtis me: Cum Mar. VIII. Vos autem quem me eſſe dicitis? Io. XV. Quando miſi uos: Lucæ XXII, Omnes uos ſcandalum patiemini: Matth. XXVI, Sic ergo orabitis: Lucæ XV, Quicunque non receperit uos: Matth. X, Vos autem contriſtabimini.

Sententia aſſerentium Datam Petro poteſtatem, cum ei à domino dictum eſt, Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam.
Cap. III.

SVNT tamen nonnulli, qui opinantur non ſolum promiſſam Petro primam in eccleſia poteſtatem, cum ei dictum eſt, Super hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & tibi dabo claues regni cœlorum; ſed etiam datam; quoniam ab eo promiſſa, cuius, dixiſſe, feciſſe eſt; & cuius nomen eſt fidelis, & uerax; nec ſit deus quaſi homo, ut mentiatur: Nume. XXIII. Nec refragari uerba futuri temporis, Aedificabo eccleſiam, & tibi dabo claues: Cum mos

admodum familiaris fuerit ſacræ ſcripturæ, ponere modum pro modo, & tempus pro tempore: ſicut Ezechiæ XXXI, quæcunque de rege Aſſyriorum futura prænunciantur, quaſi tranſacta memorantur: & de cruce, & paſsione domini ante prænunciatum: Foderunt manus meas, & pedes meos: quaſi ouis ad uictimam ductus eſt: liuore eius ſanati ſumus: ab iniquitatibus populi ductus eſt ad mortem.

2 Quibus facere uidetur Auguſt. ſermone CXXIIII, De temporibus, his uerbis:
» Credendæ erant Petro claues regni cœlo-
» rum: credenda quoque erat ei populorum
» innumera multitudo; quæ eſſet ſuapte natu
» ra uitiis, paſsionibus, culpis inuoluta, ac
» peccatis. Denique ſic ad eum ait: Tibi dedi
» claues regni cœlorum. & quæ ſequuntur. Nec enim putandum, Auguſtinum immemorem legi apud Mat. Tibi dabo: & non, Tibi dedi. Sed quia non dubitabat illam Chriſti promiſsionem, quam euangeliſta explicat uerbo futuri temporis, habuiſſe certum, & quaſi præſentem effectum, uſus eſt uerbo, Dedi, non, Dabo.

» Idem colligunt ex uerbis Hilarii in pſalmum LII, cum dixit, Neganti quidem Petro, claues regni cœlorum non ademit. Si enim non ademit, prius habuerat. Et in

» pſalmum cxxxi, dum inquit: Cum quæ-
» dam de paſsione ſua ad diſcipulos locutus
» fuiſſet, & Petrus tanquam hoc indignum dei
» filio deteſtaretur: cui ſuperius claues regni
» cœlorum dederat; ſuper quem eccleſiam ædi
» ficaturus eſſet, aduerſus quam portæ inferi
» nihil ualerent: qui quæ in terris uel ſoluiſſet,
» uel ligaſſet, ea in cœlis uel ſoluta, uel ligata
» perſiſterent: hunc inquam detrectantem ſa-
» cramentum, tali excepit conuitio, Vade
» poſt me Sathana. Super quibus uerbis in-
duens Chriſoſtomus Chriſti perſonam, ſic
» Petrum interrogat, Quid eſt, ô Petre?
» tu, qui reuelationem deſuper habuiſti, qui
» beatificationem conſecutus es, cui claues re-
» gni cœlorum traditæ ſunt, tam cito, adeoq;
» grauiter lapſus decidiſti?

Adducunt etiam teſtimonium Anacleti, de quo in c. In nouo, xxi. diſt. cum dixit:
» In nouo teſtamento, poſt Chriſtum domi-
» num à Petro ſacerdotalis cœpit ordo: quia
» ipſi primo pontificatus in eccleſia dei datus
» eſt, domino dicente ad eum: Tu es Petrus,
» & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam
meam. Et idem Anacletus in c. Sacroſan-
» cta. xxii diſt. Sacroſancta, inquit, Ro-
» mana & apoſtolica eccleſia, non ab apoſto-
» lis, ſed ab ipſo domino, & ſaluatore noſtro
» primatum obtinuit: ſicut beato Petro apo-

» ſtolo dixit, Tu es Petrus &c:

3 His tamen non obſtantibus, præferenda uidetur ſententia eorum, qui aſſeruerunt, per uerba illa non fuiſſe Petrum conſtitutum eccleſiæ paſtorem. nec enim, Chriſto cum hominibus conuerſante, & gregem ſuum paſcente, quem dirigentem ad opima paſcua oues ſuæ adire, & ſequi poterant, opus erat alio paſtore: quod declarauit Gregorius in Omelia dominicæ reſurrectionis,
» cum dixit, Magnum eſſe actum pietatis di-
» ſpenſatione cognoſcimus, ut is qui futurus
» erat paſtor eccleſiæ, in ſua culpa diſceret,
» qualiter aliis miſereri debuiſſet. & habetur in c. Conſiderandum. L. diſt. Si enim futurus erat paſtor tempore paſsionis, non utique conſtitutus erat, quando ei dictum fuit: Tu es Petrus. Quæ autem adducuntur teſtimonia Auguſtini, Hilarii, Chriſoſtomi, & Anacleti, interpretanda ſunt, datam illam poteſtatem, quia ab eo promiſſa, qui nec fallit, nec fallitur, & cuius promiſsio pro implemento ſumi poteſt: quemadmodum creditor putat ſe in marſupio habere pecuniam, quam promiſit legalis debitor, qui fidem ſeruare conſueuit. Vel dici poteſt, habitū poteſtatem recepiſſe, dilatam executionem: ſicut in electo in epiſcopum dicimus, qui in electione iuriſdictionem quidem recipit, iu-

riſdictionis uſum, non niſi ſuſcepto munere conſecrationis.

Petrum, antequam ei dictum fuerit, Paſce oues meas; digniorem habitum, qui alijs præficeretur. Cap. IIII.

SED reuertamur, unde digreſsi ſumus, & declaremus, priuſquam ei dictum fuerit, Paſce oues meas, Petrum aliis digniorem indicatum, & à domino, & à condiſcipulis dignum habitum, qui
1 aliis præficeretur, in primis ex eo, quod dominus dixit Petro, Lucæ XXII: Et tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos.
2 Ex eo quòd ſolus Petrus ſuper aquas maris ad dominum peruenerit, Matth. XIIII: quod eſſe ſignum pontificii dixit Bernardus lib. de conſideratione ad Eugenium.
3 Ex eo quod habetur Lucæ V: quòd, etſi aliis diſcipulis imperauit, ut laxarent retia, ſoli tamen Petro dixit, Duc in altum. Quod annotauit Ambroſius, & habetur in c. Non turbatur. XXIIII. quæſt. I.
4 Ex eo quòd dominus in ſolutione tributi ſibi Petrum æqualem fecit, Matth. XVII. de quo Auguſtinus lib. quæſtionum noui & ueteris teſtamenti, quæſtione LXXV inquit: Cum dicunt didrachmatis exactores

» ad Petrum: magiſter ueſter num ſoluit di-
» drachma? quo dicto magiſtrum interpella-
» runt, ut pro omnibus ſolueret diſcipulis. Sal-
» uator autem illud pro ſe & Petro dari iu-
» bens, pro omnibus ſoluiſſe uidetur. quia ſi-
» cut in ſaluatore erant omnes magiſterii cau-
» ſæ, ita poſt ſaluatorem in Petro omnes con
» tinentur. quod idem annotauit Hierony-
» mus in Matth. XVIII. his uerbis: Poſt
» inuentum ſtaterem, poſt tributa reddita,
» quid ſibi uult apoſtolorum repentina inter-
» rogatio? in illa hora acceſſerunt diſcipuli
» ad Ieſum dicentes, Quis putas maior eſt in
» regno cœlorum? quia ſcilicet uiderant à Pe
» tro, & domino idem tributum redditum; ex
» æqualitate pretii, arbitrati ſunt Petrum om-
» nibus apoſtolis eſſe prælatum, qui in red-
» ditione tributi domino fuerat comparatus.
» ideo interrogant, quis maior ſit in regno cœ
lorum. Eiuſdem ſententiæ fuerunt, Chri-
ſoſtomus in eum locum, & Orige. Omel. v.

5 Præterea ad Petri dignitatem, & prærogatiuam pertinere uidetur, quòd, etſi uarient euangeliſtæ in apoſtolorum enumeratione, omnes tamen Petrum primum ordine ponunt, alios non eodem ordine. Andream enim Simonis fratrem, quem ſecundum nominat Matthæus; Marcus, & Lucas in actibus poſuerunt quartum: Iacobus

Zebedei, qui quartus eſt Matthæo, Marco eſt ſecundus, Lucæ uero tertius. Ioannes, eius frater, apud Matthæum quintus eſt; apud Lucam in euangelio quartus, in actibus ſecundus, apud Marcum eſt tertius: & ſic de cæteris.

6 Eandem Petri dignitatem, & prærogatiuam agnoſcere poſſumus ex eo, quod Petrus ſæpius aliorum nomine reſpondebat. Interroganti enim domino apoſtolos, an & ipſi uellent abire, quòd multi diſcipulorum retro abiiſſent; reſpondit Petrus, Ad quem ibimus? uerba uitæ æternæ habes: Io. VI. Interroganti Ieſu, Vos autem quem me eſſe dicitis? Reſpondit Petrus, Tu es Chriſtus filius dei uiui: Mat. XVI. Dicente domino, Et uos eſtote parati, quia, qua hora non putatis, filius hominis ueniet; ait ei Petrus, Domine ad nos dicis hanc parabolam, an ad omnes? Lucæ XII. Chriſto dicente, Diuites non facile regnum cœlorum ingreſſuros; reſpondet Petrus, Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te: quid ergo erit nobis? Mat. XIX, & Lucæ XVIII. Dum impleuiſſent diſcipuli ambas nauiculas piſcibus, procidens Petrus ad genua Ieſu dixit, Exi à me domine, quia homo peccator ſum: Lucæ V. Diſcipulis in mari laborantibus apparente domino, & dicente,

Habete fiduciam, ego ſum, nolite timere; reſpondens Petrus dixit, Domine, ſi tu es, iube me uenire ad te ſuper aquas: Matth. XIIII. Transfigurante ſe domino in monte, dixit Petrus, Domine bonum eſt nos hic eſſe: ſi uis, faciamus hic tria tabernacula: Matth. XVII. De noxa remittenda accedens Petrus ad eum dixit, Domine quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? uſque ſepties? Matth. XVII.

Petri dignitas, & prærogatiua ex his quæ poſt reſurrectionem domini dicta, aut facta ſunt.
Cap. V.

PETRI dignitatem, & prælationem oſtendunt plura, ab eo, & apoſtolis acta, & dicta poſt domini reſurrectionem, & illud in primis, quod habetur Act. I. dixiſſe Petrum, Viri fratres, oportet impleri ſcripturam, quam prædixit ſpiritus ſanctus per os ſanctorum. Quod habetur de claudo ſanato ad ſpecioſam portam: Act. III. cum Petrus & Ioannes traditi ſunt in cuſtodiam, & in craſtinum in concilio conſtituti, dixit Petrus, Principes populi, & ſeniores audite. ſi nos diiudicamur in benefacto hominis infirmi: Act. IIII. cum Petrus ad Ananiam dixit, Cur

tentauit Sathanas cor tuum, mentiri ſpiritui ſancto, & fraudare de pretio agri? Act. v. cum Simoni mago cupienti pecunia emere
» ſpiritum ſanctum, dixit Petrus, Pecunia
» tua tecum ſit in perditionem, quoniam do-
» num dei exiſtimaſti pecunia poſsideri:
» Act. VIII. cum ſurrexiſſent quidam de
» hæreſi phariſæorum, qui crediderunt, di-
» centes, Quia oportet circuncidi eos: & con-
» ueniſſent apoſtoli, & ſeniores uidere de uer
» bo hoc, Petrus dixit ad eos, Viri fratres,
» uos ſcitis quoniam ab antiquis diebus deus in
» nobis elegit per os meum audire gentes uer-
» bum euangelii, & credere: Act. XV. In quo concilio, teſte Hieronymo ad Aug. in epiſtola, cuius initium eſt, Tres ſimul epiſtolas: in ſententiam Petri, Iacobus, & omnes presbyteri ſimul tranſiere.

Ad idem deducitur, quod Petro dictum fuit, Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis: aliis uero, Ligatum & in cœlo: quaſi uberior poteſtas data fuerit Petro. quod annotauit Origenes.

Teſtimonia patrum pro Petri primatu. Cap. VI.

SI TESTIMONIA ſanctorum patrum poſtulentur, habemus Anacletum, ſiue tertius, ſiue quartus fuerit Rom. Pontifex poſt Petrum, qui cano-

» ne XIIII dixit: In nouo teſtamento, poſt
» Chriſtum dominum à Petro ſacerdotalis cœ
» pit ordo: quia ipſi primo pontificatus in ec-
» cleſia Chriſti datus eſt, dicente domino ad
» eum, Tu es Petrus, & ſuper hanc petrã &c.
» Conteſtis eſt Cyrillus Alexandrin. Pa-
» triarcha; qui inquit. Sicut Chriſtus acce-
» pit à patre ſceptrum ſuper omnem poteſta-
» tem, & principatum, & ſuper omne quod-
» cunque eſt, & ut ei omnia curuentur, ple-
» niſsimam poteſtatem: ſic & Petro, & eius
» ſucceſſoribus pleniſsime commiſit, ut etiam
» nulli alii quàm Petro Chriſtus, quod ſuum
» eſt plenum, ſed ipſi ſoli dedit.

His aſtipulatur Euſebius, Cæſarienſis epi ſcopus, lib. II eccleſiaſticæ hiſtoriæ, cum
» ait: In ipſis Claudii temporibus clementia
» diuinæ prouidentiæ probatiſsimum omni-
» um apoſtolorum, & maximum fidei ma-
» gnificentia, & uirtutis merito, primorum
» principem Petrum ad urbem Romam, ue-
» lut aduerſum humani generis communem
» perniciem repugnaturus, deducit, ducem
» quendam & magiſtrum militiæ ſuæ, ſcien-
» tem diuina prælia gerere, & uirtutum ca-
» ſtra ductare. Iſte adueniens ex orientis par-
» tibus, ut cœleſtis quidem negociator, merci-
» moniam diuini luminis, ſi quis uelit compa
» rare, aduexit, & ſalutaris prædicationis uer

» bo, primus in urbe Roma euangelii ſui cla-
» uibus ianuam regni cœleſtis aperuit.

Ab his non diſſentit Hieronymus, libro de obitu, ſeu ortu ſanctorum noui teſtamenti, cum dixit, Petrus in Christo eccleſiæ fundamentum, Cephas corporis Chriſti princeps & caput eſt.

Auguſt. autem ſuper illud pſalmi XLIII, Deus deorum locutus eſt, poſt alia inquit,
» Deinde quadrageſimo die ſcilicet aſcenſio-
» nis, commendauit ſancto Petro eccleſiam,
» id eſt uocatam terram à ſolis ortu uſque ad
» occaſum, ne haberent excuſationem, qui uo
» lunt in ſchiſmate perire. Et ſuper illis uer-
» bis, Sic eum uolo manere, donec ueniam,
» quid ad te? inquit, Duas uitas ſibi diuini-
» tus prædicatas nouit eccleſia, unam in fide,
» alteram in ſpe: una ſignificata eſt per apo-
» ſtolum Petrum, propter ſui primatum.
» Et in libro de unico baptiſmo, dixit, Puto
» quòd ſine ſui contumelia Cyprianus epiſco-
» pus Petro comparetur, quantum attinet ad
» martyrii coronam. cæterum magis uereri
» debeo, ne in Petrum contumelioſus exi-
» ſtam. Quis enim neſcit primatum cuilibet
» epiſcopatui præferendum? Et habetur in c.
Puto. II. quæſt. V.

Idem Auguſt. lib. II contra Donat. ci-
» tat Cyprianum his uerbis, Commemorat

Cyprianus

» Cyprianus, quod etiam nos in ſcripturis ſan
» ctis didicimus, apoſtolum Petrum, in quo
» primatus apoſtolorum tam excellenti gratia
» præeminet, aliter quàm ueritas poſtulabat
» de circunciſione agere ſolitum, à poſteriore
» paulo fuiſſe correptum.

Adducamus & Ioannem Chriſoſtomum,
» qui ſuper Act. apoſtolorum inquit: Petrus
» à filio ſuper omnes, qui filii ſunt, poteſta-
» tem accepit, non ut Moſes in gente una, ſed
» in uniuerſo orbe, dicente Petro, Paſce o-
» ues meas.

Audiamus & magnum illum Leonem,
quem tubam euangelicam appellarunt, ſer-
mone primo conſecrationis ſuæ, ubi tractans
illud, Lucæ XXII, Simon, ecce Satha-
» nas expetiuit uos, inquit: Commune erat
» omnibus apoſtolis periculum de tentatione
» formidinis, & diuinæ protectionis auxilio
» pariter indigebant, quoniam diabolus om-
» nes cupiebat elidere: & tamen ſpecialis à do
» mino Petri cura ſuſcipitur, & pro fide Petri
» proprie ſupplicatur, tanquam aliorum ſta-
» tus certior ſit futurus, ſi mens principis uicta
» non fuerit. In Petro ergo omnium fortitu-
» do munitur, & diuinæ gratiæ ita ordinatur
» auxilium, ut firmitas, quæ per Chriſtum Pe
» tro attribuitur, per Petrum apoſtolis con-
» feratur. Et in ſermone III inquit, Mul-

» to dignius eſt ad beatiſsimi Petri gloriam
» contemplandam aciem mentis attollere, &
» hunc diem in illius potiſsimum ueneratione
« celebrare, qui ab ipſo omnium chariſmatum
» fonte ita copioſis irrigationibus inundatus,
» ut cum multa ſolus, nihil in quenquam ſine
» eius participatione tranſierit.

Idem ad Anaſtaſium ſcribens inquit,
» Sicut in uno corpore multa membra habe-
» mus, omnia autem membra non eundem
» actum habent: ita multi unum corpus ſumus
» in Chriſto, ſinguli autem alter alterius mem
» bra. hæc connexio totius quidem corporis
» unitatem requirit, ſed præcipue exigit con-
» cordiam ſacerdotum: quibus tametſi ſacer-
» dotii ſit dignitas communis, non eſt tamen
» ordo æqualis; quoniam & inter beatiſsimos
» apoſtolos, in ſimilitudine honoris, fuit quæ-
» dam diſcretio poteſtatis: at cum omnium
» par electio, uni tamen datum eſt, ut cæte-
» ris præemineret.

Leoni comitem demus Innocentium, li-
bro de officio miſſæ, cap. de primatu Ro-
» mani pontificis, dum inquit: Omnibus au
» tem apoſtolis Chriſtus unum caput præpo-
» ſuit, cui totius eccleſiæ principatum, & ante
» paſsionem, & poſt paſsionem commiſit.
» Ante paſsionem dixit, Tu es Petrus, & ſu-
» per hanc petram ædificabo eccleſiam meam.

» Licet enim uniuerſis apoſtolis dixerit, Quo-
» rum remiſeritis peccata, remittuntur eis, &
» quorum retinueritis, retenta ſunt: princi-
» paliter tamen Petro commiſit, cum dixit,
» Quodcunque ligaueris ſuper terram. Pe-
» trus ergo ligare poteſt cæteros, ſed ligari
» non poteſt à cæteris. Nam & illud particu-
» lariter dictum eſt, Quodcunque ligaueris ſu
» per terram. Circa paſsionem autem, cum di
» xiſſet de omnibus, Simon, ecce Sathanas
» expetiuit uos, ut cribraret ſicut triticum: ſin-
» gulariter tamen Petro ſubiunxit, Et tu ali-
» quando conuerſus confirma fratres tuos. Ad
» Petrum igitur, tanquam ad magiſtrum per-
» tinet cæteros confirmare; cuius fides in nul
» la tentatione deficit. Fides autem apoſtolicæ
» ſedis, ſupra firmam petram ſtabili ſoliditate
» fundata, nullis unquam erroris ſordibus po
» tuit inquinari, ſed abſque ruga manens, &
» macula, pro neceſsitate temporis maculas de-
» terſit errorum. Poſt paſsionem autem, cum
» tertio requiſiſſet à Petro: Simon Ioannis,
» diligis me plus his? & ille tertio reſpondiſ-
» ſet: Tu ſcis domine, quia amo te: tertio
» quoque præcepit: Paſce oues meas: ſtatimq;
» ſubiunxit: Sequere me. Petrus autem ſe-
» cutus eſt Chriſtum, non ſolum in genere
» martyrii, ſed etiam in ordine magiſterii. &
reliqua.

Petri auctoritas, & prærogatiua comparata aucto ritati datæ eccleſiæ, et alijs apoſtolis. Cap. VII.

SI QVAE dicta ſunt Petro à Chriſto Ieſu, comparentur his quæ dicta ſunt apoſtolis, & eccleſiæ, magis perſpicua erit Petri auctoritas, & prærogatiua.
1 Et primò conſideremus, quòd etſi Natanahel cum dixit, Tu es Chriſtus filius dei, confeſſus fuerit eum dei filium, Io. primo. & qui in nauicula erant, cum dixere: Verè filius dei es: Matth. XIIII. Quin etiam Petrus ipſe omnium nomine confeſſus fuerit, Et nos credimus, & cognoſcimus, quia tu es Chriſtus filius dei: putantes quòd per adoptionem, iuxta illud Ioan. primo, Dedit eis poteſtatem filios dei fieri. At Petrus non ſolum confeſſus eſt Chriſtum filium dei, ſed filium dei uerum & naturalem, cum dixit: Tu es Chriſtus filius dei uiui. quòd uiuentis naturale ſit quale eſt ipſe gignere: quapropter promeruit illam recipere promiſſionem, Tu es Petrus, & ſuper hanc petram &c. Et tibi dabo claues regni cœlorum. non autem alii.
2 Nec ex eo quòd dominus omnes interrogauit, Vos autem quem me eſſe dicitis? ſubſequitur, poſt Petri reſponſum ſermonem ad omnes dirigi: quoniam Chriſtus ſæpius diuertit ſer

monem à pluribus ad unum, & ab uno ad plures. Sicut cum mater filiorum Zebedæi petiit, ut ſederent filii ſui, unus ad dexteram, alius ad ſiniſtram; dominus reſpondens, ſermonem dirigit ad filios, dicens: Po
3 teſtis bibere calicem? quòd autem ab omnibus ad Petrum conuerſus ſit ſermo, atteſtantur Matthæi uerba; ex eo quòd cum primo & ſecundo interrogans diſcipulos, præcepit ut nemini dicerent, quòd ipſe eſſet Ieſus. quòd ſi priora uerba, ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferi &c. directa fuiſſent diſcipulis, non opus fuiſſet dicere: Tunc præcepit diſcipulis ſuis, ut nemini dicerent, quòd ipſe eſſet Ieſus: ſed ſat erat dixiſſe: Tunc præcepit, ut nemini dicerent. Nec his repugnat, quòd domini interrogatione cauſa reddita uideretur communis Petro & cæteris, quoniam cum hac priori communione ſtat quòd ipſi Petro facta fuerit poſterior promiſsio: ſicut in communi cauſa tentationis, cum Lucæ XXII dictum eſt, Simon, ecce Sathanas expetiuit uos, ut cribraret ſicut triticum. & quæ ſubſequuntur, Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos: ad uniuerſos referri non poſſunt: propterea dixit: Rogaui pro te Petre, non pro uobis, imo alios Petro commendauit.

4 Differentiam autem inter Petrum de ſe loquentem, & alieno nomine, annotare poſſumus Io. VI. quo loco Petrus pro omnibus reſpondens interroganti Chriſto, Nunquid & uos uultis abire? dixit: Ad quem ibimus? uerba uitæ æternæ habes: & nos credimus, & cognoſcimus, quia tu es Chriſtus filius dei. quæ omnia expreſſa ſunt plurali numero. Nonne ego XII elegi, & ex uobis unus eſt diabolus? Mat. autem XVI, uerba omnia à Chriſto dicta, ſingulari numero proferuntur, Tibi dabo, non, uobis: quodcunque ligaueris, non, ligaueritis: tu es Petrus, non, uos eſtis Petrus. Fuit tamen Petri reſponſio plurali numero enunciata, tanquam omnibus grata & accepta, ne ſingulos oporteret reſpondere. quod etiam ſuperioritatem deſignat.

5 Quamuis autem quod dominus Mat. XVI: ante paſsionem ſoli Petro dixerat: Quodcunque ligaueris ſuper terram &c. id poſt reſurrectionem dixerit omnibus apoſtolis Io. XX: non propterea cenſendum, æquam cum Petro cæteris tributam poteſtatem: quoniam cum ſoli Petro dictum eſt, Paſce oues meas, ſoli Petro ut omnium paſtori data eſt auctoritas alios regendi, aliis uero ut ouibus de ouili, expreſſa parendi neceſsitas; qui etſi ſacerdotes forent, & epiſcopi, uale-

rentq; ex apoſtolatus officio ubique locorum uerbum dei prædicare, & dominicum gregem paſcere, mandante eis domino, ut docerent omnes gentes, Mat. ultimo: Nemo tamen eorum, Petro excepto, in alterum ulla fungebatur poteſtate. pares itaque erant in apoſtolatus officio, impares dignitate, iuriſdictione, & adminiſtratione.

6 Ex his colligere poſſumus, quomodo interpretari debeamus, quæ habentur in c. In nouo. XXI diſt. & in c. Sacroſancta. XXII
» diſt. quòd cæteri apoſtoli pari conſortio
» cum Petro honorem acceperint, & poteſta-
» tem. & in c. Loquitur. XXIIII. quæſt. I.
» cum dicitur: Hoc erant utique cæteri apo-
» ſtoli, quod Petrus fuit, pari conſortio præ-
» diti honoris, & poteſtatis. quamuis nonnulli interpretentur de paritate ordinis, non autem iuriſdictionis: & alii, quòd pares erant, dum Chriſtus cum hominibus conuerſaretur, cui omnes ſubiiciebantur, non Petro: eo autem aſcendente in cœlum, & poſt traditas Petro oues paſcendas, omnes Petrum ut paſtorem ſuperiorem agnouiſſe.

7 Quod uero dixit Hieronymus, ſuper il-
» lud, Quodcunque ligaueritis, Habent qui-
» dem eandem iudiciariam poteſtatem alii apo
» ſtoli, quibus poſt reſurrectionem dominus
» dixit, Accipite ſpiritum ſanctum, quorum

» remiſeritis &c. habet eccleſia in epiſcopis,
» presbyteris, & clericis: ſed ideo Petrus ſpe-
» cialiter accipit, ut omnes intelligant, quòd
» quicunque ab unitate fidei, & ſocietate eius
» ſe ſeparauerit, nec à peccatis ſolui, nec cœ-
» lum ingredi poteſt; interpretandum eſt de
iudiciaria poteſtate ligandi in pœnitentiali fo
ro. quod declarant uerba illa, quibus poſt
reſurrectionem dominus ait: Accipite ſpiri
tum ſanctum, quorum remiſeritis &c. Et
quod dicit, Vt omnes intelligant, quòd qui-
cunque ab unitate fidei, & ſocietate eius ſe
ſeparauerit, nec à peccatis ſolui, nec cœlum
ingredi poteſt. Et ſic interpretanda eſt glo.
ſuper illud Matth. XVI. Quodcunque li-
gaueris: quæ ſecuta Hieronymum, fatetur
omnibus apoſtolis datam iudiciariam pote-
ſtatem, de iudicio ſcilicet diſcernendi inter le
pram & lepram: quæ poteſtas eſt ordinis:
non de iudiciaria contentioſi fori. Tum quia
illa auctoritas, Matth. XVI, loquitur de po
teſtate ligandi, & ſoluendi à peccatis: tum
quia gl. ſubſequenter ſeipſam declarat, cum
dicit: Homo reconciliatur eccleſiæ per iudi
cium ſacerdotis. Hinc dixit ſanctus Thom.
in IIII Sententiarum, diſt. XIX. art. IIII,
dum reſpondet ad id quod habetur Io. XX:
ad peccatorum ſolutionem duplicem requi
ri poteſtatem, ordinis, & iuriſdictionis: pri

mam æqualiter habuiſſe omnes ſacerdotes, non autem ſecundam. Et ideo dictum Ioan. xx. quòd apoſtolis omnibus data eſt poteſtas dimittendi peccata, intelligendum eſt de poteſtate, quæ ordinem concomitatur: & ea de cauſa, in ſacerdotum ordinatione illa proferuntur uerba, Accipite ſpiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata &c. Et ſi quis dixerit: Quomodo interpretari poteſt de ordinis poteſtate, cum illam prius recepiſſent, quando ſcilicet in cœna domini facti fuerant ſacerdotes: reſponſum inuenies
8 à ſancto Thoma, in IIII. diſt. XXIIII. q. II. art. III. quòd dominus dedit diſcipulis ſuis poteſtatem ſacerdotalem, ante paſſionem, quoad principalem actionem, cum dixiſſet: Accipite, & manducate, hoc facite in meam commemorationem: poſt reſurrectionem uero eam dedit poteſtatem, quæ ad actionem ſecundariam attinet, quæ eſt, ligare & ſoluere. Idem ſanctus Thomas contra gentiles cap. LXXII. dixit ad iudiciariam poteſtatem duo requiri, ſcilicet auctoritatem cognoſcendi de culpa, & poteſtatem abſoluendi & condemnandi: & hæc duo nuncupari eccleſiæ claues, diſcernendi ſcilicet ſcientiam, & poteſtatem ligandi & ſoluendi, quas dominus Petro promiſit, Matth. XVI. Tibi dabo claues: deinde ſu-

biiciens: Sic ergo patet, quòd miniſter eccleſiæ in uſu clauium iudicium quoddam exercet. nulli autem iudicium committitur, niſi in ſibi ſubditos. Vnde manifeſtum eſt, quòd non quilibet ſacerdos poteſt abſoluere à peccato, ſed is qui recipit poteſtatem, cui ſcilicet cum traditione poteſtatis traditur uſus illius: quod fit cum præficitur curæ animarum, aut alias huiuſmodi tribuatur poteſtas.

9 Ex his colligi poteſt interpretatio alterius loci Hieronymi, de ſeptem gradibus eccleſiæ, cum dixit Chriſtum dediſſe omnem poteſtatem diſcipulis: dediſſe ſcilicet eis omnem poteſtatem ligandi in foro conſcientiæ, ſicut apoſtolis; ſumendo declarationem à ſubiecta materia: & in hoc erit inter eos paritas: ſed quoad alia, apoſtoli, & ex conſequenti epiſcopi ſunt maiores, teſte eodem Hieronymo, cum in eadem epiſtola dicit:
» Quoniam quicquid in clericis conſecratum
» eſſe prædidiciſti, epiſcopum ſolum habere
» manifeſtum eſt. In illis eſſe partes & mem-
» bra uirtutum, in epiſcopo plenitudinem di-
» uinitatis corporaliter habitare: atque ita ut
» in epiſcopis deum, in presbyteris apoſtolos
» recognoſcas. Non tamen ſubſequitur, Data eſt omnis poteſtas epiſcopis, ergo epiſcopi maiores ſunt Papa: Sicut non infertur,

Data eſt omnis poteſtas diſcipulis, qui preſbyteros referunt, ergo ſunt maiores epiſcopis, quos conſtat maiores eſſe presbyteris: cum Chriſtus apoſtolos inſtituerit, tanquam maiores ſacerdotes, diſcipulos uero minores. c. Decretis. XXI. diſt. Proinde Matthias ex ordine diſcipulorum aſſumptus eſt in ordinem apoſtolatus, tanquam ex minori ordine ad maiorem, & digniorem. Et ſi dicatur, Qui omnia dicit, nihil excludit, iuxta illud apoſtoli ad Heb. II. In hoc quòd omnia ei ſubiecit, nihil omiſit nõn ſubiectum illi: reſpondetur, regulam illam interpretandam, ſecundum ſubiectam materiam, de ligandi & ſoluendi poteſtate in foro pœnitentiali, in qua (ut diximus) apoſtoli ſunt pares.

10 Nondum recedendo ab iſta paritate poteſtatis, diſcutiamus locum Matth. XIX, cum Petro interroganti dominum, Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te, quid ergo erit nobis? dixit: Amen dico uobis, quòd uos, qui ſecuti eſtis me, in regeneratione cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, tunc & uos ſedebitis ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael. ex quo loco colligi uidetur non ſolùm paritas auctoritatis, & poteſtatis ordinis, ſed etiam iuriſdictionis, cum dicatur, Sedebitis iudicantes duodecim tribus Iſrael. Sed dici-

mus, quôd ſi interpretari uolumus de regeneratione ſpiritus, quæ fit per gratiam in baptiſmo, de qua primæ Petri cap. 1. Regenerauit nos in ſpem uiuam: non ſubſequitur, Sedebitis omnes iudicantes &c. Ergo eritis omnes iuriſdictione pares: cum poſsint omnes iudices eſſe, non tamen pari iuriſdictione: ac etiam ſi pari, unus tamen principaliter, alii uero per ipſum: quemadmodum capitis operationes toti corpori tribuuntur, ut aliâs diximus. Si uero interpretari uolumus de reſurrectione corporis, de qua apoſtolus ad Philippen. ſic ſcribit: Reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ; nihil conducit cauſæ noſtræ, cum nobis ſit ſermo de auctoritate Petri, & apoſtolorum, in terris, non autem in cœlo.

11 Similiter ex eo, quod habetur Matthæi XXIII. Nolite uocari rabi: unus eſt enim magiſter ueſter, & uos omnes fratres eſtis: & patres nolite uocari ſuper terram: unus eſt enim pater ueſter, qui in cœlis eſt. nec uocemini magiſtri, quia magiſter ueſter unus eſt Chriſtus; non excluditur unius præſidentia. quoniam uoluit dominus humilitatem docere, & nequis ſuperioritate extollatur, & ſuperbiat: non autem quòd unus non ſit altero maior: quinimo, quòd

unus ſit alio maior, declarant quæ ſubſequiuntur uerba: Qui maior eſt ueſtrum,
12 erit miniſter ueſter. Idem dicitur de eo,
» quod habetur Matthæi XX. Scitis quia
» principes gentium dominantur eorum: &
» qui maiores ſunt, poteſtatem exercent in
» eos: non ita erit inter uos. & de eo quod
» habetur Lucæ XXII. Facta eſt conten-
» tio inter eos, quis eorum uideretur eſſe ma-
» ior, quibus dixit dominus: Reges gen-
» tium dominantur eorum, & qui poteſta-
» tem habent ſuper eos, benefici uocantur:
» uos autem non ſic, ſed ſiquis maior eſt in
» uobis, fiat ſicut minor: & qui præceſſor eſt,
» ſicut miniſter.

Quæ ſint claues eccleſiæ. CAP. VIII.

CVM de clauibus eccleſiæ inciderit ſermo, antequam uideamus cui, aut quibus datæ ſunt, differendum uidetur, quæ ſint iſtæ claues. Et dicimus has duas eſſe, ordinis unam, iuriſdictionis alteram, ſeu ſcientiæ, & poteſtatis. De clauibus ſcientiæ, habemus dominum illarum uſum exprobrantem Scribis & Phariſæis, Lucæ XI: Væ uobis legis peritis, qui tuliſtis clauem ſcientiæ, ipſi non introiſtis, & eos, qui introibant, prohibuiſtis.

» De claue poteſtatis, Super cathedram Moy
» ſi ſederunt ſcribæ & phariſæi. omnia ergo
» quæcunque dixerint uobis, ſeruate & facite.
2 » Hieronymus in Mat. cap. XVI. aſſerit eos,
» qui iudicii clauem à poteſtate ſeparant, ali-
» quid ſibi de phariſæorum ſupercilio aſſume-
» re, ut uel damnent innocentes, uel ſoluere
» ſe noxios arbitrentur: cum apud deum non
» ſcientia ſacerdotis, ſed reorum uita quæra-
» tur. Legimus in Leuitico de leproſis, ubi iu
» bentur, ut oſtendant ſe ſacerdotibus, & ſi le
» pram habuerint, tunc à ſacerdote immundi
» fiant: non quòd ſacerdotes leproſos faciant,
» & immundos, ſed quo habeant notitiam le-
» proſi, & non leproſi, & poſsint diſcernere,
» qui mundus, qui'ue immundus ſit. Quem-
» admodum igitur leproſum ſacerdos, mun-
» dum uel immundum facit, ſic & hic alligat
» uel ſoluit epiſcopus, uel presbyter: non eos
» inſontes facit, aut noxios, ſed pro officio ſuo,
» cum peccatorum audierit uarietates, ſcit quis
» ligandus ſit, quis'ue ſoluendus. Hæc Hie-
3 ronymus. Quomodo autem ſoluantur pec-
cata claue ſcientiæ, habemus à Chriſoſtomo,
» libro III de ſacerdotio, his uerbis: Intelli-
» ge quanto ſacerdotes honore, quanta digni-
» tate ſpiritus ſancti gratia dignata fuerit. Ete-
» nim qui terram incolunt, atque in ea uerſan-
» tur, his datum eſt, ut poteſtatem habeant,

» quam deus optimus maximus neque ange-
» lis, neque archangelis datam eſſe uoluit. ne-
» que enim illis dictum eſt: Quæcunque liga-
» ueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo.
» Habent quidem & terreſtres principes uin-
» culi poteſtatem, uerum corporum ſolum.
» Id autem, quod dico, ſacerdotum uinculum
» ipſam etiam animam contingit, uſqueadeo
» ut quæcunque operati fuerint ſacerdotes in-
» ferne, illa eadem deus ſuperne rata habeat,
» ac ſeruorum ſententiam dominus confirmet.
» Iam quid ipſum eſſe dicit, niſi omnem re-
» rum cœleſtium poteſtatem illis à deo conceſ
» ſam? Quorumcunque enim, ait, peccata re-
» miſeritis, remittuntur eis, & quorumcun-
» que retinueritis, retenta ſunt. cedo, quæ-
» nam poteſtas hac una eſſe maior queat? pa-
». ter omne iudicium dedit filio: at uideo à fi-
» lio totum ſacerdotibus eſſe commiſſum. Et
» infra: Rex aliquis ſi cui ex ſubditis ſuis ho-
» norem hunc impartitus fuerit, ut poteſta-
» tem habeat quoſcunque uelit in carcerem
» coniiciendi, eoſdemq; rurſus relaxandi, is ni
» mirum beatus, & admirandus iudicio om-
» nium erit. at uero qui à deo tanto maiorem
». accepit poteſtatem, quanto cœlum terra pre-
» tioſius eſt, quanto etiam animæ corporibus
» præſtant, num is contemnendum miniſte-
» rium accepiſſe putandus eſt? certe inſania

» manifeſtaria eſt, tantum deſpicere principa-
» tum, ſine quo neque ſalutis, neque promiſ-
» ſorum bonorum compotes fieri poſſumus?
» nam & præter baptiſmum, & ſacroſanctam
» euchariſtiam, quæ manibus ſacerdotum per-
» ficiuntur, condonandorum etiam peccato-
» rum facultatem habent. Idem Chriſoſt. in
illud Matth. XV. Tibi dabo claues regni
» cœlorum, inquit: Huiuſmodi mortali, cœ
» li, & terræ, & omnium quæ in eis ſunt,
» commiſit poteſtatem deus, ut eccleſiam ua-
» lidiorem cœlo demonſtrauit. quòd Trape-
zuntius ſic uertit: Vt quamuis homo eſſet mortalis, cœleſti tamen poteſtate polleret, & claues haberet regni cœlorum: ita Petrus eccleſiam per uniuerſum orbem amplificatam, cœlo etiam ipſo ualidiorem monſtrauit.

Cui datæ ſint claues eccleſiæ. Cap. IX.

NVNC autem uideamus, cui datæ ſint claues eccleſiæ, utrum Petro ſoli, an omnibus apoſtolis ex æquo, an uero Petro principaliter, aliis uero per Petrum, ut ex hoc magis perſpicua ſit Petri
1 auctoritas, & dignitas. Et quidem probabilis ſententia uidetur, ſoli Petro datas huiuſmodi claues, quoniam ſoli Petro reuelatum fuit, Chriſtum eſſe filium dei uiui, ex quo ſolus dixerat, Tu es Chriſtus filius dei uiui: & ei

& ei ſoli dictum fuit, Beatus es Simon: non autem aliis, beati uos eſtis. Et licet omnes interrogati fuerint, Quem uos me eſſe dicitis? & Petrus pro omnibus reſponderit: non tamen omnibus ex æquo, ſed Petro data, & aliis per Petrum. & quemadmodum
2 corpus à capite dependet, & quod capiti tribuitur, & corpori in ſuo capite datum cenſetur: itidem quod dicimus Petrum accepiſſe claues, non excludit, quin potius infert, eccleſiam illas accepiſſe, ut à Petro ipſius capite ſignificatam. & ſic interpretandum quod habetur in c. Quodcunque XXIIII.
» q. I. ex Auguſt. ſuper Io. quodcunque li-
» gaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis.
» ſi hoc Petro tantum dictum eſt, non hoc fa-
» cit eccleſia: ſi autem in eccleſia ſit, Petrus,
» quando claues accepit, eccleſiam ſanctam ſi-
3 gnificauit. & quod dixit in pſalm. CVIII.
» Sicut quædam dicuntur, quæ ad apoſtolum
» Petrum uidentur pertinere, neque tamen ha
» bent illuſtrem intellectum, niſi cum referun
» tur ad eccleſiam, cuius ille agnoſcitur in fi-
» gura geſsiſſe perſonam, propter primatum,
» quem in diſcipulos habuit: ſicut eſt, Tibi da
» bo claues regni cœlorum: & ſi qua huiuſmo
» di: ita Iudas perſonam quodammodo ſuſti-
» net inimicorum Chriſti. Illuſtris enim intellectus, Petrum recepiſſe claues: illuſtrior,

eccleſiam per eum ſignificatam recepiſſe, cum datæ fuerint Petro propter eccleſiam, principaliter tamen Petro. Et hoc eſt, quod dixit idem Auguſt. de agone Chriſtiano:
» Non ſine cauſa inter apoſtolos eccleſiæ ca-
» tholicæ perſonam ſuſtinet Petrus. Huic e-
» nim eccleſiæ claues datæ ſunt, cum Petro da
» tæ ſunt. Et, de doctrina Chriſtiana, capite
» XVIII. Has claues dediſſe eccleſiæ ſuæ.

Quamuis autem Petrus ſuſtineat perſonam eccleſiæ, & eam repreſentando uideatur quodammodo illius figura: non tamen ſubſequitur, non pro ſe, ſed tantum pro eccleſia ſuſcepiſſe claues; ut res figurato, non figuræ tribuatur. quoniam, etſi cum aliquid ſignificatur per uiam parabolæ, ſicut filius prodigus ſignificat peccatorem, operarii ad uineam conducti cultores dei in eccleſia, & huiuſmodi; nulla ſit cura de ſignificantibus perſonis, cum tantum ad ſignificationem aſſumantur: ſecus tamen, cum res uere geſta aliam ſignificat: ſicut tranſitus Iudæorum per mare rubrum, noſtrum de uitiis ad uirtutem tranſitum præfigurat: Magorum aduentus ad Chriſtum adorandum, uiatorum progreſſum ad cœleſtem patriam: & aliæ plures figuræ uaria præfigurarunt, firma manente hiſtoriæ ueritate: quoniam tunc opus eſt primum res geſtas de hiſmet, de quibus

in hiſtoria fit mentio, ueras eſſe; deinde eli-
ci ſpiritualem ſenſum, quo aliud quid præfi
guratur. Hoc ſecundo modo Petrus repræ-
ſentat, & figurat eccleſiam. propterea uer-
ba illa, Tibi dabo claues regni cœlorum, re-
ferenda primum ſunt ad Petrum ipſum, &
cenſendum ipſi factam promiſsionem cla-
uium: deinde admittendus myſticus ſenſus,
promiſſas eccleſiæ claues in perſona Petri.

5 Nec his repugnat quod dixit idem Aug.
» ſermone de apoſtolis: Has claues non ho-
» mo unus, ſed unitas accepit. quoniam illud
intelligendum eſt, quòd non homo unus cla
ues accepit taliter, quòd nullus alius niſi ip-
ſe: ſicut de ſole dici poteſt, quòd non ſolus
lucet, quia lucem ſuam aliis communicat: ta
men ſolus dicitur eſſe, & ſolis nomen ſorti-
tur, quia ſolus propria luce lucet. Sic Pe-
trus ſolus recepit claues, quia principaliter,
& immediate; alii uero per ipſum; à quo in
alios poteſtas clauium deriuatur. Propterea
Gelaſius, & habetur in c. Legatur. XXIIII.
» q. II. de Chriſto ſentiens dixit: Et qui tan
» tum faciendi ſolus habuit poteſtatem, bea-
« to Petro apoſtolo principaliter mandauit,
» Quodcunque ligaueris &c. Et Alex. II. &
habetur in c. Audiuimus. XXIIII. q. I. quòd
» cum omnibus diſcipulis parem ligandi at-
» que ſoluendi poteſtatem dominus daret, Pe

» tro pro omnibus, & præ omnibus claues re-
» gni cœlorum ſe daturum promiſit. Quibus
concordat text. in c. Decretis in fi. XXI.
» diſt. cum dicit, quòd dominus Petrum qua-
» ſi in ſummum ſacerdotem elegit, dum ei pro
» omnibus, & præ omnibus claues regni cœ-
» lorum ſe daturum promiſit. & text. in c. In
illis. LXXX diſt. iuncta gl. dum in fine di-
» citur, Quoniam neque inter apoſtolos par
» fuit inſtitutio, ſed unus præfuit omnibus.
quod gloſator declarat præfuiſſe omnibus
adminiſtratione, etſi conſecratione pares
extiterint.

His ſe ſubſcribit ſanctus Tho. in IIII. ſen
ten. diſt. XXIIII. q. III. art. II. cum in-
» quit, quòd quamuis omnibus apoſtolis da-
» ta ſit communiter poteſtas ligandi atque ſol-
» uendi; tamen ut in hac poteſtate ordo ali-
» quis ſignificaretur, primo ſoli Petro data
» eſt; ut oſtendatur, quòd ab eo in alios de-
» bet iſta poteſtas deſcendere. Et in IIII.
» contra gentil. cap. LXXVI. dicit, quòd
» dominus ſoli Petro promiſit, Tibi dabo cla
» ues regni cœlorum, ut oſtenderet, quòd po
» teſtas clauium erat per eum ad alios deriuan
» da, ad conſeruandam eccleſiæ unitatem.

6 Quod autem habetur in c. firmiter §.
unam ſanctam. de ſumma Trinit. quæ fuit
conſtitutio Lateranenſis concilii ſub Innoc.

III. quòd Chriſtus conceſsit eccleſiæ cla-
ues, apoſtolis eorumq; ſucceſſoribus: &
» quod ibi dixit Io. An. quòd non ſoli Petro
» claues conceſsit, ſed & cæteris apoſtolis: non
interpretandum datas eccleſiæ, quòd ſcilicet
fideles omnes à Chriſto ſuſceperint, cum te-
ſte Ambroſ. lib. de pœnit. & Magiſtro ſent.
in IIII. diſt. XIX. ius hoc ſoluendi & li-
gandi ſolis ſacerdotibus competat: ſed cen-
ſeri datas eccleſiæ, quia datæ potioribus mem
bris eccleſiæ, ut inquit Hier. in epiſcopis, pre
sbyteris, & clericis. quoniam, ut eſt etiam
Philoſophi ſententia ethic. IX. id commu-
nitas facere cenſetur, quod faciunt principes
7 aut optimates, & qui reip. præſunt. Vocan-
tur etiam eccleſiæ claues, quia poteſtas, quæ
in uno perpetua eſſe non poteſt, in pluribus
per ſucceſsionem dici conſueuit communita
tis poteſtas, etſi non omnibus de communi-
tate tribuatur. quod in ſimili dicimus de pri-
uilegio perpetuo dato uniuerſitati. Dici eti-
am poſſunt eccleſiæ claues, quoniam datæ à
Chriſto ad bonum, & commodum eccleſiæ,
Petro & eius ſucceſſoribus: quemadmodum
ſacramenta, dicuntur eccleſiæ ſacramenta,
quòd ad eius utilitatem ſint inſtituta: licet
eorum collatio nec ſingulis, nec uniuerſis,
ſed miniſtris eccleſiæ tributa ſit. Vel quia
præcipue conceſſæ Petro eccleſiæ capiti, aliis

uero mediante Petro, iuxta illud Leonis,
» Ita dominus huius muneris fundamentum
» ad omnium apoſtolorum officium pertine-
» re uoluit, ut in beatiſsimo Petro, apoſtolo-
» rum omnium ſummo, principaliter collo-
» caret, & ab ipſo, quaſi à quodam capite, do-
» na ſua uelut in corpus omne diffunderet.
Et habetur in c. Ita dominus. XIX diſt. & in c. Fundamenta. de elect. lib. VI.

Similiter interpretandum eſt, quod dixit Hoſtienſ. in c. Noua. de pœniten. & remiſſ. duas eſſe claues, unam fori pœnitentialis, alteram contentioſi, & utraſque datas apoſtolis: datas quidem, ſed ordine ſuo, primum quidem Petro, aliis uero per Petrum.

8 Inanis autem eſt quæſtio, à quo Papa claues acceperit, uel cui moriens relinquat: quoniam cum Papa eligitur, neque ſecum claues affert, neque ab eccleſia accipit, ſed à Chriſto, non noua traditione, ſed antiqua, ea ſcilicet, quam dedit Petro. Eccleſia enim electione perſonam deſignat, quæ ſuccedat Petro: Chriſtus autem in beato Petro, cuilibet ſucceſſori claues tradidit. Quod exemplo declaramus. Princeps peregre profecturus, uices ſuas alteri committit: his uero, qui à concilio ſunt, poteſtatem tribuit, ut illo decedente, uel male adminiſtrante, ſucceſſorem, qui uices ſuas gerat, deligant. Conſtat enim,

hunc ſucceſſorem non ab eligentibus, ſed ab ipſo principe poteſtatem ſuſcipere, & illa au ctoritate, quam abiens conſiliariis ſuis reliquit: nec prioris obitu euanuiſſe iuriſdictionem; etſi ante electionem deeſſet, qui eam exerceret.

9 Si præter ea, quæ diximus, alia deſideramus teſtimonia, legamus Auguſt. in ſermo-
» ne de Petro & Paulo, cuius initium eſt, Ec-
» ce fortis, & humilis; cum inquit: O' mira
» potentia, & inæſtimabilis gratia ſaluatoris.
» Quis plebeium piſcatorem facile crederet
» principem, regibus obſiſtere, reges ſancti-
» ficare, regnis omnibus imperare, mundum
» frenare legibus, dæmones calcare ſub pedi-
» bus, iubere uirtutibus, cœlum hominibus a-
» perire, cum uellet, claudere, cum placeret:
» immortale regnum conuerſis donare, nega
» re peruerſis: merita mundi cognoſcere: cul-
» pas & crimina hominibus relaxare? ò inæ-
» ſtimabilis; ò immenſa poteſtas, hominem
» in terra poſitum, tenere cœlum. Ecce ad nu-
» tum Petri, diuini uerbi clauſtra pateſcunt.
» Accepit enim claues regni cœlorum à Chri-
» ſto, ut ſolutis uinculis delictorum, aperiret
» credentibus cœlum.

His ſubſcribit Beda Omel. ſuper illud Mat thæi XVI. Quodcunque ligaueris &c. cum
» inquit: Qui enim regem cœlorum maiori

» dilectione præ cæteris confeſſus, merito præ
» cæteris collatis regni cœleſtis clauibus dona-
» tus eſt. Sed non fruſtra uni conceduntur,
» quod omnibus intimatur. Petra enim ſin-
» gulariter creditur, qua cunctis eccleſiæ re-
» ctoribus Petri forma præponitur.

» Pro coronide addamus Bernard. ad Eu-
» genium libro ſecundo, de conſideratione,
» cum dixit: Age indagemus diligentius,
» quis ſis, quam geras pro tempore perſonam
» in eccleſia dei: qui es ſacerdos magnus, ſum-
» mus Pontifex: tu princeps epiſcoporum,
» tu hæres apoſtolorum. Tu primatu, Abel:
» gubernatu, Noe: patriarchatu, Abraham:
» ordine, Melchiſedech: dignitate, Aaron:
» auctoritate, Moyſes: iudicatu, Samuel: po
» teſtate, Petrus: unctione, Chriſtus. Tu
» es, cui claues traditæ, cui oues creditæ ſunt.
» Sunt quidem & alii cœli ianitores, & gre-
» gum paſtores: ſed tu tanto glorioſius, quan
» to & differentius utrunque præ cæteris no-
» men hæreditaſti. Habent illi ſibi aſsignatos
» greges, ſinguli ſingulos: tibi uniuerſi cre-
» diti, uni unus: nec modo ouium, ſed etiam
» paſtorum tu unus omnium paſtor.

Petram eſſe eccleſiæ fundamentum. Cap. X.

TRANSEAMVS nunc ad aliam Petri prærogatiuam, qua eum fundamentum eccleſiæ appellamus.

1 Quamuis enim uerum, & principale eccleſiæ fundamentum, ſit ipſe Chriſtus Ieſus, iuxta illud Pauli Corint. III. Fundamentum aliud nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus: & alibi, Bibebant autem de ſpiritali conſequente eos petra: petra autem erat Chriſtus: & Petrus ipſe cap. II. ſuæ primæ epiſtolæ, appellet Chriſtum lapidem ſummum, & angularem; docens, ut ſupraædificemus in domum ſpiritualem: Petrus tamen pro eximia ſua fide, & ardenti charitate, etiam petra dicitur: rectéq; conſortium meretur nominis, qui conſortium meretur & operis teſte Ambroſio, ſermone XLIIII. quòd etſi cæteri apoſtoli fundamenta etiam nuncupentur eccleſiæ, iuxta illud Eph. II. Superædificati ſupra fundamentum apoſtolorum: & Apocal. XXI. Murus ciuitatis, habens fundamenta duodecim, & in ipſis duodecim nomina apoſtolorum: Petrus tamen ſolidioris, & principalioris fundamenti denominationem ſortitus eſt: cum ei ſoli, non aliis dictum fuit, Tu es Petrus &c.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

2 Quatenus autem ponamus aliud funda-
mentum, quàm Chriſtum Ieſum, quod ui-
detur contra apoſtolum, legamus Auguſt.
» ſuper pſalmo LXVI, cum dicit: Vt no-
» ueritis, quòd Chriſtus ſit primum & maxi-
» mum, Fundamentum, inquit apoſtolus,
» nemo poteſt ponere, præter id quod poſi-
» tum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus. quo ulte-
» rius nihil eſt. Quomodo putamus, niſi quem
» admodum aperte dicitur ſanctus ſanctorum,
» ſic figurate fundamentum fundamentorum?
» Si ergo ſacramenta cogites, Chriſtus ſanctus
» ſanctorum: ſi gregem ſubditum cogites,
» Chriſtus paſtor paſtorum: ſi fabricam cogi-
» tes, Chriſtus fundamentum fundamentorũ.

Comprobantur hæc quàm plurimis teſti
moniis. Origenes enim in Matth. de cano-
» ne noui teſtamenti diſſerens, inquit: Petrus
» uero, ſuper quem Chriſtus fundauit eccle-
» ſiam, duas tantummodo epiſtolas ſcribit. &
» in cap. VI. epiſtolæ ad Rom. Petro, in-
» quit, cum ſumma de paſcendis ouibus, &
» ſuper ipſum, tanquam ſuper petram, funda-
» retur eccleſia, nullius confeſſio uirtutis alte-
» rius, niſi charitatis exigitur. Idem Omel. V.
» in Exod. inquit: Magno illi eccleſiæ funda-
» mento, petræq; ſolidiſſimæ: ſuper quam
» Chriſtus fundauit eccleſiam.

Idem Cyprianus lib. de ſimpl. prælat.

» Tract. 111. cum dixit: Manifeſtum eſt, ubi,
» & per quos remiſsio peccatorum dari poſsit,
» Nam dominus primum Petro, ſuper quem
» ædificauit eccleſiam ſuam, & unitatis origi-
» nem inſtituit, & oſtendit; poteſtatem iſtam
» dedit. Et infra: Chriſtus eccleſiam ſuam,
» quæ una eſt, fundauit ſuper unum. Et in e-
» piſtola ad Quintium: Quem primum do-
» minus elegit; & ſuper quem ædificauit eccle
» ſiam ſuam. Cum Paulus de circuncifione
» poſtea diſceptaret, ſe uindicauit. Et ad Cor
» nelium: Petrus, ſuper quem ædificata ab
» eodem domino eccleſia fuerat, unus pro om
» nibus loquens, & eccleſiæ uoce reſpondens,
» ait: Ad quem ibimus? uerba uitæ æternæ ha
» bes. Baſilius etiam aduerſus Eunomium,
de quibuſdam ſignis Petrum exprimentibus
» loquens, inquit: Vocem intelligimus Ionæ
» filium, qui fuit ex Bethſaida, Andreæ fra-
» trem: qui ex piſcatore in apoſtolatus miniſte
» rium uocatus eſt: qui quoniam fide præſta-
bat, eccleſiæ in ſe ædificationem ſuſcepit.

» Item Hilarius in Matth. dicta Chriſti uer
» ba explicat in hunc modum: Editis itaque,
» quæ diuerſæ de eo erant, hominum opinio-
» nibus; quid ipſi de ſe ſentiant, quærit. Pe-
» trus reſpondet: Tu es Chriſtus, filius dei ui
» ui. Et dignum quidem confeſsio Petri conſe
» cuta eſt præmium. quia dei filium uidiſſet in

» homine, beatus hic eſt; & ultra humanum » modum oculos intendiſſe, & uidiſſe lauda» tus eſt: non id, quod ex carne & ſanguine » eſt, contuens, ſed dei filium cœleſtis patris re» uelatione conſpiciens: dignusq; iudicatus, » qui, quod in Chriſto dei eſſet, primus cogno» ſceret. O in nuncupatione noui hominis, » felix eccleſiæ fundamentum: digna ædifica» tione illius petra; quæ inferni leges, & tar» tari portas, & omnia mortis clauſtra diſſol» ueret. O beatus cœli ianitor; cuius arbitrio » claues regni æterni aditus traduntur: cuius » terreſtre iudicium, præiudicata auctoritas fit » in cœlo. & quæ in terris ligata ſunt, aut ſolu» ta, ſtatuti eiuſdem conditionem obtineant & » in cœlo.

Quid Ambroſius? nonne in natali Petri » & Pauli, inquit? Diximus frequenter ipſum » Petrum à Domino petram nuncupatum, ſi» cut ait: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram » ædificabo eccleſiam meam. & ſermone » XLVII. de Petri fide differens, inquit: Pe» trus denique pro ſoliditate deuotionis. eccle» ſiarum petra dicitur: ſicut ait dominus: Tu » es Petrus &c. Petra enim dicitur, quòd pri» mum in nationibus fidei fundamentum po» ſuerat: & tanquam ſaxum immobile, totius » operis Chriſtiani compagem, molemq; con» tineat. Idem in lib. de uocat. omnium gent.

» inquit: Quis ignorat hanc firmiſsimam pe
» tram, quæ ab illa principali petra commu-
» nionem & uirtutis ſumpſit, & nominis, hoc
» deſiderium ſemper habuiſſe, ut ſibi morien-
» di pro Chriſto daretur conſtantia? & lib. I.
» Omel. & habetur in c. Fidelior. L. diſt. Fi-
» delior factus eſt Petrus, poſtquam fidem ſe
» perdidiſſe defleuit: atque ideo maiorem gra-
» tiam reperit, quàm amiſit. Tanquam enim
» bonus paſtor, tuendum gregem accepit: ut
» qui ſibi ante infirmus fuit, fieret omnibus fir
» mamentum: & qui in ſe interrogationis ten-
» tatione nutauerat, cæteros ueræ fidei ſtabili-
» tate fundaret.
» Idem atteſtatur Hieronymus in Mat-
» th. qui dicta Chriſti uerba exponens, in-
» quit: Dico tibi, quid eſt, quod ait, Et ego
» dico tibi, quia tu dixiſti, Tu es Chriſtus fi-
» lius dei uiui: & ego dico tibi, non ſermone
» caſſo, nec ullo opus habente: ſed dico tibi,
» quia meum dixiſſe, feciſſe eſt; quia tu es Pe-
» trus &c. Sicut ipſe lumen apoſtolis dona-
» uit. ut mundi lumen appellarentur, cæte-
» raq; ex domino ſortiti ſunt nomina: ita &
» Simoni, qui credebat in Chriſtum, largitus
» eſt nomen, ac ſecundum metaphoram pe-
» træ, recte dicitur ei, ſuper te ædificabo ec-
» cleſiam meam. Et contra Iouinian. qui ex

eo detrahebat uirginitati, quòd non ſuper Ioannem fundata erat eccleſia; admittit ſuper Petrum fundatam eccleſiam, addens rationem, Super Petrum, dicens, fundatur eccleſia; licet id ipſum in alio loco ſuper apoſtolos fiat: ut cuncti claues regni cœlorum accipiant; & ex æquo fortitudo eccleſiæ ſolidetur: tamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite conſtituto, ſchiſmatis tollatur occaſio.

In eandem ſententiam ſcripſit Auguſt. in ſermone de cathedra Petri, his uerbis: Inſtitutio ſolennitatis hodiernæ, à ſenioribus noſtris cathedræ nomen accepit, ideo quòd primus apoſtolorum Petrus, hodie epiſcopatus cathedram ſuſcepiſſe referatur. Recte igitur natalem ſedis illius colunt, quam apoſtolus pro eccleſiarum ſalute recepit, dicente domino, Tu es Petrus. Petrum itaque eccleſiæ fundamentum nominauit. Et ideo digne hoc fundamentum eccleſia colit: ſuper quod eccleſiaſtici ædificii altitudo conſurgit. Vnde conuenienter pſalmus, qui lectus eſt, dicit: Exaltent eum in eccleſia plebis; & in cathedra ſeniorum laudent eum. Bene ergo deus eum in eccleſia exaltari præcepit: quia dignum eſt, ut fundamentum hoc in eccleſia honoretur, propter quod in cœlum aſcenditur.

Accedat Cyrillus lib. XI. in Io. qui affirmat, Chriſtum in noui nominis, Petri ſcilicet, impoſitione, ſignificaſſe quòd in hoc, tanquam in petra, lapideq; firmiſsimo, ſuam eſſet ædificaturus eccleſiam: idem confirmans lib. XII. Theſaurorum: & lib. de ſpiritu ſancto: & alibi ſæpius.

Subſequatur Chriſoſtomus in Omel. de diuite & paupere: qui Petrum uocat principem apoſtolorum; ſuper quem Chriſtus fundauerit eccleſiam ſuam, uere immobilem petram, utq; pro hamo piſcatorio, acciperet claues regni cœlorum.

Nec omittamus Maximum, in ſermone apoſtolorum Petri & Pauli; qui dixit:
» Hic eſt Petrus, cui Chriſtus dominus com-
» munionem nominis libenter indulſit. Vt
» enim (ſicut apoſtolus Paulus edocuit) pe-
» tra autem erat Chriſtus: ita per Chriſtum pe
» trus factus eſt petra, dicente domino: Tu es
» Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo ec-
» cleſiam meam. Nam ſicut in deſerto iuſſu
» dominico ſitienti populo aqua fluxit è petra;
» ita uniuerſo mundo perfidiæ ariditate laxan-
» ti, de ore Petri fons ſalutiferæ confeſsionis
» emerſit.

Item Leo III. ſermone de paſsione do-
» minica, inquit, Vnus de toto mundo eligi-
» tur Petrus; qui & uniuerſarum gentium uo

» cationi, & omnibus apoſtolis, cunctisq; ec-
» cleſiæ patribus præponatur: ut quamuis in
» populo dei multi ſacerdotes ſint, multiq; pa
» ſtores: omnes tamen regat Petrus, quos prin
» cipaliter regit & Chriſtus. Magnum & mi-
» rabile huic uiro, dilectiſsimi, conſortium po
» tentiæ ſuæ diuina tribuit dignatio; ut ſiquid
» commune cæteris tribuit eſſe principibus,
» nuſquam niſi per iſtum dedit, quicquid cæ-
» teris non negauit. Omnes denique apoſto-
» los, quid de ſe opinentur homines, interro-
» gat: & tandiu reſpondentium communis
» eſt ſermo, quandiu humanæ intelligentiæ
» explicatur ambiguitas. At ubi, quid ſenſus
» habebat diſcipulorum, exigitur, primus eſt
» in domini confeſsione, qui eſt primus in apo «
» ſtolica dignitate & poteſtate: qui cum dixiſ- «
» ſet, Tu es Chriſtus filius dei uiui; reſpon- «
» dit ei Ieſus: Beatus es, Simon Bariona: quia «
» caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed pater «
» meus, qui in cœlis eſt. ideo beatus es, quia «
» pater meus te docuit: nec terrena te fefellit «
» opinio, ſed inſpiratio te cœleſtis inſtruxit: «
» & non caro & ſanguis, ſed ille tibi, cui ſum «
» filius unigenitus, indicauit. & inquit: Ego «
» dico tibi, hoc eſt, ſicut pater intus manife- «
» ſtauit tibi diuinitatem meam: ita & ego no-
» tam tibi facio excellentiam tuam; quia tu es «
» Petrus, ideſt, cum ego ſim inuiolabilis pe-

tra,

» tra, ego lapis angularis, qui facio utraque u-
» num : ego fundamentum, præter quod ne-
» mo poteſt aliud ponere : tamen & tu quo-
» que petra es ; quia mea uirtute ſolidaris ; ut,
» quæ mihi poteſtate ſunt propria, tibi ſint par
» ticipatione communia. Et ſuper hanc petram
» ædificabo eccleſiam meam : & portæ inferi
» non præualebunt aduerſus eam. Et ſuper
» hoc, inquit, ſaxum, hanc ſoliditatem & for-
» titudinem, æternum conſtituam templum ;
» & eccleſiæ meæ cœlo inſerenda ſublimitas,
» in huius firmitate conſurget. Quod idem
» paucis immutatis uerbis repetit in Omel.
» quæ ſabbato poſt dominicam quadrageſimæ
» legitur.

His ſubſcribit Gregor. lib. IIII. epiſtola
» XXXII. ad Mauritium, his uerbis : Cun-
» ctis euangelium ſcientibus liquet, quòd uo-
» ce dominica ſancto, & omnium apoſtolo-
» rum principi, Petro apoſtolo, totius eccle-
» ſiæ cura commiſſa eſt. Ipſi quippe dicitur :
» Petre, amas me ? paſce oues meas. ipſi dici-
» tur : Ecce Sathanas expetiit cribrare uos, ſi-
» cut triticum. &, ego rogaui pro te, Petre,
» ut non deficiat fides tua : & tu aliquando con
» uerſus, confirma fratres tuos. ipſi dicitur : Tu
» es Petrus, & ſuper hanc petram &c. Et in-
» fra : Ecce claues regni cœleſtis accepit : po-
» teſtas ei ligandi atque ſoluendi tribuitur : cu-

» ra ei totius eccleſiæ, & principatus com-
» mittitur.

Quòd etſi Auguſt. uarie interpretatus ſit locum illum, Tu es Petrus, & ſuper hanc petram &c. quandoque petram Petrum, quandoque Petri fidem, & quandoque ipſum Chriſtum; quem dixerat filium dei uiui: in retractationibus tamen, poſtquam meminit libri à ſe ſcripti aduerſus Nouatum,
» adiecit hæc uerba: In hoc libro dixi in quo-
» dam loco de apoſtolo Petro, quòd in eo,
» tanquam in petra, fundata ſit eccleſia: qui
» ſenſus etiam cantatur in ore multorum, in
» uerſibus beati Ambroſii, in matutinis laudi-
» bus, in quibus de galli cantu loquens, hoc
» inquit: petra eccleſia canente culpam diluit.
» Sed ſcio me poſtea ſæpiſsime ſic expoſuiſſe,
» quod à domino dictum eſt, Tu es Petrus, &
» ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam me-
» am; ut ſuper hanc intelligeretur, quam con-
» feſſus eſt Petrus dicens: Tu es Chriſtus fi-
» lius dei uiui: ac ſi Petrus ab hac petra appel-
» latus, perſonam eccleſiæ figuraret, quæ ſu-
» per petram ædificatur: & accepit claues re-
» gni cœlorum. Non enim dictum eſt illi, Tu
» es petra; ſed, Tu es Petrus. petra autem
» erat Chriſtus; quam confeſſus Simon, ſicut
» eum tota eccleſia profitetur, dictus eſt Pe-
» trus. Harum autem ſententiarum, quæ ſit

probabilior, eligat lector. Hæc Auguſtin. Ex quibus uerbis colligitur, minime errare, qui per petram, Petrum ipſum interpretati ſunt.

Et quòd petra illa figura Chriſti non fuerit, perſuaderi poſſet ex eo, quòd Chriſti perſonæ minime conuenit, quòd ſuper eam eſſet ædificaturus, cum iam ædificaret, ſicut & ſuper eccleſiæ fidem. Item impertinenter præmiſiſſet dominus, Tu es Petrus; niſi quod ſubſequitur, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, ad Petrum referatur. quod tamen ſubiecit dominus, quaſi uices referens eius, quod dixerat Petrus, Tu es Chriſtus filius dei uiui.

Sed dicet aliquis: Si Petrus fundamentum eſt eccleſiæ; nuſquam igitur erat eccleſia ante Petrum; cum ante fundamentum non ſit ædificium. ſed ſi hoc recte colligeretur, nec Chriſtus Ieſus, ut deus & homo, eccleſiæ foret fundamentum; quæ à iuſto Abel initium habuit, & ante Chriſtum fuit. Reſpondemus tamen quòd Petrus propter fidei ſoliditatem, & illius confeſsionem, fundamentum eſt eccleſiæ explicite credentium in Chriſtum: quæ ut habens hanc qualitatem, non fuit ante Petrum: nec ante Chriſtum: licet eadem ſit eccleſia, continua ſucceſsione, quæ cœpit ab Abel, & forte ab

Adam. quod ſub aliis uerbis dicunt nonnulli, quòd eſt fundamentum eccleſiæ, ideſt, eccleſiaſticæ poteſtatis & iuriſdictionis, quæ ab eo habuit exordium.

Petrus immediate poteſtatem accepit à Chriſto.
Cap. XI.

Ex præmiſsis colligitur, Petrum poteſtatem, & auctoritatem immediate à Chriſto recepiſſe; alios uero me-
1 diante Petro: non quòd à Petro alii apoſtoli in epiſcopos ordinati fuerint; ſed quòd ipſe principaliter, ut eorum paſtor & rector, cæteri uero apoſtoli, ut dignitate proximi, fuerint ordinati. Nec placet illorum ſententia, qui cenſuerunt Petrum à domino epiſcopum conſecratum, alios apoſtolos ab ipſo Petro. ſed magis credimus, quòd ſicut à domino ſimul facti fuerunt ſacerdotes, ſiue cum eis dictum fuit: Hoc facite in meam commemorationem; Lucæ XXII. ſiue cum dictum fuit: Accipite ſpiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata &c. Io. XX. ſic & ſimul facti fuerunt epiſcopi; ſecuti Auguſtinum lib. Quæſtionum no. & uet. teſtamenti; qui dixit, Chriſtum omnes apoſtolos ordinaſſe epiſcopos. Interpretari autem epiſcopos. i. ſacerdotes, ut plerique interpretantur, eſt Auguſtinum de inſcitia redarguere,

quaſi ignorauerit differentiam eſſe inter epiſcopum, & ſacerdotem: etſi Paulus quandoque unum pro altero, & pro utroque nominauerit; prout utrique id, de quo loquebatur, conueniebat. quod ſecus eſt de uerbis Auguſtini. nec ſolum in hanc ſententiam
2 nos adducit Auguſtini auctoritas: ſed etiam ratio. quoniam Paulus, qui epiſcopus fuit, (nec enim Timotheum epiſcopum ordinaſſet, ſi ipſe epiſcopus non fuiſſet) nequaquam à Petro factus fuit epiſcopus, ipſomet profitente ad Gal. 11. ſe nihil à Petro accepiſſe. Quòd ſi Paulus à Petro non fuit ordinatus, multo minus alii, qui Chriſtum in terris cum hominibus conuerſantem ſequebantur. Accedit quòd Paulus ad Eph. IIII. atteſtatur, dominum dediſſe nobis quoſdam quidem apoſtolos, quoſdam autem prophetas, alios uero euangeliſtas, alios autem paſtores. qui autem ſunt paſtores, niſi epiſcopi? Ipſi igitur à domino, non à Petro conſtituti epiſcopi. His aſtipulatur Dionyſ. de eccleſiaſt. hierar. cum
» inquit, quòd Chriſtus ſacerdotalem con-
» ſummationem, ducens diſcipulos in ſanctiſ-
» ſimum patrem ſuum, retulit hierarchiæ per-
» fectionem. Quid autem eſt iſta perfectio, niſi epiſcopalis ordo, qui in eccleſia ſupremus eſt? Igitur Chriſtus ipſe epiſcopos conſtituit & ordinauit. Eidem ſententiæ ſubſcri-

bere uidetur canonum aggregator c. 1. diſt. XXI. cum dixit, quòd Chriſtus XII apoſtolos, tanquam maiores ſacerdotes conſtituit. Maiores autem ſacerdotes ſunt epiſcopi.

Nec his repugnat quod dixit Anacletus, & habetur in c. In nouo. ead. diſt. XXI. » quòd in nouo teſtamento, poſt Chriſtum » dominum à Petro ſacerdotalis cœpit ordo: » quòd ipſi primo pontificatus in eccleſia Chri» ſti datus eſt. quoniam his non repugnat, quòd cæteri apoſtoli in epiſcopos à Chriſto ordinati ſint; licet ipſe Petrus dignitate anterior, & primus fuerit. Quod deſignant quæ paulo poſt ſequuntur uerba, quòd cæteri apoſtoli cum eodem pari conſortio honorem & poteſtatem acceperunt: pari ſcilicet, quoad ordinem, & dignitatem epiſcopalem: impari uero, quoad iuriſdictionem, & eccleſiæ gubernationem. Nec ex eo, quòd ſoli Petro plene & immediate commiſſa eſt paſtoralis cura totius dominici gregis; ſubſequitur: ergo ipſe ſolus ordinatus eſt epiſcopus à domino; alii uero à Petro.

5 Quod uero dixit idem Anacle. & habetur in c. Porro. LXVI. diſt. quòd beatus Iacobus, qui Iuſtus dicebatur, etiam ſecundum carnem frater domini nuncupatus, à Petro, Iacobo, & Ioanne apoſtolis fuit ordinatus; interpretandum eſt de uiſibili un-

ctione, & exteriori ceremonia ordinationis; cuius tunc forma data fuit ab apoſtolis: licet prius fuerit interiori unctione à domino conſecratus: uel quòd tunc fuerit ordinatus epiſcopus Hieroſolymorum, & eam haberet diœceſim; cui præeſſet epiſcopus: uel tunc data forma ordinationis, quòd ſcilicet non niſi à tribus epiſcopis fieret: nec propterea Iacobus bis in epiſcopum ordinatus fuit: quoniam non eadem unctione inunctus fuit,

4 Si quis uero obiiceret, Petrum non immediate à domino, ſed ab apoſtolis ipſis accepiſſe ſuæ poteſtatis prærogatiuam, ex eiuſdem Anacleti uerbis, de quibus in d. c. In nouo. quòd ipſi apoſtoli Petrum principem eorum eſſe uoluerunt; quaſi eorum institutione, & non diuina, primatum ſit conſecutus. reſpondetur; intelligendum eſt, apoſtolos uoluiſſe, Petrum eorum principem eſſe, ideſt, eis placuiſſe, quòd eorum princeps à domino fuerit conſtitutus: quam non nulli uocant uoluntatem conſecutiuam. & quòd taliter interpretandum ſit, declarant eiuſdem Anacleti uerba; quæ recitantur in c. Sacroſancta. XXII. diſt. cum inquit:
» Inter beatos apoſtolos quædam fuit diſcre-
» tio poteſtatis: & licet omnes eſſent apoſtoli;
» Petro tamen à domino conceſſum eſt, &
» ipſi inter ſe uoluerunt idipſum; ut reliquis

omnibus præeſſet apoſtolis. Quòd itaque Petrus aliis præeſſet, ideo fuit, quia à domino conceſſum fuit: & ipſi inter ſe uoluerunt, quia à domino conceſſum fuerat: non autem ideo præfuit, quòd ipſi idipſum uoluerint: nec à deo conceſſum quòd præeſſet, quòd ipſi præeſſe uoluerunt.

Eodem modo interpretandum eſt, quod dixit Iulius, & habetur in c. Dudum. III. q. VI. quòd apoſtoli, & eorum ſucceſſores ſanctam Rom. eccleſiam primatum omnium eccleſiarum eſſe uoluerunt.

5 Et ſi quandoque legatur concilia dediſſe Rom. Pontifici poteſtatem in eccleſia dei, interpretandum eſt non cumulatiue, ſed priuatiue ad alios: quia multa ſubtraxerunt ab epiſcopis, & miniſtris eccleſiæ, & uoluerunt ad ſolum Papam pertinere. c. Dudum. III. q. VI. & c. Quamuis. ead. cau. & q. Olim enim poterat prouinciale concilium ex cauſa deponere epiſcopum. c. Siquis. c. Si autem. XV. q. VIII. ſed poſtea per concilia decretum, quòd licet apud prouinciales epiſcopos poſsint examinari cauſæ epiſcoporum, diffiniri autem nequaquam abſque Rom. Pontificis auctoritate, ut in c. Quamuis III. q. VI.

Diſſolutio eorum, quæ obijciuntur primatui Petri.
Cap. XII.

SVPEREST pro uberiori declaratione poteſtatis, & præeminentiæ Petri in eccleſia, ut diluamus plura, quæ illi obiiciuntur: etſi multa hucuſque ſublata fuerint.

1 Primo obiicitur, ex illo loco, Io. ultimo, Paſce oues meas; non probari Petri præ aliis apoſtolis prærogatiuam: cum idem aliis apoſtolis demandatum uideatur. quoniam trifariam cenſetur quis Chriſti oues paſcere, doctrina ſalutari, exemplari uita, & diſciplina ſeu correctione: & hæc omnia demandata uideantur omnibus apoſtolis, non ſoli Petro: quibus etiam omnibus à domino dictum fuit, Mat. v. Vos eſtis lux mundi: ſic luceat lux ueſtra coram hominibus. & cap. ultimo: Euntes docete omnes gentes. Item Io. ultimo: Quorum remiſeritis &c. His reſpondemus, quòd etſi hæc omnia demandata fuerint etiam cæteris apoſtolis, ordine tamen quodam commiſſa, principalius ſcilicet & plenius Petro, aliis uero minus, quòd Petro minores eſſent, uelut oues ſub paſtore. Nec conſequitur: hæc omnia omnibus demandata ſunt: ergo æquali menſura: ergo omnes pari funguntur poteſtate.

Secundo obiiciunt, quòd ſiquis maior in-
ter apoſtolos cenſendus foret, is fuiſſet Iaco-
bus Alphæi, epiſcopus Hieroſolymorum:
ubi Chriſtus Pontifex fuit; & ſuo ſanguine,
pro humani generis redemptione, eccleſiæ
2 illius fundamenta iecit. Sed reſpondetur, Ia
cobum ſucceſſorem fuiſſe Ieſu Chriſti in regi
mine eccleſiæ Hieroſolymitanæ, Petrum au
tem in regimine uniuerſalis eccleſiæ; qui &
Hieroſolymis ſua uſus eſt auctoritate, ut in
Matthiæ electione, cum dixit: Oportet ex
his uiris, qui nobiſcum ſunt congregati &c.
cum, loquentibus apoſtolis uariis linguis,
qui ut ebrii irriderentur, Petrus eleuans uo-
cem ſuam, ex Iohelis teſtimonio oſtendit eos
nón ebrios, ſed ſpiritu ſancto repletos. cum
Ananiam & Saphyram mentientes ſpiritui
ſancto, damnauit. cum Simonem magum
reprehendit, & ſententiam condemnationis
protulit, dicens: Pecunia tua tecum ſit in
perditionem: quia donum Dei exiſtimaſti
pecunia poſsideri. cum ſuper obſeruatione
legalium, in concilio Hieroſolymitano exor
ſus eſt ſermonem. & aliàs ſæpius. Quod au
tem Petrus, non Iacobus, nec alius quiſpi-
am ſucceſſerit Chriſto in regimine uniuerſa-
lis eccleſiæ, declaratum eſt ſupra.

3 Cur autem Chriſtus Ieſus, qui Hieroſoly
mis ſalutem humani generis operari digna-

tus eſt: Hieroſolymis legem docuit: Hieroſolymis primum de crucis myſterio prædicatum; & ubi primum apoſtoli ſanctiſsimam congregarint eccleſiam: noluerit in ea primā Petri ſedem ſtatuere: forte ratio eſt, quia euertenda funditus erat, nec relinquendus in ea lapis ſuper lapidem: uel ut confunderet Iudæorum peruicaciam, expectantium Meſſiam regnaturum in Hieruſalem; in quo forſan errore uidentur fuiſſe apoſtoli poſt reſurrectionem: quod indicat matris filiorum Zebedæi poſtulatio, ut ſederent in regno ſuo, unus à dextris, alter uero à ſiniſtris: diſcipulorum in Emaus euntium cum Ieſu ſermo: & interrogatio illa apoſtolorum omnium, cum dominus aſcenſurus eſſet in cœlum, num in tempore illo eſſet reſtituturus regnum Iſrael.

4 Quod autem Socrates lib. IX. cap. XIIII. Trip. hiſt. uocet Hieroſolymitan. eccleſiam, matrem omnium eccleſiarum: & Clemens in ſuis epiſtolis appellet Iacobum fratrem domini, epiſcopum epiſcoporum: fortaſſe ob myſterium paſsionis, & quòd Iacobus frater domini fuerit: apoſtolorum tamen ordinatione, non ſolum inter principales ſedes locum non habuit: ſed ſubiecta fuit Metropolitano Paleſtin. quod indicat » decretum Niceni concilii, quo decernitur,

» epiſcopo Hieroſolymorum antiquitus tradi-
» ta honoris prærogatiua ſeruaretur, manente nihilominus & Metropolitani ipſius prouinciæ dignitate. Cur autem diuina diſpenſatione Petrus & Paulus non in Hieruſalem, ſed in urbe Roma martyrium pertulerint;
» cauſam dixit ſanctus Ambroſius eſſe, ut ubi
» erat caput ſuperſtitionis, illic caput quieſce-
» ret ſanctitatis: & ubi gentilium principes ha-
» bitabant, illic eccleſiarum principes more-
» rentur. & habetur in c. Beati. II. q. VII.

Tertio impugnatur Petri auctoritas, ex loco Pauli, Gal. II. cum dixit, quòd hi qui
» uidebantur eſſe aliquid, nihil ſibi contule-
» runt. quòd ſibi creditum fuit euangelium
» præputii, ſicut & Petro circuncisionis: quòd
» Iacobus, Cephas, & Ioannes dexteras de-
» derunt ſibi & Barnabæ ſocietatis: quòd,
» cum ueniſſet Petrus Antiochiam, reſtitit ei,
» quia reprehenſibilis erat. quæ omnia arguunt Petrum non fuiſſe Paulo maiorem,
5 immo uero in aliquibus inferiorem. Sed reſpondemus, ex eo, quòd Petrus & alii nihil Paulo contulerint; quodq; dexteras iunxerint ſocietatis; inferri paritatem in unitate fidei, & illius defenſione; de qua etiam Mat.
» XXIII. cum dicitur; Vos omnes fratres eſtis: quæ non excludit Petri in alios iuriſdictionem, & auctoritatem. Dicitur autem Pe-

trum, & alios nihil Paulo contuliſſe in do-
ctrina fidei, quia ipſe cœlitus edoctus, nihil
ab eis diſcrepabat, qui ab ipſo domino, dum
in terris conuerſabatur, doctrinam hauſerant:
& in ea re, ut pares, dexteras iunxiſſe ſocie-
6 tatis. Reprehenſio autem facta à Paulo ipſi
Petro, quia reprehenſibilis erat; officium
fuit charitatis: quo etiam minor reprehende
re poteſt maiorem: ut de fraterna monitione
aliàs dicendum erit.

At quòd Paulus ad Petrum uenerit, ſi-
gnum fuit reuerentiæ, & uenerationis, ut re
cte annotauit Hieronymus in epiſtola ad
» Aug. XXII. his uerbis: Denique tantæ au
ctoritatis Petrus fuit, ut Paulus in epiſtola
» ſua ſcribat: Deinde poſt tres annos ueni Hie
» roſolymam uidere Petrum: & manſi apud
eum diebus XV. rurſusq; in ſequentibus:
» Poſt annos XIIII. aſcendi iterum Hieroſo
lymam, aſſumpto etiam Tito. aſcendi autem
» ſecundum reuelationem, & expoſui eis euan
» gelium, quod prædicaui inter gentes; oſten
dens non habuiſſe ſecuritatem euangelii præ-
» dicandi, niſi Petri, & eorum qui cum Petro
7 erant, fuiſſet ſententia roboratum. Hęc Hie
ronymus. At quòd Paulus uocauerit Pe-
trum apoſtolum circuncíſionis, ſe uero gen-
tium; non arguit eorum parem auctorita-
tem, diuiſumq; inter ſe onus prædicandi

euangelium: quoniam uterque & gentibus & iudæis euangelium prædicauit, Petrus enim (ut habetur Act. x.) prædicauit euangelium Cornelio gentili, & domui eius: quod etiam perſpicuum eſt ex his, quæ de
» Petro habentur Act. xv. cum dixit: Vos ſcitis, quòd ab antiquis diebus Deus in no-
» bis elegit per os meum audire gentes uerbum euangelii, & credere. & de Paulo Act. ix.
» habetur: Quoniam uas electionis eſt mihi,
» ut portet nomen meum coram gentibus, & regibus, & filiis Iſrael. & infra, Et conti-
» nuo ingreſſus ſynagogas, prædicabat Ieſum, quoniam hic eſt filius dei. Vterque igitur & Iudæis, & gentibus prædicauit euangelium. Sed ex eo Paulus uocauit Petrum apoſtolum circuncisionis, ſe uero gentium: quoniam Petrus acceptior fuit Iudæis: quibus oportebat primum loqui uerbum dei. at ipſe Paulus licet prius euangelizauerit uerbum dei Iudæis: eis tamen minus fuit acceptus. propterea cum ſibi, & Barnabæ indiuiduo comiti ubique contradiceretur, dixit:
» Vobis oportebat loqui uerbum Dei: ſed
» quoniam repuliſtis illud, & indignos uos iu-
» dicatis æterna uita, ecce conuertimur ad gentes. hinc etiam non inſcripſit nomen ſuum epiſtolæ, quam ad Hebræos ſcripſit.

De reprehenſione tamen Pauli, quòd re-

ſtiterit Petro, quia reprehenſibilis erat; nonnulli euadere conantur, auctore Clemente Alexandrin. Origenis præceptore, non fuiſſe illum Petrum, apoſtolorum principem, ſed ex L X X diſcipulis quempiam alium, nomine Petrum: cuius meminit Euſebius lib. primo Eccleſiaſt. hiſt. cap. X I I I I.

B Hieronymus autem aduerſus Aug. non dubitauit aſſerere, ſimulatam fuiſſe illam reprehenſionem Pauli, quòd ſcilicet ſicut Petrus, cæteriq; apoſtoli, atque etiam ipſe Paulus ob ſcandalum Iudæorum ſimulate ſeruauerunt legalia: ita eadem ſimulatione, quæ fuerat neceſſaria ad ſeruandos Iudæos à ſcandalo; ne ſcandalizarentur gentes, ei gentium ſcandalo occurrerit Paulus ſimulata reprehenſione. Quod autem etiam Paulus ſimulauerit ſeruare legalia, habetur Act. X V.
» cum dicitur: Paulus peruenit in Derben &
» Lyſtram: & ecce diſcipulus quidam, nomi-
» ne Timotheus, filius mulieris uiduæ fidelis,
» patre gentili; cui teſtimonium perhibebant
» qui in Lyſtris erant, & Ionio fratres: hunc
» uoluit Paulus proficiſci ſecum, & aſſumens
» circuncidit eum propter Iudæos, qui erant
» in illis locis. Sciebant enim omnes, quòd pa
» ter eius erat gentilis. Eodem modo totondit ſibi caput in Cenchreis, tanquam perſoluens uotum. Et Act. X X. cum aſſumptis illis

quatuor uiris, de quibus murmurabant Iudæi, purificatus cum illis intrauit in templum, nuncians expletionem dierum purificationis, donec offerretur pro unoquoque illorum oblatio. Hieronymi ſententiam ſecuti ſunt Chriſoſtomus, & Theophilactus. Nobis tamen magis placet illorum ſententia, qui cenſuerunt ſerio, non ſimulate Petrum a Paulo reprehenſum: cum liceat, & deceat in iis, quæ ad fidem attinent, etiam ab inferioribus quemcunque reprehendi, & corripi. Hinc dixit Gregorius, & habetur in c.
» Paulus. II. q. VII. Paulus dicit, Seniorem
» ne increpaueris. Sed hæc regula reſeruan-
» da eſt in eo, cum culpa ſenioris ſuo exem-
» plo non trahit ad interitum corda iuniorum.
Qua ratione dixit ſanctus Tho. ſecunda ſecundæ. Paulus licet eſſet ſubditus Petri,
propter imminens ſcandali periculum circa fi- «
dem Petrum publice arguit. & ſicut glo. di- «
cit ad Gal. II. Petrus exemplum maioribus «
tribuit, ut ſicubi forte rectum reliquiſſent, «
non dedignarentur etiam à poſterioribus «
corrigi. «

Quarto obiiciunt: uerbum ædificari, uerbum eſt ſpiritus, ſignificans per fidem incorporari, & creſcere in Chriſto: quod incongrue transfertur ad poteſtatem regendæ eccleſiæ; quæ ſine fide, & charitate in Papa

malo

malo eſſe poteſt: quare auctoritatem illam, Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam; nihil facere ad Petri primatum. & interpretari ædificare, ideſt, regere, eſt extorquere literam ad extraneum ſenſum. Sed nos negamus, ædificari eſſe incorporari per fidem, & creſcere in Chriſto: quod iam ædificatus ſuper petram, incorporatur Chriſto per fidem, ſicut Hiere. cap. I. dicitur: Ecce conſtitui te hodie ſuper gentes, & ſuper regna, ut euellas, & deſtruas, diſperdas, & diſsipes, ædifices, & plantes. & cap. XVIII. Subito loquar de gente & regno, ut ædificem, & plantem. Nec dicimus, ædificare eſſe regere: nec in myſtico corpore pugnant, quæ in naturali ſunt repugnantia.

5 Quinto obiiciunt primatui Petri, de electione Matthiæ apoſtoli Act. I. in qua non opus fuiſſet aliorum auctoritate, & conſenſu, ſi Petrus caput fuiſſet, & princeps apoſtolorum. itidem de electione VII diaconorum: de qua dicitur Act. VI. quòd elegerunt Stephanum, plenum fide & ſpiritu ſancto, & Philippum &c. quos ſtatuerunt ante conſpectum apoſtolorum, & orantes impoſuerunt eis manus. Ad quod reſpondetur, non recte colligi, Petrum non habuiſſe ſupremam in eccleſia auctoritatem, ex eo quod in

electione Matthiæ, & diaconorum acceſſerit aliorum conſenſus. quoniam ea ratione id actum eſt, ut uitaretur contentio, ut aliis debitus honor daretur, utq; ſeruaret Petrus, quod dominus præceperat: Qui maior eſt ueſtrum, fiat ſicut miniſter. Quæ ſolutio colligitur ex Chriſoſtomo, in eum locum
» Act. apoſtolorum cum dixit: Petrus ut in-
» flammatus, & ſicut ille, cui à Chriſto com-
» miſſum erat ouile, & ut princeps apoſtolo-
» rum, ſemper primus incœpit ſermonem. Vi
» de autem, quia Petrus omnia facit communi
» omnium uoluntate: nihil agit principaliter,
» aut dominatiue. & infra, Oportet ergo ex
» his, qui nobiſcum ſunt, uiris in omni tem-
» pore &c. Quare ita palam omnibus loqui-
» tur, ne contentioſe res fierent, & ad litem
» deuenirent: & ideo ſcandala uitabat: qua-
» propter incipiens, dixit: Viri fratres, opor-
» tet ex uobis, multitudini populi electionem
» concedit, ut & ipſe à contentione liberare-
» tur, & aliis honor exhiberetur. & infra:
» Quid ergo? eum eligere non poterat? uti-
» que poterat; ſed, ne uideretur ipſe gratiam
» dare, ideo non fecit. & deinde, Centum &
» uiginti erant, & unum quærit ex omni mul-
» titudine. Opportune uero primus Petrus hu
» iuſmodi rei dominatur, quia ipſe omnes in
» poteſtate acceperat. ad eum enim dixit Chri

ſtus: Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. hæc Chriſoſtomus.

10 Sexto obiiciunt, de eo, quod habetur Act. VIII. quòd, cum audiſſent apoſtoli, quòd recepit Samaria uerbum dei, miſerunt ad illos Petrum & Ioannem. quod ſuperioritatem deſignat, iuxta illud Io. XIII. Non eſt ſeruus maior domino ſuo, neque apoſtolus maior eſt eo, qui miſit illum: & Lucæ VIII. cum dixit centurio: Nam & ego homo ſum, ſub poteſtate conſtitutus, habens ſub me milites: & dico huic, uade; & uadit. non erit itaque Petrus ſuperior his qui miſerunt eum. Reſpondetur, non ſemper miſsionem ſuperioritatem deſignare. & ut humana omittamus exempla, diuina recenſeamus. Nonne cum æquales, & conſubſtantiales ſint pater, filius, & ſpiritus ſanctus; pater tamen miſit filium, & ſpiritus ſanctus miſſus eſt ab utroque? habetur enim Io. XIIII. Paracletus autem ſpiritus ſanctus, quem mittet pater in nomine meo, ille uos docebit omnem ueritatem. & c. XV. Hæc omnia facient uobis propter nomen meum, quia neſciunt eum, qui miſit me. & paulo poſt: Cum uenerit paracletus, quem ego mittam uobis à patre, ſpiritum ueritatis, qui à patre procedit. & cap. XVI. Si non abiero, paracletus non ueniet ad uos: ſi autem abiero, mittam eum

» ad uos. item act. III. Petrus ad Iudæos: Pœ
» nitemini, & conuertimini; ut deleantur pec-
» cata ueſtra: ut, cum uenerint tempora refrige
» rii à conſpectu domini, & miſerit eum, qui
» prædicatus eſt uobis, Ieſum Chriſtum &c.
uel dicendum, miſſum conſilio, non auctori
tatę. At etiam dici poteſt, Petrum legationem
ab apoſtolis ſuſcepiſſe, ſubſecutũ monita dõ
mini; ut qui maior erat, fieret aliorũ miniſter.

Septimò obiiciunt, quòd Petrus non fue
rit caput eccleſiæ, quoniam cum capitis neceſ
ſaria ſit connexio ad corpus, & abſciſſo capi-
te neceſse ſit & corpus interire; nuſquam eſ-
ſet eccleſia defuncto Petro, aut ſede uacante
per ſui ſucceſſoris obitum, uel priuationem.

11 Reſpondetur, non poſſe eccleſiam conſiſte-
re, uel quoduis aliud corpus, ſine capite,
quod motum influat, & corpus dirigat inte-
riori influxu; qui eſt Chriſtus, cuius ſolius
eſt gratiam influere; non Petrus, aut ſucceſ-
ſor eius, quòd ſolum exteriori gubernatio-
ne corpus myſticum eccleſiæ dirigit. Eſt igi-
tur Chriſtus caput præcipuum eccleſiæ, mo
tum & ſenſum ſpirituales in membra eccle-
ſiæ influens, per modum efficientis cauſæ,
inquantum deus; & per modum meriti,
inquantum homo. Petrus autem, & pro
tempore eius ſucceſſor, eſt caput minus prin
cipale, quod miniſteriale appellare poſſu-

mus: ſine quo eſſe poteſt eccleſia. Non enim omnimoda eſt ſimilitudo corporis ueri, & corporis myſtici, nec utriuſque capitis. Quòd ſi quis ulterius urgeret, ergo ante Chriſtum, ut deum & hominem, non erat eccleſia, aut caruiſſet utroque capite. reſpondetur, quòd licet careret capite, quod eam dirigeret per modum meriti, deus tamen eam dirigebat per modum cauſæ efficientis. Et deum etiam eſſe caput eccleſiæ, colligitur ex Paulo, primæ Corinth. XI. cum dixit: Omnis uiri caput, Chriſtus eſt: caput autem mulieris, uir: caput uero Chriſti, deus; ſic colligendo: Chriſti caput eſt deus: Chriſtus eccleſiæ: igitur deus caput eſt eccleſiæ. propterea non ſine capite erat eccleſia ante Chriſtum, ut deum & hominem. Plura alia obiiciuntur, quæ conſulto omittimus, quoniam eorum diſſolutio ex iis, quæ dicta ſunt, facile colligi poteſt.

Auctoritatem datam Petro, datam etiam ſucceſſoribus Petri. Cap. XIII.

HAEC autem ſuprema Petri auctoritas, non ſoli Petro à Chriſto Ieſu data fuit, ſed eius etiam ſucceſſoribus. quoniam ſi ſoli Petro tributa fuiſſet; eo uita functo, careret eccleſia capite, ad quod in terris recurri poſſit. Nec cenſendum poſt

Petrum diuerſum fore regimen eccleſiæ ab eo, quod fuit eo uiuente: & ex monarchia factam ariſtocratiam, aut oligarchiam: minusq; ad alios, quàm Petri ſucceſſores, tranſiſſe eccleſiæ regimen. Quod comprobauit ſanctus Thomas, lib. IIII contra gentiles, cap. LXXVI. hac ratione: Satis conſtat, Chriſtum eccleſiam conſtituiſſe in ſeculum permanſuram, iuxta illud Eſaiæ IX. Super ſolium Dauid, & ſuper regnum eius ſedebit, ut confirmet illud, & corroboret in iudicio & iuſtitia, à modo uſque in ſempiternum. Igitur ea ratione miniſtros inſtituit, ut eorum auctoritas ad poſteros continua ſucceſſione uſque in finem ſeculi perueniret. aliter non impleretur, quod pollicitus eſt dominus, Matth. ultimo: Ecce ego uobiſcum ſum uſque ad conſummationē ſeculi: cum de his, qui tunc uiuebant, & breui erant morituri, dici non poſsit, quòd ſecum foret in perpetuum. Et hoc eſt, quod dixit Auguſt. ſuper Io. & habetur in c. Quodcunque XXIIII. q. I. Petrus quando claues accepit, eccleſiam ſanctam ſignificauit: quia ſcilicet non tantum pro ſe, ſed etiam pro omnibus ſucceſſoribus accepit, uſque in finem ſeculi, quouſque duratura eſt eccleſia: ut etiam aliàs diximus.

Præterea cum auctoritas Petri & eccleſiæ

data ſit in ædificationem, ut dixit Paulus ſecundæ Corinth. cap. x. indigeatq; eccleſia ædificatione uſque in finem ſeculi, in quo electorum numerus complebitur: ſubſequitur datam pro ſucceſſoribus. Quòd autem eccleſia ædificatione indigeat uſque in finem ſeculi, colligitur ex Hieronymo, ſuper illud pſalmi, Hieruſalem quæ ædificatur ut ciuitas; in qua (inquit) Adhuc non eſt impletum ædificium, ſed continue ædificatur ſuper fundamentum apoſtolorum & prophetarum, ab ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu. Quod etiam teſtatur Chriſoſtomus in illud Matth. xxiiii. Cœlum & terra tranſibunt, uerba autem mea non tranſibunt; cum dixit, quòd uerba illa ad Petrum Matth. xv. Tu es Petrus, & ſuper hanc petram &c. in æternum manſura ſunt. Item ſententia » fuit eiuſdem Chriſoſt. quòd ſicut Chriſtus » accepit à patre ſceptrum eccleſiæ gentium, & » Iſrael, egrediens ſuper omnem principatum, » & poteſtatem, & ſuper quodcunque, ut ei » omne genu curuetur: ſic & Petro, & eius » ſucceſſoribus pleniſsime commiſit. & Cirilli, Hieroſolymitani patriarchæ, ubi per- » ſonam Chriſti inducens, inquit: Tu cum fi- » ne, & ego ſine fine cum omnibus, quos lo- » co tui ponam, pleno & perfecto ſacramen- » to, & auctoritate cum eis ero, ſicut ſum te-

cum. Nec mirum, ſi Adrianus I I (ut in actis ſeptimæ ſynodi habetur) ad Conſtantinum & Irenem Imper. ſcribens de ueneratione
» ſanctarum imaginum, inquit: Nam ipſe
» princeps apoſtolorum, beatus Petrus, qui
» primus apoſtolicæ ſedi præſedit, ſui apoſto
» latus principatum, ac paſtoralis curæ, ſucceſ-
» ſoribus ſuis, qui in ſua ſanctiſsima ſede ſuc-
» ceſſuri ſunt perenniter, dereliquit: quibus &
» auctoritatis poteſtatem, quemadmodum à
» ſaluatore noſtro, & domino deo ei conceſſa
» eſt, ipſeq; tradidit diuino iuſſu ſucceſſoribus
» ſuis: quorum traditione, Chriſti ſacram ima
» ginem, ſanctæq; genitricis eius, apoſtolo-
» rumq;, & omnium ſanctorum uenerantur
» imagines. Quod etiam confeſſus eſt Igna-
tius, Conſtantinopolitan. patriarcha, ad eun
» dem Adrianum ſcribens, his uerbis: Tales
» enim beatas uoces non ſecundum quandam «
» utique ſortem apoſtolorum principi Petro «
» ſolum circunſcripſit, & definiuit, ſed per «
» eum & ad omnes, qui poſt illum ſecundum
» ipſum efficiendi erant ſummi paſtores, & di
» uiniſsimi, ſacriq; pontifices ſenioris Romæ. «

2 Nec ex eo, quòd aliqui ex Petri ſucceſſoribus gregem dominicum nec ament, nec paſcant, ſubtrahitur eis paſcendi, aut regendi auctoritas & poteſtas: etſi deceret eum, qui Petri locum tenet, maiori amore Chriſtum

proſequi. quoniam cum diuerſæ res ſint, po teſtas, & amor, alter ab altero ſeiungi poteſt; adeſſeq; amor ſine primatu, ut in Petro, antequam foret aliorum paſtor; & primatus ſine amore; ſi Petrus poſt ſuſceptam poteſtatem, ante miſsionem ſpiritus ſancti à iuſtitia defeciſſet: quod poterat. propterea non ſubſequitur, deſiiſſe in Petri ſucceſſore poteſtatem, ſi defuerit in Chriſtum amor: quod ideo eſt, quoniam quod dictum fuit Petro: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam: quia ad pontificatum totius eccleſiæ pertinet; oportet & ad ſucceſſorem pertinere: oportetq; Petri ſucceſſorem, eſſe Petrum, ideſt, in fide ſolidum. Quod uero apud Io. dictum eſt Petro, Amas me? diligis me? ad rectitudinem paſtoralis officii ſpectat, etiam ad ſucceſſorem dictum cenſetur, non ut ſit pontifex & paſtor, ſed ut ſit bonus pontifex, & paſtor bonus: quemadmodum & aliàs docuit dominus, qualis eſſe deberet bonus paſtor. At cætera quæ dicta ſunt Petro, cuiuſmodi ſunt: Vade poſt me Sathana: Non ſapis quæ dei ſunt: Cum eſſes iunior, cingebas te: Tu aliquando conuerſus: Antequam gallus cantet, ter me negabis: Vade, & mitte hamum; nec ad paſtorale officium, nec ad illius rectitudinem ſpe-

di oues Christi, easq; undique ad Christi ouile cogendi: nulli tamen data eſt poteſtas gubernandi omnes, & quaſcunque oues: quia ſoli Petro in uniuerſum data eſt poteſtas in omnes; & tam lata, ut etiam in cæteros apoſtolos poteſtatem haberet: non ſic aliis, quorum unus alteri non ſubiiciebatur: ſed omnes cum eſſent oues ouilis Christi, ſubiiciebantur Petro, paſtori conſtituto.

Nec propterea unus eſt paſtor totius eccleſiæ, quia unus epiſcopus maior ſit alio; cum omnes in epiſcopali ordine pares exiſtant: ſicut nec unus presbyter, ſi ordinem reſpiciamus, maior eſt alio. Sed ideo unus eſt paſtor totius eccleſiæ, aliis prælatus epiſcopis, & presbyteris, quia unus eſt Petri ſucceſſor in paſtorali officio. quo modo intelligenda ſunt quæ dixit Hieronymus in epiſtola ad Euagrium, & habetur in c. Legimus. XCIII. diſt. & in c. Olim. XCV. diſt. & quæ dixit Cyprianus in c. Loquitur. XXIIII. q. I. ubi non ſolum apoſtoli cum Petro pares conſtituuntur, ſed & presbyteri cum epiſcopis. In tantum autem unus eſt Petri ſucceſſor, & unus Papa, quòd non poſſet concilium, non tota eccleſia, non ipſe Papa ſtatuere, quòd eſſent duo Romani pontifices: quia non poſſunt eſſe duo apoſtolici. glo. in c. Non autem. VII. q. I. Ex quo infert Roſellus in

ſua monarchia, in diſcuſsione illius quæſiti, Cui fuit data poteſtas illa ſuprema; an eccleſiæ, uel Petro? ꝙ tempore ſchiſmatis non potuiſſet concilium ſtatuere, quòd uterque eorum qui de pontificatu contendebant, ut pontifex ſummus in ſua obedientia ſederet: licet ſecus in inferiori epiſcopatu, ut d.c. Non autē.

Romanum Pont. eſſe Petri in pontificatu ſucceſſorem. Cap. XIIII.

ROMANVM autem pontificem, eum eſſe qui Petri in pontificatu ſucceſſor ſit, ſatis comprobatum erit, ſi recenſebimus teſtimonia ſanctorum patrum, ſacrorum conciliorum, & Rom. Imperatorum; quæ id conſtanter aſſeuerarunt: ſiq; oſtenderimus eum eſſe uniuerſalis eccleſiæ epiſcopum, omnes ei ſubeſſe ab exordio Chriſtianæ eccleſię, & ei paruiſſe non minus orientalis, quàm occidentalis eccleſiæ epiſcopos: maiores cauſas ad eius ſedem & delatas, & deferendas: licere cuiq; ad eum, eiuſq; ſedem appellare: ab eo neminem appellare poſſe: conſueuiſſe inſuper iam inde ab initio naſcentis & adoleſcentis eccleſiæ, aliorum epiſcoporum electiones confirmare, alíaq; gerere, & mandare, quæ ſuperioritatem, plenam iuriſdictionem, & ſupremam auctoritatem facile oſtendant.

I Quod attinet ad ſanctorum patrum teſti-
monia, habemus Cyprianum epiſtolarum li
bro III. ad Antonianum; qui de Cornelio
Rom. pontifice ſcribens, poſt alia ſubiicit:
» Factus eſt Cornelius epiſcopus, de dei & Chri
» ſti eius iudicio, de clericorum pene omnium
» teſtimonio: de plebis, quæ tunc affuit, ſuffra
» gio, & de ſacerdotum antiquorum, & bono
» rum uirorum collegio: cum nemo ante ſe fa
» ctus eſſet: cum Fabiani locus, ideſt, cum lo-
» cus Petri, & gradus cathedræ ſacerdotalis ua
» caret: quo occupato, & dei uoluntate, atque
omnium noſtrum conſenſione firmato, quiſ
» quis iam epiſcopus fieri uoluerit, foris fiat
» neceſſe eſt. & habetur in c. Factus eſt Corne
lius. VII. q. I.

Conteſtis eſt Cypriano Hieronymus, qui
ad Damaſum Rom. pontificem ſcribens,
» inquit: Quoniam uetuſto oriens inter ſe po
» pulorum furore colliſus, indiuiſam domini
» tunicam, & deſuper contextam minutatim
» diſcerpit, & Chriſti uineam exterminant uul
» pes, ut inter lacus contritos, qui non habent
» aquam: & difficile, ubi fons ſignatus, & hor
» tus concluſus ſit, poſſit intelligi. ideo mihi
» cathedram Petri, & fidem apoſtolico ore lau
» datam. & poſtea: Nunc in occidente ſol iu
» ſtitiæ oritur, in oriente autem lucifer ille,
» quo ceciderat, ſupra ſydera poſuit thronum

» ſuum. Vos eſtis lux mundi: uos eſtis ſal ter
» ræ: uos uaſa aurea & argentea. Hic teſtea ua
» ſa, uirga ferrea & æterno operiuntur incen-
» dio. Quanquam igitur tui me terreat magni-
» tudo, tamen inuitat humanitas. A ſacerdote
» uictima ſalutem, à paſtore præſidium ouis
» flagito: fatiſcat inuidia, Romani culminis re-
» cedat ambitio. cum ſucceſſore piſcatoris, &
» diſcipulo Chriſti loquor. Ego nullum præ-
» mium, niſi Chriſtum ſequens, beatitudini
» tuæ. i. cathedræ ſancti Petri communione
» conſortior: ſuper illam petram fundatam ec-
» cleſiam ſcio: quicunque extra hanc domum
» agnum comederit, prophanus eſt. ſi quis in
» arca Noe non fuerit, peribit regnante dilu-
uio. & habetur in c. Quoniam uetuſto ori-
ens XXIIII. q. II. Et alibi ad eundem
» Damaſum ſcripſit: Hæc eſt fides, Papa bea
» tiſsime, quam in catholica didicimus eccleſia,
» quamq; ſemper tenuimus: in qua ſi minus
» perite, aut parum caute aliquid poſitum eſt,
» emendari cupimus à te, qui Petri ſedem & fi
» dem tenes. Si autem hæc noſtra confeſsio,
» apoſtolatus tui iudicio comprobatur, qui-
» cunque me culpare uoluerit, ſe imperitum
» & maleuolum, uel etiam non catholicum,
» ſed hæreticum comprobabit. & habetur in
c. Hæc eſt fides. ead. cau. & q.

Item Xyſtus epiſtola prima ad Gratum,

» & habetur in c. Memor. XXIIII, q. I. in-
» quit: Memor enim me ſub illius nomine ec
» cleſiæ præſidere, cuius à domino Ieſu Chri
» ſto eſt glorificata confeſsio: & cuius fides
» nullum unquam fallit, ſed omnes quidem
» hæreſes deſtruit.

Et Syritius ad Himerium Tarraconen.
» dixit: Pro officii noſtri conſideratione, non
» eſt nobis diſsimulare, non eſt tacere libertas:
» quibus maior cunctis chriſtianæ religionis ze
» lus incumbit. portamus onera omnium qui
» generantur: quinimo hæc portat in nobis
» beatus Petrus apoſtolus: qui nos in omni-
» bus (ut confidimus) adminiſtrationis ſuæ pro
» tegit, & tuetur hæredes.

Concordat Marcellus pontifex, ad uni-
uerſos per Antiochiam prouinciam conſtitu
» tos Epiſcopos, cum inquit: Rogamus uos,
» fratres, ut nō aliud doceatis ac ſentiatis, quàm
» quod à beato Petro apoſtolo, et reliquis apo
» ſtolis ac patribus accepiſtis. ab illo enim pri-
» mum inſtructi eſtis. Ideo non oportet uos de
» relinquere primum patrem, & alios ſequi.
» Ipſe enim eſt caput eccleſiæ: cui dominus ait:
» Tu es Petrus &c. Eius enim ſedes primum
» apud uos fuit: quæ poſtea iubente domino
» Romam tranſlata eſt: cui adminiculante gra
» tia diuina præſidemus. Et habetur in c. Ro-
gamus. XXIIII. q. I.

Euſebius

Euſebius etiam, Marcelli immediatus ſucceſſor, epiſtola ad Thuſciæ & Campaniæ
» epiſcopos, inquit: Benedictus dominus de-
» us noſter, qui per miſericordiam ſuam Ro-
» manam eccleſiam beati Petri, apoſtolorum
» principis, ſacerdotio ditauit.

Quòd ſiquis ſuſpectum habeat teſtimonium Rom. pontificum, nec acquieſcat auctoritati Cypriani, & Hieronymi; quòd Latini fuerint: legat etiam Græcos auctores, Cy-
» rillum ſcilicet lib. Theſaur. cum inquit: Vt
» membra maneamus in noſtro capite apoſto
» lico, Rom. pontifice, in quo noſtrum eſt
» quærere, quid credere, & quid tenere debea-
» mus; ipſum rogantes, illum uenerantes præ
» omnibus. quoniam ipſius ſolius eſt repre-
» hendere, corrigere, ſtatuere, diſponere, liga
» re & ſoluere loco illius, qui eam ædificauit,
» & nulli alteri quod ſuum eſt, plenum, ſed
» ipſi ſoli dedit: cui omnes iure diuino caput
» inclinant, & primates mundi tanquam ipſi
» domino noſtro Ieſu Chriſto obediunt. &
» Euſebium, qui lib. III. cap. XXI. eccle-
» ſiaſt. hiſt. inquit: Qua tempeſtate in urbe
Roma Clemens quoque tertius poſt Paulum & Petrum pontificatum tenebat.

Tranſeamus ad Romanorum Imperatorum teſtimonia, & audiamus Valentinianum ad Theodoſium Imperatorem, cum

» inquit: Cum aduenissem ad urbem Ro-
» mam, ad diuinitatem placandam, ſequenti
» die ad baſilicam apoſtoli Petri acceſsi: & ibi
» poſt uenerabilem noctem diei apoſtoli, à
» Rom. præſule, & aliis cum eo ex diuerſis
» prouinciis congregatis rogatus ſum ſcribere
» ueſtræ conſuetudini de fide, quæ cum ſit con
» ſeruatrix omnium fidelium animarum, dici
» tur conturbata; quam nos à noſtris maiori-
» bus traditam debemus cum omni competen
» ti deuotione defendere, & dignitatem pro-
» priæ uenerationis beato Petro apoſtolo inte
» meratam, & in noſtris temporibus conſerua
» re, quatenus beatiſsimus Romanæ ciuitatis
» epiſcopus, cui principatum ſacerdotii ſuper
» omnes antiquitas contulit, locum habeat, &
» facultatem de fide, & ſacerdotibus iudicare.
Item Valentinianus iunior, & Martia-
» nus ad Leonem pontificem dixere: Pro re-
» uerentia, & catholica religione Chriſtiano-
» rum fidei, cuius auxilio uirtutem noſtræ po
» tentiæ credimus gubernari, tuam ſanctita-
» tem, principatum in epiſcopatu diuinæ fidei
» poſsidentem, ſacris literis iuſtum credimus
» alloquendam, & inuitantes, atque rogantes,
» ut pro firmitate & ſtatu noſtri imperii æter-
» nam diuinitatem tua ſanctitas deprecetur, ut
» & tale propoſitum & deſiderium habeamus;
» quatenus omni impio errore ſublato per ue

» nerandam ſynodum, te auctore maxima pax
» circa omnes epiſcopos fidei catholicæ fiat, ab
» omni ſcelere pura, & intemerata conſiſtens.

In epiſtola Gallæ Placidiæ, matris Theo-
doſii iunioris, ad Eliam Pulcheriam, Augu
» ſti filiam, habetur: Cum beato apoſtolo
» Petro noſtram præſentiam dediſſemus, illic
» multitudine ſacerdotũ reuerendiſsimus Leo
» Papa circundatus pro dignitate ſui loci nos
» prius adiit, qui propter impoſitam gemitus
» ſui triſtitiam, deſiderium pene ſuum uerbis
» inſinuare non poterat. uicit tamen conſtan-
» tia ſapientiæ ſacerdotis, ut lacrymas pau-
» lulum retineret, & cauſam uiolatæ fidei tan-
» quam uindex manifeſto ſermone proferret:
» in quo ſermone cognouimus à noſtris catho
licam fidem eſſe turbatam, quam à diuo pa-
» tre noſtro Conſtantino noſtri generis paren
» tes hactenus ſeruauerunt. Et infra: Igitur
» tua clementia ſecundum catholicam fidem,
» (quod ſemper nobiſcum fecit) & nunc ſimi-
» liter conſpirare dignetur: ut quicquid in illo
» tumultuoſo, miſeroq; concilio conſtitutum
» eſt, omni uirtute ſubmoueatur, & omni-
» bus integris permanentibus ad apoſtolicæ ſe
» dis iudicium, in qua primus beatiſsimus apo
» ſtolorum Petrus, qui etiam claues regno-
» rum cœleſtium ſuſcipiens, ſacerdotii princi-
» patum tenuit; epiſcopatus cauſa mittatur.

In alia epiſtola eiuſdem ad Theodoſium
» iuniorem filium habetur: Hac gratia tua
» manſuetudo tantis turbationibus reſiſtens,
» ueritatem immaculatam catholicæ fidei & re
» ligionis ſeruare præcipiat: ut ſecundum for
» mam & definitionē apoſtolicæ ſedis, quam
» & nos præcellentes ſimiliter ueneramur in
» ſtatu ſacerdotii illæſo manente per omnia
» Flauiano, ad concilii & apoſtolicæ ſedis iu-
» dicium mittatur; in qua primus ille, qui cœ
» leſtes claues fuit dignus accipere, principa-
» tum epiſcopatus ordinauit. Hæc ex primo
tomo conciliorum, cum acta Chalcedoneñ.
concilii referuntur.

Non minus pie Iuſtinianus Imper. in au
ten. de eccl. tit. in principio. col. I X. dixit:
» Sancimus itaque uicem legum obtinere ſan-
» ctas regulas, quæ à ſanctis conciliis quatuor
» ſynodorum, ſicut ſacras ſcripturas accepi-
» mus, & regulas ſicut leges ſeruamus. Itaque
» ſancimus, ſecundum eorum definitiones,
» ſanctiſsimum ſenioris Romæ Papam pri-
» mum eſſe omnium ſacerdotum: beatiſsi-
» mum autem archiepiſcopum Conſtantino-
» poleos, nouæ Romæ, ſecundum habere lo-
» cum poſt ſanctam apoſtolicam ſedem ſenio-
» ris Romæ. & in l. Inter claras. C. de ſum.
» trinit. & fid. cathol. Ad Ioannem Romanæ
» ſedis præſulem inquit: Omnes ſacerdotes

» uniuerſi orientalis tractus ſubiicere ſedi ue-
» ſtræ ſanctitatis properauimus. & infra: Nec
» enim patimur quicquam, quod ad eccleſia-
» rum ſtatum pertinet, quamuis manifeſtum
» & indubitatum ſit, & non etiam ueſtræ inno
» teſcat ſanctitati; quæ caput eſt omnium eccle
» ſiarum ſanctarum. Per omnia enim prope-
» ramus honorem & auctoritatem creſcere ue
» ſtræ ſanctæ ſedi.

3 Hoc idem ſacra approbarunt concilia, & præcipue patres Chalcedoneñ. concilii, qui in relatione actorum beato Leoni profeſsi ſunt, eundem Leonem præfuiſſe ſynodo, ſicut membris caput. Patres etiam ſextæ ſynodi, in ſermone proſphonetico ad Conſtantinum Imper. gratias agentes deo, quòd per apoſtolicam ſedem ipſis refulſiſſet orthodo-
» xa fides, hæc protulere uerba: Nobiſcum
» concertabat apoſtolorum princeps: illius e-
» nim imitatorem, & ſedis ſucceſſorem, habui
» mus fautorem: & diuini ſacramenti myſterii
» illuſtrante per literas confeſsionem ſibi à deo
» inſcriptam illa Romana antiqua ciuitas obtu
lit. & quæ ſequuntur. Hoc idem definiuit
» Florentiñ. ſynodus, his uerbis: Definimus
» ſanctam apoſtolicam ſedem, & Rom. pon-
» tificem in uniuerſum orbem tenere prima-
» tum: & ipſum Rom. pontificem, ſucceſſo-
» rem eſſe beati Petri, principis apoſtolorum;

» & uerum uicarium Ieſu Chriſti, totiusq; ec
» cleſiæ caput, & omnium Chriſtianorum pa
» trem & doctorem exiſtere: & ipſi in beato
» Petro paſcendi, regendi, & gubernandi uni-
» uerſalem eccleſiam, à domino Ieſu Chriſto
» plenam poteſtatem traditam eſſe. & reliqua.

Romanum pontificem eſſe, & recte appellari uniuerſalis eccleſiæ epiſcopum. Cap. XV.

ROMANVM autem pontificem eſſe, & recte appellari uniuerſalis eccleſiæ epiſcopum, colligitur ex epiſtolis ſanctorum pontificum primitiuæ eccleſiæ, & aliorum ad eos. & primo ex epiſtola Xyſti primi, qui Rom. pontifex fuit ante annos MCCC, ad epiſcopos: quam ſic inſcripſit: Xyſtus, uniuerſalis eccleſiæ epiſcopus, omnibus epiſcopis in dominó ſalutem. Item Victor, non ultra LXX annum poſt eum pontifex, ad Theophilum, Alexandriñ. epiſcopum, his uerbis: Victor Rom. & uniuerſalis eccleſiæ archiepiſcopus, Theophilo epiſcopo, & cunctis fratribus in Alexandria deo famulantibus. Item Pontianus, non multo poſt pontifex, uniuerſis Chriſti fidelibus ſcribens, exorditur: Pontianus, ſanctæ & uniuerſalis eccleſiæ epiſcopus, omnibus recte dominum colentibus. Item Stephanus primus, ad quem extant ſan

cti Cypriani epiſtolæ, ſe inſcripſit: Stephanus, ſanctæ apoſtolicæ & uniuerſalis eccleſiæ epiſcopus, omnibus per diuerſas prouincias epiſcopis. Et Marcellinus ſe inſcripſit: Marcellinus, epiſcopus ſanctæ eccleſiæ catholicæ urbis Romæ. non quòd cenſuerint Rom. eccleſiam uniuerſalem eſſe, cum, tanquam Romana, pars ſit uniuerſalis eccleſiæ, ſed ut deſignarent eum, qui Romanus foret epiſcopus, eſſe & uniuerſalis eccleſiæ. Quo modo etiam ſe inſcripſit Marcellus epiſcopus, in epiſtola ad Maxentium, cum dixit: Marcellus, epiſcopus ſanctæ apoſtolicæ & catholicæ urbis Romæ eccleſiæ, Maxentio. Item Euſebius cum dixit: Euſebius, Rom. & apoſtolicæ eccleſiæ epiſcopus.

Silueſter autem ſe in hunc modum inſcripſit: Silueſter, epiſcopus ſanctæ & apoſtolicæ ſedis, præſul urbis Romæ. & Felix II, qui factus eſt pontifex anno CCCLXII, in epiſtola ad Athanaſium, & uniuerſos Aegyptiorum, Thebaidorum, Libyorum epiſcopos, in Alexandrin. ſynodo congregatos, ſic exorditur: Felix, almæ urbis & uniuerſalis eccleſiæ epiſcopus. & in alia epiſtola ad reliquos domini ſacerdotes, de patienti ſufferentia perſecutionum & tribulationum, ſe uocauit Felicem, uniuerſalis eccleſiæ Papam, ac propter gratiam dei catholicæ & apoſtolicæ

urbis Romæ epiſcopum. Item Vigilius, qui pontifex fuit anno DXL, quandoque ſe inſcripſit epiſcopum ſanctæ eccleſiæ catholicæ urbis Romæ; quandoque epiſcopum ca
2 tholicæ eccleſiæ. Diuus Gregorius, & poſt eum alii pontifices ſe inſcripſere: ſeruus ſeruorum dei. Reperio tamen Damaſum primum, epiſtola III etiam ante Gregorium ſe inſcripſiſſe: Damaſus, ſeruus ſeruorum dei, atque per gratiam eius, epiſcopus ſanctæ catholicæ eccleſiæ urbis Romæ, Stephano archiepiſcopo concilii Mauritaniæ, & uniuerſis epiſcopis Africanæ prouinciæ.

Nec ſolum ipſi Romani pontifices, ſe uniuerſalis eccleſiæ epiſcopos nominarunt: ſed etiam ab aliis, & ab ipſis ſacris conciliis eodem titulo appellati ſunt. A beato enim Athanaſio, Alexandriñ. epiſcopo, & uniuerſis Aegyptiorum epiſcopis, inſcribitur epiſtola: Marco Rom. & apoſtolicæ atque uniuerſalis eccleſiæ Papæ. Item in alia ipſorum epiſtola ad Liberium Papam, poſt plura dixere: Huius rei gratia uniuerſalis uobis à Chriſto Ieſu commiſſa eſt eccleſia, ut pro omnibus laboretis, & cunctis opem ferre non negligatis. Et in act. quintæ ſynodi Conſtantinopolitanæ, habetur epiſtola Mariani preſbyteri, & primatis monaſteriorum regiæ ciuitatis, hoc titulo inſcripta: Domino no-

ſtro ſanctiſsimo, & beatiſsimo archiepiſcopo antiquæ Romæ, & œcumenico patriarchæ, Agapito. Quin etiam in Chalcedonenſi ſynodo acclamatum eſt Leoni, patriarchæ œcumenico. de quo meminit D. Gregorius in epiſtolis ad Mauritium Imper. ad Eulogium Alexandrinum, & Anaſtaſium Antiochen. epiſcopos.
3 Qui etſi huiuſmodi recuſauerit titulum (ut habetur in c. Ecce. XCIX. diſt.) id ex humilitate fecit, declinans dominationis nomen, memor illius dominici præcepti, Qui maior eſt in uobis, fiat ſicut miniſter; illiq; prætulit nomen ſerui ſeruorum. At etiam dici poteſt Gregorium eo loco ſcribentem ad Eulogium, patriarcham Alexandrinum, uoluiſſe taxare ambitum Ioannis Conſtantinopolitan. qui uolens imitari Romanum pontificem, uſurpauit titulum uniuerſalis epiſcopi, non nominans ſe uniuerſa
4 lis eccleſiæ epiſcopum, ſed uniuerſalem epiſcopum: inter quæ longa eſt differentia: quoniam, ut dixit Pelagius, & habetur in c. Nullus. XCIX. diſt. Qui ſe uniuerſalem facit epiſcopum, omnibus aliis epiſcopatus honorem detrahit, quem ſibi arrogat uniuerſum. ſecus qui ſe uniuerſalis eccleſiæ epiſcopum nominat. et eſt id, quod uoluit dicere S. Thomas in tract. contra impug. relig. quòd Papa prohibet ſe nominari uniuerſalem epiſcopũ, non

quia non ſit paſtor, et rector, et caput uniuerſalis eccleſiæ, uniuerſalis paſtor ouium Chriſti, aut quòd non habeat iuriſdictionem in omnes fideles: ſed prohibere, quia non præficitur cuilibet particulari eccleſiæ, ut proprius & ſpecialis illius rector, & immediatus adminiſtrator. ſic enim ceſſaret omnium epiſcoporum poteſtas.

Legimus etiam in actis eiuſdem Chalcedoneñ. concilii, in pluribus libellis contra Dioſcorum, ſuper iniuriis à Dioſcoro illatis, hanc inſcriptionem: Sanctiſsimo, & deo amantiſsimo, & uniuerſali archiepiſcopo, & patriarchæ magnæ Romæ, Leoni, & ſanctæ uniuerſali Chalcedoneñ. ſynodo. Et legati Leonis ſic ſubſcripſere: Item Paſchaſinus epiſcopus, uice domini mei, beatiſsimi atque apoſtolici uniuerſalis eccleſiæ Papæ urbis Romæ, Leonis; ſynodo præſidens ſtatui &c. Lucentius, epiſcopus eccleſiæ Eſculañ. uicarius domini mei, beatiſsimi atque apoſtolici uiri, uniuerſalis eccleſiæ Papæ.

5 Quin etiam Imperatores Romanum pontificem appellarunt uniuerſalis eccleſiæ epiſcopum. Conſtantinus enim ſextus in gratulatoria epiſtola ad occidentis epiſcopos, qui Romæ cum Agatone Rom. pontifice conuenerant, ex ſententia ſynodi, his uerbis uſus eſt: » Interfuiſtis nanque & uos cum uni-

» uerſali principe paſtorum ſimul cum ipſo di
» uinitus loquente &c. Quod idem colligitur ex text. in c. In nomine domini. XXIII. diſt. cum dicitur: Obeunte Rom. et uniuerſalis eccleſiæ antiſtite.

Romano pontifici deberi ab omnibus Christi fidelibus obedientiam. Cap. XVI.

CUM ſecundum Apoſtolum, ad Roma. XII. quæ à deo ſunt, ordinata ſint, nec niſi à deo ſit poteſtas: & ſecundum Dionyſ. in li. de angel. hierar. lex diuinitatis ſit, ut infima in ſuprema per media reducantur: ſubſequitur, ut ordo ſit in uniuerſo, temporalem gladium in ſpiritualem reduci: ne inordinate plura ponantur capita,
I æque principalia. Quòd autē ſpirituale caput id ſit, quod temporali præferatur, deducitur ex eo, ꝙ ſicut in uniuerſali rerum regimine corpora præſunt corporibus, & uniuerſaliter quod terrenum eſt & corporeum ſpiritui ſubſit: ſic in hominum regimine temporales domini ſpiritualibus ſubeſſe debent: & omnes uicario Chriſti, ut in omnibus dominetur Chriſtus, iuxta illud Aug. lib. III. de trinit: cap. IIII. cum dixit, quòd quemadmodum corpora craſsiora & inferiora per ſubtiliora & ſuperiora quodam ordine reguntur: ita omnia corpora per ſpiritum, et

uniuerſa creatura per creatorem.

Confirmantur quæ diximus, quoniam ex quo tota Chriſtiana uita principaliter ad ſpiritualem finem, non autem temporalem ordinatur, ſummus pontifex, qui Ieſu Chriſti in terris uices gerit, cui huiuſmodi commiſſa eſt ordinatio, plenam habere debet poteſtatem præcipiendi Chriſti fidelibus, pro hoc fine aſſequendo; cum ad eum, ad quem pertinet cura finis ultimi, pertineat & cura eorũ, quæ ad finem ordinantur: Sicut in architectonicis artibus deprehenditur, ſi ad inferiores comparentur. At quia aſſecutio cœleſtis gloriæ, finis eſt digniſsimus, eccleſiæ ſacerdotium dignius erit, & ſublimius quacũque terrena poteſtate. Qua de re dicitur eccleſia regale ſacerdotium, cui omnes reges, omnesq; populi ſubiici debent, ſicut ipſi domino noſtro Ieſu Chriſto, à quo regale hoc ſacerdotium
2 deriuatur. Idem colligitur ex uerbis Chriſti, cum dixit Petro: Petre, amas me? paſce oues meas. nec enim reges, & poteſtates ſeculares excepit. Sunt itaque reges ſub Petri ſucceſſore, tanquam oues ſub paſtore.

3 Quòd ſi dixeris, in ueteri lege eatenus habitam rationem ſacerdotii, ut deus reges eligeret miniſterio ſacerdotum, uolueritq; eoſdem à ſacerdotibus inungi; non tamen quòd pro huiuſmodi rerum ſtatu, reges ſa-

cerdotibus ſubiicerentur: quin potius in ueteri lege regia maieſtas maior erat ſacerdotali. Legimus enim quòd Salomon rex deiecit Abiatar de ſacerdotio, qui erat ſummus ſacerdos: quòd conſtituit, iuxta diſpoſitionem patris ſui, officia ſacerdotum in miniſteriis ſuis. II. Paralip. XXVIII. quòd Ioſaphat in Hieruſalem cōſtituit Leuitas, & ſacerdotes, & principes familiarum ex Iſrael, ut iudicium, & cauſam domini iudicarent habitatoribus terræ. II. Paralip. XIX. quòd Ezechias non modo inſtaurauit ualuas domus domini, ſed etiam ſacerdotes corrigere conatus eſt. Paralip. XXIX. quòd Ioſias, bonus ille rex, cum templi oblationes ingurgitari uideret à ſacerdotibus, ſcribam ſuum exigendis rationibus præfecit. ſicq; hi omnes, in ueteri lege, in ſacerdotes uſi ſunt iuriſdictione & poteſtate. reſpondemus, quòd lex illa carnalis erat, & terrena, ea promittens, quæ ad ueterem hominem duntaxat reſpiciunt. & ideo lex uetus dicta eſt, ſecundum Auguſt. in quæſt. noui & ueter. teſta. Lex autem noua, ſpiritualis eſt, cœleſtia præcipue reſpiciens: propterea tanta eius pontifici à Chriſto Ieſu data eſt auctoritas & dignitas, quòd reges & principes non dedignantur capita ei ſubmittere, ut legitur in c. Valentinianus LXIII. diſt.

Sunt tamen nonnulli, qui uoluere etiam in ueteri lege regiam poteſtatem non fuiſſe maiorem ſacerdotali: idque colligi Deutero. 11. ubi cum de regis electione ſermo fieret, denunciatur quòd poſtquam ſederit rex in ſolio regni ſui, deſcribet ſcribi deuteronomium, ideſt, reintegrationem uel reſcriptionem legis, accipiens exemplar à ſacerdotibus. Nam ſi hiſtoriæ ſcholaſticæ credimus, nihil debebat facere rex ſine conſilio pontificis, & ſeniorum. In Iudæa enim ante reges erant iudices, & à iudicibus recurrebatur ad ſacerdotium. Quia (ut habetur Deuteron. XVII.) Si difficile & ambiguum apud te eſſe perſpexeris, ueniens ad ſacerdotes Leuitici generis &c. ubi notant eccleſiaſticæ hiſtoriæ, quòd iudices ſedentes in portis ciuitatis, iudicantes intrinſecos & extrinſecos, ſi contingeret iudices illos ambigere, quid decernendum, ad ſummum ſacerdotem aſcenderent; & quod iudicaret, exequerentur. propter quod ſubiicitur, quòd qui ſuperbierit, nolens obedire ſacerdotis imperio, & iudicis decreto, moriatur homo ille. ubi marginalis glo. addit, quòd Chriſtus, qui eſt ſacerdos, uicarios ſibi conſtituit, quibus dixit: Qui uos ſpernit, me ſpernit; iure concludens, damnationis ſuſtinet ſententiam, qui contemnit diuinitatis potentiam.

4 Si quis ſecundo obiecerit, dicens: præcepit apoſtolus omnem animam ſublimioribus poteſtatibus ſubditam eſſe debere, & debitam eiſdem præſtare obedientiam: igitur & ſummus ſacerdos ſubdi debet ſublimioribus poteſtatibus. reſpondemus, ex hoc minus recte colligi ſubiectionem ſacerdotii magiſtratibus ſecularibus, ſed id ſolum, quòd quiſque inferior ſubditus eſſe debet ſuperiori ſuo. quoniam non de ciuilibus tantum magiſtratibus dixit, ſed in uniuerſum de omnibus: ita ut iuxta illam apoſtoli ſententiam, ſerui dominis, famuli & ancillæ patrifamilias, uxor marito, monachi abbati ſuo obedire teneantur. Quòd uero generalius illam ſententiam in ciuilibus, & huius ſeculi poteſtatibus, uelut in exemplo, diligentius executus eſt: hoc fecit, ut obſtrueret ora quorundam loquentium iniqua: propterea quòd apud gentes blaſphemabatur nomen Chriſti, & Chriſtiana religio: quaſi doceret ſubditos rebellare magiſtratibus, ſeruos dominis.

5 Ex eo autem, quod Petrus dixit: Subiecti eſtote omni humanæ creaturæ, propter deum, ſiue regi, tanquam præcellenti, ſiue ducibus, tanquam ab eo miſsis, ad uindictam malorum: quia ſic eſt uoluntas dei; perperam colligitur, ſacerdotes, & ipſum ſummum ſacerdotem ſecularibus magiſtratibus

ſubditos eſſe. Sed potius colligendum eſt, omnes magiſtratus, qui membra ſunt eccleſiæ, ſummo ſacerdoti, ut ſuperiori, obedientiam debere. Regi autem obediendum eſt in his, quæ ad regium munus ſpectant. quòd ſi limites ſui officii tranſgrediatur, non amplius obediendum: ſicut filii Iſrael, qui ſub rege Babylonio uiuebant, quibus à deo præceptum erat, ut regi obedirent; obediebant regi externo in his, quæ ad officium regis pertinebant: ſed cum ſtatuam adorare iuſsi ſunt: maluerunt in fornacem ardentem coniici, quàm obedire.

6 Eodem modo quod habetur Rom. XIII. Omnis poteſtas eſt à deo: & qui poteſtati reſiſtit, dei ordinationi reſiſtit: non igitur ei reſiſtendum, quia miniſter dei eſt; interpretandum eſt, non reſiſtendum ei, ſed parendum, tanquam dei miniſtro, in his, quæ ad eius officium ſpectant.

7 Aduertat tamen diligens lector, ne in errorem incidat, propter extrauag. Clem. V. quæ incipit: Meruit chariſsimi filii. quoniam non decernit Franciæ regem, cum ſuæ ditionis hominibus, non teneri credere, ſe eſſe ſubiectum Rom. pontifici. id enim pugnaret cum conſtitutione Bonifacii VIII. quæ incipit: Vnam ſanctam. ſed hoc decernit ea conſtitutio, nullum regi, aut regno præiudicium

dicium fieri: nec regem, nec regni incolas magis Rom. pontifici poſt eam conſtitutionem ſubiici, quàm ante ſubiicerentur: cum id ſolum intenderet, nulli patere ſalutis uiam, niſi ſubdito paſtori ouilis Chriſti. Longe enim differt, dicere eſſe omnibus ad ſalutem neceſſarium, credere omnem humanam creaturam ſubiici Rom. pontifici, quod falſum eſt: (quoniam ſicut qui extra eccleſiam ſunt, minime illius iuriſdictioni ſubſunt: ſic nec id credere tenentur, ſubeſſe) & dicere, omni humanæ creaturæ eſſe ad ſalutem neceſſarium, ut Romano ſubſit pontifici: quod uerum eſt, & definitum per illam extrauag. Vnam ſanctam.

Quod habetur in c. Cum ad uerum. XCVI. » diſt. Cum ad uerum uentum eſt, ultra ſibi » nec Imperator iura pontificatus arripiat: nec » pontifex iura Imperatoris uſurpet: quoni» am idem mediator dei & hominum, Chri» ſtus Ieſus, actibus propriis, & dignitatibus » diſtinctis, officia poteſtatis utriuſque diſcernit; probat quidem imperium, ſicut ſacerdotium, proceſsiſſe à domino deo; à quo etiam
8 aliæ inferiores poteſtates procedunt: non tamen probat immediate à deo procedere, cum ordine, & intermedio quodam procedat, per debitam ſcilicet, & ſubalternatam emanationem à uicario Chriſti. Dici etiam

poteſt, quòd quatenus conſideratur poteſtas temporalis, reſpectu exercitii, eſt ex dei uoluntate penes ſecularem magiſtratum, duosq́; fore gladios, alterum altero maiorem, ea ſcilicet ratione, ut unus ſit ſupremus in militanti eccleſia, ſicut unus ſupremus princeps eſt in triumphanti.

9 Quòd etſi Papa utrunque habeat gladium, alterius tamen executionem Cæſari delegauit, habitu retinens temporalium iuriſdictionem. & ea de cauſa ſaluator mandauit Petro, ut gladium reponeret, non ut abiiceret. Quapropter ſcite Bernardus ad Eugen. dixit: » Aggredere ſubditos uerbo, ſed non » ferro. quid uſurpare gladium tentas, quem » iuſſus es mittere in uaginam? & primæ ad Timoth. cap. III. Epiſcopum oportet non eſſe percuſſorem. item: Miniſter noui teſtamenti, miniſter eſt manſuetudinis, & ſacramenti unitatis, cum altaris ſacramentum unionem repreſentet Chriſti & eccleſiæ, quam ſignificat animæ unio cum corpore: & ſicut anima corpus uiuificat, ſic Chriſtus per huiuſmodi ſacramentum, eccleſiam. Et ideo materialis gladii uſus, qui animam diuidit à corpore, penes unitatis miniſtrum eſſe non debet. Hinc eodem loco dixit Bernard. » Gladium materialem habet Papa nutu, Im» perator iuſſu, miles uſu uel manu. Quod

etiam innuit extrauag. Vnam ſanctam; cum
» dixit: Vterque, ſpiritualis ſcilicet gladius,
» & materialis, in poteſtate Petri eſt: ſed is
» pro eccleſia; ille uero ab eccleſia exercen-
» dus: ille ſacerdotis; is manu regia & mili-
» tum, ſed ad nutum & patientiam ſacerdotis.
Oportet tamen gladium ſub gladio eſſe, & temporalem poteſtatem ſubiici ſpirituali. nam (ut apoſtolus dicit) Non eſt poteſtas, niſi à deo. ſed ſubiicit: Quæ autem à deo ſunt, ordinata ſunt.

Quôd ſi dicatur: ad quid ergo ualet iſta maioritas, & prærogatiua ſummi ſacerdotis, ſi perturbare nequit, aut non debet ſecularis principis iuriſdictionem? ut in c. Si Imperator. & in c. Cum ad uerum. XCVI. diſt. c. Nouit. de iud. c. Cauſam. qui fil. ſint legit. & ipſe Chriſtus uſum interdixerit, cum mandauit Petro, ut gladium reponeret? reſpon-
10 detur, reponendum quidem, ſed non abiiciendum, ſed quandoque reſumendum: primo ut Imperatorem, aut alium quemuis regem & principem, ſi ſe tyrannum, perturbatorem, rebellem, aut hoſtem eccleſiæ præſtiterit; deponat, alio eius loco ſuffecto: quod legimus quandoque factum. Secundo utilis eſt, quoniam poteſt ſummus pontifex in arduis negociis, & maximis difficultatibus, imminente ſcandalo, hac uti poteſta-

te, & iuriſdictione ſibi à deo tributa: ut in c. Pro humani. de homicid. lib. VI. Clemen. Paſtoralis. de re iudic. c. Alius. XV. q. VI. c. Venerabilem. de elect. quemadmodum Chriſtus cum facto è funiculis flagello, de templo eiecit ementes & uendentes, quòd res illa ſcandalo foret, & prohibere ad decoreni eccleſiæ pertineret. Si modo eorum ſequimur ſententiam, tunc uſum temporali iuriſdictione, non autem Oſtiarii officio: quibus aſtipulatur Innocen. in c. Super his. de uoto; cum inquit, quòd ubi deeſt neceſsitas, habent locum iura generaliter loquentia ſummum pontificem ſpiritualibus, Imperatorem temporalibus præeſſe.

11 Ex his ſubſequitur, recipiendam eſſe illam allegoricam interpretationem de duobus gladiis, ut ſcilicet intelligamus Petro & ſucceſſoribus utriuſque gladii datam poteſtatem, ſpiritualis ſcilicet, & terreni. alias uero interpretationes potius laudandas putamus, quàm admittendas: qualis fuit illa Chriſoſtomi, & Theophilacti; qui myſtice interpretantur gladios, pro animi fortitudine: quòd ſcilicet non agnoſcentes diſcipuli uim præcepti domini, cum mandauit, ut diuendito pallio gladios emerent, duos ferreos gladios attulere: dominum uero, cum cerneret diſcipulos non poſſe à corporeis &

carnalibus diſcedere, dixiſſe, ſatis eſt: quaſi diceret: de his in præſentia ſatis, aliud agamus; & ſtatim in montem olidueti aſcendiſſe. Et quod alii pro gladio uerbum dei intellexere, quod penetrabilius ſit omni gladio ancipiti: nec non quod Ambroſius interpretatus eſt, duos gladios ſignificaſſe diſcipulis, gladiorum uſum etiam pro defenſione uſque ad euangelium licitum fuiſſe, poſt euangelium non licere: atque ideo dixiſſe, ſatis eſt. quodq; adiungit duos eſſe gladios, congruentes euangelio, unum ſpiritualem, eripientem ea, quæ circa nos ſunt, cum uendere omnia iubemur, & dare pauperibus: alium corporeum, uitam hanc etiam ipſam nobis auferentem, quam nos pro Chriſto deponere debemus non inuiti, ut multo beatiorem aſſequamur. quodq; alii dixere, duos gladios fore duo teſtamenta, nouum & uetus, quibus, uelut duobus gladiis, armamur aduerſus diaboli inſidias. Cum his annumeramus interpretationem nunquam ſatis laudati uiri, Iacobi Cardinalis Sadoleti, qui interpretatus eſt, dominum uoluiſſe tempore paſsionis adeſſe gladios, ut cauſam aliquam præberet, qua ueluti iure inter iniquos poſſet connumerari; præuidens, ſi ad eos cœtus nocturnos, quos frequentes habebat, gladii in ſuo

comitatu reperirentur , Scribas & Phariſæos probabiliter apud plebem & præſidem calumniam ei adornaturos. Ridiculum autem exiſtimamus, quod alii dixere ironice dictum, ſatis eſſe; quaſi diceret: nempe duobus gladiis cohortem armatam deterrebimus? & quod alii ſomniauere, quæſitos gladios, ut daretur locus miraculo ſanandæ auriculæ: quaſi & prius quamplura miracula non ediderit: & ſi eo temporis uoluiſſet, non defuiſſent aliæ occaſiones: quæ etiam extitere. nam & miracula edidit: ut cum interroganti quem quærerent, reſpondentes Ieſum Nazarenum, abierunt retrorſum, & ceciderunt in terram.

12 Quòd autem Pilato iactanti ſuam in Chriſtum dominum poteſtatem reſponderit, nullam in ſe poteſtatem habiturum fuiſſe, niſi ipſi datum eſſet deſuper; non indicat Pilati poteſtatem in Chriſtum Ieſum, nec poteſtatem à deo habuiſſe: ſed ipſum Chriſtum pati, quia uoluit, non quia ille huiuſmodi poteſtatem in ſe haberet; quaſi innuens: non haberes, Pilate, quam iactas in me poteſtatem, niſi uellem, niſi à me & patre ea tibi permitteretur, niſi deſuper concederetur, ut ea uti poſſes.

Quamuis autem ex prærogatiua, quæ à Chriſto data eſt Petro, Rom. pontifici obe-

dientia debeatur: non propterea peccant, nec hæretici cenſendi ſunt, qui primatum hunc non agnoſcunt, ſi id fecerint nec malo, nec pertinaci animo: quoniam ſimplicitas eos excuſabit, quòd non aduerterint, uel obedientiam ab eis non exegerit Rom. pontifex. ſicut non peccarunt Corinthii, quòd uictum, diuino iure Paulo debitum, non præſtiterint, cum non exegerit Paulus: quem ſi exegiſſet, & præſtare recuſaſſent, aut quiſpiam non præſtandum docuiſſet, plane peccaſſent.

Quòd etſi Petrus, & eius ſucceſſores, in uniuerſum orbem ſua non fungantur auctoritate, & iuriſdictione, quòd plures ſint prouinciæ, & populi plures, qui eccleſiæ Romanæ nec obediunt, nec illius agnoſcunt ſuperioritatem: non propterea ſubſequitur, non recepiſſe à domino plenam in omnes auctoritatem, nec impletum quod à propheta prænunciatum fuerat de apoſtolis: In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in omnes fines terræ uerba eorum. quoniam etſi hucuſque impletum non ſit, implebitur tamen, & fiet quandoque unum ouile, & unus paſtor: omnia Chriſto ſubiicientur: & ſicubi euangelium prædicatum hucuſque non fuit, prædicabitur tamen: fientq; reliquiæ Iſrael ſaluæ, & gentes omnes conuertentur ad Chri-
13 ſtum. Qui autem à Romani pontificis obe

dientia malo prauoq; animo ſe ſubtrahunt, ex ſententia D. Thomæ nihil magis ad eccleſiam orthodoxorum pertinent, quàm Arrianorum, aut Donatiſtarum eccleſiæ, quæ Sathanæ potius conciliabula dicendæ ſunt, quàm eccleſiæ Chriſti. Qui tamen ſimpliciores nunquam de hac re diſceptatum audierunt, nec edocti, implicite crediderunt cuncta, quæ Chriſtus docuit, libenter hanc ueritatem ſuſcepturi, ſi fuiſſet eis prædicata, non facile ſunt condemnandi.

Romano pontifici nedum debitam, ſed etiam præſtitam fuiſſe obedientiam ab epiſcopis, principibus, & ſacris concilijs. Cap. XVII.

CONSEQVENS eſt, ut doceamus ex antiquorum patrum monimentis, ab exordio naſcentis eccleſiæ, continuata plurium ſeculorum ſerie, non ſolum ab epiſcopis orientis, & occidentis, ſed à principibus, regibus, & ab ipſis Imperatoribus, ac etiam à ſacris conciliis Rom. pontifici præſtitam obedientiam, & reuerentiam. Et in primis citemus Euſebium, & Tripart. hiſtor. ſcriptores, qui de orientis epiſcopis ſcribentes, memoriæ prodidere, Athanaſium ad Marcum Rom. pontificem ſcribentem, conqueſtum fuiſſe de uiolentia Arria-

norum, quòd, ablatis ei omnibus bonis, etiam libros, & Nicenam Synodum, qua clerus & populus imbuebatur, eripuiſſent: poſtulaſſe, ſibi tranſmitti LXX illius ſynodi capitula, per Victorem & Vincentium presbyteros apoſtolicæ ſedis apochryſarios miſſa: implorantemq; in auxilium, Rom. ſedis auctoritatem, eam uocaſſe matrem, & caput omnium eccleſiarum: quodq; cum ab Arrianis Alexandria pulſus, Romam ad Iulium pontificem confugiſſet, Euſebius Nicomedieñ. eiusq; conſortes legationem miſerunt ad Iulium, calumnias in Athanaſium factas referentes: qui eccleſiaſticam ſequens regulam (ut eius uerbis utamur) etiam ipſis Romam uenire, præcepit: & uenerabilem Athanaſium etiam ad iudicium regulariter euocauit: quodq; ille continuo euocatione ſuſcepta uenit: calumniarum uero farcinatores Romam non acceſsiſſe, ſcientes facile ſuum poſſe capi mendacium. hæc Tripart. hiſtor. lib. IIII. cap. VII. capite uero XV. habetur: Athanaſius relinquens Alexandriam, Romam profectus eſt. Contigit autem eodem tempore etiam Paulum, Conſtantinopolitanum pontificem, illic unà concurrere, & Marcellum Anyræ, Aſclepiumque Gazæ, qui dum Arrianis eſſet aduerſus, inſcriptionem paſſus ab

» his, quaſi ſubuertiſſet altare, damnatus eſt:
» pro quo Gazeorum eccleſia Quintiano com
» mittitur. Lucianus autem, Adriapolitis epi
» ſcopus, ob aliam occaſionem eccleſia ſua pri
» uatus, degebat in urbe Romana. Cognoſcens
» igitur Romanus epiſcopus, ſingulorum cri-
» mina, & omnes Niceno concilio concordare
» comperiens, eos in communionem ſuſcepit:
» tãquam omnium curam gerens, propter ſe-
» dis propriæ dignitatem: ſingulisq; reddidit
» ſuas eccleſias, & orientalibus ſcripſit epiſco-
» pis, culpans quia non recte tractaſſent uiros
» inculpabiles, de ſuis eccleſiis eos expellentes:
» & quòd conſtituta Niceni concilii minime
» conſeruaſſent: quorum paucos ad certum
» diem ſibimet adeſſe præcepit, ut coram eis
» oſtenderet, iuſtum ſe ſuper eis protuliſſe de-
» cretum: & de cætero non ſe paſſurum inter-
» minatus, niſi ab huiuſmodi turbis & nouita-
» tibus ceſſaſſent.

Ex comminatione etiam orientalium epiſcoporum, quæ habetur in epiſtola, quam ad Iulium ſcripſere; conſtat eos paruiſſe Romano pontifici, cum dixere: Si uero aliter egeritis (rogabant enim, ut ratam haberet depoſitionem Athanaſii, & aliorum) & amplius eis, quàm nobis aſſentire iudicaueritis, contraria celebrabimus: & deinceps nobiſcum nec congregari, nec nobis obedire, nec

uobis ueſtriſq; fauere uolumus: ſed per nos, quicquid melius elegerimus, agere conabimur.

Quid Aegyptiorum epiſcopi? nonne in » epiſtola ad Felicem dixere? Nec enim fas » eſt, ſupplicum apoſtolicæ ſedis ſcripto aut » ſine ſcripto preces oblatas deſpicere: ſed (ut » condecet, & priuilegium ueſtræ ſedis eſt) & » nos, & illi canonicaliter conuocemur: & an» te uos de noſtris obiectionibus cum omni » probitate concertemus: ſicut prædeceſſores » noſtri penes ueſtros fecerunt anteceſſores, & » ſicut canonica in dicta ſancta ſynodo docent » inſtituta. & infra: Scimus, ut ſemper ue» ſtræ ſedis præſules, primo apoſtoli, deinde » ſucceſſores eorum fecerunt, uos uniuerſalis » eccleſiæ, & maxime epiſcoporum, qui ocu» li propter contemplationem, & ſpeculatio» nem uocantur, domini curam gerere.

2 Item plane colligitur ex eo, quòd conſueuerunt Theſſaloniceñ. epiſcopi eſſe Rom.pontificum in oriente legati, & quandoque poſt eos Conſtantinopolitañ. & Alexandriñ. epiſcopi. De Theſſaloniceñ. habemus epiſtolam LXXXII. Leonis ad Anaſtaſium, Theſſalonicenſem epiſcopum, his uerbis: » Quanta fraternitati tuæ à beato Petro com» miſſa ſunt, & qualia etiam noſtro fauore pon» derantes multum poſſemus de iniunctæ tibi

» ſolicitudinis deuotione gaudere. quoniam ſi
» cut prædeceſſores mei prædeceſſoribus tuis,
» ita etiam ego dilectioni tuę, priorum ſequens
» exemplum, uices mei moderaminis delega-
» ui: ut curam, quam uniuerſis eccleſiis princi
» paliter ex diuina inſtitutione debemus, imita
» tor noſtræ manſuetudinis adiuuares: & lon-
» ginquis ab apoſtolica ſede prouinciis, præſen
» tiam quodammodo noſtræ uiſitationis inten
» deres. & reliqua. Quòd autem Conſtantino politañ. & Alexandriñ. epiſcopis huiuſmodi data fuerit auctoritas, oſtendunt Simplicii ad Achatium Conſtantinopolitañ. & Bonifacii ad Eulalium Alexandriñ. epiſcopos, & aliorum ad alios datæ epiſtolæ; ea ſcilicet ratione, ne aut illis tam longe diſtantibus eccleſiis deeſſet cura, aut illæ è tam longinquo ad Rom. ſedem tam ſæpe uenire cogerentur.

Conſentit cum his epiſtola beati Celeſtini ad Venereum, alioſq; Galliarum epiſcopos,
» aduerſus Pelagianos, qua atteſtatur: pluri-
» mos fuiſſe tunc toto orbe orthodoxos epiſco
» pos, anathematizantes Pelagium, & Celeſti
» num, ſecundum apoſtolicæ ſedis in eos iudi-
» cium: uehementer tamen improbantes eorũ
» ſtudium, qui aduerſus eorum errores multis
» uoluminibus diſputarunt: re ipſa experti ad-
» uerſus hæreticos non inutilem ſolum, uerũ
» etiam pernicioſam eſſe de ſcripturis collucta-

» tionem : quin potius abſque aliqua diſputa-
» tione ſimpliciter omnes ſequi oportere, quæ
» ſacratiſsimi beati Petri, apoſtolorum princi-
» pis, ſedes contra inimicos gratiæ dei ſanciuit,
» & docuit per ſuorũ præſulum miniſterium.

3 Eandem auctoritatem oſtendit, quòd legimus Neſtorium, Conſtantinopolitañ. epiſcopum, duas perſonas in Chriſto ponentem, à Celeſtino monitum infra certum temporis ſpacium ſanæ fidei libellum porrigere, ſeq; hæreſeos ſuſpicione liberare; non obſequentem, anathematis maledictione irretitum, à domo eccleſiaſtica eiectum: receptamq; & approbatam hanc ſententiam ab uniuerſa Epheſina ſynodo: & ab ea damnatũ Neſtorium cum ſuo impio dogmate: idemq; eueniſſe Euthyci Archimandritę, duas perſonas, humanam & diuinam, confundenti in domino noſtro Ieſu Chriſto, eius humanitate negata; à Leone dãnato: approbatamq; Leonis ſententiam à Chalcedoneñ. concilio.

3 De Conſtantinopolitana eccleſia, quòd ſubdita ſit Rom. pontifici, habemus text. in c. De Conſtantinopolitana eccleſia. XXII. diſt. & in auten. de eccleſ. tit. in princ.

Conſulto omittimus recitare priorum illorum Romanorum pontificum teſtimonia: ne culpent nos, qui ſe ſubduxere ab obedientia Rom. pontificis, quòd eos in teſtes

admittamus, in aſſerenda Rom. pontificis auctoritate: & ſi uitæ ſanctitate, & martyrio plane docuerint, tantum carere debere omni ſuſpicione, quantum longe abfuere ab omni ambitione, faſtu, & mendacio. Qui tamen ea legere concupierit, uideat tomo primo conciliorum, epiſtolam primam Victoris Papæ ad Theophilum epiſcopum: Fabiani epiſtolam ſecundam ad orientales epiſcopos: primam Stephani primi, & ſecundam ad Gratum epiſcopum. item epiſtolam ſecundam Xyſti, inſcriptam fratribus per Hiſpaniarum prouincias conſtitutis: Dionyſii ſecundam ad Seuerum epiſcopum: Felicis primi epiſtolam primam, Syritii ad Himerium Tarraconeñ. epiſcopum. Inſuper ut recentiores prætereamus, Damaſi ad Theophilum Alexandriñ. Simplicii epiſtolam ſecundam ad Ioannem Rauennateñ. epiſcopum, & Theodori Cæſareæ Cappadociæ epiſcopi à Vigilio pont. damnationem.

4 At Romanorum Imperatorum teſtimonia non præteribimus. Gratianus enim (ut habetur lib. IX. tripar. hiſt. cap. II.) cupiens orthodoxæ fidei ſinceritatem, quæ priorum Imperatorum, & aliquorum epiſcoporum culpa labefactata erat, reſtituere; edixit, ut quicunque Rom. pontifici Damaſo communione & fide non ſociarentur, te-

nere non poſſent eccleſias, ſed ab eis expellerentur. edictum legitur in l. cunctos populos. C. de ſum. trinit. & fide cath.

Retium autem, Auguſtaneñ. epiſcopum, à Conſtantinopolitano Imper. ſub Siluestro epiſcopo ob cauſam Montenſium miſſum Romam ſcribit Hieronymus, ubi de Tharſis diſputat, tomo IIII. fol. XXXIIII.

Item notatu dignum eſt, quod de Aureliano Imper. refert Euſebius Cæſarieñ. lib. VII. cap. XXVII. eccleſiaſt. hiſt. his uerbis: Domino igitur in epiſcopatu ſurrogato, Paulus & ſacerdotio abſciſſus, & communione, cum de domo eccleſiæ nollet exire; interpellatus Imper. Aurelianus religioſe ſatis de hoc ſanctéq; decernit, his præcipiens eccleſiæ domum tradi, quibus Italiæ ſacerdotes, & Romanus epiſcopus ſubſcriberent.

5 Inſuper principes paruiſſe Rom. pontifici, colligitur ex eo, quòd etiam ante conceſſam auctoritatem principibus Germanis eligendi Imperatorem, Imperatores Rom. præſtabant eccleſiæ Romanæ fidelitatis iuramentum: ut de Ottone primo habetur in c. Tibi domino. LXIII. diſt. quodq; cum inter Henricum VII. & Robertum Siciliæ regem graues ortæ forent contentiones, & bella; cupiens Clemens V. pacem inter eos conciliare, utrique ſcripſit, quòd cum eſſent

Romanæ eccleſiæ ſpecialiſsimi filii, ſibiq; iuramento fidelitatis, & aliter multipliciter aſtricti, ſua arma non in mutuam perniciem, ſed in communis matris defenſionem conuerterent. Henricus malo ductus conſilio, ægre ferens quòd in literis de fidelitatis iuramento dicebatur, quaſi hoc ad maieſtatis ſuę derogationem pertineret, accitis tabellionibus palam conteſtatus eſt, ſe nulli fidelitatis iuramento aſtrictum: quo tamen non obſtante Clem. v. declarauit, quæ Rom. pontifici ab imperatore præſtantur, fore fidelitatis iuramenta. Paruerunt etiam Rom. pontifici Imperii electores, cum eius mandato abrogatis ob demerita Imperatoribus, alium elegerunt. Exemplum habemus Henrici IIII. Ottonis IIII. Federici II. Henrici VII. & Ludouici Bauari. Nec Germani ſolum, ſed Galli etiam paruerunt, & parent Rom. Pontifici: ut de Hilderico rege legimus in c. Alius. XV. q. II. à Zacharia Rom. pontifice abrogato, ſi modo à pontifice abrogatus fuit: non autem ſolum à iuramento datam proceribus abſolutionem, ne tenerentur fidelitatis iuramento, eoq; non obſtante poſſent alium regem eligere. Extat etiam Emanuelis, Conſtantinopolitani Imperatoris, exemplum, qui ſummis precibus ab Alex. III. impetrare contendit, ut diuiſum redin-

tegraret imperium, tranſlato in eo Federici ab eo abrogati occidentali imperio. quod minime procuraſſet, ſi auctoritatem Romani pontificis non agnouiſſet. etſi ſpe fruſtratus fuerit, reſpondente Alex. ſe nolle in unum coniungere, quod eius maiores ex induſtria diuiſiſſent. Alter etiam Emanuel Conſtantinopolitan. Imperator, imperii confirmationem à Gregorio X. in Lugdunen. concilio recepit.

Maiores cauſas ad Romanam *& apoſtolicam ſedem referendas.* Cap. XVIII.

QVOD autem maiores cauſæ ad Romanam & apoſtolicam ſedem referendæ ſint, inductum fuit ex eo, quod habetur Exod. XVIII. ubi mandatum fuit Moyſi, prouideret de omni plebe uiros ſapientes, ac deum timentes, in quibus eſſet ueritas, & odiſſent auaritiam; qui iudicarent populum omni tempore. quicquid autem maius foret, referretur ad Moyſem, perinde maiorem: & ipſi tantum minora iudicarent. & ex eo quod habetur Deuter. I. ubi inquit Moyſes: Si difficile uobis uiſum aliquid fuerit, referte ad me: & ego audiam. Quod etiam plurimorum teſtimonio comprobatur. & primo Anacleti, Petri diſcipuli, & ſucceſſoris, epiſtola prima decernentis;

» quòd ſi difficiliores quæſtiones ortæ fuerint,
» aut epiſcoporum, uel maiorum iudicia, aut
» maiores cauſæ fuerint, ad maiorem ſedem re-
» ferantur, ſi appellatum fuerit: quoniam apo
» ſtoli hoc ſtatuerunt iuſsione ſaluatoris.

Item Euariſtus ea epiſtola, qua reſpondet conſultationibus epiſcoporum Africæ, his
» uerbis: Conſulentibus uobis, fratres cha-
» riſsimi, quid ſuper his, quæ in ueſtris con-
» tinebantur ſcriptis, uiſum nobis eſſet, uel
» quid docibilis ratio perſuaderet, aut quid à
» beatis apoſtolis nobis traditum, aut cuſtodi-
» tum remaneret; optantes (ut retuliſtis) no-
» ſtris inſtitui documentis, hæc uobis reſcribi-
» mus. ſi quidem dilectio ueſtra, normam ſe-
» cuta prudentium, ad ſedem apoſtolicam re-
» ferre maluit, quaſi ad caput, quid deberet de
» rebus cuſtodire potius, quàm uſurpatione
» præſumere.

Alexander primus, eius ſucceſſor, epiſto la prima ad omnes orthodoxos, per diuerſas
» prouincias Chriſto famulantes, inquit: Re-
» latum eſt ad huius ſanctæ & apoſtolicæ ſedis
» apicem, cui ſummarum diſpoſitiones cau-
» ſarum, & omnium negocia eccleſiarum ab
» ipſo domino tradita ſunt; quaſi ad caput: ip
» ſo dicente principi apoſtolorum Petro: Tu
» es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo
» eccleſiam meam. quod quidam æmuli Chri

» ſti, eiusq; ſanctæ eccleſiæ inſidiatores, ſacer-
» dotes dei ad iudices publicos accuſare præſu
» mant: cum magis apoſtolus Chriſtianorum
» cauſas ad eccleſias deferri, & ibidem termi-
» nari præcipiat. & habetur in c. Relatum.
x I. quæſt. I.

Idem teſtatus eſt Zepherinus, his uerbis:
» Iudicia epiſcoporum, maioresq; eccleſiæ
» cauſæ à ſede apoſtolica, & non ab alia (ſicut
« apoſtoli, & ſancti ſucceſſores eorum ſtatue-
» runt) cum aliis epiſcopis ſunt terminandæ:
» quia licet in alios transferantur epiſcopos,
» beato tamen apoſtolo Petro dictum eſt:
» Quæcunque ligaueris ſuper terram &c. &
habetur in c. Ad Romanam eccleſiam. II.
quæſt. VI.

Deinde Xyſtus II. in epiſtola ad Gratum epiſcopum, teſtatur diſpoſitioni apoſtolicæ ſedis omnes maiores eccleſiaſticas cauſas, & epiſcoporum iudicia antiquam apoſtolorum, eorumq; ſucceſſorum, atque canonum auctoritatem reſeruaſſe. & habetur in c. Omnes epiſcopi. II. q. VI. licet ſub nomine Gregorii.

Poſt eum Felix epiſtola II. inquit:
» Semper dubia & maiora negocia terminum
» ab hac ſancta ſede à tempore apoſtolorum,
» qui eam ſuis documentis inſtruxerunt, acci-
» pere conſueuerunt.

Item Marcellus ad epiſcopos Antio- » chenſis prouinciæ, teſtatur non oportere à » diſpoſitione ſanctæ Romanæ eccleſiæ de- » uiare, ad quam cuncta maiora negocia ec- » cleſiaſtica, diuina diſponente gratia, iuſſa » ſunt referri: ut ab ea canonice diſponan- » tur. & habetur in c. Rogamus. XXIIII. quæſt. I.

Si tædet lectorem legere Romanorum pontificum decreta, ut qui adducantur te- ſtes in cauſa propria, legat epiſtolam Ae- gyptiorum epiſcoporum ad Felicem Pa- » pam, cum inquiunt: Pater beatiſsime, » quia ſemper anteceſſores noſtri, & nos à » ueſtra apoſtolica ſancta ſede auxilium hau- » ſimus, & noſtri uos curam habere cogno- » uimus, præfatam apoſtolicam, & ſum- » mam expetimus, iuxta canonum decreta, » ſedem, ut inde auxilium capiamus, unde » prædeceſſores noſtri ordinationes, & dog- » mata, atque ſubleuationes ceperunt: ad eam » quoque, quaſi ad matrem recurrimus, ut » eius uberibus nutriamur. Quoniam non » poteſt mater obliuiſci infantem ſuum: ſic » & nos nolite obliuiſci nos uobis commiſ- » ſos: quoniam non leuibus nos inimici no- » ſtri implicauerunt, & quotidie facere mo- » liuntur, afflictionibus, & apprehendere, aut » ferris nos conſtringere minantur; niſi nos

» eorum conſentiamus erroribus. quod ne-
» quaquam uobis inconſultis agere præſumi-
» mus, canonibus quippe iubentibus, abſque
» Romano nos de maioribus cauſis nihil de-
» bere decernere pontifice.

Legat etiam epiſtolam Stephani archi-
epiſcopi, & trium conciliorum Africæ, ad
» Damaſum Papam, in qua habetur: No-
» tum ueſtræ facimus beatitudini, quòd qui-
» dam fratres, in confinio nobis poſiti, quoſ-
» dam fratres noſtros, uenerabiles uidelicet
» epiſcopos, uobis inconſultis à proprio de-
» iiciunt gradu, & deiicere moliuntur: cum
» ueſtræ ſedi epiſcoporum iudicia, & ſum-
» morum finem eccleſiaſticorum negocio-
» rum, in honorem beatiſsimi Petri, pa-
» trum decreta omnium cunctam ſeruare ſen-
» tentiam inquirendi reuerentia de dei re-
» bus, quas omni cura, & ſolicitudine ob-
» ſeruare debemus; maxime uero ab ipſo
» debent præſulum examinari uertice apo-
» ſtolico; cuius uetuſta ſolicitudo eſt, tam
» mala damnare, quàm releuare laudanda.
» Antiquis enim regulis ſancitum eſt, ut quic-
» quid horum, quamuis in remotis agere-
» tur prouinciis, non prius tractandum,
» uel accipiendum ſit, niſi ad notitiam al-
» mæ ſedis ueſtræ fuiſſet pronunciatum, fir-
maretur.

In reſponſione autem eiuſdem Damaſi, ad eundem Stephanum archiepiſcopum, habetur: Diſcutere epiſcopos, & ſummas eccleſiaſticorum negociorum cauſas, metropolitanis unà cum omnibus ſuis prouincialibus, ita ut nemo ex eis deſit, & omnes in ſingulorum concordent negociis, licet: ſed definire eorum, atque eccleſiaſticarum ſummas querelas cauſarum, uel damnare epiſcopos, abſque huius ſanctæ ſedis auctoritate nemini licet.

Recte igitur ab Innocentio decretum eſt: Quoties fidei ratio uentilatur, arbitror omnes fratres, coepiſcopos noſtros, non niſi ad Petrum, ideſt, ſui nominis & honoris auctoritatem referre debere: ueluti nunc retulit ueſtra dilectio, quòd per totum mundum poſſit eccleſiis omnibus in commune prodeſſe. & habetur in c. Quoties. XXIIII. q. I. & Pelagius idem teſtatur, cum dixit: Maiores uero & difficiliores cauſæ, & quæſtiones (ut ſancta ſynodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit) ad apoſtolicam ſedem ſunt referendæ. & habetur in c. Multis. diſt. XVII.

Propterea etiam Gregor. reſcripſit: Nulli dubium eſſe, non ſolum pontificalem accuſationem, ſed omnem ſanctæ religionis relationem, ad ſedem apoſtolicam, quaſi ad

» caput eccleſiarum, debere referri: & inde nor
» mam accipere, unde ſumpſit exordium: ne
» caput inſtitutionis uideatur omitti: cuius au
» ctoritatis ſanctionem tenere debeant ſacerdo
» tes, qui nolunt ab apoſtolicæ petræ ſolidita-
» te diuelli. & habetur in c. Præceptis. XII.
diſt. cui concordat c. Maiores. de baptiſ.

Licitum eſt omnibus ad apoſtolicam ſedem appellare. Cap. XIX.

QVOD deinde polliciti ſumus, pro aſſerenda Romani pontificis auctoritate, licere omnibus ad ſedem apoſtolicam appellare; deducitur ex Xyſti pri-
» mi epiſtola II. his uerbis: Si quis ueſtrum
» pulſatus fuerit aliqua aduerſitate, licenter
» hanc ſanctam & apoſtolicam appellet ſe-
» dem: & ad eam, quaſi caput, refugium ha-
» beat. & habetur in c. Siquis ueſtrum. II.
quæſt. V.

Comprobauit hoc idem Victor primus
» epiſtola II. his uerbis: Statutum liquet à
» tempore apoſtolorum, & deinceps placuit,
» ut iudicatus à comprouincialibus in aliqua
» cauſa epiſcopis, licenter appellet, & adeat
» apoſtolicæ ſedis pontificem; qui aut per ſe,
» aut per uicarios ſuos eius retractare nego-
» cium procuret.

Zepherinus ſubſequitur epiſtola prima,

» cum inquit: Ad Romanam eccleſiam ab
» omnibus, maxime tamen oppreſsis, eſt ap-
» pellandum, & concurrendum, quaſi ad ma-
» trem; ut eius uberibus nutriantur, auctori-
» tate defendantur, & à ſuis oppreſsionibus re-
» leuentur. quia non poteſt, nec debet ma-
» ter obliuiſci filium ſuum. & habetur in c.
» Ad Romanam. II. q. VI.

» Item Fabianus epiſtola III dixit: Pla-
» cuit etiam, ſi epiſcopus accuſatus appellaue-
» rit ad apoſtolicam ſedem, id ſtatuendum,
» quod eiuſdem ſedis pontifex ſtatuerit. &
Cornelius epiſtola II. cum prohibet, ut
nullus ſacerdotum cauſam ſuam alieno com
mittat iudicio, niſi ad ſedem apoſtolicam fue
rit appellatum.

Habemus decretum Stephani (incertum
» an primi, uel ſecundi) quòd ultra prouin-
» ciæ terminos accuſandi licentia non progre-
» diatur: ſed omnis accuſatio intra prouinciam
» audiatur, & à comprouincialibus termine-
» tur: niſi ad apoſtolicam ſedem appelletur.
Regiſtratum III. quæſtio. VI. c. Vltra
prouinciæ.

Item Xyſtus ſecundus ad Gratum epiſco
» pum reſcripſit: Dudum à multis epiſco-
» pis conſtitutum erat; & modo ad ueſtrum,
» & cæterorum fratrum auxilium eſt denuo
» roboratum; ut omnes epiſcopi, qui in qui-

» buſdam grauioribus pulſantur, uel crimi-
» nantur cauſis, quoties neceſſe fuerit, libe-
» re apoſtolicam appellent ſedem: atque ad
» eam, quaſi ad matrem, confugiant. &
» habetur in c. Omnes epiſcopi. II. quæ-
» ſtio. VI.

In ſecunda epiſtola Marcelli Papæ ad
» Maxentium legitur: Synodum, abſque
» huius ſanctæ ſedis auctoritate, epiſcopo-
» rum (quamuis quoſdam epiſcopos poſsitis
» congregare) non poteſtis regulariter face-
» re: neque ullum epiſcopum, qui hanc ap-
» pellauerit apoſtolicam ſedem, damnare,
» antequam hinc ſententia finitiua procedat.
& habetur in c. Synodum. XVII. diſtin-
ctione.

2 Qui uero decreta Rom. pontificum ne-
glexerit, legat decretum Sardicenſis concilii,
capite tertio, his uerbis: Oſius epiſcopus
» dixit, quòd ſi aliquis epiſcopus adiudica-
» tus fuerit in aliqua cauſa, & putat ſe bonam
» cauſam habere, ut iterum iudicium renoue-
» tur, ſi uobis placet, ſancti Petri memoriam
» honoremus; ut ſcribatur uel ab his, qui e-
» xaminauerunt, uel etiam ab aliis epiſco-
» pis, qui in propinquo morantur, Roma-
» no epiſcopo: & ſi iudicauerit renouandum
» eſſe iudicium, renouetur, & det iudices: ſi
» autem probauerit talem cauſam, ut ea non

» refricentur, quæ acta ſunt, decreuerit; con-
» firmata erunt. & habetur in c. Oſius. II. quæſt. IIII.

Item cap. V. ſubiicitur: Gaudentius epi-
» ſcopus dixit: Addendum eſt, ſi placet, huic
» ſententiæ, quam plenam ſanctitate protuli-
» ſtis; ut cum aliquis epiſcopus depoſitus fue-
» rit, eorum epiſcoporum iudicio, qui in uici-
» nis commorantur locis, & proclamauerit a-
» gendum ſibi negocium in urbe Roma, alter
» epiſcopus in eadem cathedra poſt appella-
» tionem eius, qui uidetur eſſe depoſitus, om-
» nino non ordinetur, niſi cauſa fuerit in iudi
» cio Rom. epiſcopi determinata.

Deinde cap. VII. habetur: Oſius epiſco
» pus dixit: Placuit autem, ut ſi epiſcopus ac-
» cuſatus fuerit, & iudicauerint congregati epi
» ſcopi regionis ipſius, ut de gradu ſuo eum
» deiecerint; ſi appellauerit qui deiectus eſt, &
» confugerit ad epiſcopum Romanæ eccle-
» ſiæ, & uoluerit ſe audiri: ſi iuſtum putauerit,
» ut renouetur iudicium, reſcribere his epiſco-
» pis dignetur, qui in finitima & propinqua
» prouincia ſunt: ut ipſi diligenter omnino re-
» quirant, ut iuxta fidem ueritatis definiant.
» Quòd ſi is qui rogat cauſam ſuam iterum au
» diri, deprecatione ſua mouerit Rom. epiſco
» pum, ut é latere ſuo presbyterum mittat;
» erit in poteſtate epiſcopi, quid uelit, & quid

» exiſtimet. et ſi decreuerit mittendos eſſe,
» qui præſentes cum epiſcopis iudicent, haben
» tes eius auctoritatem, à quo deſtinati ſunt;
» erit in ſuo arbitrio. Si uero crediderit epiſco-
» pos ſufficere, ut negocio terminum impo-
» nant, faciet quod ſapientiſsimo iudicio iu-
» dicauerit.

3 Relatu dignum eſt, quod in ſexta Africani ſynodo legitur, miſſos in Africam à Zozimo pontifice Rom. Philippum & Aſellum presbyteros, ob id, quòd quidam Africanus presbyter, Fauſtinus nomine, inibi damnatus, prouocauerat ad Rom. pontificem: mandatum hi Zozimi obtulerunt; in quo habebatur, ſtatutum fuiſſe à Nicena ſynodo, poſſe à ſententia epiſcopi ſui presbyterum, & epiſcopum à ſententia ſynodi prouocare ad Romanum pontificem. Carthagineñ. epiſcopus ob eam cauſam ſcripſit Cyrillo, epiſcopo Alexandriñ. & Attico, Conſtantinopolitañ. ut ei mitterent integra & incorrupta decreta Nicenæ ſynodi. Miſerunt illi XX canones, qui extant; in quibus nulla de ea re fit mentio: quibus acceptis noluerunt Carthagineñ. admittere prouocationem illius Fauſtini presbyteri ad Rom. pontificem: quinimo ſtatuerunt, quòd, ſi quiſpiam prouocaret ultra mare, nec acquieſceret iudicio conciliorum Africanorum; nul-

lus in Africa ei cōmunicaret: quæ inter Africanam,& Rom.eccleſiā diſcordia initium ſub Zozimo pont.habuit. Sub Bonifacio deinde, & Cœleſtino decreta fuere, quæ dicta ſunt cōtra apoſtolicę ſedis auctoritatem. Durauit hęc rebellio uſque ad Bonifacium poſteriorem; ſub quo Carthagineñ.eccleſia damnans decreta à prædeceſſoribus ſuis facta, Aurelio epiſcopo Carthagiñ. & Africæ primate; Bonifacio Rom.pont.ſe ſubmiſit,& ad unionem rediit.

4 His,quæ in Sardiceñ.concilio decreta ſunt, conſentiunt Aegypti epiſcopi, epiſtola ad Fe
» licem Papam, referentes à Nicenæ ſynodi pa
» tribus definitum conſonanter,ut ſi quiſquam
» epiſcoporum, aut Metropolitan.aut compro
» uinciales iudices haberet ſuſpectos, ad ſan-
» ctam Rom. interpellaret ſedem; cui ab ipſo
» domino ligandi atque ſoluendi poteſtas ſpe-
» ciali priuilegio ſuper alios eſt conceſſa. &
» paulo poſt: Fuit ſemper ueſtræ ſanctæ &
» apoſtolicæ ſedis licentia, iniuſte damnatos,
» uel excommunicatos, ſua auctoritate reſtitue
» re, & ſua eis omnia reddere: & eos, qui il-
» los excōmunicauerunt,& condemnauerunt,
» apoſtolico punire priuilegio. & infra: Non
» enim fas eſt,ſupplicū apoſtolicæ ſedis ſcripto
» aut ſine ſcripto preces oblatas, deſpicere: ſed
» (ut condecet,& priuilegium ueſtræ ſedis eſt)
» & nos, & illi canonicaliter conuocemur, &

» ante uos de noſtris obiectionibus cum omni » probitate cõcertemus: ſicut prędeceſſores noſtri penes ueſtros fecerunt anteceſſores, & ſicut canonica in dicta ſynodo docent inſtituta.

De hoc inſtituto confugiendi ad Rom. ſedem, meminit Cyprianus lib. I. epiſtola III. contra Nouatianos, cum dixit: Poſt iſta adhuc inſuper, pſeudoepiſcopo ſibi ab hæreticis conſtituto, nauigare audent ad Petri cathedram, atque eccleſiam principalem, unde unitas ſacerdotalis exorta eſt, à ſchiſmaticis & prophanis literas ferre: nec cogitare eos eſſe Romanos, quorum fides apoſtolo prædicante laudata eſt; ad quos perfidia non poſsit habere acceſſum.

Impie negligant Rom. pontifices, qui uoluerint. non omittemus decretum Gelaſii, quod habetur in c. Ipſi ſunt canones. IX. q. III. Ipſi ſunt canones, qui appellationes totius eccleſiæ ad huius ſanctæ ſedis examen uoluerunt deferri: ab ipſa uero nuſquam prorſus appellari ſanxerunt. & aliud in c. Cuncta per mundum. ead. cau. & q. Cuncta per mundum nouit eccleſia, quod ſacroſancta Rom. eccleſia fas habet de omnibus iudicandi, neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte appellandum eſt: ab illa autem nemo appellare permiſſus.

Nemini licere à Romano pontifice appellare.
Cap. XX.

Ex his ſubſequitur, quòd ſi omnibus appellare licet ad apoſtolicam ſedem, ſiue Rom. pontificem; nemini licebit à Romano pontifice ad aliquem appellare: cum appellatio ad maiorem fiat. §. Illo. II. q. VI. l. Præfecti. ff. de minori.l. I. §. penult. ff. de appel. Et cum ex hoc, quòd omnibus liceat ad Rom. pontificem appellare, conſtet ipſum omnibus ſuperiorem, ſubinfert Innoc. in c. Nemo. IX. q.
1 III. quòd nemo iudicabit primam ſedem, iuſtitiam temperare deſiderantem. quæ uerba: Iuſtitiam temperare deſiderantem, non conditionem habent; quaſi, ea deficiente, liceret iudicare: ſed cauſam reddunt, non licere iudicare, quia iuſtitiam temperare deſiderat.
2 rat. Nec admittendus cauillus Panormitani, uerbum, nemo, excludere ſingulos, non collectiue omnes: quoniam decretalis illa prohibet neque ab omni clero, neque à populo iudicari. Collectiua autem nomina ſunt clerus, & populus, ſignificantia uniuerſum Chriſtianum populum; qui in duo hominum genera partitur, clerum ſcilicet, & populum c. Duo ſunt. XCVI. diſt. Nec obſtat, quòd diſtributiua nomina ex propria

ſignificatione tribui non poſſunt fidelium congregationi, quæ unica eſt, & (ut aliorum utamur uocabulo) impluriſicabilis: quia dicimus quòd nomina ſiue ſigna huiuſmodi, adiecta collectiuis nominibus, qualia ſunt, domus, populus, clerus, & ſimilia, non diſtributiue ſed collectiue uniuerſum ſignificant: ſicut in ſimili dicitur:. Fidelis fuit in omni domo ſua. quod exponitur, in tota domo, ſcilicet ſynagoga. Et quod habetur III. Reg. IIII. Conuertit Rex faciem ſuam, & benedixit omni eccleſiæ. & illud I. Parali. XXIX. Præcepit autem uniuerſæ eccleſiæ, benedicite deo noſtro: & benedixit omnis eccleſia domui patrum ſuorum. item Mat. II. Turbata eſt cum illo omnis Hieroſolyma, ideſt, tota. Sic quod dicitur, ab omni clero, exponitur, à toto clero: ut interpretatur glo. illum locum; quæ recte colligit, quòd concilium non poteſt iudicare Papam.

Idem approbauit Symmachus, & habetur in c. Aliorum. ead.cau. & quæſt. cum di» xit: Aliorum hominum cauſas deus uoluit
» per homines terminari: ſed ſedis iſtius præ-
» ſulem ſuo ſine quæſtione reſeruauit arbitrio. Si enim nemo nec primam ſedem, nec eius præſulem iudicare poteſt: utique ab eis non licebit appellare. quod comprobat Gelaſius in his, quæ paulo ante adduximus, locis,

uidelicet c. Ipſi ſunt canones. & c. Cuncta per mundum. ea cau. & quæſt.

Siquis autem obiiceret, hanc eſſe fallaciam petitionis principii, qua quis nititur probare conſequens ex antecedenti, & antecedens ex conſequenti: (præfati enim ſumus, nos probaturos Rom. pontificis ſupremam in eccleſia auctoritatem ex eo, quòd ab ipſo nemini licet appellare: & modo deducimus, ab eo appellari non licere, ex eo, quòd primam tenet ſedem, & neminem habet ſuperiorem.) reſpondemus, non eſſe principii petitionem, ſed conuerſionem quandam, quæ à dialecticis admittitur, cum quid probatum eſt ex aliquo: deinde digreſsione facta, eodemq; aliis adminiculis comprobato, circulo quodam conuertimur ad probandum quod prius pro antecedenti deſumpſimus: ut in exemplo, ab effectu deducimus cauſam; qua aliis adminiculis comprobata, regredimur ad probandum effectum per cauſam: quæ firmior eſt ratiocinatio ea, qua proceſsimus ab effectu ad cauſam: ut diſſeruit Ariſtoteles lib. primo Analyt. poſterior. cap. v.

Ad Romanum pont. ſpectat aliorum epiſcoporum electiones confirmare. Cap. XXI.

SUPEREST ex his, quæ polliciti ſumus, ut oſtendamus, Rom. pontificis munus & officium eſſe, aliorum epiſcoporum electiones confirmare. Quod primum colligitur ex epiſtola XXXI. Leonis Papæ ad Anatolium, epiſcopum Conſtantinopolitañ. ſcribit enim ſe nolle Anatolium confirmare, niſi prius ea ſe credere & tenere profiteretur, quæ in ſua ad beatum Flauianum, & Cyrilli ad Neſtorium epiſtolis continebantur.

Hoc idem colligitur ex eo, quod legitur in breuiario Liberati, archidiaconi Carthagineñ. quod habetur II. tomo conciliorum, poſt quintam ſynodum, cum ſcribit, » quòd poſt Achatium, Conſtantinopolitañ. epiſcopum, ordinatur Flauianus presbyter, qui fuit à ſancta Tecla: & quòd is » nõſuſtinuit ſine Rom. epiſcopo inthronizari: ſed tranſmiſit ſynodicam Papæ Rom. Felici; qui modico uiuens tempore, moritur, » non accipiens epiſtolam ipſius. & factus eſt » Euphemius epiſcopus, genere Alexandriñ. » qui & ſuſcepit à Papa Romano ſcripta. Hæc Liberatus.

Item cum Achatius, Conſtantinopoli-

tañ. epiſcopus, apoſtolicæ ſedis in oriente delegatus, mortuo Timotheo, beati Procherii ſucceſſore, cum orthodoxus populus Ioannem ſurrogaſſet, reſtitit Achatius, & Zenonis Imper. quem ſibi malis artibus deuinxerat, fauore & auxilio, Petrum per apoſtolicam ſedem damnatum reſtituere conabatur, Imperatori ſuggerens non recte damnatum. quo etiam inuito Simplicius Ioannis electionem confirmauit, qui Alexandriñ. eccleſiam obtinuit: etſi Vrbanus ſubadiuua Imperatoris literas Simplicio detuliſſet, ut in Ioannis confirmatione ſuperſederet. Defuncto deinde Achatio, cum illi per electionem ſurrogatus fuiſſet Ioannes; egiſſetq; Ioannes, cum Rom. pontificibus, Gelaſii ſucceſſoribus, & nouiſsime cum Hormiſda, pro electionis confirmatione: Hormiſda Ioannem & ſcripto & nunciis monuit, ut Achatium prædeceſſorem ſuum, eiusq; acta damnaret: aliàs non daturum confirmationem, nec eum inter catholicos epiſcopos habiturum: qua in re Imperatoris metu uel parere noluit, at certe diſtulit. Sed Anaſtaſio Imperatore iuſto dei iudicio perempto, Iuſtinus ſucceſſor per legatos Hormiſdæ, et apoſtolicæ ſedi debitam præſtitit obedientiam, & reuerentiam: ad quem Rom. pontifex uiciſsim legatis deſtinatis, conditiones

præſcripſit, quibus Conſtantinopolitañ. eccleſia, & Ioannes epiſcopus cum Romana conuenirent: quibus receptis data eſt Ioanni confirmatio, & ſecuta prius diſsidentium eccleſiarum reconciliatio.

At beatus Gregor. de Maximo, ſine apoſtolicæ ſedis auctoritate ordinato Salonitañ. eccleſiæ epiſcopo, ad Conſtantinum Aug.
» in hæc uerba reſcripſit: Salonitañ. eccleſiæ
» epiſcopus, me ac reſponſali meo neſciente or
» dinatus eſt: & facta eſt res, quæ ſub nullis
» anterioribus principibus euenit. & habetur in c. Salonitañ. LXIII. diſt.

2 Quamuis autem olim Rom. pontificis, & aliorum epiſcoporum electiones, ex apoſtolicæ ſedis priuilegio ab Imperatore confirmarentur, propter hæreticorum & ſchiſmaticorum diſsidia & contentiones; quibus ſæpe periclitabatur eccleſia: & cum apud eos parum prodeſſent eccleſiaſticæ cenſuræ; catholicorum principum prouidebat auctoritas. Verum cum Imperatores, & eorum in Italia uices agentes, quos exarchas uocabant, conceſſo abuterentur priuilegio: & qui opitulari debuiſſent electioni Rom. pontificis, illi erant impedimento: quin etiam quandoque minus idoneos intrudebant; opus fuit eorum auctoritatem præterire. Qua etiam ratione Conſtantinus IIII. ſponte priuile-

gio renunciauit. Innouato autem deinde priuilegio ab Adriano pont. qui Carolo Imperat. conceſsit ius & poteſtatem eligendi pontificem, & ordinandi apoſtolicam ſedem, ut habetur in c. Adrianus. LXIII. diſt. cum Adrianus II. ſine præſentia & aſſenſu oratorum Ludouici Imperat. in pontificem foret electus, etſi ægre tulerint eius oratores, Ludouicus tamen ſponte priuilegio renunciauit: & ea occaſione ab Adriano decretum, ut deinceps nullus laicorum principum, uel potentum, ſeſe electionibus ingererent epiſcoporum, ne inordinata, & incongrua fieret electio, ut habetur in c. cum Adrianus. & in c. Nullus laicorum LXIII. diſtinct. & idem innouatum in octaua ſynodo. At cum poſtea ſimile priuilegium conceſſum fuiſſet Othoni primo à Leone VIII. & illius ſucceſſores priuilegio abuterentur, eaq; occaſione etiam poſtquam Imperatores priuilegio renunciarunt, inter Henricum IIII. & Rom. pontifices Alexandrum II. & Gregorium VII. graues ortæ eſſent diſſenſiones, & plurium annorum pernicioſum ſchiſma ſubſecutum, coactus eſt idem Henricus prætenſo priuilegio renunciare, & ab inueſtituris epiſcoporum, quas per tranſmiſsionem anuli, & baculi paſtoralis faciebat, abſtinere. Quod priuilegium cum

Henricus v. eius filius, per dolum Paſchali II capto, innouari extorſiſſet; idem Paſchalis habito ad Lateranum concilio, priuilegium illud irritum, & ui extortum declarauit. Nec deſiſtens Henricus priuilegio abuti, & ea occaſione aliud ſchiſma excitaſſet, Gelaſio Paſchalis ſucceſſore pulſo, & Antipapa intruſo, tandem à Germanorum conuentu vvicemburg habito coactus eſt pacem eccleſiæ dare; & prætenſo priuilegio renunciare.

4 Quamuis etiam Imperatores quandoque ex priuilegio apoſtolicæ ſedis, ius habuerint confirmandi electionem Rom. pontificis: non tamen ea confirmatione, qua datur ius & poteſtas adminiſtrandi: quæ illa eſt; quæ ſuperioritatem deſignat: cum eam habeat Rom. pontifex ex ſola electione, nec alia egeat confirmatione. c. In nomine domini. XXIII. diſt. ſed ea confirmatione, qua robur tribuitur ex aliorum approbatione. quemadmodum dicimus integrum iudicium, quod plurimorum ſententiis confirmatur. c. extra LXIIII. diſt. Imperatores enim ſua approbatione robur & firmitatem tribuebant electioni; propter quam non auderent ſchiſmatici & hæretici contradicere, aut turbas, & ſeditiones excitare. Quæ confirmatio nullam unquam tribuit ſuperiorita

tem, nec ex ea ſubſequitur, quandoque Imperatores ſuperiores fuiſſe Romanis pontificibus.

Romanum pontificem maiorem & ſuperiorem fore generali concilio. Cap. XXII.

1 QVI minus detrahunt ſupremæ auctoritati Romani pontificis, fatentur eum præferri ſingulis particularibus eccleſiis, ſed non uniuerſali eccleſiæ, & generali concilio illam repræſentanti; generali concilio tribuentes iuriſdictionem & poteſtatem ſupra Roman. pontificem: inter quos fuit Abbas Panormitañ. in tract. de poteſtate concilii & Papæ, cuius initium eſt, Quoniam ueritas. qui interpretatus eſt quod dicitur in c. Conſiderandum. L. diſt. de Petro, quem Chriſtus cunctæ eccleſiæ præferre conſtituerat; ideſt, cunctis eccleſiis particularibus: & quod habetur in c. Petrus II. q. VII. Petrum poteſtatem regni accepiſſe; quoad particulares eccleſias, non autem quoad uniuerſalem eccleſiam, quæ corpus eſt myſticum, cuius caput eſt Chriſtus. ſimiliter illud quod habetur in c. Beati eadem II. q. VII. quòd meritis apoſtolorum Petri & Pauli, Romana eccleſia principatum & caput obtinuit nationum; interpretatur, referri ad particulares eccleſias in toto orbe

conſtitutas, non ad uniuerſalem: & quod habetur in c. In iſtis. LXXX. diſt. quòd inter apoſtolos non fuit par inſtitutio, ſed unus omnibus præfuit; referri ad miniſteriũ particularium eccleſiarum: & quod dicitur, Romanam eccleſiam eſſe matrem omnium eccleſiarum. c. Non decet. XII. diſt. interpretatur ſolum de particularibus eccleſiis.

In hoc articulo ſuperioritatis Papæ, aut concilii, gloſæ trepidantes plurimum uariarunt in c. In iſtis. IIII. diſt. c. Sicut. XIIII. diſt. c. Si papa. XL. diſt. c. Legimus. XCIII. diſt. c. Ecce. XCIX. diſt. c. Nemo. IX. q. III. c. Quodcunque. & c. A'recta. XXIIII. q. I. Clemen. Ne Romani. de elect. Clem. Ad noſtrum. de hæreti. c. Significaſti. c. Licet. de elect. c. Propoſuit. de conceſſ. præbend. c. Ad honorem. de auctor. & uſu pal. c. Quanto. de translat. prælat.

Nos autem aſſerimus Romanum ponticem ſuperiorem nedum ſingulis particularibus eccleſiis, ſed etiam ipſi uniuerſali eccleſiæ, ſi de congregatione fidelium ſine Romano pontifice ſit nobis ſermo; & eadem ratione generali concilio uniuerſalem eccleſiam repræſentanti, ſi contingeret concilium à
2 Romano pontifice diſsidere. Sicut enim minus recte diceretur, ſingulas oues paſtorem

habere, non autem uniuerſas: & ſingulos regem habere, non autem regnum, aut populum: ſic nec recte dici poteſt, ſingulas eccleſias caput habere, non uniuerſalem eccleſiam. Cum itaque paſtor auctoritate & poteſtate maior ſit grege, cuius eſt paſtor, & Petrus ac eius ſucceſſores paſtores ſint dominici gregis ex eo, quod dictum eſt Petro, Io.ult. Paſce oues meas: ſubſequitur Romanum pontificem, Petri ſucceſſorem, fore ſuperiorem eccleſia uniuerſali, & concilio generali illam repræſentanti. Quod etiam deprehenditur ex ordine ſcripturæ in inſcriptione, qua dicitur: Leo epiſcopus, & ſancta ſynodus. Idem in epiſtola Athanaſii ad Marcum Romanum pontificem: in epiſtola Stephani archiepiſcopi ad Damaſum: in epiſtola Aurelii Carthaginienſis ad Innocentium. c. Ego Berengarius de conſecrat. diſt. II. c. Cum haberet. de eo qui duxit in matri. quam pollu. per adult. c. Theugualdum. XI. q. III. Licet quandoque Rom. pontifex ex humilitate ſe poſtpoſuerit. c. Dilectiſsimi. XII. quæſt. II. c. Victor. LXXVII. diſtinct. c. De decimis. XVI. quæſt. I.

3

4 Ex eo autem potiſsimum cognoſcitur Romani pontificis ſupra concilia auctoritas, quòd abſoluit, & ſuis eccleſiis reſtituit epi-

ſcopos, quos ſynodus damnauerat, & expulerat, ut habetur in epiſtola Pelagii ad uniuerſos epiſcopos per Dardaniam conſtitutos, cum dixit: » Sed nec illa præterimus, » quòd apoſtolica ſedes more maiorum, e» tiam ſine ulla ſynodo præcedente, abſoluen» di quos ſynodus iniqua damnauerat; & da» mnandi, nulla exiſtente ſynodo, quos opor» tuit, habuit facultatem. & hoc nimirum pro » ſuo principatu, quem beatus Petrus apoſto» lus domini uoce & tenuit ſemper, & tene» bit. Sanctæ quippe memoriæ Athanaſium » ſynodus orientalis abdixerat: quem tamen » exceptum ſedes apoſtolica, quia non con» ſenſit, abſoluit. Itaque & ſanctum Flauia» num, pontificem Græcorum, damnatum » pari tenore; quoniam ſola ſedes apoſtolica » non conſenſit, potius qui illic receptus fue» rat, ſecundæ ſedis præſulem ſua auctòritate » damnauit: & impiam ſynodum non con» ſentiendo ſola ſubmouit: & auctoritatem, » ut ſynodus fieret Chalcedoneñ. ſola decre» uit. Hæc Pelagius in decretali, ex qua ſumptum eſt c. Cuncta per mundum. IX. q. III. quem ſecutus Nicolaus pont. in epiſtola ad patriarcham, & totum clerum Conſtantinopolitañ. inquit: » Necnon & patrum, & » prædeceſſorum noſtrorum ſecuti ueſtigia, » qui ſoliti ſunt etiam numeroſorum concilia

» nequiter celebrata caſſare pontificum: quin
» potius non ſolum hæc, ſed omnia ſcripta uel
» aduerſum fratrem, & coepiſcopum noſtrũ,
» Ignatium, & inique confiƈta, uel aduerſus
» nos, cauſam illius canonice proſequentes,
» furioſe deprompta ſunt, perenni damnatio-
» ni mandamus.

5 Præterea cum exceptio ſit de regula, & il lam firmare dicatur in non exceptis caſibus. & in c. Si papa. XL. diſt. habeatur: Huiuſmodi culpas (Romani ſcilicet pontificis)
» redarguere præſumit mortalium nullus:
» quia cunctos ipſe iudicaturus, à nemine eſt
» iudicandus, niſi deprehendatur à fide de-
» uius: & quando deuiat, à concilio iudicetur. c. Nunc autem. XXI. diſt. §. Hinc etiam. XVII. diſt. glo. in c. Sicut. III. q. VII. ſubſequitur, quòd aliis caſibus à concilio non iudicabitur: quodq; non erit con-
6 cilium ſupra Romanum pontificem. Nec obſtat quod dixit Panor. quòd ſicut in generali lege non comprehenduntur Cardinales, ut colligitur ex c. unico. de ſchiſmat. & ex c. Nemo deinceps. de elect. lib. VI. ſic nec comprehendetur concilium. quia reſpondetur, ea interpretari debere ſecundum ſubiectam materiam, & ex identitate rationis admitti extenſionem ad maiora: ut colligitur ex c. Pro humani. de homi. lib. VI.

ubi tex. de principe locutus, extenditur ad quemcunque principem, etiam quoad pœnam, quam delinquenti imponit. Minus etiam obſtat, quòd in generali ſermone non comprehendatur uniuerſitas. auten. Item quæcunque. C. de epiſc. & cler. & ibi Bal. & in c. Romana. §. Vniuerſitatem. de ſententent. excom. lib. VI. quia reſpondetur, ſæpe etiam ex ui uerborum comprehendi uniuerſitatem, ut in caſu l. Metum. ff. Quod met. cau. ubi edictum quod metus cauſa, generaliter conceptum, complectitur uniuerſitatem. quod etiam adnotauit Bald. in c. I. de noua forma fidelit. & in l. Quicunque in III. col. de ſer. fugiti. Et quòd uerbum, à nemine, comprehendat uniuerſitatem, & concilium; colligitur ex concilio Romæ habito tempore Marcellini Papæ: de quo in c. Nunc autem. XXI. diſt. & alio, coacto tempore Symmachi, de quo in §. Hinc etiam XVII. diſt. cum Marcellino dictum fuit:
» Tuo ore iudica cauſam tuam: prima ſedes
» non iudicatur à quoquam. & Symmacho:
» Symmachus Papa, apoſtolicæ ſedis præ-
» ſul, ab huiuſmodi oppoſitionibus impeti-
» tus, quantum ad homines reſpicit, ſit im-
» munis & liber: cuius cauſam totam dei iudi
» cio reſeruamus. Vtrobique enim patres concilii de Romano pontifice iudicare nolue-

runt. Nec mirum, ſi Bonifacius VIII. in
» extrauag. Vnam ſanctam, decreuit: Si de-
» uiat terrena poteſtas, iudicabitur à poteſtate
» ſpirituali: ſed, ſi deuiat ſpiritualis, minor
» à ſuo ſuperiori: ſi uero ſuprema, à ſolo deo,
» non ab homine poterit iudicari. quod Eze-
chielis teſtimonio comprobatur, qui cap.
XXXIIII. inquit: Dixit dominus, quòd
» ſi is, qui præeſt, in officio ſuo fuerit negli-
» gens, & per eius negligentiam anima pereat:
» ſanguinem eius de manu ſpeculatoris requi
» ram; ſubiiciens: Non populus terræ, ſed
» ego. ex quibus uerbis plane colligitur, quòd
ſuo iudicio reſeruat deus punitionem culpæ
ſuper ſpeculam præſidentis. Hinc Innoc. in
ſermone anniuerſarii conſecrationis ſuæ, cu
ius initium eſt, Quem putat fidelis ſeruus;
» dixit: In tantum enim eſt mihi fides neceſ
» ſaria, ut cum de cæteris peccatis ſolum de-
» um iudicem habeam; propter ſolum pec-
» catum, quod in fide committitur, poſſum
» ab eccleſia iudicari.

Item, concilium non eſſe ſupra Papam, comprobatur ex eo, quòd communitas hominum ad ea ſe extendit, quæ ad finem ſibi conuenientem ſpectant; qui, ſecundum Philoſophum, eſt humana felicitas ſtatui huic terreno conueniens, & quam in hac mortali uita conſequi ualeamus. propterea

poteſt cui placuerit, auctoritatem, & ius tribuere; ut ipſam regat legibus ad hunc ſcopum ſpectantibus. et hinc orta eſt regalis poteſtas. At ſpiritualis & eccleſiaſtica poteſtas, ſuis legibus & præceptis non ſolum hominem dirigit ad humanam felicitatem, quæ eſt uiuere ſecundum uirtutem, ſed ad perpetuam etiam & æternam; quæ à ſolo deo eſt expectanda. propterea neceſſe eſt talem poteſtatem à deo, non ab hominibus tribui; & à ſolo deo, à quo pendet, iudicari.

8 Præterea quemadmodum terreni principes illius iudicium ſibi reſeruant, cui uices ſuas commiſerint: ſic rationi congruere uidetur, cœleſtem dominum, Chriſtum Ieſum, nulli dediſſe ſupra uicarium ſuum iudicii poteſtatem: pro cuius fide, ut non deficeret, rogauit patrem: & cui fratrum confirmationem demandauit: non autem quòd coram eis iudicio ſiſteret.

Diſſolutio obiectorum. Cap. XXIII.

1 PRO firmiori Romani pontificis ſupra concilium auctoritate ſtabilienda, ſunt à nobis diſſoluenda aduerſantium obiecta: quorum primum eſt: in omni regno bene inſtituto illud in primis deſiderari, ut plus regnum poſsit, quàm rex. ſi contra reperiatur, id non regnum,

ſed tyrannidem eſſe, teſte philoſophorum principe Ariſtotele. ſic in eccleſia eſſe debere, ut plus ualeat cœtus fidelium, quàm Papa: ſi eum eccleſiæ principem agnoſcere uelimus. Sed reſpondemus: quòd ſumitur ex ſententia Ariſtotelis, uerum eſſe de humano principatu, qui ab hominibus datur: ut cum populus in principem ſuum transfert poteſtatem. At Papæ poteſtas à deo eſt, non ab hominibus: ut quæ ad ea ſe extendit, quæ humanam tranſcendunt poteſtatem; & à deo immediate proueniat: ut ſupra diſſeruimus. propterea ſicut princeps alium principem habens ſuperiorem, à quo principatum, non autem à populo ſuſceperit; à ſuperiori principe, non à populo iudicatur: ita Papa non à cœtu fidelium, ſeu eccleſia, aut concilio illam repræſentante deponi, aut iudicari poteſt: ſed à deo ſolo, à
2 quo ſuſcepit poteſtatem. Nec officit quòd ab hominibus fuerit electus: quoniam hi ſolum miniſterium præſtitere, illum deſignando, à deo poteſtatem ſuſcepturum. quemadmodum & epiſcopus à canonicis & capitulo eligitur: quem tamen non poſſunt abrogare: quòd non ab ipſis, ſed à lege, aut eccleſia accipiat poteſtatem.

Secundo obiiciunt, penes eccleſiam ſupremam eſſe poteſtatem, & iuriſdictionem

etiam in Rom. pontificem: quòd ea ſit, aduerſus quam portæ inferi præualere non poſsint. Ex Hieronymi enim ſententia, portæ inferi peccata deſignantur: quæ ſi nequeunt expugnare eccleſiam, nec poterunt maligni ſpiritus, qui nullam in humanum genus poteſtatem habent, niſi propter peccata. Quòd ſi maligni ſpiritus, quorum poteſtati (teſte Iob) nulla poteſtas ſuper terram comparatur, non præualent aduerſus eccleſiam, ſequitur habere eccleſiam poteſtatem omnibus maiorem. Hinc interpretantur illud: Rogaui pro te, Petre, ut non deficiat fides tua; non de Petro, ſed de eccleſia; ex eo, quod alibi apud Ioannem ipſe dominus dicit: Ego pro his rogo, quos mihi dediſti: & uolo, ut ubi ego ſum, & iſti ſint mecum. ex quo fit, ut in Petro omnes contineantur: & per Petrum ſæpius eccle-
3 ſiam intelligamus. Huic obiectioni reſpondemus, non recte colligi: portæ inferi, peccata, maligni ſpiritus non præualent aduerſus eccleſiam: ergo eccleſiæ auctoritas eſt omnibus maior. quoniam iſta dona, non errare, nec peccare, & aliis præeſſe, diuerſi ſunt ordinis: & unum ab altero ſeiungi poteſt: cum poſsit uir bonus eſſe, & in gratia conſtitutus ſine auctoritate: & plures auctoritate fungentes, carentes dei gratia, & pecca

tores: quinimo non ſeparantes unum ab altero, inciderent in errorem aſſerentium eccleſiaſticam auctoritatem penes bonos duntaxat eſſe; improbatum etiam à pluribus ex his, qui ſupremæ auctoritati Romani pontificis aduerſantur. Quod uero dixit Iob, nullam poteſtatem comparari poteſtati maligni ſpiritus, nequaquam accipiendum de maioritate, aut iuriſdictione; ſed de uiolentia quadam, & ui ei permiſſa à deo, propter præuaricationes noſtras. Propterea in æquiuoco laborant, qui huiuſmodi utuntur exemplis.

4 Tertio obiiciunt illud Hieronymi, ad Euagrium, & habetur in c. Legimus. XCIII. diſt. Si auctoritas quæritur, orbis maior eſt urbe; exclamantes, Magnus eſt Papa, quia Romanæ præeſt eccleſiæ: magna eſt eius auctoritas: maior tamen eſt uniuerſalis eccleſia, quæ non urbem unam, ſed totum complectitur orbem. ex quo inferunt: ergo ipſa eccleſia, & generale concilium illam repræſentans, maior eſt Rom. pontifice. Et ſicut totum maius eſt ſua parte, ita eccleſia uniuerſalis maior eſt Romana eccleſia, & illius præſide. ſed reſpondetur, Hieronymum non loqui de auctoritate iuriſdictionis orbis, comparata auctoritati Romanæ eccleſiæ, ſeu apoſtolicæ ſedi; ſed de auctoritate conſuetudinis; quæ tanto maior eſt, quan-

to

to generalior fuerit, & à pluribus rece-
pta. & ideo præferendam orbis conſuetu-
dinem, qua presbyteri maiores habentur
diaconis, conſuetudini unius urbis, qua dia-
coni ob eorum paucitatem præferuntur
presbyteris: nec inferendum à conſuetudi-
ne ad auctoritatem, & iuriſdictionem: quo-
niam conſuetudo uires ſumit ab obſeruatio-
ne, auctoritas, & prærogatiua à dignitate
5 dantis, & obtinentis. Nec dignior uniuer-
ſalis eccleſia Romano pontifice, quòd Ro-
manus pontifex illius pars ſit: quoniam cum
Romanus pontifex, ut eccleſiæ caput, ple-
nitudinem habeat poteſtatis, & ab ipſo om-
nis aliorum poteſtas & iuriſdictio pende-
at, & deriuetur; non poteſt illius poteſtas,
qui non ſolum epiſcopus eſt urbis, ſed to-
tius orbis, inferioribus comparari, ſicut
pars uniuerſi comparatur aliis partibus; ex
quibus etiam cum eo totum reſultat: ſed
ut totum uirtute comprehenhens quicquid
poteſtatis eſt in aliis. quemadmodum di-
cit Boetius, ſuperiorem uirtutem in ſe con-
tinere inferiores: & ſicut dicunt Geome-
træ, trigonum eſſe in tetragono. Proin-
6 de omnes epiſcopi congregati cum Papa,
quoad iuriſdictionem & poteſtatem, non
maiorem habent iuriſdictionem, ipſo Pa-
pa. Et eſt ſimile ei, quod dixit Diuus

Thomas, quòd omnes creaturæ, & deus, ſimul conſideratæ non plus habent bonitatis, & perfectionis, quàm deus ipſe ſolus. Et ſi ex eo, quòd Papa pars eſt concilii, colligitur concilium eſſe maioris auctoritatis Papa: ſimili modo colligi poterit, eccleſiam maioris eſſe auctoritatis Chriſto Ieſu; quòd Chriſtus illius caput ſit, & caput ſit pars corporis, etiam myſtici.

7 Quarto obiiciunt: Tanto ſuperior eſt eccleſia Romano pontifice, quanto maior eſt mater filio: eccleſia autem mater eſt omnium fidelium: igitur & Romano pontifice. Quòd autem mater ſit, habetur c. Non decet. XII. diſt. quod eſt ſumptum ex prima
» decretali Calixti Papæ, cum dixit: Sicut fi-
» lius uenit facere uoluntatem patris, ſic &
» uos implete uoluntatem matris noſtræ, quæ
» eſt eccleſia. & c. Qui abſtulerit. XII. q. II.
» cum dixit Anacletus: Mater noſtra eccleſia
» eſt: quæ nos in baptiſmo regenerauit. Quod
» comprobat Aug. in ſermone de Paulo, cum
» dixit: Mater noſtra pariendo non diſcernit
» ætates: ipſa genuit Petrum, & Paulum pa-
» riebat. & infra: Beate Petre, benedic pa-
» trem, & ſuſcipe fratrem: & habes quo poſ-
» ſis defendere matrem. Igitur eccleſia maior Petro, & eius ſucceſſoribus. Reſpondemus, ea ueneratione & honore, quo filius,

etiam iure diuino, tenetur honorare matrē, mater ſuperior eſt filio: nil tamen prohibet, quin filius adminiſtratione, & iuriſdictione maior ſit matre; & à matre filio præſtandam obedientiam: de quo exemplum habemus de rege habente matrem; cui, ut rex eſt, omnes maiorem obedientiam præſtant, quàm matri; quin etiam ipſa mater. Diuerſa itaque ratione, uiciſsim & mater maior eſt filio, & filius matre. quod in his myſticis corporibus nequaquam abſonum uidetur: ſicut aliàs diximus, idem eſſe caput, & fundamentum.

8 Quinta obiectio eſt, Chriſtus eccleſiæ ſponſus eſt, iuxta illud Apocal. XXI. Et
» uenit ad me unus ex ſeptem angelis, dicens:
» Veni, & oſtendam tibi ſponſam uxorem
» agni. & ſuſtulit me in ſpiritu, in montem
» magnum & altum, & oſtendit mihi ciuita-
» tem magnam, ſanctam Hieruſalem, deſcen
» dentem de cœlo, habentem claritatē dei &c.
& de eo ſanctus Thomas in tract. contra impugnantes religionem, interpretatus eſt illud Io. III. qui habet ſponſam, ſponſus eſt; ſubiiciens: Romanus autem pontifex, paranymphus & miniſter eſt eccleſiæ, quæ & regina dicitur, iuxta illud prophetæ: Aſtitit regina à dextris tuis, in ueſtitu deaurato, circundata uarietate: pſalm. XLIIII. dici-

tur enim aſsiſtere à dextris Chriſti, ad denotandum eius potentiam: ſicut de filio dicitur, quòd ſedet ad dexteram patris. dicitur ueſtita ueſtitu deaurato, propter eius præ aliis excellentiam. deſcribitur circundata uarietate, propter diuerſitatem prælatorum, & aliorum membrorum eccleſię. Sunt enim in hac eccleſia militanti, ſicut in triumphanti, diuerſi ordines, inferiores, & ſuperiores: & habetur in c. Ad hoc. LXXXIX. diſt. dicitur eſſe eccleſia, domina & princeps, ut in deploratione Hieremiæ: Domina gentium, facta eſt ſub tributo: & habetur in c. Non minus. de immu. eccl. quòd ſi eccleſia ſpõſa eſt domini ſui, regina, domina, & princeps maior erit, & ſuperior Romano pontifice. Huic obiectioni, quæ eſt priori germana, ſimilem damus reſponſionem; nequaquam indecens fore, in his myſticis corporibus, idem fore maius & minus, alia tamen, & alia ratione. exemplum habemus de eo, qui uices gerit abſentis regis, qui maior cenſetur regina, & eius mandata præferuntur reginæ iuſsionibus. regina tamen, quòd uxor ſit regis, cui omnis uiri dignitas communicatur, & dignitate, & ueneratione maior cenſetur uicerege, cui tamen & ipſa ratione iuriſdictionis & officii parere tenetur. His addimus ex ſententia glo. in illud Eſa. XLI.

Dedit me quaſi ſponſum, decoratum coro
na, & quaſi ſponſam ornatam monilibus
ſuis; non dedignari Chriſtum Ieſum eccle-
ſiæ ſponſum eodem nomine appellare, per-
fectos in eccleſia. Propterea mirandum non
eſt, ſi non ſolum Rom. pontifex dicitur ec-
cleſiæ ſponſus, ſed etiam epiſcopi ſponſi di-
cantur eccleſiarum ſuarum. c. Sicut alterius
uxor. VII. q. I. c. Eccleſiæ meæ, XCVII.
diſt. c. Quoniam. de immunit. eccl. lib. VI.
hinc ſanctus Thomas in illud Io. III. quod
» ſupra citauimus, qui habet ſponſam, ſpon-
» ſus eſt; ſubiicit: Ipſe enim de eccleſia no-
» mine ſuo filios generat. alii autem dicuntur
» ſponſi, ſicut miniſtri ſponſi exterius coope-
» rantes ad generationem ſpiritualium filio-
» rum: quos quidem non ſibi, ſed Chriſto ge
» nerant: & qui in tantum ſponſi dicuntur, in
» quantum uicem ueri ſponſi tenent: & ideo
» Papa, qui obtinet uicem ueri ſponſi in tota
» eccleſia, uniuerſalis ſponſus dicitur. Hæc
ſanctus Thomas. & in IIII. ſentent. diſt.
XXVII. dicit, quòd epiſcopus, cui cura
eccleſiæ committitur, uirgines deſponſat,
non ſibi, ſed Chriſto, quaſi ſponſi paranym
» phus & amicus; ſubiiciens, quòd etſi epi-
» ſcopus ſuæ dioceſis ſponſus ſit, & presbyter
» ſuæ eccleſiæ, unde dioceſis ſponſus eſt Pa-
» pa, & parochiæ epiſcopus: non tamen pro-

» pter hoc ſequitur, quòd ſint plures ſponſi
» unius eccleſiæ: quia ſacerdos ſuo miniſterio
» cooperatur epiſcopo, tanquam principali,
» & epiſcopus Papæ, & Papa ipſi Chriſto.
» Vnde Chriſtus, Papa, & ſacerdos non com
» putantur niſi pro uno, cum una ſit iuriſdi-
» ctio, & unus ſponſus, ſicut una ſponſa. pro-
pterea minime inter ſe pugnant, quòd Pa-
pa ſponſus ſit, & paranymphus.

Sexto obiicitur: auctoritas conceſſa Ro-
9 mano pontifici, illi data eſt, non tanquam
domino, ſed tanquam miniſtro ſponſi, &
ſponſæ, hoc eſt Chriſti & eccleſiæ. c. Illud.
VIII. q. I. c. Quodcunque. c. omnibus.
XXIIII. q. I. iuxta illud apoſtoli: Sic
nos exiſtimet homo, ut miniſtros Chriſti,
& diſpenſatores myſteriorum dei. ideo cum
eſſet contentio inter diſcipulos domini, quis
eorum eſſet maior, audierunt à domino:
» Reges gentium dominantur &c. non ita erit
» inter uos: ſed qui maior fuerit, ſit tanquam
» miniſter. Ex quibus uerbis colligit Bernar.
Sanctam Romanam eccleſiam, non domi-
nam eſſe aliarum eccleſiarum, ſed matrem;
quæ filios ſuos non grauare, nec opprime-
re, ſed pietatis uberibus nutrire tenetur: ut
c. Ad Romanam. & c. Ideo. II. q. VI. c.
Prædicator. XV. q. I. Si itaque Roma-
nus pontifex miniſter eſt eccleſiæ; non uti-

que erit maior illa, nec generali concilio illam repræſentanti. Reſpondetur, non ſemper miniſterium inferiorem denotare; ut cum deſignat auxilium, ſubſidium, aut opem ſalutarem: quo modo angeli miniſtri dicuntur hominum, teſtante apoſtolo ad
» Hebr. XI. eos in miniſterium miſſos, pro-
» pter illos, qui hæreditatem capiunt ſalutis. quinimo & ipſe Chriſtus miniſter eſt, iuxta
» illud Matth. XX. Non ueni miniſtrari, ſed
» miniſtrare. quo modo etiam qui maior eſt, dicitur miniſter: licet miniſter, qui alterius uirtute operatur, et alterius, qui principalis ſit, uices gerit; minor ſit eo, cuius eſt miniſter. et eo modo Papa non eſt eccleſiæ miniſter; ſed Chriſti; cuius auctoritate fungitur, iuxta illud primæ Corinth. IIII. Sic nos exiſtimet homo, ut miniſtros Chriſti. propterea non ſequitur: Papa miniſter eſt eccleſiæ: ergo Papa minor eſt eccleſia. aliàs implicaret quod dixit dominus: Qui maior eſt ueſtrum, ſit tanquam miniſter.

Septimo obiiciunt, catholicam eccleſiam illam eſſe, cuius confeſsio in ſymbolo continetur: huius eccleſiæ tantam eſſe auctoritatem, ut ſola Chriſti euangelia dicantur, quę illa recipit, iuxta illud Aug. Euangelio non crederem, niſi me eccleſiæ auctoritas commoueret. hanc eſſe tanto priuilegio à Chri-

ſto Ieſu donatam, ut eam errare non poſſe credamus: hoc ſolum natura deo competere, eccleſiæ uero priuilegio: hoc munus nulli unquam datum, non angelis, non hominibus, non ſummis pontificibus; quorum aliqui in hæreſes lapſi ſunt: eccleſiam ſolam ſine ruga et macula, illam eſſe quæ errare non poſsit in his, quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt: cum ea pollicitum dominum ſe permanſurum uſque ad finem ſeculi: eidem pollicitum ſe miſſurum ſpiritum ſanctum, qui omnem doceret ueritatem: in iſta nos omnes regenerari, roborari, nutriri, et uiuificari: neminem extra eam deo placere, neminem ſaluari poſſe: eſſe cœli ianuam, per quam ſolam ad cœlum ſit aditus: ſolam Chriſti ſponſam nuncupari: unicam pulchram, ſine macula, et ſine ruga, ſororem, amicam, columbam, formoſam, ſpecioſam, perfectam, hortum concluſum, fontem ſignatum, puteum aquarũ uiuentium, ſuauem, montem terribilem, denique, ut caſtrorum aciem, ordinatam. reſpondemus, ex his non recte colligi, eccleſiam, quam generale concilium repræſentat, maiorem et ſuperiorem uicario Chriſti in terris; quoniam hæc dona, eſſe pulchram, eſſe formoſam, eſſe ſine macula et ruga, non poſſe errare, adeſſe ei ſpiritum promiſſum,

et alia quæ enumerantur, diuerſa ſunt à primatu, et iuriſdictionis auctoritate: unumq; ſine alio ſubſiſtere poteſt, ut aliàs diximus. propterea ex his non recte colligitur, eccleſiam ſuperiorem Romano pontifice, ſuo in terris capite: ſicut etiam non recte colligeretur, ſi dicatur: Beata uirgo, illa eſt, quæ tota pulchra eſt, tota formoſa, ſola ſine peccato, plena gratiæ, repleta ſpiritu ſancto, et omni laude digna: et his de cauſis maior et dignior omnibus in terris: ergo ei data iuriſdictio, et auctoritas in omnes, qui ſunt de eccleſia filii ſui, et domini noſtri Ieſu Chriſti; quæ non ipſi, ſed Petro data eſt, cum ei dictum fuit, Paſce oues meas, paſce agnos meos. Omittimus autem, quòd forte non omnia dona illa terrenæ huic noſtræ eccleſiæ, ſed ſupercœleſti illi data ſunt. non tamen approbamus gloſam in c. ſponſus. LVI. diſt. quæ dixit, eccleſiam uocari Chriſti ſponſam, quia adhuc per delictum ſeparari poteſt ab ipſo, ſicut ſponſa à ſponſo ante conſummatum matrimonium: ſed quòd in futuro ſeculo dicetur: Vxor, quæ modo ſponſa. Nec enim cenſemus eccleſiam militantem, hanc ſcilicet noſtram terreſtrem, errare poſſe.

Octauo, obiicitur illud, quod dixit dominus Petro, Matth. XVIII. Si te non au-

dierit, dic eccleſiæ. ſi eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus. Amen dico uobis, quæcunque alligaueritis ſuper terram &c. ſubdens poſt pauca: Vbi duo, uel tres congregati ſunt in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. ex his colligentes auctoritatem eſſe attributam eccleſiæ, & uniuerſali concilio: ſupra quemcunque fidelem, cuiuſuis fuerit dignitatis; cum ad eccleſiæ iudicium, etiam Petrum, & in eo quemcunque ſucceſſorem iubet recurrere, atque illius acquieſcere iudicio. Reſpondemus, monitionem illam fraternam, de qua Matth. XVIII. minime interpretari poſſe de uniuerſali eccleſia, nec de generali concilio. quoniam aut nunquam, aut rariſsime fieri poſſet: nunquam, quòd impoſsibile foret, dicere uniuerſali eccleſiæ, per uniuerſum orbem diſperſæ: rariſsime, quoniam rariſsime generalia concilia congregantur. Sed dicendum, quòd illius præcepti ſenſus eſt: Dic eccleſiæ, ideſt, coram congregatione ſeu multitudine eum obiurga, ut ſic maiorem erubeſcentiam habeat: & (ut dixit ſanctus Thomas in eum locum) ut confundatur; & qui noluit ſine confuſione corrigi, cum confuſione corripiatur. Poſſumus etiam interpretari, Dic eccleſiæ.i. adhibe diſciplinam, aut cenſuram eccleſiaſticæ diſci-

plinæ, ut ſic, quemadmodum dixit Hieronymus in glo. multorum deteſtationi habitus, opprobriis ſaluetur, qui pudore ſaluari non potuit: quomodo intelligere poſſumus quod dixit Gregorius in regiſtro, epiſtola CCLXV. ubi reprehendens Ioannem, Conſtantinopolitanum epiſcopum, eo quòd ſe uniuerſalem epiſcopum uocauerat, inquit:
» Nos quidem, in quibus talis tantaq; per au-
» ſum temerarium culpa committitur, ſerua-
» mus quod præcepit ueritas, dicens: Si pec-
» cauerit in te frater &c. deinde ſubiecit: Ego
» quidem per reſponſales meos, ſemel, & bis,
» uerbis humilibus hoc, quod in tota eccleſia
» peccatur, corripere ſtudui: per me ſcribo:
» quicquid humiliter facere potui, non omiſi.
» ſi in mea correptione deſpiciar, reſtat quòd
» eccleſiam habeam adhibere; ideſt, eccleſia-
ſticam cenſuram. quod etiam impleuit, cum ſuis reſponſalibus (ſic enim legatos appellabat) quos Conſtantinopolim deſtinabat, mandauit, ne illi in diuinis communicarent.

Nono, ex modo traditionis poteſtatis eccleſiæ, colligunt ſupremam auctoritatem eccleſiæ, non Romano pontifici attributam; quòd mentio ſemper fiat alicuius ſpecialis gratiæ, uel auxilii, cum de eccleſia locutus eſt dominus; non ſic, cum Petro data eſt

auctoritas. Cum enim Lucæ x. dicitur:
» Ecce ego mitto uos; mox ſubiicitur: Qui
» uos audit, me audit. Mat. xviii. Quæ-
» cunque alligaueritis &c. ſubiicitur: Vbi
» duo uel tres congregati fuerint in nomine
» meo; ibi ego ſum in medio eorum. Ioan.
» xvi. Adhuc habeo multa uobis dicere:
» ſed non poteſtis portare modo; ſubiicitur:
» Cum autem uenerit ille ſpiritus ueritatis, il-
» le docebit uos omnem ueritatem. & Ioan.
» xiiii. Paracletus autem ſpiritus, quem
» mittet pater in nomine meo, ille docebit uos
» omnia, & ſuggeret omnia. Item: Roga-
» bo patrem: & alium paracletum dabit uo-
» bis: ut maneat uobiſcum in æternum, ſpiri
» tum ueritatis, quem mundus non poteſt ca-
» pere: quia non uidet eum, nec ſcit eum.
» Io. xx. Pax uobis: ſicut miſit me pater,
» & ego mitto uos. & cũ hoc dixiſſet, inſuffla
» uit: & dicit eis: Accipite ſpiritum ſanctum:
» quorum remiſeritis peccata &c. Matth. ult.
» Euntes docete omnes gentes. & ſtatim ſub-
» iunxit: Et ecce ego uobiſcum ſum uſque
» ad conſummationem ſeculi. At in poteſta-
te data Petro, non ſic fit mentio pacis, ſecu-
ritatis, gratiæ, ſpiritus ſancti, & aſsiſtentiæ
Chriſti: ut cum Io. primo dictum eſt Pe-
tro: Tu uocaberis Cephas. Matth. xvi.
Tibi dabo claues regni cœlorum. & cum di

» ctum fuit: Rogabo pro te, Petre, ut non
» deficiat fides tua: & Io. ult. Paſce oues meas. item cum in figura locutus eſt, Lucæ V. Duc in altum: de ſolutione ſtateris, Mat.
11 XVII. & ſimilia. Reſpondemus, quæ dicta ſunt apoſtolis, cum dicta ſunt, affuiſſe & Petrum. Nos autem fatemur ſupremam auctoritatem datam eccleſiæ, cum iuncta eſt capiti ſuo. Dici etiam poteſt, quæ enumerantur gratiæ, eas pro maiori earum parte datas ſingulis apoſtolis, ut ſingulis, non ut collegio, aut uniuerſitati. quoniam aliàs opus foret in earum executione ſemper eos in unum conuenire: cum tamen ſinguli poteſtatem habeant docendi gentes, remittendi peccata, eiiciendi dæmonia; & ſimilia.
12 Decimo, adducunt Hieronymum, in quadam ad Damaſum epiſtola, in qua de ſupremo eccleſiæ ordine locutus, inquit, dominũ diſcipulis omnem poteſtatem dediſſe, eandemq; datam epiſcopis, qui in eorum locum ſucceſſerunt; colligentes, cum illam poteſtatem congregatis apoſtolis tradiderit, eandem conceſſam epiſcopis in unũ conuenientibus, & concilio, neminemq; exceptum: ex conſequenti nec Rom. pontificem, iuxta illud apoſtoli ad Heb. II. Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius: in eo, quòd omnia ei ſubiecit, nihil dimiſit non ſubiectum ei. Reſpondemus,

prout ſæpius diximus, poteſtatem datam apoſtolis ſimul cum Petro, & ordine quodam: primū Petro, cui plene conceſſa fuit, et aliis ſub Petro, qui et uocati ſunt in partem ſolicitudinis. nec Petrus hac eccleſia inferior dici poteſt: aliàs ſe ipſo inferior foret: ſicut nec deus ſolus, nec inferior, nec imperfectior eſt ſeipſo cum uniuerſo orbe: ſicut ſæpius diximus.

13 Vndecimo obiiciunt, apoſtolos & eccleſiam, irritam habuiſſe electionem Clementis, à Petro factam: quod fieri non potuiſſet, niſi eccleſia maiorem auctoritatem habuiſſet Rom. pontifice. Reſpondemus, id actum conſentiente Clemente, ſpiritus ſancti inſtinctu, & eo iuri ſuo cedente; ne res in exemplum traheretur. Et fuit ſententia glo. in c. Si Petrus. VIII. q. I.

14 Duodecimo obiiciunt illud Nume. XVI. » ꝙ Synagogæ proceres inſurrexerunt contra » Moyſem. & cap. XVII. eum reprehende- » runt dicentes: Cur deduxiſti eccleſiam dei in » ſolitudinem, ut nos & iumenta noſtra mo- » riamur? colligentes id ad ſuperiorem pertinere: ex conſequenti eccleſiam maiorem Moyſe, ſummo ſacerdote. Reſpondemus id male colligi: etiam ſi Moyſes ſummus ſacerdos fuiſſet. quoniam quod inique, & minus recte factum fuit, in exemplum trahi

non debet. Nec enim iuſte populus & eccleſia de Moyſe conquerebantur. Quod etiam ſi recte, & iuſte actum fuiſſet, ſuperioritatem minime deſignat: cum etiam inferiores de male actis à ſuperiore, conqueri poſſint, & illum redarguere, exemplo Pauli reprehendentis Petrum, quia reprehenſibilis erat.

15 Decimo tertio obiiciunt illud Hilarii Papæ, quod habetur in c. Quod quid. XXXV. q. IX. cum poſt editum decretum condemnationis quorundam exceſſuum, ſynodum
» allocutus, ſubiecit: Quod ut poſſit tenacius
» cuſtodiri, ſancta ſynodus ſententiam accõmo
» det: & omnes proprias ſubſcriptiones, ut ſy
» nodali iudicio aditus claudatur illicitus; colligentes ex eo, ſupremam concilii auctoritatem. Reſpondemus, requiri ſynodi ſubſcriptionem, non quòd ſynodus maior ſit pontifice; ſed ut res conſultius acta, facilius recipiatur & (ut Hilarii utamur uerbis) tenacius et firmius teneatur.

Similiter reſpondemus ad id, quod decimo quarto loco obiici poteſt, de Symachi Papæ uerbis, quæ habentur in c. Bene quidem. XCVI. diſt. qui ſynodo præſidens, cum diſceptaretur, robur ne haberet ſcriptura Baſilii, Odoacris regis locum tenentis: qua decernebatur ſine imperatoris conſultatione non celebrandam Rom. pontificis ele-

ctionem : uoluit illam in medium adduci, & legi, ut, cuius eſſet uigoris, decerneretur: nec inde diſputaretur, unde poſsit ſynodi iudicare conſilium. quoniam uoluit in medium adduci, ut eorum reciperet conſilium, non ut ipſi, tanquam ſuperiores, decernerent, an ſcriptura illa recipienda foret. ſed ut ſi eorum conſilio reiicienda eſſet, ut de re conſultius acta, omnibus conſtaret reiiciendam. quin potius reſponſio patrum Rom. pontificis aſtruit auctoritatem. Cum enim omnes reſpondiſſent nullius eſſe roboris, rationem reddentes dixere, quia apoſtolicæ ſedis, quæ ſtatutis ſynodalibus conſueuit firmitatem tribuere, non erat auctoritate roborata.

Decimo quinto, obiiciunt illud Symachi Papæ, de quo in §. Item Symachus. 11. q. VII. Item Symachus Papa, in Romana ſynodo dignitate ſua ſpoliatus, prius ſtatui priſtino reſtitui decernitur, & tunc uenire ad cauſam: & ſi ita recte uideretur, accuſantium propoſitionibus reſponderet. digna res uiſa eſt magno numero ſacerdotum, ac meretur effectum. Et cum poſtea ordinaretur, quomodo eſſet accuſandus prædictus Papa, ut cauſam diceret, occurrebat: ſed ab æmulis impeditus &c. ex eo colligentes, Papam ſubeſſe concilii iudicio. Sed reſpondemus,

uel

uel Symachum ſe ſponte ſubmiſiſſe iudicio concilii, prout de Leone IIII. legitur. in c. Nos ſi incompetenter II. q. VII. cuius eſt pars. §. Item Symachus. & de Damaſo, ex teſtimonio Hieronymi. uel ibi de hæreſi imputabatur: ut interpretatus eſt illum locum Turrecrem. quo caſu non negamus Papam, uel potius eum, qui fuit Papa, ſubeſſe concilio, cum propter hæreſim ipſo iure cenſeatur priuatus pontificatu.

Decimo ſexto, obiiciunt de eo, quod habetur in c. Prouinciæ. XCIX. diſtinct. ubi Anacletus; & in c. Vrbes. LXXX. diſtin. ubi Lucius Papa aſſerunt non ſolum Petrum, ſed apoſtolos omnes diuiſiſſe prouincias: patriarchas, archiepiſcopos, & epiſcopos poſuiſſe; ex eo colligentes, Petrum minorem apoſtolorum collegio, & Roman. pontificem epiſcoporum concilio. Reſpondemus, nec in his locis haberi, apoſtolos ſimul congregatos id feciſſe. Quod ſi apoſtoli diuiſi per mundum prædicando, & ad fidem populos conuertendo, eccleſias erexerunt, & conſtituerunt epiſcopos, id fecere, uel apoſtolatus auctoritate ſibi à Chriſto domino commiſſa, uel beati Petri, eorum capitis. Et quoniam quod per Rom. eccleſiæ caput factum fuit, per ipſam Romanam eccleſiam factum cenſetur, dixit Nicolaus Papa,

L

quod habetur in c. Omnes. xxii. diſtinct. Omnes, ſiue patriarchæ cuiuslibet apicem, ſiue Metropoleon primatus, & epiſcopatuum cathedras, uel eccleſiæ, ſiue cuiuſcunque ordinis dignitatem inſtituit Romana ecclesia: illam uero ipſe ſolus fundauit, & ſupra petram fidei mox naſcentis erexit, qui beato Petro, æternæ uitæ clauigero, terreni ſimul & cœleſtis imperii iura commiſit.

17 Decimoſeptimo, obiiciunt de eo, quod habetur in c. Quamuis iii. q. vi. ubi Eleutherius Papa dicit à cœtu apoſtolorum definitum eſſe, non licere expedire epiſcoporum cauſas, ſine ſanctæ Rom. ſedis aucto ctoritate. quòd ſi apoſtolorum auctoritati, & non ſolius Petri, id conceſſum fuit, uidetur utique maior auctoritas cœtus apoſtolorum ipſo Petro. Reſpondemus, id non fuiſſe auctoritatis traditionem, ſed illius declarationem. quemadmodum aliàs interpretati ſumus illud Anacleti, de quo in c. In nouo. xxi. diſtin. quòd apoſtoli ipſum Petrum principem eorum eſſe uoluerunt; qui non ab ipſis, ſed à Chriſto domino auctoritatem ſuam ſuſceperat: cum potius alii ab eo. c. Ita dominus. xix. diſtinct. & c. Loquitur. xxiiii. q. i.

18 Decimo octauo, improbant Rom. pontificis auctoritatem ex eo, quòd quandoque

in conciliis examinatæ fuerint Romanorum pontificum ſententiæ, ut Dioſcori depoſitio per Leonem examinata & diſcuſſa fuit in Chalcedonenſi concilio: & quæ à Martino Pyrrhi, & Sergii in Conſtantinopolitana ſynodo: necnon Photii per Nicolaum & Adrianum in octaua ſynodo; cum examinatio, recte quid, uel perperam factum fuiſſe, ad ſuperioritatem ſpectet. Sed reſpondemus, examinationem huiuſmodi ad ſuperioritatem minime referendam, ſed ad id, ut omnibus innoteſceret, & ab omnibus reciperetur. quod colligitur ex actione VII. ſynodi ſextæ, cum Gregorius, archiepiſcopus Conſtantinopolitanus, & ſynodus dixerunt ad Imperat. Petimus ueſtram tranquillitatem, ut ſuggeſtiones directæ ad à deo inſtructam ueſtram fortitudinem, tam ab Agathone, ſanctiſsimo Papa apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, quàm ab eius ſynodo relegantur; ut auditum capiamus, quatenus & nos cognitionem accipiamus totius uirtutis, quæ in ipſis continetur. et actione IIII. octauæ ſynodi; ubi cum Bahanes, magnificentiſsimus patritius, diceret, quòd Photius, & complures ex ſuis ignorarent iudicium factum per Roman. pontificem contra eos; & ideo deberet coram ipſis condemnationis ſententia recitari: dixere uicarii

» Nicolai Papæ: Nobis non licet reſcindere
» iudicium ſacrorum Rom: pontificum. Hoc
» enim contrarium eſt canonicis inſtitutis. quo
» niam præſentes illic per proprios miſſos, &
» Romæ demorantes, contra ſe ſententiam, &
» prolatam damnationem in Photium, & in
» manus impoſitionem eius, & audierunt li-
» quide, & didicerunt. Veruntamen, ut mani-
» feſtiorem eis iuſtam iudicationem ſanctę Ro
» manæ eccleſiæ faciamus; ingrediantur, & au
» diant legi ſynodicas definitiones, & iudicia
» beatiſsimi Nicolai Papæ; ut certificentur ma
» gis & magis. Magnificentiſsimi & glorioſiſ-
» ſimi dixere: Hoc probum, & bonum eſt.
» Et in actio. v. habetur, quòd, cum Photius
» ductus in præſentia ſynodi interrogatus, an
» apoſtolicæ cathedræ iudicia tam de ſe, quàm
» de Ignatio promulgata amplecteretur: & il-
» le taceret; uicarii ſenioris Romæ dixere:
» Ecce homo, qui obturat aures, ſicut aſpis
» ſurda: & non audit uocem, quam ei ſancta
» ſynodus obiicit: ſed uult per hoc ſilentium
» effugere condemnationem, quam ſancta
» Romana eccleſia ante multos annos pro-
» mulgauit aduerſus eum. Veruntamen le-
» gantur epiſtolæ, quæ de eo miſſæ ſunt à ſan
» cta Romana eccleſia: Placet ergo omnibus,
» ut legantur? ſancta ſynodus dixit: placet.
Ex quibus ſynodi uerbis iam ſatis conſtat,

lectas huiuſmodi epiſtolas, non ut examina rentur, aut de eis diſcuſsio fieret; ſed ut ad ad omnium notitiam peruenirent. Et quamuis recitatis prioribus literis legatur Papæ uicarios ad ſynodum dixiſſe: Ad hæc quid dicit ſancta ſynodus? eſt canonica expoſitione plena hæc epiſtola, uel non? & reſponderit ſancta ſynodus: Canonicam legem complet, & ſynodicam præceptionem & legiſlationem: nihilominus nequaquam hæc aut facta, aut dicta per uiam examinationis, aut confirmationis, quæ ad ſuperiorem ſpectent, ſed potius approbationis. quomodo canones in conciliis per Romanum pontificem promulgati, dicuntur ſanciti ſacro approbante concilio. nec facta illa interrogatio, quòd dubia forent quæ legebantur; ſed ut calumniam tollerent aduerſariorum: quemadmodum Ieſus interrogauit de Lazaro, quem ſuſcitaturus eſſet à mortuis, ubi eum poſuiſſent; non quòd id ignoraret, ſed ut oſtendentes ſepulchrum non poſſent negare Lazarum mortuum, propterea non reſuſcitatum. Et Io. baptiſta cum diſcipulis ſuis mandauit, ut interrogent, Tu es, qui uenturus es, an alium expectamus? Matth. XI. non id mandauit, quòd ignoraret quem digito oſtenderat: ſed ut per hanc interrogationem uidentes ſigna atque uirtutes, cre-

derent in eum . ſic illa facta eſt interrogatio, ut ex ſynodi reſponſo ceſſaret aduerſariorum calumnia . propterea complacitum eſt eis, ut damnati audirentur à ſynodo, ad obturandum loquentium ora . quoniam conquerebantur ſe inauditos . dicebant enim: Audiamus depoſitionem noſtram: damnemur nobis audientibus.

19 Decimo nono, contra auctoritatem Romani pontificis citant epiſtolam Ambroſii, lib. x. epiſtolarum, ad Theophilum & Aniſium ſcribentis: in qua refert Damaſum Romanum pontificem dixiſſe, quòd ſi ſynodus integra fuiſſet, ideſt, ſi cauſam alteri non delegaſſet, potuiſſet ipſe dé cauſa cognoſcere: ſed quia ſynodus alteri delegando pręuenerat, non poſſe ſe iudicandi onus ſuſcipere, cum delegati ſynodi uices tenerent: non conuenire autem, ſe de ſynodi auctoritate iudicare: quod conueniret, ſi ſynodo foret ſuperior . Reſpondemus, papam non neceſsitate, ſed honeſtate quadam permiſiſſe iudices à ſynodo datos iudicare. & ſi ratio illa procederet, cum illud Capuañ. concilium, de quo Ambroſius & Damaſus locuti ſunt, prouinciale fuerit, ſequeretur & prouinciale concilium ſuperius eſſe Romano pontifice: quod nullus unquam ſomniauit.

Vigeſimo, obiiciunt illud eiuſdem Ambroſii, in dedicatione altaris maioris Mediolañ. eccleſiæ, cum dixit: Per Chriſtum dominum noſtrum, qui eminentiam poteſtatis acceptæ eccleſiæ contulit, quam pro honore ſuſcepto reginam conſtituit, & ſponſam, cuius ſublimitati omnia ſubiacent. Reſpondemus, id non excludere ſuperioritatem ſupremi in terris eccleſiæ capitis, nec recte colligi, omnia ei ſubiacent, ergo & caput: ſicut nec recte colligeretur, omnia deo ſubiacent, ergo deus ſibi ipſi ſubditus. uel dici poteſt (ut aliàs ſæpe diximus) hanc eccleſiæ excellentiam, cuius ſublimitati omnia ſubſunt, eſſe eccleſiæ, quæ iuncta eſt capiti ſuo, & cœleſti, & terreno; non illius, quæ diuiſa ab altero eorum foret.

Vigeſimo primo, obiiciunt illud Auguſtini, in epiſtola ad Glorium Eleuſinum, & Felicem grammaticum, cum inquit: Ecce putemus illos epiſcopos, qui Romæ iudicarunt (qui ſcilicet Cecilianum epiſcopum reſtituerant) non bonos iudices fuiſſe: reſtat adhuc plenarium uniuerſalis eccleſiæ concilium: ubi etiam cum ipſis iudicibus cauſa poſſet agitari: & ſi male iudicaſſe conuicti fuerint, eorum ſententia ſolueretur. ex quibus uerbis ſane conſtare uidetur uniuerſalis concilii ſuprema poteſtas. Reſpon-

demus, nequaquam intentionis Auguſtini fuiſſe, ponere uniuerſale concilium maioris auctoritatis apoſtolica ſede: ſed poſſe quidem reuocari ſententiam maturiori patrum conſilio: cum (ut aliàs dixerat) particularia concilia, quale fuit illud Romæ habitum, cedere debeant uniuerſali, quod ex epiſcopis totius orbis fit. nec indecens foret, Rom. pont. maturiori conſilio ſententiam mutare: cum & ſolus id poſsit. c. Sententiam. XXXV. q. IX. nec conſiliarii maiores ſunt principe, quòd eorum conſilio princeps mutet ſententiam, quam uel ſolus, uel cum paucis decreuerat.

20 Simili modo reſpondemus ad id, quod uigeſimo ſecundo loco obiici poteſt de eo, quod habetur in c. De libellis. quod fuit Leonis IIII. & c. De quibus. quod fuit Innocent. I. XX. diſt. ubi inſtruimur, ſi qua orta fuerit controuerſia, recurrendum primum ad ſacram ſcripturam ueteris, & noui teſtamenti: deinde ad canones apoſtolorum, & conciliorum: poſtremo ad regulas Ro. pontificum. quo loco, ex ordine ſcripturæ, conciliorum decreta præferri uidentur regulis Rom. pontificum. quoniam præferuntur tanquam maturiori conſilio conſtituta, ut explicauit idem Innoc. in d.c. De quibus. cum dixit: Facilius nanque inuenitur, quod à pluribus quæritur; cum tamen & priora

ſint Rom. pontificum decreta, uel ab eis cõfirmata, uel de conſilio patrum ſancita.

Vigeſimo tertio, inferiorem conſtituunt Rom. pontificem concilio ex eo, quod dixit Gregorius, & habetur in c. Siquis. II. q. VII. Siquis ſuper hoc nos redarguere uoluerit, uel extra auctoritatem facere nos contenderit, ueniat ad ſedem apoſtolicam, & ibi ante confeſsionem beati Petri mecum iuſte diſceptet, quatenus unus ibi ex nobis ſuſcipiat ſententiam ſuam. quo loco uidetur ſuũ iudicem agnoſcere concilium. Reſpondemus, id, exemplo Petri, ex humilitate feciſſe. quoniam (ut dixit idem Gregor.) & habetur in c. Petrus. II. q. VII. Petrus poteſtatem regendi acceperat: & tamen idem apoſtolorum primus, querimoniæ contra eum à fidelibus factæ, cur ad gentes intraſſet; non ex poteſtate officii, qua potuiſſet dicere, oues paſtorem ſuum non accuſent, nec reprehendant; ſed ex auctoritate diuinæ uirtutis, qua gentiles acceperant ſpiritum ſanctum, reſpondit, & ſe purgauit.

Vigeſimo quarto, obiici poteſt de eo, quod dixit Hieronymus, & habetur in c. Omnibus. XXIIII. q. I. Siquis hanc domum, ſcilicet eccleſiam, corrigentẽ corripientemq; contempſerit, ſit tibi ſicut ethnicus &c. Igitur eccleſia corrigens & corripiens, eſt etiam

Rom. pontifice maior. Reſpondemus, id referri ad fraternam monitionem, qua, ex charitate, etiam inferior corripere poteſt ſuperiorem, &, ut ſe corrigat, monere: quæ monitio pro correptione ſumitur.

21 Pene oblitus eram illius obiectionis, quam magni æſtimant: & propterea inter primas annumeranda fuerat; cui, ne prætermittatur, uigeſimum quintum locum nunc damus. Obiiciunt enim de canone VI. Niceni concilii, & habetur in c. Mos antiquus LXV. diſt. Mos antiquus perdurat in Ae-
» gypto, uel Lybia, ut Alexandriñ. epiſcopus
» horum omnium habeat poteſtatem: quo-
» niam quidem & epiſcopo Romano parilis
» mos eſt; ex eo colligentes: ſi Alexandriñ. epiſcopus æquatur Romano: ſi Romanus pontifex curam habet circumadiacentium locorum, ſicut Alexandriñ. Aegyptiorum; quonam modo dicendum eſt, Romanum pontificem omnibus præeſſe, & uniuerſorum curam gerere? Reſpondemus, hanc Niceni concilii ſententiam interpretandam, ut Romana ſedes una eſt patriarchalium. Romanus enim pontifex, epiſcopus eſt urbis Romæ, & epiſcopus eſt uniuerſalis eccleſiæ. & hanc fuiſſe Niceni concilii mentem colligere poſſumus ex canone XVII. octa-
» uæ ſynodi, his uerbis: Primum, quòd Me

» tropolitani ſuper uniuerſos epiſcopos, qui
» ab ipſis promouentur, & ſiue pēr manus im
» poſitionem, ſiue per pallii dationem, epiſco
» palis dignitatis firmitatem accipiunt, habeant
» poteſtatem, uidelicet ad conuocandum eos,
» urgente neceſsitate, ad ſynodalem conuen-
» tum, uel etiam ad coercendum illos, & cor-
» rigendum, cum fama eos ſuper quibuſdam
» delictis forſan accuſauerit: quia in Roma-
» na ciuitate huiuſmodi mos præualuit. ex
quo canone deprehenditur, Nicenum concilium de Romano pontifice mentionem feciſſe, ut unus eſt Metropolitanorum. & hoc uidetur innuere Nicolaus, ad Bituriceñ. archiepiſcopum ſcribens, & habetur in c. Con
» queſtus. IX. q. III. cum dixit: primates,
» uel patriarchas nihili priuilegii habere præ
» cæteris epiſcopis, niſi quantum ſacri cano-
» nes concedunt, & priſca conſuetudo illis an-
» tiquitus contulit. definimus itaque, ut ſe-
» cundum Nicenas regulas ſua priuilegia ſer-
» uentur eccleſiis. Non placet autem interpretatio glo. in d. c. Mos antiquus. LXV. diſt. id intelligi debere de Conſtantinopolitano epiſcopo, qui nouæ Romæ eſt epiſcopus. quoniam tempore Niceni concilii, nec Conſtantinopolitana eccleſia erat patriarchalis: nec Bizantium, Conſtantinopolis, aut noua Roma appellabatur. Magis placet quod

aſſeruit Marcellus ille Ceruinus, Cardinalis ſanctæ crucis, qui unus eſt ex præſidentibus concilii Tridentini, Nicenum canonem non de Rom. pontifice, ſed de Metropolitañ. locutum: uerioremq; forte tranſlationem eſſe iuxta antiquiſsimum codicem, quem ſe habere aſſeuerabat:
» Mos antiquus perduret in
» Aegypto, uel Lybia, & Pentapoli, ut Ale
» xandriñ. epiſcopus horum omnium habeat
» poteſtatem: quoniam quidem Metropoli-
» tañ. epiſcopo. hoc idem moris eſt.

Vigeſimo ſexto, ſi Petrus maior, & primus eſt apoſtolorum, & propterea Rom.eccleſia prima inter eccleſias: eadem ratione, & Compoſtellana erit ſecunda, propter Iacobum, ſecundum apoſtolum: & Epheſina tertia, propter Ioannem, qui tertius connumeratur. Cum itaque nec Compoſtellana ſit ſecunda, nec Epheſina tertia: ſequitur nec Romanam fore primam, nec Petrum primũ apoſtolum, aut aliis ſuperiorem. Reſpondemus, Iacobum non eſſe ſecundum apoſtolorum, nec Ioannem tertium: ſed euangeliſtas diuerſo ordine apoſtolos nominaſſe: nec Iacobum aut Ioannem, ſucceſſorem habuiſſe in apoſtolatu: quin etiam nec Petrum: & in apoſtolatu omnes pares fuiſſe: Petrum tamen in adminiſtratione, & paſtorali officio ſucceſſorem habuiſſe Rom. pontificem.

Vigeſimo ſeptimo, obiiciunt: Si Ro. eccleſia diuino iure eſt prima ex eo, ꝙ Petrus diuino monitu, aut inſtinctu tranſtulit ſedem ſuam ex Antiochia Romã: eodem iure Alexandriñ. erit ſecunda, & Antiochena tertia. At cum nec Alexandrina diuino iure ſecunda ſit, nec Antiochena tertia (quoniam hunc ordinem non immutaſſent duo Conſtantinopolitañ. & Chalcedoneñ. concilia: ſubſequitur, nec Romanam diuino iure primam,
22 nec Petrũ diuino iure eſſe maiorem aliis. Reſpondemus, ꝙ etiam ſi conceſſerimus Rom. eccleſiam primã eſſe diuino iure: non tamen cogimur fateri, & ſecundam diuino iure eſſe ſecundam, & tertiã diuino iure tertiam: nec unum ex alio recte colligi, apertiſsimum eſt.

Vigeſimo octauo, ex eo, quod habetur act. XX. Attendite uobis, & uniuerſo gregi, in quo uos ſpiritus ſanctus poſuit epiſcopos, regere eccleſiam dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo; colligunt: Non ergo Ro. pontifex, ſed apoſtolorum cœtus eccleſiam regit, ex conſequenti maior illo. Reſpondemus, intelligendum, apoſtolos illam regere, ſed ordine ſuo. quoniam apoſtolus, qui ad Rom. cap. XIII. dixit: Non eſt poteſtas niſi à deo; ſubiecit: Quæ à deo ſunt, ordinata ſunt. ſtat igitur, quòd omnis poteſtas à deo ſit, & tamen non immediate, ſed or-

dine ſuo. quemadmodum Io. cap. I. dicitur: Omnia per ipſum facta ſunt. & tamen non à deo omnia immediate, ſed ſecundis cauſis mediantibus. ſic apoſtoli eccleſiam regunt, ſed ordine ſuo: ut ſæpius dictum eſt.

Vigeſimo nono, obiiciunt plures Romanos pontifices ab Imperatoribus, & concilio ciectos fuiſſe pontificatu: quod ſuperioritatem & concilii, & Imperatoris deſi-
24 gnat. Reſpondemus, id non iure, ſed iniuria, & perperam factum, ſi de uero pontifice eſt nobis ſermo; aut cum incertum foret, quis eſſet uerus pontifex. Eiecti autem fuere Felix II. à Conſtantio: & perperam factum, quòd nollet Arrianis conſentire: Conſtantinus II. à concilio Romæ depoſitus, & in carcerem coniectus, quòd Paulo uita functo, ui tyrannica minus legitime Pontificatum inuaſiſſet, anno ſeptingenteſimo decimo: Chriſtophorus, qui Leonis pontificis presbyter, fraude & ui Leone in carcerem coniecto, ſedem apoſtolicam inuaſerat, anno noningenteſimo quinto. Ioan. XII. qui ſordidis, & prauis moribus, omnibus ſcandalo exiſtens, Rauennæ depoſitus fuit à concilio, Leone quodam ſurrogato: cuius tamen depoſitionem irritam fecit ſubſequens Romanum concilium. Benedictus V. à ſeditioſis pontifex factus, auctore

Othone Imper. ut minus legitimus deiectus, Leone IIII. ſurrogato. Ioannes XXIII. & Benedictus XIII. quòd incertum foret, quis eorum Pontifex eſſet: quòd iuramentum & uotum emiſſum ſeruare recuſarent, à Conſtantienſi concilio abrogati.

Trigeſimo, obiiciunt quod habetur in octaua ſynodo Conſtantinopolitana: Si ſyno-
» dus uniuerſalis fuerit congregata, & facta
» fuerit, etiam de ſancta Romana eccleſia,
» quæuis ambiguitas, & controuerſia; opor-
» tet uenerabiliter, & cum conuenienti reue-
» rentia de propoſita quæſtione ſciſcitari, &
» ſolutionem acquirere, aut proficere, aut pro
» fectum facere, non tamen ſententiam auda-
» cter dare contra ſummos pontifices; quaſi non audacter, ſed cum conuenienti reuerentia poſſet ſynodus ſententiam proferre. Reſpondemus, argumentum à contrario ſenſu ceſſare, ubi abſurdum ſubſequatur: ſicut in ſimili dixit Innocen. in c. Non debet. XII. diſt. ſuper illis uerbis, Præceptis apoſtolicis non dura ſuperbia reſiſtatur; uacat hîc argumentum à contrario ſenſu: quia non eſſet humilitas, ſed ſuperbia; non diſcretio, ſed indiſcretio, ſi eis reſiſtatur.

Trigeſimo primo, obiiciunt illud Ioel II.
» Canite tuba in ſpiritu: ſanctificate ieiunium: uocate cœtum: congregate populum: ſancti

» ficate eccleſiam : coadunate ſenes : congre-
» gate paruulos, & ſugentes ubera. quibus uerbis uidetur multum tribui multitudini, minus autem ſacerdotibus; cum ſubiicitur:
» Inter ueſtibulum, & altare plorabunt ſacer-
» dotes, miniſtri domini, & dicent: Parce
» domine, parce populo tuo: & ne des hære-
» ditatem tuam in opprobrium. Reſpondemus, nihil ex his detrahi auctoritati ſummi «
pontificis, uel quia in ea multitudine connu «
meratur ſummus ſacerdos: uel quia non re- «
cte colligitur, Sanctificanda eſt eccleſia, plo «
rabunt ſacerdotes, & miniſtri domini: ergo «
ſacerdotes, & ipſe ſummus ſacerdos iudican «
dus eſt à multitudine: «

Trigeſimo ſecundo, obiiciunt: Non opus «
eſt concilio, ſi Papa eſt ſupra concilium: quid uociferamur, concilium, concilium? uociferandum eſt, Papa, Papa. Reſpondemus id non recte colligi: quoniam eadem ratione ſuperuacua foret pontificis auctori-
25 tas, ſi ſupra Papam ſint concilia. nec uerum, fruſtra haberi concilium, ſi maior, aut æqualis eſt auctoritas Romani pontificis auctoritati concilii: quoniam, quæ in concilio à Rom. pontifice decernuntur, aut à concilio, auctoritate Romani pontificis, maiori auctoritate, & maturius decreta cenſentur, cum integrum ſit iudicium, quod plurimo-

rum

rum ſententiis roboratur. c. Prudentiam. de
offic. delegat. quæ etiam cenſentur inſtinctu
ſpiritus ſancti decreta. c. Si quis diaconis. c.
Si ille. L. diſt. & act. XV. Viſum eſt ſpiri-
tui ſancto, & nobis. & iuxta illud: Si duo,
uel tres fuerint congregati in nomine meo,
in medio illorum ſum. & alia etiam ratio-
ne: quoniam ſi forte in errorem declinaret
pontifex; plurimorum iudicium eum facile
ab errore retrahere poſſet, & in uiam ueri-
tatis reducere.

Trigeſimo tertio, obiiciunt quod dixit
Io. And. inſignis doctor in c. I. de renunc.
lib. VI. in nouella; quòd ſi Papa in ſecreto
conſiſtorio, pontificatu ſe abdicaret, nec alii
forent teſtes, quàm Cardinales, deinde ne-
garet ſe renunciaſſe; huius controuerſiæ con
cilium futurus eſt iudex: quod ſuperiorita-
26 tem etiam in Papam deſignat. Reſponde-
mus, eo caſu incertum eſſe & dubium, illum
eſſe Papam; nec mirum, ſi eo caſu iudex ſit
concilium, ſicut in c. Si duo forte contra fas.
LXXIX. diſt. Si duo forte contra fas electi
fuerint, concilium iudicem fore, quis eorum
ſit pontifex; non Cardinales, qui eum ele-
gerunt. propterea non recte colligitur: con-
cilium iudex eſt, dubio & incerto Papa: er-
go ſuperius Papa.

Trigeſimo quarto, obiiciunt illud Am-

broſii, quòd habetur in c. Quæ dignior. xxiiii. q. i. quòd non eſt dignior domus prædicationis ingreſſu, quàm ſancta Romana eccleſia. quòd ſi ſancta Romana eccleſia dignior eſt, eadem ratione uniuerſalis, quæ Romanam complectitur eccleſiam, & alias. Reſpondemus, id fore ratione capitis ſui, Petri ſucceſſoris: nec recte colligi: eccleſia Romana dignior eſt quacunque alia: ergo multo magis uniuerſalis, quæ Romanam complectitur, & cæteras omnes: eo exemplo, quod aliàs dedimus, deum cum uniuerſo orbe nequaquam ſe maiorem, aut perfectiorem fore, quàm ante mundi creationem. Dicimus etiam, Ambroſium comparare Romanam eccleſiam, ut catholicam, eccleſiæ hæreticorum: non autem eccleſiam ſuo capiti, Romano pontifici. propterea inanis eſt huiuſmodi ratiocinatio.

Trigeſimo quinto, ad probandum ſupremam auctoritatem penes eccleſiam fore, aſſumunt illud Ioan. Apocal. xxi. Et ego » Ioannes uidi ſanctam ciuitatem nouam, de» ſcendentem de cœlo, à deo paratam, ſicut » ſponſam ornatam uiro ſuo. Et audiui uocem » magnam de throno dicentem: Ecce taber» naculum dei cum hominibus: & habitabit » cum eis: & ipſi populus meus erunt; & ip» ſe deus cum eis erit eorum deus. Item de ec-

cleſia, quæ domus dei eſt, adducunt ex libro
» pſalmorum: Domine dilexi decorem do-
» mus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ.
» Qui habitare facis unanimes in domo. Læ-
» tatus ſum in his, quæ dicta ſunt mihi, in do
» mum domini ibimus. Beati qui habitant in
» domo tua domine; in ſecula ſeculorum lau-
» dabunt te. Ecce quàm bonum & quàm iu-
» cundum, habitare fratres in unum. Sed ad hæc ſæpius reſponſum eſt aliis ſatisfaciendo obiectis, ab hac eccleſia nequaquam excludi caput ſuum, Roman. pontificem: cum quo hæc omnia, & alia plura ei conueniunt. ſine eo (ſi contumaciter, & ſine cauſa ab eo ſepa retur) non erit Hieruſalem illa ſancta, deſcendens de cœlo: non domus dei, non alia, quæ hic, & alibi enumerantur de ea. Similiter reſpondemus ad id, quod habetur Ioan.
» XVII. dominum Ieſum ſubleuatis in cœ-
» lum oculis dixiſſe: Pater ſancte, ſerua eos
» in nomine tuo, quos dediſti mihi. & infra:
» Ego dedi eis ſermonem tuum: & mundus
» eos odio habuit; quia non ſunt de mundo,
» ſicut & ego non ſum de mundo. Non rogo,
» ut tollas eos de mundo; ſed ut ſerues eos à
» malo. Sanctifica eos in ueritate. Sermo tuus ueritas eſt. Sicut tu me miſiſti in mundum; ita & ego miſi eos in mundum: & pro eis rogo. Ego ſanctifico meipſum, ut ſint &

ipſi ſanctificati in ueritate. non pro eis autem rogo tantum, ſed & pro eis, qui credituri ſunt per uerbum eorum in me: ut omnes unum ſint, ſicut tu pater in me, & ego in te: ut et ipſi in nobis unum ſint: et credat mundus, quia tu me miſiſti: etc. Non enim cenſendum eſt, pro apoſtolis rogaſſe dominum, et pro his qui credituri erant duntaxat, ut ſimul congregati faciebant eccleſiam; ſed etiam pro ſingulis, nec pro eis, niſi cum capite eorum in terris, eius ſcilicet uicario, conſentientibus; & niſi omnes unanimes eſſent; & unum in eo: quo deficiente, deficit omnis eorum dignitas: nec ex ea argui poteſt aliqua auctoritas, uel iuriſdictio maior auctoritate ſui capitis. ſi tamen eo deficiente (uacante ſcilicet ſede) unanimes ſint qui ſuperſunt, non deficit eccleſiæ hæc dignitas, non auctoritas: non inanes & uacuę manent preces Chriſti ad patrem pro ea; ſed tantum deeſt, qui ea auctoritate in uniuerſum utatur: qui illius totius ſit miniſter, & executor.

Examen, & interpretatio decreti Conſtant. concilij, de auctoritate concilij ſupra Papam.

Cap. XXIII.

SED quoniam Conſtantieñ. ſynodi decretum cum his, quæ expoſuimus, pugnare uidetur, operæpretium duximus,

de ipſius uiribus perquirere; cuius uerba
» ſubſequuntur. Primo declarat, quòd ipſa
» in ſpiritu ſancto congregata concilium gene
» rale faciens, & eccleſiam catholicam repræ-
» ſentans, poteſtatem à Chriſto immediate ha
» bet; cui quilibet cuiuſcunque ſtatus, uel di-
» gnitatis, etiam ſi Papalis exiſtat, obedire te-
» netur in his quæ pertinent ad fidem, & ex-
» tirpationem dicti ſchiſmatis, & reformatio-
» nem dictæ eccleſiæ in capite, & in membris.
» Item declarat, quòd quicunque, cuiuſcun-
» que ſtatus uel dignitatis, etiam ſi Papalis
» exiſtat, qui mandatis, ſtatutis ſeu ordinatio-
» nibus huius ſacræ ſynodi, & cuiuſcunque al
» terius concilii generalis legitime congregati,
» ſuper præmiſsis, ſeu ad ea pertinentibus, fa-
» ctis, uel fiendis obedire contumaciter con-
» tempſerit; niſi reſipuerit, condignæ pœniten
» tiæ ſubiiciatur, & debite puniatur; etiam ad
» alia iuris remedia (ſi opus fuerit) recurrēdo.
Quod decretum ad literam innouauit Baſi-
lienſe concilium, ſeſsione 11.

Qui tuentur auctoritatem Rom. pontifi-
cis, omnes fere non recipiunt decretum, & il
lud improbare nituntur pluribus rationibus.

1 Primo, ex eo, quòd tempore, quo factum
fuit decretum, nondum erat integrum & ple
narium concilium, uniuerſali conſenſu coa-
ctum; ſed unius tantū obedientiæ: cum tres

forent, qui ſe gererent pro Romano pontifice; cuius ſignum fore, quòd ſeſſ. XXI. & XXXV. dum & aliæ nationes acceſſerunt, opus fuit denuo concilium indicere: quæ tacita fuit confeſsio, ante nouam illam indictionem non fuiſſe concilium.

2 Secundo, ſi concilium Conſtantien. poſt acceſsionem aliarum nationum, quæ non agnoſcebant Ioannem XXIII. pro uero pontifice, exiſtimaſſent ſe prius conſtituiſſe uerum concilium, non opus fuiſſet, iam ſtatutum decernere ſtatuendum, propter quæ ſcilicet, & quo modo poſsit Papa corrigi & deponi: ſeſsione tamen XL. conſtitutum fuit, Papam teneri obedire concilio in his, quæ pertinent ad fidem, & extirpationem ſchiſmatis, & reformationem generalem eccleſiæ dei; puniendumq; , ſi obedire contempſerit. ex quibus conſtare uidetur, propter quæ, & quomodo corrigi poſsit, & deponi.

3 Tertio idem colligunt ex literis Martini V. approbante ſacro concilio, ad Germaniæ epiſcopos; in quibus expoſito prius tenore articulorum Io. vvicleff, & Io. Hus, quæ prius in concilio damnata fuerant, præcipitur interrogari ſuſpectos de fide, utrum credant, quòd beatus Petrus fuerit uicarius Chriſti, habens poteſtatem ligandi & ſoluendi,

item utrum credant, quòd Papa canonice electus, qui pro tempore fuerit, ſit ſucceſſor beati Petri, habens ſupremam auctoritatem in eccleſia dei. Si enim ratum habuiſſent decretum, hæc pugnarent inuicem, quòd Papa habeat ſupremam auctoritatem in eccleſia dei, & quod teneretur obedire concilio: cum non poſsit is, qui minoris auctoritatis eſt, eum, qui maioris eſt poteſtatis, ſuis iudiciis adiicere, aut propriis definitionibus ſubiugare. c. Inferior. XXI. diſt.

Quarto, idem deducunt ex reprobatione alterius erroris Io. Hus, quòd non eſt ſcintilla apparentiæ, quòd oporteat eſſe unum caput in ſpiritualibus regens eccleſiam, quod ſemper cum ipſa eccleſia militante conuerſetur. Si enim oportet, quòd ſit unum caput eccleſiæ, quod ſemper cum ea conuerſetur, quod eſt Papa, non tenebitur is concilio obedire; minusq; poterit ab eo corrigi & puniri.

4 Quinto idem confirmari uidetur ex eo, quòd nullibi conſtat Martinum confirmaſſe, aut ratum habuiſſe decretum: quin potius contrarium deprehenditur, quando deſtinauit præſidentes ad Senenſe concilium. quoniam duntaxat dedit concilio auctoritatem circa reformationem eccleſiæ in membris ſuis, nulla de capite facta mentione; & cætera agendi, quę ſtatui ſuo non derogaret.

5 Occurrentes autem obiectioni, quæ fieri poteſt: Si decretũ uiribus non ſubſiſtit, non potuiſſet Io. XXIII. à concilio deponi, iuriſdictionis defectu, quam à decreto conſequebatur: Ioanne autẽ non rite abrogato, nec Martinus in pontificem eligi potuiſſet; dicunt ualuiſſe Martini electionẽ, non quia uacaret ſedes ex Ioannis priuatione, ſed ex illius libera renunciatione: quoniã etſi facta fuerit ab eo ſub cuſtodia retento, ratam tamen habuit, cũ ſui iuris eſſet, nulla ui aut impreſsione: Florẽtiæq; profeſſus eſt, ſe ſponte, non coacte, nullaq; ui aut impreſsione ceſsiſſe, & renunciaſſe. Addunt etiam Io. iure depoſitum, propter hæreſim: quoniam in eius ſuſpenſione ſeſſ. x. uocatur notorius hæreticus, & incorrigibilis: quod etſi in ſententia non exprimatur, ſat tamen eſſe, ſi dictum fuerit, ꝙ propter illa crimina tunc expreſſa, & alia in proceſſu deducta & contenta, tanq̃ indignũ, inutilem, & damnoſum, ſancta ſynodus eũ priuabat.

6 Reſpondent etiam alteri obiectioni, quæ fit eo, ꝙ Martinus V. in condemnatione errorum Io. Hus, & aliorum, declarauit, ꝙ error eſt, non credere, Ro. eccleſiam eſſe ſupremã inter alias eccleſias: ſi per Ro. eccleſiam, intelligimus eccleſiam uniuerſalem, uel cõcilium uniuerſale, aut pro quanto negat primatum ſummi pont. ſuper particulares eccleſias. Ex

quo uidetur colligi: ergo non eſt error, nega re primatũ Ro. pont. ſuper uniuerſalem eccleſiam: & iure decretum, Papam teneri pare re mandatis eccleſiæ, & generalis concilii illã repræſentantis. dicentes non recte id colligi per locum à contrario ſenſu; qui quandoque inutilis eſt: ſicut ſi diceremus, fumus eſt, ergo ignis; recte colligitur: tamen ſi dicamus, ignis eſt, ergo fumus; nõ ſubſequitur, nec recte col ligitur à contrario ſenſu: ſicut etiam cũ quid exorbitans colligitur, rationibus etiã aliàs per nos deductis. Citant etiam pro aſſertionis ſuę probatione, Rodericum, epm̃ Calaguritañ. in dialogo, de auctor. & poteſta. Rom. pont. aſſerentem ſe audiuiſſe à non paruæ auctori tatis uiris, qui interfuere concilio, decretum il lud præter id, quòd factum fuit à ſola obedientia Io. XXIII. nec etiam cõcorditer factum ab omnibus eiuſdem obedientiæ, cum reclamauerint complures ſanctæ Ro. eccleſiæ Car dinales, complures prælati, & doctores, affir mantes decretum minus iuridicũ fore; daturumq; quandoque occaſionẽ ſchiſmatis; con tradixiſſe & ipſum Io. XXIII. & ea de cauſa infeliciter fugam arripuiſſe. Citant & Abb. Si culum in tract. cui tit. eſt, Sententia finalis; in quo retractauit quæ ſcripſerat contra auctori tatem Ro. pont. referentem F. Zabarellam, Cardinalem Florent. cũ in ſeſſ. IIII. recitaret

decretum, ſubſtitiſſe, cùm ad ea uerba deuenit, & ad generalem reformationem &c. nõ luiſſeq; illa uerba legere, tanquam præter communem deliberationem addita.

7 De innouatione uero decreti, facta per Baſilienſe concilium, aſſerunt illam minime obeſſe ſupremæ Romani pontificis auctoritati: quoniam etſi Baſilienſe concilium & Martini, & Eugenii auctoritate legitime indictum, & inchoatum fuerit: & ex literis Eugenii annulationis, diſſolutionis, ſeu tranſlationis legitime continuatum: non tamen ualuiſſe decretum ex eo, quòd ab apoſtolicis legatis & præſidentibus reclamatum fuerit: quemadmodum irrita fuerunt decreta ſecundi Epheſini concilii, etſi legitime congregati: & irrita ſunt quæcunque decernunt & alia concilia, ſi ab apoſtolica ſede confirmata non fuerint, ut aliàs erit differendum.

Quòd ſi iſtos ſequi uolumus, miramur Ioannem Gerſon, cancellarium Pariſinum, uirum acerrimi ingenii, & ſummæ eruditionis, exultaſſe de huiuſmodi decreto, & gratias deo egiſſe, quòd tandem deciſa & ſublata fuerit controuerſia ſuperioritatis inter Papam & concilium. quoniam ſi ante decretum dubium erat, quis eorum foret ſuperior: dubium etiam erat, quis eorum potuiſſet id declarare: ex conſequenti non ui-

demus, quonam modo id cenſeri poteſt declaratum ab eo, de quo dubitabatur, an eſſet ſuperior, maxime in ſuimet fauorem, cum id decernere ad ſuperioritatem pertineret.

8 Nos tamen putamus decretum illud robur obtinere, nec eo imminutam auctoritatem Rom. pontificis: quoniam ſi is (quod deus auertat) in hæreſim lapſus ſit, non in eum habet concilium poteſtatem, qui ſit pontifex, ſed in eum, qui fuerit pontifex: quòd hæreſis omni eum auctoritate & poteſtate ſpoliauerit. In caſu uero ſchiſmatis, cum ſcilicet duo, uel plures de pontificatu contendunt, cum ignoretur, quis eorum ſit pontifex, concilium in eos habet poteſtatem, qui pro pontificibus non habentur. Sicut enim quod neſcitur conſecratum, pro non conſecrato habetur, & conſecratione eget. c. Veniens. de presby.non bapt.c.Solennitates. de conſe.diſt.1. ſic qui ignoratur, an uerus ſit pontifex, habendus eſt pro non pontifice: & in eum habens poteſtatem, non cenſetur habere poteſtatem in pontificem. His aſtipulantur uerba. c. Si duo forte contra fas. LXXIX. diſt. & decreti, de quo eſt nobis ſermo. Ex quibus perſpicue colligi poteſt, illis duobus caſibus concilio tribui poteſtatem in Rom. pontificem. Nec te

deterreant uerba, cui quilibet, cuiuſcunque ſtatus uel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, obedire tenetur: quoniam is Papa præmiſſis caſibus, in quem concilium poteſtatem obtinet, ſic Papa nuncupatur, ut homo mortuus, aut pictus, homo appellatur. quod ſatis ex præmiſſis colligitur. Præterea illi patres decretum illud locum habere uoluerunt tempore ſchiſmatis; non autem cum fuerit unus uerus & indubitatus pontifex. Et quod dicitur in ſecunda parte decreti: Item declarat, quòd quicunque, cuiuſcunque conditionis, ſtatus uel dignitatis, etiam ſi Papalis, qui mandatis, ſtatutis, ſeu ordinationibus huius ſacræ ſynodi, & cuiuſcunque alterius concilii generalis legitime congregati ſuper præmiſſis &c. referendum eſt ad ſimilem caſum ſchiſmatis, aut hæreſis Romani pontificis; quo, recte concilio ſubiicitur. Nec quod dicitur, Ad reformationem dictæ eccleſiæ in capite, & in membris; referendum eſt niſi ad deformationem ratione ſchiſmatis, aut hæreſis, cum deſit uerus pontifex, cuius eſt eccleſiam reformare. Sic quod dicitur: In capite, & in membris; interpretandum de capite dubio, & incerto: cum ſuper eo concilium habeat iuriſdictionem, non autem ſi certum fuerit & indubitatum.

Sed quia negare non poſſumus, uerba decreti eſſe ambigua, & in utranque partem interpretari poſſe, & iure timendum, daturum quandoque occaſionem ſchiſmati, prout experientia edocti ſumus in Baſilieñ. concilio: recte uideretur conſultum reip. Chriſtianæ, ne metu ſimilis inobedientiæ, & ſchiſmatis, Rom. pontifices retrahantur ab indictione conciliorum: & ne quod uoluit Conſtantieñ. ſynodus frequentius fieri, ex ſuo decreto infrequentius fiat: expediret decretum huiuſmodi declarari: quæ forte mens fuit, & propoſitum Conſtantienſis concilii, cum ſeſsione XL. decreuit decernendum fore, & ſtatuendum propter quæ, & quomodo Papa poſsit corrigi, & deponi. Subſequentes igitur quod decreuit Conſtantieñ. ſynodus, declarandum uideretur decretum, & conceptis uerbis finienda controuerſia hæc ſuperioritatis inter Papam, & concilium: ut omnes intelligerent, cohercionem datam concilio fore cum, pluribus ſe gerentibus pro Romano pontifice, iuſtis de cauſis dubitatur, quis eorum ſit pontifex: & cum pontifex in hæreſim damnatam lapſus foret, & monitus in ea perſeueraret. Similiter habere concilium poteſtatem reformandi eccleſiam in capite, & in membris; duobus iam dictis caſibus, non autem cum

unus foret catholicus & indubitatus pontifex, niſi eo præſente in concilio, aut ſuper id ſpeciali data auctoritate. Et proculdubio hæc fuit mens & intentio Conſtantien. concilii, quam Baſilienſes perperam interpretantes, in errorem lapſi ſunt, prætextu reformationis eccleſiæ, uſurpantes omnem pontificiam poteſtatem. Maiores enim cauſas in concilio tractabant, de cauſis cathedralium eccleſiarum iudicium ſibi aſſumentes: prouiſiones per pontificem factas irritabant, & nullas decernebant: beneficia eccleſiaſtica conferebant & commendabant: legatos de latere ad regendas prouincias deſtinabant: cauſas à Romana curia auocabant: decimas imponebant: indulgentias plenarias & perpetuas elargiebantur: & alia fere omnia faciebant, quæ ad ſupremam Romani pontificis ſpectant auctoritatem. quo factum eſt, ut Eugenius, tanta rei indignitate commotus, concilium iterũ diſſolueret, & Ferrariam transferret: & ſubſecutum horrendum ſchiſma, nedum duorum pontificum, ſed & duorum (ut ipſi prætendebant) generalium conciliorum; quorum alter alteri minime deferebat, uiciſsim ſeſe cenſuris & maledictis impetentes: & quod ioco dixit Antoninus, archiepiſcopus Florentinus, Baſileam peperiſſe Baſiliſcum. Quapropter iterum clara uo-

ce denunciamus, opus fore declaratione, quam honeſtiorem exiſtimamus reuocatione. quandoquidem Pariſienſis ſchola, & alii plures, non obſtante concilii Florentini decreto mordicus retineant decretũ illud Conſtantieñ. & Baſilieñ.

Rom. pont. à concilio deponi non poteſt. Cap. XXV.

Ex his ſubſequitur, Papam à concilio nec deponi, nec iudicari poſſe: quod etſi ex præmiſsis perſpicuum exiſtimemus, aliis tamen rationibus adhuc comprobamus.

Primo, ſi Papa poſſet propter crimina & exceſſus deponi, ſicut alii epiſcopi, fruſtra dixiſſet Anacletus, quod habetur in c. Eiectionem. LXXIX. diſtin. Eiectionem ſummorũ pontificum ſibi dominus reſeruauit.

Secundo, ex eo, quod dixit Euſebius Papa in c. Oues. II. q. VII. Oues, quæ ſuo paſtori commiſſæ ſunt, eum nec reprehendere, niſi à fide exorbitauerit, nec ullatenus accuſare poſſunt.

Tertio ex dicto Anterii Papæ & martyris, quod habetur in c. Facta. IX. q. III. Facta ſubditorum iudicantur à nobis, noſtra uero à domino.

Quarto ex ſententia Bedæ, quæ habetur

» in c. de epiſcopo. IX. q. III. Sola Ro-
» mana eccleſia ſua auctoritate ualet iudicare
» de omnibus: de ea uero nulli iudicare per-
» mittitur.

2 Quinto citatur ſanctus Thomas in IIII.
ſentent. diſtin. XIX. q. II. art. II. cum
» dixit, quòd quamuis prælati ſint corripien-
» di à ſubditis, non eſt eis tamen pœna iniuren
» da, ſed recurrendum ad ſuperiorem; uel ſi
» caret ſuperiore, ad deum, ut eum emendet,
» uel de medio tollat. Et ſi obiiciatur: qui ſic
orat ad deum, iudicat actiones eius eſſe per-
uerſas: aliàs iniuſta eſſet petitio. Quôd ſi iu-
dicat actiones ſuas eſſe peruerſas, & ſic cum
deo agendum, tanquam homines audiant:
ſubſequitur, non ſolum ſecrete in oratione,
ſed ubi foret opportunũ, licere fidelibus uer
bo exprimere ſententiam, quam de ſummo
pontifice iudicant. Reſpondemus, id recte
colligi non poſſe: quoniam fruſtra id fieret,
& ſine fructu, cum ſuperiore careat: quin «
potius ſeditiones commoueret, & ſcandala, «
à quibus omnino abſtinendum. propterea «
licet hoc à deo expetere bonum ſit: non ta- «
men fas erit, ad id faciendum alios cohortari
& impellere: quin etiam nec his licebit, qui-
bus in eccleſia prædicandi officium eſt de- «
3 mandatum. Et quod dicitur Ezech. III. & «
» XXXIII. quòd hi, qui conſtituti ſunt à

deo

deo ſpeculatores domus Iſrael, tenentur
» clangere tuba, & intimare eccleſiæ malum
» &c. de inferiorum malo, pro quibus conſti-
tuti ſunt ſuper ſpeculam, intelligi debet: non
quòd inferior teneatur denunciare delicta
ſuperiorum, & clangere buccina. Vel dici
poteſt, quòd etiam ſi liceret fidelibus uerbo
exprimere ſententiam, quam de ſummo
pontifice iudicant, id liceret, non ut illum
cohierceant, aut puniant, ſed ut & ipſi orent
ad deum, ut eum emendet, uel de medio
tollat.

Sexto, citant illud Symachi Papæ, quod
» habetur in c. Aliorum. IX. q. III. Aliorum
» hominum cauſas deus uoluit per homines
» terminari: ſed ſedis iſtius præſulem ſuo ſine
» quæſtione reſeruauit arbitrio. Et quòd lo-
» quatur de exceſsibus, & erratis, oſtendunt,
» quæ ſequuntur uerba, cum dixit: Voluit
» beati Petri ſucceſſores cœlo tantum debere
» innocentiam, & ſubtiliſsimi diſcuſſoris in-
» dagini inuiolatam habere conſcientiam.

Septimo, citari poteſt glo. in c. Siquis pe-
cunia. LXXIX. diſt. cum dicit Papam di-
cere poſſe: Dominus eſt, qui me iudicat.
& Oſtien. in c. Quanto. de translat. prælat.
cum dixit, idem fore conſiſtorium Papæ
& Chriſti, & citra fidem à nemine poſſe
iudicari.

Octauo, citatur Bonifacius martyr, & habetur in c. Si Papa. XL. diſt. Si Papa ſuæ, & fraternæ ſalutis negligens deprehenditur, inutilis & remiſſus in ſuis operibus, & inſuper à bono taciturnus, quòd magis officit ſibi & omnibus: nihilominus innumerabiles populos cateruatim ſecum ducit primo mancipio geennæ, cum ipſe pla-
6 gis multis in æternum uapulaturus, huius culpas iſtic redarguere præſumat mortalium nullus.

Nono, citatur Lateranen. concilium, de quo in c. Licet. de elect. ubi legitur:
7 In eccleſia Romana aliquid ſpecialiter conſtituitur; quia non poteſt ad ſuperiorem haberi recurſus. ubi glo. Oſtien. quia nulla eſt ſuperior ipſa: ſed ipſa ſuper omnes eſt. cui Ioann. Andr. addidit. Ideo iudicio dei relinquitur. c. Nemo. IX. quæſtio. III.

Decimo, citatur illud Gelaſii Papæ, quod habetur in c. Ipſi ſunt canones. ead.
8 cau. & quæſt. quòd apoſtolica ſedes de tota eccleſia habet iudicare: ipſam uero ad nullius commeare iudicium.

9 Vndecimo, quemadmodum periti medici nunquam abſcindunt caput, quamuis ægrum, ulceroſum, & multis morbis affectum: ſic in myſtico corpore uidetur ſem-

per caput tolerandum, nec amouendum, etiam ſi criminoſum, & malum extiterit. Quòd ſi dicatur non fore parem rationem: quoniam humano corpori, abſciſſo capite, aliud aptari non poteſt: ſecus in myſtico, quod ſucceſsiue plura habere poteſt capita, & cuius interitus non formidatur, amoto capite: conuertimus hoc, quod dicitur, quòd etiam ſi ex amotione capitis à naturali corpore, non ſubſequeretur ipſius ægri interitus, non abſcinderetur, ſed conſeruaretur: quemadmodum non reſecantur membra paralyſi debilitata, & prorſus officio ſuo inutilia: quamuis eis reſecatis non ſubſequeretur ægri interitus.

10 Duodecimo, quamuis dominus mandauerit, ut ſi nos oculus, aut pes, aut dextera ſcandalizauerit, eruatur & abſcindatur: nullatenus mandat caput abſcindi: qui tamen de myſticis membris loquebatur.

11 Decimo tertio, Synodus auctoritate Symachi Romæ coacta, clara uoce pronunciauit: » Simachus Papa, ſedis apoſtolicæ » præſul, ab huiuſmodi oppoſitionibus im» petitus, quantum ad homines reſpicit, ſit » immunis & liber; cuius cauſam totam dei » iudicio reſeruamus. & habetur in §, Hinc etiam. decima ſeptima diſtinctione.

Similiter ſynodus Sinueſſæ congregata di-
12 xit Marcellino: Tuo ore iudica cauſam tuam, non noſtro iudicio. & iterum: Noli audiri in noſtro iudicio, ſed collige in ſinu tuo cauſam tuam. & rurſus: Quoniam ex te, inquiunt, iuſtificaberis. & iterum dicunt: Prima ſedes non iuſtificabitur à quoquam. & habetur in c. Nunc autem. XXI. diſtinct.

13 Decimo quarto, citatur canon. XX. concilii Romani ſub Syluestro Papa, cum dicitur: Nemo etiam diiudicet primam ſedem: quoniam omnes à prima ſede iuſtitiam deſiderant temperari: neque quoque ab Augusto, neque ab omni clero, neque à regibus, neque à populo iudex iudicabitur. repetitum ab Innocentio, ut habetur in c. Nemo. IX. q. III.

Decimo quinto, quemadmodum Metropolitañ. qui caput eſt prouincialis concilii, puniri non poteſt, nec deponi in prouinciali concilio. c. Graue. & ibi not. doct. de præben. ſic nec Rom. pontifex puniri, aut deponi poterit à generali concilio, etiam ſi grauibus criminibus infectus, incorrigibilis ſit.

Decimo ſexto, citatur quod legitur. 1. Reg. c. XXIIII. & c. XXVI. quòd licet Saul ſe regno reddidiſſet indignum; & propter ſua-

crimina, & mandatorũ dei tranſgreſsionem, pluries datus fuerit in manus Dauid, quem perſequebatur: nunquam tamen Dauid in eum inſurgere uoluit: quinimo uocabat eum dominum ſuum, & Chriſtum domini,
» dicens: Niſi dominus percuſſerit eum, aut
» dies eius uenerit, ut moriatur, aut deſcen-
» dens in prælium perierit; propitius ſit mihi
» dominus, ne faciam hanc rem domino meo,
» Chriſto domini, ut mittam manum meam
» in eum: quia Chriſtus domini eſt. Dicant igitur Papæ ſubditi, ut Dauid dixit Saulo: Iudicet dominus inter me & te: & liberet me de manu tua, & de omni anguſtia.

Decimo ſeptimo, legamus Extrauagantem Bonifacii VIII. cuius initium eſt,
» Vnam ſanctam. dum inquit: Si deuiat
» terrena poteſtas, iudicatur à ſpirituali: ſi
» deuiat ſpiritualis, iudicatur minor à ſuperio-
» ri: ſi uerò ſuprema, à ſolo deo, non ab ho-
» mine poteſt iudicari.

Præmiſſa tamen uidentur impugnari poſſe: primo, quoniam ſi odio habere deum, grauius eſt peccatum hæreſi, ut aſſeruit ſanctus Tho. ſecunda ſecundæ. q. LXXIII. ar. II. & ſi magis nocet eccleſiæ Papa omnia uendens beneficia, prauos homines extollens, bonos deprimens, tyrannice ſæuiens, ſeu aliis inuolutus criminibus, quàm ſi in hære-

ſim lapſus ſit: per locum à maiori uidetur colligi poſſe, quòd ſi propter hæreſim aut deponendus ſit, aut iure ipſo depoſitus: multo magis propter quæ diximus crimina, potiſſimum ſi incorrigibilis foret. Reſpondemus, id non recte colligi: quoniam hæreſis non ratione grauitatis criminis, ſed ratione mutationis ſtatus, conſtituens de Chriſtiano non Chriſtianum, reddit Papam deponendum, uel ipſo iure depoſitum: licet amiſſa fide caracterem retineat. At etiam, dici poſſet, quòd licet alia crimina maioris ſint effectus quoad alios, non tamen quoad ſe: nec ſemper, quando cætera ſunt paria, ſubſequitur: quis poteſt quod maius eſt: ergo poterit quod eſt minus. ſicut nec ſequitur: intellectus poteſt in actum maiorem, qui eſt intelligere: ergo poterit & olfacere: uiſus poteſt in obiectum maius, quod eſt lucidum: ergo poterit in minus, quale eſt ſonus, aut aliud quid ſimile.

10 Secundo, ſi minus recte conſuluiſſet dominus eccleſiæ ſuæ, ſi neminem loco ſui in terris conſtituiſſet; ad quem pro rerum, & temporum neceſsitate recurri poſſet: nonne minus recte eidem conſuluiſſet, ſi ad nullum tribunal in terris recurri poſſet, periclitante eccleſia, uicarii ſui culpa? Reſpondemus, eccleſiam illam, quæ errare non poſsit, in

unum conuenire non poſſe, ad Papam iudicandum.

Tertio, eadem ueritas impugnatur ex eo, quòd ſi Papa malus, & incorrigibilis à nemine puniri, aut iudicari poſſet, periclitaretur eccleſia, læderetur fides, omniaq; in deterius laberentur: adeo ut dicerent infideles, Vbi eſt deus Chriſtianorum? Reſpondemus, id minime formidandum: quoniam eccleſiæ regimen à deo inſtitutum, diuinum cenſendum eſt, non humanum, diuinoq; inniti auxilio, iuxta illud: Ego uobiſcum ſum uſq; ad conſummationem ſeculi. propterea non diffidendum de diuina prouidentia, nec præſumendum, quòd ob unius noxam periclitetur eccleſia. Perſuadere etiam nobis poſſumus ex ſpiritus ſancti directione, deum non permiſſurum, Papam ratione humanitatis infirmum, & ſeducibilem; ratione diuinitatis ipſum regentis, inſuperabilem. Quódq; etſi quandoq; permiſſurus ſit eum tentari: non tamen ut in profundum tentationis præceps cadat: uel non permiſſurum, quòd eo cadente, ſecum trahat eccleſiam, quæ (teſte Apoſtolo) columna eſt, & firmamentum ueritatis. cui conſonat, quod præclare dixit ſanctus Tho. cap. ult. octaui quolibeti, dum quærit, An in ſanctorum canonizatione eccleſia er-

rare poſsit; firmiter credendum, quòd ſi accideret, Papam uelle finaliter procedere ad aliquod cõtra fidẽ, deus aliquod ei præſtaret impedimentum, manum à ſcriptura retinendo, uel linguam à loquendo: ſicut præſtitit Baalam; quem uolentem maledicere populo, coegit benedicere. quod etiam præfiguratum fuit in Petri nauicula, uentis agitata, non tamen naufragium paſſa. Item præfiguratum futuros humanos defectus in Petri ſucceſſoribus, ſubleuandósq; non ab homine, ſed à Chriſto; ſicut Petrum per ſeipſum, ne mergeretur, erexit.

18 Alia etiã ratione perſuaderi poteſt, nõ periclitari eccleſiam ex malis moribus, & grauibus delictis Papæ, etiam ſi deſit emendationis ſpes. quoniam Papæ poteſtas ad ea ſe porrigit, quæ ſupra fundamenta eccleſiæ ſunt: fundamenta autem ipſa lædere non poteſt; quæ tria complectuntur, quid credendum, quid agendum, quo medendum. Primum articulos fidei concernit; qui non à Papa, ſed à ſpiritu ſancto dictati & editi, uires Pontificiæ poteſtatis ſuperant: etſi explicari, & ad compendium, facilioris memoriæ cauſa, redigi poſſunt, quod & ſymbolum appellari poteſt. Secundum moralia continet præcepta; quæ de iure naturæ ſunt; ſupra quæ Papa auctoritate caret. Et ideo, ſi-

quid mandaret agendum, quod alicui ex præceptis decalogi repugnaret, non eſſet ei parendum. Et quia ſæpe contingit, ut homo circa hæc duo fundamenta ſe male gerat, ſcili cet minus recte credendo, uel male agendo: ideo diuinitus data ſunt ſacramenta, quaſi medicamenta ſanantia illa uulnera; quod erat tertium, ſupra quod nec ipſe Papa poteſtatem habet, ſed remanet, ſicut & cæteri mortales. Hinc eſt, quòd in his ſe ſubiicit confeſſori, medicamenta ſuſcepturus. Quibus ſaluis fundamentis, quæ euertere non poteſt Papa, nequaquam timendum eſt, ex illius prauis moribus, & inemendabili uita periclitaturam eccleſiam; cui pollicitus eſt dominus, quòd portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Non igitur ea de cauſa dandus Pontifici ſuperior, qui eum corrigat, puniat, aut Pontificatu eiiciat.

Quarto, argumentantur nonnulli: Si licet non ſolum impune, ſed etiam meritorie occidere tyrannum, propter reipub. bonum, ut cenſuit ſanctus Tho. ſecundo ſent. diſt. ult. q. ult. à fortiori uidetur licere concilio, ſi non occidere, ſaltem deponere Papam tyrannum: qui in malo perſeuerans, & incorrigibilis, ſcandalo ſit cunctis hominibus, & plus noceat eccleſiæ, et fidelium ſaluti, quàm quiuis ſæuiſsimus tyrannus iis, quibus do-

minatur. Sed reſpondemus, quòd etiam ſi liceret populo impune tyrannum occidere (quod non fatemur) non tamen ſubſequitur, ergo ciuili morte, quæ eſt depoſitio, poterit occidere malum pontificem. quoniam non eſt utriuſque par ratio: cum rex, aut princeps à populo, pontifex à deo ſuſcipiat poteſtatem; in hoc pares, quòd utrique adimit, qui dedit, regi aut principi populus, pontifici deus.

Quinto, & hac impugnant ratione: Si licet gladium de manu furioſi auferre; ſi lege naturæ, quæ cuncta animalia docuit, uim ui repellere liceret, Papam inuaſorem, ſe defendendo, occidere: uidetur etiam licere auctoritatem à Papa auferre, qua uelut gladio furioſus abutitur in eccleſiæ perniciem, licere ſe ab eo defendere, & defendendo exarmare, ſpoliare, & ſpiritualiter occidere, auferendo ſibi omnem auctoritatem, & nocendi facultatem. Reſpondemus, quòd ſicut licet gladium è manu furioſi eripere, non tamen licet, uim repellendo, iudicis aut principis officium uſurpare: ſic etſi Papæ mandanti, quod ſine peccato fieri non poteſt, aut quod iuri diuino, aut naturali repugnat, obediendum non ſit, quinetiam ſit ei reſiſtendum; non propterea licebit, in eum ius dicere, ſuperiorē agere, nec à ſede ſua deiicere.

20 Sexto inquiunt: Si arbor non faciens fru«
ctum excidenda eſt, & in ignem mittenda, «
Mat. iii. ſi auferendum malum ex nobis, «
primæ Cor. v. ſi palmes abſciſſus à uite are«
ſcens in ignem mittendus eſt, Io. xv. ſi ſal «
qui euanuerit, mittendus foras, & concul-«
candus ab hominibus: cur non licebit Papam, ſuis criminibus à uera uite abſciſſum, ſal inſipidum & infatuatum, factum arbori infructuoſæ ſimilem, ab eccleſia foras mittere, conculcare, & pontificia auctoritate ſpoliare? Reſpondemus, id non recte colligi: quoniam etiam ſi quis culpis et erratis eò deueniret, ut meritò abſciſſo palmiti, infructuoſæ arbori, & ſali infatuato comparari poſſet; non id à concilio, nec id ab hominibus fieri poſſet: ſed id expectandum ab eo, cui ſubeſt, cui ſoli habet rationem reddere: qui iuſtus iudex cum impunitum minime permittet.

Similiter reſponderi poteſt ad ſeptimam rationem, qua præmiſſa impugnari poſſent: Si in ſacerdotibus fides cum uita præeligenda eſt, multo fortius in ſummo ſacerdotum, cum fides ſine operibus mortua ſit, teſtante
» Iacobo. Vulnerato nanque paſtore, quis
» curandis ouibus adhibet medicinam? aut
» quomodo populum orationis clypeo tuea-
» tur, qui iaculis hoſtium ſeſe feriendum ex-

» poſuit? aut qualem fructum de ſe productu-
» rus eſt, cui graui peſte radix eſt infecta? Ma-
» ior ergo metuenda eſt locis illis calamitas,
» ubi tales interceſſores ad locum regiminis
» adducunt, qui dei magis iracundiam prouo-
» cant, quàm per ſe ipſos placare debuerant.

Verba fuere Gregorii ad Theodoricum, & Theodebertum Francorum Reges, & referuntur in c. Fertur. 1. q. 1. Similis inquam reſponſio dari poteſt, non propterea ſequi: ergo ſummus ſacerdos ab hominibus aut concilio iudicandus erit; quamuis ſe feriendum hoſtibus expoſuerit: quamuis eius preces exaudiendæ non ſint, & magis ad iracundiam prouocandam, quàm placandam porrectæ. Quæ tamen uerba non de ſummo pontifice, ſed de his epiſcopis et ſacerdotibus dicta ſunt, qui per ſimoniacam prauitatem, dignitatis gradum adepti fuerant.

Octauo opponitur, quòd cũ non legatur in ſacra ſcriptura, dominum dediſſe maiorem poteſtatem apoſtolis in cauſa fidei, quam aliis, cum dixit Mat. xviii. Quodcunque ligaueritis &c. quòd ſubſequi uidetur, quòd, ſi dedit eccleſiæ poteſtatem iudicandi Papam; ſi à fide deuius fuerit, « aliis caſibus, ab eccleſia iudicari poterit, qui « uidetur locus à maiori ad minus, ſi in maio-
21 ri cauſa poteſt, poterit & in minori. Re- «

ſpondemus, id minime ſubſequi: quoniam diuerſa eſt utriuſque caſus ratio. In cauſa enim hæreſis non iudicatur is qui eſt, ſed qui fuit Papa: propterea locus eſt à minori ad maius: non è contra, ſcilicet, poteſt eccleſia iudicare non Papam, ergo poterit iudicare Papam.

22 Nono, opponitur ex glo. in c. Si Papa. xl. diſt. aſſerente ſe credere, quòd, ſi notorium eſt crimen, per quod ſcandalizetur eccleſia, & incorrigibilis ſit; quòd inde accuſari poſſit. Reſpondemus in primis, gloſam illam, quæ fuit petra ſcandali concilii Baſilieñ. non fuiſſe receptam, & repugnare ipſius textui, cum dicitur: Huiuſmodi culpas iſtic redarguere præſumit mortalium nullus; & pluribus aliis glo. gloſæ ſcilicet, in c. Mandaſtis ii. q. v. aſſerenti Papam ab aliquo iudicari non poſſe, nec ab uniuerſali concilio: et gloſæ in c. Nemo. IX. q. III. ſuper uerbo, ab omni clero; quæ dicit argumentum, quòd concilium non poteſt Papam iudicare. necnon & gloſæ in c. Siquis pecunia LXXIX. diſt. aſſerenti Papam accuſari poſſe de hæreſi, ſi errat circa articulos fidei, non etiam, ſi latiori uocabulo de hæreſi accuſaretur, qualis eſt ſimonia. Alii dicunt glo. id pro uero non affirmare, ſed uti uerbo credulitatis. quidam quòd in-

terpretanda eſt, quando Papa defenderet crimen, de quo emendari nollet, non eſſe peccatum. Dici etiam poſſet, Papam accuſari poſſe à concilio, non ut eum pontificatu eiiciat, aut aliàs puniat; ſed ut per ſubtractionem obedientiæ in his, quæ perperam mandaret, indemnitati eccleſiæ prouideretur: ne quod ex delicto Papæ reſpublica Chriſtiana detrimentum patiatur.

Decimo, propter uiri auctoritatem, non omittamus rationem inductam per Roma. conſ. 523. quamuis debilis & infirma uideatur. Inquit enim, Papam notorio crimine irretitum, eccleſiam ſcandalizantem, incidere in hæreſis ſuſpicionem, per c. Nullus
» XXXVIII. diſt. ubi habetur: Qui enim
» rebelliter uiuit, & ediſcere, atq; agere bona
» recuſat, magis diaboli, quam Chriſti men-
» brum eſſe oſtenditur, & potius infidelis,
» quàm fidelis eſſe monſtratur. & per tex.
in c. Si qui ſunt. LXXXI. diſt. & in c. Scien
» dum. VIII. q. I. ubi dicitur: Peccatum
» ariolandi eſt, nolle obedire: & ſcelus idola-
» triæ, nolle acquieſcere; ac peccatum pagani-
» tatis incurrere eum, qui ſe Chriſtianum eſſe
» aſſerit, & mandatis eccleſiæ parere conte-
» mnit. Addit c. fi. de pœn. ubi legitur,
» quod qui eccleſiæ parere pertinaciter re-
» nuit, claues illi commiſſas contemnendo,

» non caret ſcrupulo hæreticæ prauitatis; ex his colligens, quòd ſi Papa propter notoria ſua crimina ſcandalizaret eccleſiam, & corrigentem ac corripientem contemneret, profecto ex præmiſſis hæreſis ſuſpicionem incurreret: propter quam uocari poſſet, reſponſu-
23 rus de fide. Sed (ſicut diximus) infirma & debilis eſt ratiocinatio. quoniam non ob quodcunque delictum, quod latiori uocabulo hæreſis nuncupatur, qualia ſunt excommunicatio, contumacia, ſimonia, & alia pleraque, poteſt Papa eccleſiæ denunciari, & ab ea iudicari; ſed ob eam, quæ uera eſt hæreſis, circa fidei articulos errorem continens, ex ſententia glo. in c. Siquis pecunia. LXXIX. diſt.

24 Non diſplicet ſententia Gemin. in illam gl. c. Si Papa. ex dictis Oſtien. in c. Magnæ. de uoto. & in c. Per tuas. qui diſtinguendo dixit, quòd aut Papa peccando facit contra legem poſitiuam, &, cum ſupra illam ſit, ea de cauſa nec denunciari poteſt eccleſiæ, nec iudicari: aut peccat in legem diuinam, & articulos fidei; & tunc ſi crimen notorium ſit, & ſcandaloſum uniuerſali eccleſiæ, moneri poterit per quemcunque inferiorem, ſecundum glo. ibi. quòd ſi crimen nec notorium nec ſcandaloſum ſit; pro dubio habet, an Papa moneri poſſit, ut ſe corrigat, & ſe

emendet : et fieri poſſe uidetur ſecundum euangelicam legem, cui Papa ſubditus eſt, ſicut & alii Chriſtiani. XI. q. I. c. Ad menſam. Si autem quæratur, nunquid Papa moneri poſſit de occulto crimine ex lege euangelica; ut ſi monitus non ſe correxerit, dicendum ſit eccleſiæ, & de eo corrigi & emendari; & dicit, quòd non: quoniam quando crimen eſt occultum, deeſt iudex, cui denunciari poſſit, ut ſe corrigat & emendet, non ut eum puniat, ſecundum ueriorem ſententiam: cum euangelica monitio, officium ſit charitatis, non iuriſdictionis: quod etiam inferior facere poteſt.

Romanus pontifex concilio ſe ſubmittere non poteſt, ab eo iudicandus. Cap. XXVI.

SECVNDO ſubſequitur ex eo, quòd Rom. pontifex ſuperior ſit concilio, quòd nec ſponte, concilii, aut alterius iuriſdictioni ſe ſubmittere poteſt, ab eo iudicandus: quoniam cauſam ſuperiori reſeruatam, nemo poteſt alteri committere. Iudicium autem in ſummum pontificem fore deo reſeruatum, ſatis conſtat ex c. Aliorum. IX. q. III. & aliis iuribus ſæpius citatis. et quemamodum clericus non poteſt iuriſdictioni alterius ſe ſubiicere. c. Significaſti. de foro comp. etiam ſi foret iudex

eccleſiaſticus; ſine ſui epiſcopi licentia: nec poteſt conſentire, ut quis eum percutiat, quin ſententiam excommunicationis incurrat; ex eo quòd nemo poteſt iuri publico derogare. c. Si diligenti. de foro comp. ſic nec Papa poterit ſe alterius iudicio ſubmittere: quoniam hoc eſſet iuri publico derogare, & apoſtolicæ ſedis priuilegio, in fauo-
1 rem eccleſiæ conceſſo. Quin potius hæc inuicem pugnant, quòd quis ſit Papa, & alteri ſubiiciatur: quia ſi Papa nemini ſubiicitur, ſi cui ſubiicitur, non eſt Papa; & aliud incongruum ſequeretur; quòd idem foret ſeipſo inferior: quia ſi ſuperior eſt ei, cui ſubmittitur reſpectu eiuſdem erit ſuperior, & inferior, per regulam, Si uinco uincentem te. Propte-
2 rea dixit ſanctus Tho. in IIII. diſt. XIX. quòd licet Papa, uel epiſcopus in foro conſcientiæ poſſit alteri committere abſolutionem, quam ſibi ipſe impartiri non poteſt, quòd confesſionis iudicium dei, non hominum ſit: non tamen poteſt alteri concedere ut in exteriori foro utatur in eum clauium poteſtate, eum excommunicationis cenſura innodando. Quæ confirmantur ex eo, quod dixit idem ſanctus Tho. Quolib. ult.
3 quòd uicarius non poteſt uniuerſam ſuam iuriſdictionem transferre, licet in ſui auxilium poſſit particularem commiſſionem fa-

O

Similiter ſynodus Sinueſſæ congregata di-
12 xit Marcellino: Tuo ore iudica cauſam tuam, non noſtro iudicio. & iterum: Noli audiri in noſtro iudicio, ſed collige in ſinu tuo cauſam tuam. & rurſus: Quoniam ex te, inquiunt, iuſtificaberis. & iterum dicunt: Prima ſedes non iuſtificabitur à quoquam. & habetur in c. Nunc autem. XXI. diſtinct.

13 Decimo quarto, citatur canon. XX. concilii Romani ſub Syluestro Papa, cum dicitur: Nemo etiam diiudicet primam ſedem: quoniam omnes à prima ſede iuſtitiam deſiderant temperari: neque quoque ab Augusto, neque ab omni clero, neque à regibus, neque à populo iudex iudicabitur. repetitum ab Innocentio, ut habetur in c. Nemo. IX. q. III.

Decimo quinto, quemadmodum Metropolitañ. qui caput eſt prouincialis concilii, puniri non poteſt, nec deponi in prouinciali concilio. c. Graue. & ibi not. doct. de præben. ſic nec Rom. pontifex puniri, aut deponi poterit à generali concilio, etiam ſi grauibus criminibus infectus, incorrigibilis ſit.

Decimo ſexto, citatur quod legitur. I. Reg. c. XXIIII. & c. XXVI. quòd licet Saul ſe regno reddidiſſet indignum; & propter ſua-

crimina, & mandatorũ dei tranſgreſſionem, pluries datus fuerit in manus Dauid, quem perſequebatur: nunquam tamen Dauid in eum inſurgere uoluit: quinimo uocabat eum dominum ſuum, & Chriſtum domini,
» dicens: Niſi dominus percuſſerit eum, aut
» dies eius uenerit, ut moriatur, aut deſcen-
» dens in prælium perierit; propitius ſit mihi
» dominus, ne faciam hanc rem domino meo,
» Chriſto domini, ut mittam manum meam
» in eum: quia Chriſtus domini eſt. Dicant igitur Papæ ſubditi, ut Dauid dixit Saulo: Iudicet dominus inter me & te: & liberet me de manu tua, & de omni anguſtia.

Decimo ſeptimo, legamus Extrauagantem Bonifacii VIII. cuius initium eſt,
» Vnam ſanctam. dum inquit: Si deuiat
» terrena poteſtas, iudicatur à ſpirituali: ſi
» deuiat ſpiritualis, iudicatur minor à ſuperio-
» ri: ſi uerò ſuprema, à ſolo deo, non ab ho-
» mine poteſt iudicari.

Præmiſſa tamen uidentur impugnari poſſe: primo, quoniam ſi odio habere deum, grauius eſt peccatum hæreſi, ut aſſeruit ſanctus Tho. ſecunda ſecundæ. q. LXXIII. ar. II. & ſi magis nocet eccleſiæ Papa omnia uendens beneficia, prauos homines extollens, bonos deprimens, tyrannice ſæuiens, ſeu aliis inuolutus criminibus, quàm ſi in hære-

ſim lapſus ſit: per locum à maiori uidetur colligi poſſe, quòd ſi propter hæreſim aut deponendus ſit, aut iure ipſo depoſitus: multo magis propter quæ diximus crimina, potiſſimùm ſi incorrigibilis foret. Reſpondemus, id non recte colligi: quoniam hæreſis non ratione grauitatis criminis, ſed ratione mutationis ſtatus, conſtituens de Chriſtiano non Chriſtianum, reddit Papam deponendum, uel ipſo iure depoſitum: licet amiſſa fide caracterem retineat. At etiam, dici poſſet, quòd licet alia crimina maioris ſint effectus quoad alios, non tamen quoad ſe: nec ſemper, quando cætera ſunt paria, ſubſequitur: quis poteſt quod maius eſt: ergo poterit quod eſt minus. ſicut nec ſequitur: intellectus poteſt in actum maiorem, qui eſt intelligere: ergo poterit & olfacere: uiſus poteſt in obiectum maius, quod eſt lucidum: ergo poterit in minus, quale eſt ſonus, aut aliud quid ſimile.

Secundo, ſi minus recte conſuluiſſet dominus eccleſiæ ſuæ, ſi neminem loco ſui in terris conſtituiſſet; ad quem pro rerum, & temporum neceſsitate recurri poſſet: nonne minus recte eidem conſuluiſſet, ſi ad nullum tribunal in terris recurri poſſet, periclitante eccleſia, uicarii ſui culpa? Reſpondemus, eccleſiam illam, quæ errare non poſsit, in

unum conuenire non poſſe, ad Papam iudicandum.

Tertio, eadem ueritas impugnatur ex eo, quòd ſi Papa malus, & incorrigibilis à nemine puniri, aut iudicari poſſet, periclitaretur eccleſia, læderetur fides, omniaq; in deterius laberentur: adeo ut dicerent infideles, Vbi eſt deus Chriſtianorum? Reſpondemus, id minime formidandum: quoniam eccleſiæ regimen à deo inſtitutum, diuinum cenſendum eſt, non humanum, diuinoq; inniti auxilio, iuxta illud: Ego uobiſcum ſum uſq; ad conſummationem ſeculi. propterea non diffidendum de diuina prouidentia, nec præſumendum, quòd ob unius noxam periclitetur eccleſia. Perſuadere etiam nobis poſſumus ex ſpiritus ſancti directione, deum non permiſſurum, Papam ratione humanitatis infirmum, & ſeducibilem; ratione diuinitatis ipſum regentis, inſuperabilem. Quodq; etſi quandoq; permiſſurus ſit eum tentari: non tamen ut in profundum tentationis præceps cadat: uel non permiſſurum, quòd eo cadente, ſecum trahat eccleſiam, quæ (teſte Apoſtolo) columna eſt, & firmamentum ueritatis. cui conſonat, quod præclare dixit ſanctus Tho. cap. ult. octaui quolibeti, dum quærit, An in ſanctorum canonizatione eccleſia er-

rare poſsit; firmiter credendum, quòd ſi acciderct, Papam uelle finaliter procedere ad aliquod cõtra fidẽ, deus aliquod ei præſtaret impedimentum, manum à ſcriptura retinendo, uel linguam à loquendo: ſicut præſtitit Baalam; quem uolentem maledicere populo, coegit benedicere. quod etiam præfiguratum fuit in Petri nauicula, uentis agitata, non tamen naufragium paſſa. Item præfiguratum futuros humanos defectus in Petri ſucceſſoribus, ſubleuandosq; non ab homine, ſed à Chriſto; ſicut Petrum per ſeipſum, ne mergeretur, erexit.

18 Alia etiã ratione perſuaderi poteſt, nõ periclitari eccleſiam ex malis moribus, & grauibus delictis Papæ, etiam ſi deſit emendationis ſpes. quoniam Papæ poteſtas ad ea ſe porrigit, quæ ſupra fundamenta eccleſiæ ſunt: fundamenta autem ipſa lædere non poteſt; quæ tria complectuntur, quid credendum, quid agendum, quo medendum. Primum articulos fidei concernit; qui non à Papa, ſed à ſpiritu ſancto dictati & editi, uires Pontificiæ poteſtatis ſuperant: etſi explicari, & ad compendium, facilioris memoriæ cauſa, redigi poſſunt, quod & ſymbolum appellari poteſt. Secundum moralia continet præcepta; quæ de iure naturæ ſunt; ſupra quæ Papa auctoritate caret. Et ideo, ſi-

quid mandaret agendum, quod alicui ex præceptis decalogi repugnaret, non eſſet ei parendum. Et quia ſæpe contingit, ut homo circa hæc duo fundamenta ſe male gerat, ſcilicet minus recte credendo, uel male agendo: ideo diuinitus data ſunt ſacramenta, quaſi medicamenta ſanantia illa uulnera; quod erat tertium, ſupra quod nec ipſe Papa poteſtatem habet, ſed remanet, ſicut & cæteri mortales. Hinc eſt, quòd in his ſe ſubiicit confeſſori, medicamenta ſuſcepturus. Quibus ſaluis fundamentis, quæ euertere non poteſt Papa, nequaquam timendum eſt, ex illius prauis moribus, & inemendabili uita periclitaturam eccleſiam; cui pollicitus eſt dominus, quòd portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Non igitur ea de cauſa dandus Pontifici ſuperior, qui eum corrigat, puniat, aut Pontificatu eiiciat.

Quarto, argumentantur nonnulli: Si licet non ſolum impune, ſed etiam meritorie occidere tyrannum, propter reipub. bonum, ut cenſuit ſanctus Tho. ſecundo ſent. diſt. ult. q. ult. â fortiori uidetur licere concilio, ſi non occidere, ſaltem deponere Papam tyrannum: qui in malo perſeuerans, & incorrigibilis, ſcandalo ſit cunctis hominibus, & plus noceat eccleſiæ, et fidelium ſaluti, quàm quiuis ſæuiſsimus tyrannus iis, quibus do-

minatur. Sed reſpondemus, quòd etiam ſi liceret populo impune tyrannum occidere (quod non fatemur) non tamen ſubſequitur, ergo ciuili morte, quæ eſt depoſitio, poterit occidere malum pontificem. quoniam non eſt utriuſque par ratio: cum rex, aut princeps à populo, pontifex à deo ſuſcipiat poteſtatem; in hoc pares, quòd utrique adimit, qui dedit, regi aut principi populus, pontifici deus.

Quinto, & hac impugnant ratione: Si licet gladium de manu furioſi auferre; ſi lege naturæ, quæ cuncta animalia docuit, uim ui repellere :liceret, Papam inuaſorem, ſe defendendo, occidere: uidetur etiam licere auctoritatem à Papa auferre, qua uelut gladio furioſus abutitur in eccleſiæ perniciem, licere ſe ab eo defendere, & defendendo exarmare, ſpoliare, & ſpiritualiter occidere, auferendo ſibi omnem auctoritatem, & nocendi facultatem. Reſpondemus, quòd ſicut licet gladium è manu furioſi eripere, non tamen licet, uim repellendo, iudicis aut principis officium uſurpare: ſic etſi Papæ mandanti, quod ſine peccato fieri non poteſt, aut quod iuri diuino, aut naturali repugnat, obediendum non ſit, quinetiam ſit ei reſiſtendum; non propterea licebit, in eum ius dicere, ſuperiorē agere, neq; à ſede ſua deiicere.

20 Sexto inquiunt: Si arbor non faciens fructum excidenda eſt, & in ignem mittenda, Mat. iii. ſi auferendum malum ex nobis, primæ Cor. v. ſi palmes abſciſſus à uite areſcens in ignem mittendus eſt, Io. xv. ſi ſal qui euanuerit, mittendus foras, & conculcandus ab hominibus: cur non licebit Papam, ſuis criminibus à uera uite abſciſſum, ſal inſipidum & infatuatum, factum arbori infructuoſæ ſimilem, ab eccleſia foras mittere, conculcare, & pontificia auctoritate ſpoliare? Reſpondemus, id non recte colligi: quoniam etiam ſi quis culpis et erratis eò deueniret, ut meritò abſciſſo palmiti, infructuoſæ arbori, & ſali infatuato comparari poſſet; non id à concilio, nec id ab hominibus fieri poſſet: ſed id expectandum ab eo, cui ſubeſt, cui ſoli habet rationem reddere: qui iuſtus iudex eum impunitum minime permittet.

Similiter reſponderi poteſt ad ſeptimam rationem, quia præmiſſa impugnari poſſent: Si in ſacerdotibus fides cum uita præeligenda eſt, multo fortius in ſummo ſacerdotum, cum fides ſine operibus mortua ſit, teſtante
» Iacobo. Vulnerato nanque paſtore, quis
» curandis ouibus adhibet medicinam? aut
» quomodo populum orationis clypeo tuea-
» tur, qui iaculis hoſtium ſeſe feriendum ex-

» poſuit ? aut qualem fructum de ſe productu-
» rus eſt, cui graui peſte radix eſt infecta? Ma-
» ior ergo metuenda eſt locis illis calamitas,
» ubi tales interceſſores ad locum regiminis
» adducunt, qui dei magis iracundiam prouo-
» cant, quàm per ſe ipſos placare debuerant.

Verba fuere Gregorii ad Theodoricum, & Theodebertum Francorum Reges, & referuntur in c. Fertur. 1. q. 1. Similis inquam reſponſio dari poteſt, non propterea ſequi: ergo ſummus ſacerdos ab hominibus aut concilio iudicandus erit; quamuis ſe feriendum hoſtibus expoſuerit: quamuis eius preces exaudiendæ non ſint, & magis ad iracundiam prouocandam, quàm placandam porrectæ. Quæ tamen uerba non de ſummo pontifice, ſed de his epiſcopis et ſacerdotibus dicta ſunt, qui per ſimoniacam prauitatem, dignitatis gradum adepti fuerant.

Octauo opponitur, quòd cũ non legatur in ſacra ſcriptura, dominum dediſſe maiorem poteſtatem apoſtolis in cauſa fidei, quam aliis, cum dixit Mat. XVIII. Quodcunque ligaueritis &c. quòd ſubſequi uidetur, quòd, ſi dedit eccleſiæ poteſtatem iudicandi Papam; ſi à fide deuius fuerit, & aliis caſibus, ab eccleſia iudicari poterit, qui uidetur locus à maiori ad minus, ſi in maio-
21 ri cauſa poteſt, poterit & in minori. Re-

ſpondemus, id minime ſubſequi: quoniam diuerſa eſt utriuſque caſus ratio. In cauſa enim hæreſis non iudicatur is qui eſt, ſed qui fuit Papa: propterea locus eſt à minori ad maius: non è contra, ſcilicet, poteſt eccleſia iudicare non Papam, ergo poterit iudicare Papam.

22 Nono, opponitur ex glo. in c. Si Papa. xl. diſt. aſſerente ſe credere, quòd, ſi notorium eſt crimen, per quod ſcandalizetur eccleſia, & incorrigibilis ſit; quòd inde accuſari poſſit. Reſpondemus in primis, gloſſam illam, quæ fuit petra ſcandali concilii Baſilieñ. non fuiſſe receptam, & repugnare ipſius textui, cum dicitur: "Huiuſmodi culpas iſtic redarguere præſumit mortalium nullus; & pluribus aliis glo. gloſæ ſcilicet, in. c. Mandaſtis ii. q. v. aſſerenti Papam ab aliquo iudicari non poſſe, nec ab uniuerſali concilio: et gloſæ in c. Nemo. IX. q. III. ſuper uerbo, ab omni clero; quæ dicit argumentum, quòd concilium non poteſt Papam iudicare. necnon & gloſæ in c. Siquis pecunia LXXIX. diſt. aſſerenti Papam accuſari poſſe de hæreſi, ſi errat circa articulos fidei, non etiam, ſi latiori uocabulo de hæreſi accuſaretur, qualis eſt ſimonia. Alii dicunt glo. id pro uero non affirmare, ſed uti uerbo credulitatis. quidam quòd in-

terpretanda eſt, quando Papa defenderet crimen, de quo emendari nollet, non eſſe peccatum. Dici etiam poſſet, Papam accuſari poſſe à concilio, non ut eum pontificatu eiciat, aut aliàs puniat; ſed ut per ſubtractionem obedientiæ in his, quæ perperam mandaret, indemnitati eccleſiæ prouideretur: ne quod ex delicto Papæ reſpublica Chriſtiana detrimentum patiatur.

Decimo, propter uiri auctoritatem, non omittamus rationem inductam per Roma. cons. 523. quamuis debilis & infirma uideatur. Inquit enim, Papam notorio crimine irretitum, eccleſiam ſcandalizantem, incidere in hæreſis ſuſpicionem, per c. Nullus XXXVIII. diſt. ubi habetur: Qui enim » rebelliter uiuit, & ediſcere, atq; agere bona » recuſat, magis diaboli, quam Chriſti mem- » brum eſſe oſtenditur, & potius infidelis, » quàm fidelis eſſe monſtratur. & per tex. in c. Si qui ſunt. LXXXI. diſt. & in c. Sciendum. VIII. q. I. ubi dicitur: Peccatum » ariolandi eſt, nolle obedire: & ſcelus idola- » triæ, nolle acquieſcere; ac peccatum pagani- » tatis incurrere eum, qui ſe Chriſtianum eſſe » aſſerit, & mandatis eccleſiæ parere conte- » mnit. Addit c. fi. de pœn. ubi legitur, » quòd qui eccleſiæ parere pertinaciter re- » nuit, claues illi commiſſas contemnendo,

» non caret ſcrupulo hæreticæ prauitatis; ex his colligens, quòd ſi Papa propter notoria ſua crimina ſcandalizaret eccleſiam, & corrigentem ac corripientem contemneret, profecto ex præmiſſis hæreſis ſuſpicionem incurreret: propter quam uocari poſſet, reſponſu-
23 rus de fide. Sed (ſicut diximus) infirma & debilis eſt ratiocinatio. quoniam non ob quodcunque delictum, quod latiori uocabulo hæreſis nuncupatur, qualia ſunt excommunicatio, contumacia, ſimonia, & alia pleraque, poteſt Papa eccleſiæ denunciari, & ab ea iudicari; ſed ob eam, quæ uera eſt hæreſis, circa fidei articulos errorem continens, ex ſententia glo. in c. Siquis pecunia. LXXIX. diſt.

24 Non diſplicet ſententia Gemin. in illam gl. c. Si Papa. ex dictis Oſtien. in c. Magnæ. de uoto. & in c. Per tuas. qui diſtinguendo dixit, quòd aut Papa peccando facit contra legem poſitiuam, &, cum ſupra illam ſit, ea de cauſa nec denunciari poteſt eccleſiæ, nec iudicari: aut peccat in legem diuinam, & articulos fidei; & tunc ſi crimen notorium ſit, & ſcandaloſum uniuerſali eccleſiæ, moneri poterit per quemcunque inferiorem, ſecundum glo. ibi. quòd ſi crimen nec notorium nec ſcandaloſum ſit, pro dubio habet, an Papa moneri poſſit, ut ſe corrigat, & ſe

emendet: et fieri poſſe uidetur ſecundum euangelicam legem, cui Papa ſubditus eſt, ſicut & alii Chriſtiani. xi. q. i. c. Ad menſam. Si autem quæratur, nunquid Papa moneri poſſit de occulto crimine ex lege euangelica; ut ſi monitus non ſe correxerit, dicendum ſit eccleſiæ, & de eo corrigi & emendari; & dicit, quòd non: quoniam quandó crimen eſt occultum, deeſt iudex, cui denunciari poſſit, ut ſe corrigat & emendet, non ut eum puniat, ſecundum ueriorem ſententiam: cum euangelica monitio, officium ſit charitatis, non iuriſdictionis: quod etiam inferior facere poteſt.

Romanus pontifex concilio ſe ſubmittere non poteſt, ab eo iudicandus. Cap. XXVI.

SECVNDO ſubſequitur ex eo, quòd Rom. pontifex ſuperior ſit concilio, quòd nec ſponte, concilii, aut alterius iuriſdictioni ſe ſubmittere poteſt, ab eo iudicandus: quoniam cauſam ſuperiori reſeruatam, nemo poteſt alteri committere. Iudicium autem in ſummum pontificem fore deo reſeruatum, ſatis conſtat ex c. Aliorum. ix. q. iii. & aliis iuribus ſæpius citatis. et quemamodum clericus non poteſt iuriſdictioni alterius ſe ſubiicere. c. Significaſti. de foro comp. etiam ſi foret iudex

cccle-

eccleſiaſticus; ſine ſui epiſcopi licentia: nec poteſt conſentire, ut quis eum percutiat, quin ſententiam excommunicationis incurrat; ex eo quòd nemo poteſt iuri publico derogare. c. Si diligenti. de foro comp. ſic nec Papa poterit ſe alterius iudicio ſubmittere: quoniam hoc eſſet iuri publico derogare, & apoſtolicæ ſedis priuilegio, in fauo-
1 rem eccleſiæ conceſſo. Quin potius hæc inuicem pugnant, quòd quis ſit Papa, & alteri ſubiiciatur: quia ſi Papa nemini ſubiicitur, ſi cui ſubiicitur, non eſt Papa; & aliud incongruum ſequeretur; quòd idem foret ſeipſo inferior: quia ſi ſuperior eſt ei, cui ſubmittitur reſpectu eiuſdem erit ſuperior, & inferior, per regulam, Si uinco uincentem te. Propte
2 rea dixit ſanctus Tho. in IIII. diſt. XIX. quòd licet Papa, uel epiſcopus in foro conſcientiæ poſsit alteri committere abſolutionem, quam ſibi ipſe impartiri non poteſt, quòd confesſionis iudicium dei, non hominum ſit: non tamen poteſt alteri concedere ut in exteriori foro utatur in eum clauium poteſtate, eum excommunicationis cenſura innodando. Quæ confirmantur ex eo, quod dixit idem ſanctus Tho. Quolib. ult.
3 quòd uicarius non poteſt uniuerſam ſuam iuriſdictionem transferre, licet in ſui auxilium posſit particularem commiſsionem fa-

O

cere. quoniam præſumptio eſt, uoluiſſe ſuperiorem eum uti ſua poteſtate: permittere tamen, ſi onere grauatur, partem oneris alteri demandare, non autem totum. quia aliàs uicarius uicarium daret: quod iura inhibent. Sic Papa epiſcopos in partem ſolicitudinis uocat, nunquam integram poteſtatem committit: quod faceret, ſi alteri ſui ipſius iudicium committeret, ſe illi ſubdendo. Epiſcopos autem uocatos in partem ſolicitudinis, habetur in c. Decreto. II. q. VI. & in c. Ad honorem. de aucto. & uſu pallii.

4 Deinde alia ratione probatur, Papam ſe alteri ſubmittere non poſſe: quoniam cum ſententiæ debeatur executio l. Minorem XXV. annis. ff. de mino. l. Si prætor. ff. de iudi. eluſorium foret iudicium, ſi a ſubmiſsione reſiliendo, nollet illam executioni mandari. Nemo enim eum nolentem, & iuriſdictionem ſuam reſumentem cogere poſſet: cum ex ſubmiſsione, ſupremam poteſtatem a ſe non abdicauerit, licet per renunciationem ſe in ordinem redigendo, alteri ſe ſubiicere poſsit. c. 1. de renunc. lib. VI. quoniam eo caſu deſineret eſſe pontifex.

5 Nec repugnat his, quæ dicta ſunt; quòd ſe purgauerint, Paſcalis primus de imputata cæde, coram XXX epiſcopis: Damaſus de adulterio coram XLII. & Leo IIII. co-

ram concilio, quòd in ſubditis iuſtæ legis tramitem non obſeruauerit. c. Mandaſtis. c. Auditum. II. q. IIII. c. Nos ſi incompetenter. II. q. VII. quia reſpondetur, illis caſibus non ſe ſubmiſiſſe dictos pontifices, niſi ex quadam modeſtia & humilitate, non in iudices agnoſcendo, ſed ut teſtes ſuæ innocentiæ inuocando & adhibendo; quod fit in canonica purgatione. quòd denotant uerba Leonis ad concilium, cum dixit:
» Ego Leo pontifex ſanctæ Romanæ eccle-
» ſiæ, purifico me in conſpectu ueſtro, coram
» deo, & angelis eius; quia iſtas criminoſas
» & ſceleratas res, quas illi mihi obiiciunt, nec
» perpetraui, nec perpetrare iuſsi: hoc autem
» faciens, non legem præſcribo cæteris, qua id
» facere cogantur. & habentur in c. Auditum. II. q. IIII. & uerba Xiſti, quæ habentur in c. Mandaſtis. ead. cau. & q. cum
» dixit: Facto concilio cum magna exami-
» natione ſatisfaciens omnibus, licet euadere
» aliter potuiſſem, ſuſpicionem tamen fugi-
» ens, coram omnibus me purgaui, ſcilicet a
» ſuſpicione & æmulatione me liberans; ſed
» non aliis, qui noluerint, aut ſponte hoc
» non elegerint, faciendi formam dans.
» Quæ uero Leo dixit: Nos ſi incompe-
» tenter aliquid egimus, & in ſubditis iuſtæ
» legis tramitem non conſeruauimus, ueſtræ

» ac ueſtrorum uolumus emendare iudicio; quæ uerba iudicium, non purgationem denotare uidentur. ſed interpretanda ſunt, iudicio, ideſt, diſcretioni; quia ſcilicet offerebat ſe ad eorum diſcretiuum iudicium emendare, & non de iudicio contentioſo: quia dixiſſet, uolumus emendari, non, emendare: adeo quòd correctio nulli uidetur conceſſa: quod denotant uerba Leonis ſupra recitata, purgationem, non iudicium.

6 Minus etiam repugnant, quæ habentur in c. Adrianus. LXIII. diſt. ubi Adrianus, propter hæreticorum, & tyrannorum uitandos terrores, ſe & uniuerſam eccleſiam Carolo imperatori ſubiecit, quoad apoſtolicæ ſedis ordinationem, & epiſcoporum inueſtituras: & idem Leo Othoni, ut habetur in c. In ſynodo. ead. cau. quoniam ex indultis illis, & priuilegiis non ſubſequitur, Carolum, aut Othonem iuriſdictionem habuiſſe in Romanum pontificem: etſi ipſius electio non niſi ex eorum approbatione rata haberetur: ſicut nec in præſens Cardinales, ad quos translata eſt auctoritas eligendi Romanum pontificem, ex eo ſunt illius iudices, aut ſuperiores.

7 Poſtremo nec obſtat l. Eſt receptum. ff. de iud. diſponens ſuperiorem iudicem prorogare poſſe iuriſdictionem iudicis inferio-

ris. quoniam id intelligi debet, quando inferior capax eſt iuriſdictionis. At nullus capax eſt iuriſdictionis in Ro. pontificem. Alii reſpondent, quòd l. Eſt receptum, loquitur in magiſtratibus, qui etſi forent de ſuperioribus, ipſi tamen ſuperiores habent, qui eos cogere poſſent, ſi recuſarent ſtare decreto iudicis, cui ſe ſubmiſiſſent. At nullus compelleret Papam, ſi recuſaret ſtare ſententiæ eius, cui ſe ſubmiſiſſet: propterea nec ulli ſe ſubmittere poteſt.

8 Si tamen fuerint duo, aut plures de pontificatu contendentes, fatentur Doct. in c. Eccleſia. de conſtit. & in c. Cum ſuper. de cau. poſſeſſ. & propr. fieri poſſe ſubmiſsionem per c. Si duo forte contra fas. LXXIX. diſt. quoniam ex ſubmiſsione non iudicatur Papa, ſed penes quem ſit Papalis dignitas.

Ad Romanum pontificem ſpectat, confirmare decreta, & acta ſacrorum conciliorum. Cap. XXVII.

1 TERTIO ex præmiſſa ſuperioritate ſubſequitur, quòd ad Rom. pontificem ſpectat, confirmare ſtatuta, & ordinationes ſacrorum conciliorum: quoniam ſuperior eſt, qui confirmat acta inferiorum. c. I. & II. de confir. util. uel

inutil. l. fi. C. de legi. not. recentiores in c. 1. de treug. & pace. propterea dixit Oſtien. in c. Qualiter . el II. de accuſat. concilium non confirmare conſtitutiones, ſed approbare; ad Papam uero pertinere confirmationes. quoniam confirmatio actus eſt ſuperioritatis : proinde plura concilia poſtularunt acta ſua confirmari a Romano pontifice. Patres enim Niceni concilii poſtularunt acta ſua confirmari a beato Silueſtro, de
» quo extat epiſtola his uerbis : Beatiſsimo
» epiſcopo urbis Romæ, cum omni re-
» uerentia colendo, Oſius, epiſcopus pro-
» uinciæ Hiſpaniæ ciuitatis Cordubæ,& Ma-
» carius, epiſcopus eccleſiæ Conſtantinopo-
» litanæ, & Victor, & Vincentius presby-
» teri ex directione urbis Romæ, & cæteri
» epiſcopi CCCXVIII. in domino ſalutem.
» Quoniam omnia corroborata de diuinis
» myſteriis eccleſiaſticæ utilitatis, quæ ad ro-
» bur pertinent ſanctæ eccleſiæ catholicæ &
» apoſtolicæ, ad ſedem tuam explanata, &
» de græco in latinum redacta ſcribere confi-
» temur: nunc itaque ad ueſtræ ſedis augmen
» tum occurrimus roborari . itaque conſtat
» ueſtra apoſtolica doctrina totius ueſtræ apo
» ſtolicæ urbis in unum conuenire, ueſtrum-
» que habere conſilium, ſicut docet myſtica
» ueritas: & deinde quicquid ſtatuimus in Ni-

ceno concilio, precamur ut ueſtri oris conſortio roboretur. Confirmationis autem decretum fuit: Silueſter, epiſcopus catholicæ & apoſtolicæ ſedis, præſul urbis Romæ, quicquid in Nicena lychina conſtitutum eſt ad robur ſanctæ matris eccleſiæ catholicæ & apoſtolicæ, a ſanctis ſacerdotibus CCCXVIII. noſtro ore conſortes firmamus. Omnes qui auſi fuerint diſſoluere definitionē ſancti magni concilii, quod apud Niceam congregatum eſt ſub præſentia piiſſimi, & uenerandi principis Conſtantini Auguſt. anathematizamus. De Epheſino concilio teſtatur Aymarus lib. de ſynodis, quòd in eo legati apoſtolicæ ſedis, beatiſsimus Cyrillus, & Arcadius epiſcopus, ex Italia, uice Celeſtini Papæ, præfuerant, & ipſum apoſtolica auctoritate roborarunt. Ex geſtis etiam eiuſdem ſynodi habetur, quòd Theodoſius iunior, ad perfectionem diuinitus ſtatutorum, petiit apoſtolicæ cathedræ apponi confirmationem. Sub Euſebio Nicomedieñ. epiſcopo Arriano, XC epiſcopi Antiochiæ conuenere, qui Iulio ſcripſere, ut acta a ſe rata haberet, & loco damnatorum in epiſcopos ordinatos confirmare dignaretur. quod nequaquam feciſſent, niſi ab omnibus receptum fuiſſet, abſque Rom. pontificis confirmatione factas

ordinationes non ſubſiſtere. De quibus etiam refert Amianus Marcellinus lib: XV. de Conſtantio Cæſare, quòd cum iam cognoſceret Athanaſium eiectum a ſua ſede per ſynodum hanc epiſcoporum, adhuc ardenti deſiderio nitebatur id fieri per Liberium urbis Romæ, credens (inquit Amianus) minus ratum quod fiebat per ſynodum, niſi auctoritate, qua potiuntur æternæ urbis epiſcopi, firmaretur.

In Chalcedoneñ. uero concilii actione » x. legitur: Poſtulantibus iudicibus, ut » doceret ſynodus, quid placeret de Iba epi» ſcopo, quia miſsi apoſtolici ſemper in ſy» nodis prius loqui & confirmare ſunt ſoli» ti: uicarii apoſtolici per Paſchaſinum dixe» re &c. Et in relatione eiuſdem ſynodi de » geſtis in ea, cuius exordium eſt: Reple» tum eſt gaudio os noſtrum, & lingua no» ſtra exultatione; profeſſa eſt ſynodus Leonem Papam præfuiſſe ſynodo, ſicut membris caput, petiitq; acta ſynodi confirmari.

Legitur etiam in actis eiuſdem Chalcedoneñ. concilii, epiſtola Martiani & Valentiniani Aug. ad Leonem archiepiſcopum » apoſtolicæ eccleſiæ, his uerbis: Miramur » maxime quòd poſt ſynodum Chalcedonen» ſem, & literas uenerabilium epiſcoporum, » quæ ad tuam deo amicitiam miſſæ ſunt, per

» quas omnia in ipſa facta uobis renuncia-
» runt, nequaquam a tua ſanctitate literæ miſ-
» ſæ ſunt; quæ uidelicet in ſanctiſsimis eccle-
» ſiis ad omnium notitiam peruenirent: quod
» quorundam animabus, quæ Euthicis adhuc
» prauam opinionē ſectantur, ambiguitatem
„ immiſit, utrum ſcilicet tua beatitudo ea, quæ
„ in ſynodo ſancta edita ſunt, confirmauerit.
„ Quapropter ueſtra reuerētia ſuas literas mit
„ tere dignetur; per quas omnibus eccleſiis &
„ populis notum ſit, uniuerſa quæ in ſancta ſy
„ nodo geſta ſunt, à tua beatitudine eſſe con-
„ firmata. & infra, Nouerit autem tua deo
„ amicitia, catholicam & uere orthodoxam fi
„ dem Chalcedoneñ. ſynodum omnibus epi
„ ſcopis conſentientibus fore ſecutam: propter
„ quod & tua uenerabilitas ſuas proprias &
„ ſpeciales literas uelociſsime mittere digne-
„ tur; per quas confirmare uos ipſam, quę in
„ Chalcedona eſt, ſynodum manifeſtiſsime
„ oſtendatis: ut illi qui eam deſiderant ignomi
„ nioſam, non poſsint habere ſuſpicionem de
„ iudicio tuæ ſanctitatis.

Comprobat hoc idem Aug. qui epiſtola xc. ab Inno. pont. poſtulat ſtatutis in Aphricañ. concilio editis apoſtolicæ ſedis adhiberi auctoritatem. Quod etiam fecerunt illius ſynodi patres; qui congregati aduerſus Pelagium & Cœleſtium, poſt actorum ſynodi

relationem ad eundem Innocentium dixere, Hæc geſta, domine frater, charitati tuæ duximus intimanda, ut ſtatutis noſtræ mediocritatis apoſtolicæ ſedis adhibeatur aucto ritas, pro tuenda ſalute multorum, & quorundam etiam peruerſitate corrigenda.

Rationem huius confirmationis dedit ſynodus Romæ coacta ſub Symacho pont. cuius uerba recitantur in c. Bene quidem. XCVI. diſt. cum dicitur, Si cuiuſlibet prouinciæ ſacerdotes, inter ſuos terminos concilio habito, quicquid ſine Metropolitani ſui auctoritate tractauerint, irritum eſſe debere ſancti patres ſanxerunt; quanto magis quod in apoſtolica ſede ſtante præſule, qui, merito beati Petri apoſtoli, per uniuerſum orbem primatum obtinens, ſtatutis ſynodalibus conſueuit tribuere poteſtatem.

Ex geſtis etiam ſeptimæ ſynodi legitur, quôd Taraſius, eccleſiæ Conſtantinopolitanæ præſul, integrum proceſſum eiuſdem ſynodi ſummo pontifici retulit, ut concilium ſua auctoritate confirmaret, aſſerens ſe id agere, quod mos erat aliorum conciliorum.

Citemus cum his D. Hieronymum, qui aduerſus Luciferianos inquit, Cônatus eſt beatus Cyprianus contritos lacus fugere, nec de aliena aqua bibere: & iccirco hæretico-

» rum baptiſma approbans, ad Stephanum
» urbis Romæ epiſcopum, qui a Petro uige-
» ſimus ſextus fuit, ſuper hoc Aphricanam ſy
» nodum direxit: ſed conatus eius fruſtra fuit,
» non probante hoc ipſum apoſtolica ſede.
His igitur teſtimoniis ſatis conſtat, ad Rom. pontificem ſpectare acta ſacrorum conciliorum confirmare. Nec his obſtat, quòd humana non egeant confirmatione, quæ inſtinctu ſpiritus ſancti geſta ſunt; ſicut quæ ſuperioris ſunt, non egent inferioris confirmatione. conciliorum autem canones ſpiritus ſancti inſtinctu conditos eſſe, docemur Act. x v. Viſum eſt ſpiritui ſancto, & nobis, &c. Violatores. x x v. q. i. quoniam non omne quod ſpiritus ſancti illuſtratione fit, omnes obligat ad ſui obſeruantiam: ſed opus eſt, ut inſtituatur, uel approbetur ab eo, qui habet auctoritatem. quemadmodum electiones ſpiritus ſancti inſtinctu factæ cenſentur; nec tamen ratæ habentur, niſi à ſuperiore comprobentur. Vel dicatur, opus eſſe confirmatione, ut ab habente auctoritatem legis condendæ, exhibeatur teſtimonium per confirmationem, quòd inſtinctu ſpiritus ſancti ſint decreta, ſicut de
» euangelio dixit Auguſtinus, Non crederem
» euangelio, niſi eccleſia atteſtaretur illud eſſe
» euangelium.

Ad Rom. pont. ſpectat, perperam celebrata concilia damnare. Cap. XXVIII.

QVARTO ex Rom. pontificis ſuprema auctoritate, & ex his, quæ dicta ſunt, ſubſequitur, quòd quemadmodum ad Rom. pontificem pertinet, acta & decreta conciliorum confirmare: ſic ad eundem pertinere debet, ea concilia, quæ in fidei perniciem, aut eccleſiæ perturbationem celebrata fuerint, infirmare, corrigere, reprobare, & caſſare: quemadmodum Damaſus damnauit, & irritum fecit Ariminen̄. concilium, & Leo primus Epheſinum ſecundum.

Idem confirmat quod legimus in actis octauæ ſynodi de Nicolao pont. his uerbis,
» Tunc cognoſcens quæ fecerat Photius con-
» tra Ignatium, & ſcrutans omnia, fecit ſyno
» dum, & conuocauit omnes occidentales epi
» ſcopos, archiepiſcopos, Metropolitas, &
» omnem clerum ſanctæ Rom. eccleſiæ, at-
» que totum ſenatum principum Romano-
» rum, & damnauerunt Photium, & conci-
» lium malignantium, quod factum eſt aduer
» ſus ſanctum uirum Ignatium &c. De quo idem Nicolaus in epiſtola ad archiepiſcopos Metropolitas, & epiſcopos Conſtantinopo-
» litanæ ſedis dixit, Necnon & patrum, &

» prædeceſſorum noſtrorum ſecuti ueſtigia,
» qui ſoliti ſunt etiam uniuerſorum concilia
» nequiter celebrata caſſare pontificum. Ni-
colao uero uita functo, ſynodus Romæ coa
cta ad Adrianum II. Nicolai ſucceſſorem di
» xit, Quapropter oramus te, angelice Pa-
» pa, ut eundem habens ſpiritum, eundemq;
» zelum pietatis, quem & fratres tui feruen-
» tiſsimi præſules, conciliabulum cum geſtis
» ſuis, quod Conſtantinopoli nuper contra
» ueritatem ſub tyrannice imperante Michae-
» le congregatum eſt, ita ſententiæ ueſtræ fal
» ce reſcindatur, ut nullum de eo monimen-
» tum, nullum de eo remaneat omnino ueſti
» gium: ſed ad ſui damnationem Arimineñ.
» ſynodo, & Epheſino latrocinio ſit omnino
» comparandum. Cui Adrianus reſpondit,
» Conciliabulum uanitatis a Photio, & huius
» fautore, Michaele ſcilicet, tyrannice impe-
» rante, Conſtantinopoli aduerſus apoſtoli-
» cæ ſedis reuerentiam & priuilegium congre
» gatum, utpote ueritatis inimicum, & omni
» falſitate repletum, quod & ſibi conſentien-
» tium animas interficiens, Epheſino latroci-
» nio comparandum eſſe ſtatuimus: & ipſius
» execranda geſta, quibuſcunque habeantur
» monimentis inſerta, ſummi iudicis, Ieſu
» Chriſti, ſanctorumq; principum apoſtolo-
» rum, Petri & Pauli, & noſtræ mediocrita

» tis auctoritate penitus abolenda decernimus, ita ut igni uoranda tradantur, & anathemate perpetuo percellantur.

His etiam aſtipulatur Greg. qui (ut in regiſtro habetur) in epiſtola ad Eulogium & » Anaſtaſium epiſcopos inquit, Ante hos » quidem annos octo, ſanctæ memoriæ Pela » gii, prædeceſſoris mei, tempore, frater & » coepiſcopus noſter, Ioannes, in Conſtanti » nopolitañ. urbe, ex alia cauſa occaſionem » quærens, ſynodum fecit, in qua ſe uniuerſa » lem epiſcopum appellare conatus eſt: quod » mox ipſe deceſſor meus ut agnouit, directis » epiſtolis, ſancti Petri apoſtoli auctoritate, » eiuſdem ſynodi acta caſſauit. Quod ipſe Pelagius atteſtatus eſt in epiſtola ad uniuerſos epiſcopos per Dardaniam conſtitutos: quam ſupra citauimus, dum diſſeruimus de ſuperioritate Roma. pontificis.

Ad Rom. pontificem ſpectat ambiguitates declarare, quæ ſuper conciliorum decretis orirentur. Cap. XXIX.

QVINTO ex huiuſmodi Rom. pontificis ſuprema auctoritate ſequitur, ad Rom. pontificis officium pertinere, declarare ambiguitates, quæ de conciliorum decretis orirentur. Ad ſuperiorem enim pertinet, dirimere controuerſias, quæ

ſuper geſtis inferiorum oriuntur: quod declarauit Gregorius, & habetur in c. Nec li-
,, cuit X V I I. diſt. his uerbis: Quoties aliqua
,, de uniuerſali ſynodo aliquibus dubitatio na
,, ſcitur; ad recipiendam de eo, quod non in-
,, telligunt, rationem, ad apoſtolicam ſedem
» pro recipienda ratione conueniant.

» Idem comprobatur ex eo, quod habe-
» tur in c. Sicut enim. §. Ex his. X I. q. I. cum
» dicitur, Sicut enim ſolus ille habet ius in-
» terpretandi canones, qui habet poteſtatem
» condendi eos: ita ille ſolus ciuilium legum
» debet eſſe interpres, qui eis ius & auctorita-
» tem impartitur. Et in. §. His omnibus.
» X X V. q. I. habetur, Sancta Rom. eccleſia
» ita canonibus auctoritatem præſtat, ut ſeip-
» ſam non ſubiiciat eis: ſed ſicut Chriſtus qui
» legem dedit, ipſam legem carnaliter imple-
» uit, octauo die circunciſus, quadrageſimo
» die in templo cum hoſtiis eſt præſentatus;
» ut in ſeipſo eam ſanctificaret. poſtea uero,
» ut ſe dominum legis oſtenderet, contra le-
» gis literam leproſum tangendo mundauit;
» apoſtolos quoque contra literam ſabbato
» per ſata prætergredientes, ſpicas uellentes,
» & confricantes manibus ſuis, probabili ex-
» emplo Dauid, & circunciſionis, & templi,
» excuſauit dicens: Non legiſtis quid fecerit
» Abimelech, quando uenit ad eum Dauid.

& dedit ei panes propoſitionis; de quibus non licebat edere, niſi ſolis ſacerdotibus: & comedit ipſe, & pueri eius? Fuerunt enim legis interpretationes, quod declarat repetitum uerbum contra literam: poterit itaque & uicarius ſuus, cui plenam in terris dedit poteſtatem, dubia legis, ſiue concilii, ſiue prædeceſſorum ſuorum interpretari.

Prædicta comprobauit ſanctus Tho. in quæſtionibus de potentia, quæſtione x. ar. IIII. cum dixit, quòd ſicut poſterior ſynodus poteſtatem habet interpretandi ſymbolum à priori ſynodo editum, aut aliqua addendi ad illius explanationem: ita Romanus pontifex hoc ſua auctoritate poteſt, & à quo ſententia ſynodi confirmatur, & à ſynodo appellatur. Quæ omnia patent ex geſtis Chalcedonen. ſynodi: nec eſt neceſſarium, quòd ad eius explanationem faciendam uniuerſale concilium congreget: cum quandoque id fieri prohibeant bellorum diſsidia, ſicut in ſexta ſynodo legitur, quòd Conſtantinus Aug. dixit, quòd propter imminentia bella uniuerſaliter epiſcopos congregare non potuit: ſed tantum illi, qui conuenerant, quædam dubia in fide exorta, ſequentes ſententiam Agathonis, determinauerunt, ſcilicet quòd in Chriſto ſint duæ uoluntates, et duæ actiones. Similiter

patres

» patres in Chalcedonēñ. ſynodo congregati,
» ſecuti ſunt ſententiam Leonis Papæ; qui
» determinauit Chriſtum eſſe in duabus natu
» ris poſt incarnationem. Hæc ſanctus Tho.

Romanus pontifex poteſt diſpenſare ſuper decretis conciliorum. Cap. XXX.

SEXTO, ex ſuprema Romani pontificis auctoritate ſubſequitur, ad Romanum pontificem pertinere diſpenſationem ſuper decreta per ſacra con
1 cilia: quod ex hoc etiam deducitur, quoniam in quacunque repub. ut recte gubernetur, opus eſt auctoritate diſpenſandi in legibus eius; quæ cum inſtitutæ ſint ad regulandum humanas actiones, quæ plures recipiunt uarietates & uicißitudines, non poſſunt in omni caſu obſeruari. Propter quod Ariſtoteles VII. Ethic. dixit, in principe uirtutem ἐπιείκειαν requiri, quam nos æquitatem & moderationem dicimus: ut, ſi qua eueniunt, in quibus cognouerit non expedire reipub. legem ſeruare; recedendo a uerbis legis, quod æquum & bonum fuerit, decernat: ne quod in uniuerſum iuſtitia foret, fiat particulari caſu iniuria; propter quod dicitur eccleſiaſt. VII. Noli eſſe iuſtus multum: neque plus ſapias quàm neceſſe eſt. ne ſcilicet plerunque ſub

auctoritate iuris pernicioſe erremus. Cum
itaque plura ad utilitatem et bonum reipub.
quandoque uergerent in eius damnum, &
perturbationem, tunc à legibus deflecten-
2 dum eſt ad facilitatem, & æquitatem. Hinc
Gelaſius dixit, & habetur in c. Neceſſaria.
» I. q. VII. Neceſſaria rerum diſpenſatio-
» ne conſtringimur, & apoſtolicæ ſedis mo-
» deramine conuenimur, ſic canonum pater-
» norum decreta librare, ut ea quæ præſen-
» tium neceſsitas temporum in reſtaurandis
» eccleſiis relaxanda depoſcit, diligenti con-
» ſideratione, quantum poteſt fieri, tempe-
remus. Et Innoc. in eo, quod ſequitur c.
» inquit, Quod pro remedio arcta neceſsita-
» te temporis ſtatutum eſt, conſtat primitus
» non fuiſſe. Quod ergo neceſsitas pro reme
» dio reperit; ceſſante utique neceſsitate, de-
» bet ceſſare pariter quod urgebat. Hinc e-
tiam Leo III. & habetur in c. Requiritis.
» ead. cau. & q. dixit, ſe in patrum ſenten-
» tias conuenire, niſi rigor diſciplinæ quan-
» doque relaxaretur ex diſpenſatione miſeri-
» cordiæ; ſubiiciens: Multorum enim cri-
» mina ſunt damnabilia; quæ tamen eccleſia
» tolerat pro tempore, intuitu perſonæ pie-
» tatis, aut utilitatis. Et in c. Sicut. XIIII.
» diſt. habetur, Sicut quædam ſunt, quæ
» nulla poſſunt ratione conuelli; ita multa

» ſunt, quæ aut pro neceſsitate temporum,
» aut pro conſideratione ætatum oporteat
» temperare.

Romanus pontifex poteſt conciliorum decreta abolere, & reuocare. Cap. XXXI.

SEPTIMO, ex ſuprema Romani pont. in eccleſia auctoritate ſubſequitur, quòd non ſolum poteſt interpretari canones, quod non eſt tollere obligationem canonis; ſed declarare præcipientis intentionem: ne dum poteſt in ſacris canonibus diſpenſare, quod eſt illos tollere in particulari caſu; ſed etiam reuocare, & irritos facere, quod eſt obligationem tollere quoad omnes, ſi ratio temporum ſuaderet, quòd non expediret reipublicæ illos obſeruare, ut habetur in c. Non de-
1 bet. de conſang. & affin. quemadmodum Ezechias confregit ſerpentem æneum; quē dominus mandauerat exaltari in deſerto, ut in eum aſpicientes ſanarentur à morſibus ſerpentum; cum filii Iſrael poſtea adolerent incenſum. IIII. Reg. cap. XIII. Cum enim eius ſit deſtruere, amouere, & abrogare, cuius eſt condere l. 1. C. de leg. & c. Cum ueniſſent. de in integ. reſtit. & ad Romanum pontificem ſpectet iura condere, & à conciliis editis conſtitutionibus

robur tribuere, ſequitur ad eundem ſpe-
ctare, illa tollere & abrogare. Et, cum (te
ſte Ariſtotele primo lib. de anima, & pri-
2 mo Ethicorum) certitudinis ueritas uarie-
» tur ſecundum rerum uarietatem; & omnis
» menſura regulatiue dicatur ad menſuratum;
» non opus eſt, nec fieri poteſt, ut omnis
» menſura aut regula ſit æqualis certitudinis,
» aut firmitatis, nec omnes poſſunt eſſe infal
» libiles; ſed quantum poſsibile eſt in ſuo ge
3 nere. Et ideo cum in regulanda lege huma-
» na ſint contingentia ſingularia, multiplici-
» ter uariabilia, non poſſunt leges humanæ
» habere illam immutabilitatem, quam ha-
» bent principia prima in ſpeculabilibus: im-
» mo propter huiuſmodi rerum uariabili-
» tatem, quibus oportet menſuras & regu-
» las coaptari, ad ſalutem reipublicæ eſt ne-
» ceſſarium ipſas mutabiles fore: cum lex,
» quæ tempore uno eſt iuſta & utilis, alio
» tempore ſeruata eſſet iniuſta & nocua. Ideo
4 dixit ſanctus Thomas ſecunda ſecundæ.
» q. LVII. quòd rectum in rebus corpora-
» libus non dicitur abſolute, ſed in ordine ad
» utilitatem communem; cui non ſemper
» proportionatur una & eadem res. et ideo ta
» lis rectitudo mutatur. Hinc dixit Aug. lib.
» primo de libero arbit. quòd lex temporalis
» quamuis iuſta ſit, mutari tamen per tem-

pora iuſte poteſt.

Nec his obſtat quod habetur in c. Sicut.
XV. diſtinct. ubi beatus Gregor. inquit:
» Sicut ſancti euangelii quatuor libros, ſic
» quatuor concilia ſuſcipere & uenerari me
» fateor. et deinde, Cunctas uero perſo-
» nas, quas prædicta ueneranda concilia re-
» ſpuunt, reſpuo: & quæ uenerantur, am-
» plector: quia dum uniuerſali conſenſu ſunt
» conſtituta, conſenſu ſe & non illa deſtruit,
» quiſquis præſumit abſoluere quos ligant,
» aut ligare quos abſoluunt. quoniam non
ſequitur, Roman. pontificem mutare, aut
abrogare non poſſe ſtatuta uniuerſalium
conciliorum: quia de his intelligenda ſunt,
quæ ſancita fuere ad declarationem articu-
lorum fidei. Similiter quod habetur in c.
Sancta octo uniuerſalia concilia. XVI. di
ſtinct. ubi enumeratis octo uniuerſalibus
conciliis, ſubſequitur in profeſsione Rom.
» pontificis, quòd promittit illa uſque ad u-
» num apicem inuiolata ſeruare, & pari ho-
» nore & ueneratione habere: & quæ ſtatue
» runt & prædicauerunt, modis omnibus ſe-
» qui: & quæcunque damnauerunt, ore &
» corde damnare; intelligendum eſt de his,
quæ pertinent ad articulos fidei, ad genera
lem ſtatũ uniuerſalis eccleſiæ, & ad ea quæ
ad æternam ſalutem ſunt neceſſaria. Et hoc

modo interpretandum, quod habetur in §. Hoc autem. diſt. XIX. ſecundum Archid. in eum locum; qui dixit, Aliter non approbo quod dicit magiſter hic. Propterea ſanctus Tho. in tract. contra impugnan. religio. c. reſpondens ad illud Zozimi Papæ, quod habetur XXV. q. 1. Contra ſtatuta patrum condere aliquid, uel immutare, nec huius quidem ſedis poteſt auctoritas; dicit, » id uerum in his, quæ ſtatuta patrum declararunt eſſe de iure diuino, ſicut fidei articuli, qui determinati ſunt per concilia: ſed illa quæ ſancti patres determinarunt eſſe de iure poſitiuo, relicta ſunt ſub diſpoſitione Papæ, ut poſsit illa commutare, uel in eis diſpenſare ſecundum opportunitatem temporum, uel negociorum. Sancti enim patres in conciliis congregati, non potuiſſent aliquid ſtatuere, niſi auctoritate ſummi pontificis interueniente: ſine qua etiam congregari non poteſt. Nec tamen Papa quando aliquid facit aliter, quàm ſtatutum eſt; facit contra ſtatuta: quia ſeruatur intentio ſtatuentium, quæ eſt utilitas eccleſiæ; ſicut & in omni iure poſitiuo accidit. Derogatur enim prioribus ſtatutis per ſtatuta ſequentia. Hæc ſanctus Thomas. Quapropter licet uiolatores canonum reprehendendi ſint, & damnandi c. Violatores. XXV.

q. 1. Romanus tamen pontifex; ſi illa utilitate uel neceſſitate urgente reuocauerit; nec uiolator dici poterit: quandoquidem omnis abſit uis, ſi adſit reuocationis cauſa. Quomodo etiam intelligendum eſt, quod dixit Leo primus in epiſtola ad Martianum imperatorem, de Nicenis canonibus, quòd ii nulla poſſunt probabilitate conuelli, nulla nouitate uiolari; ſubiiciens, In quo opere, auxiliante Chriſto, fideliter exequendo, neceſſe eſt me perſeuerantem exhibere famulatum: quoniam diſpenſatio mihi credita eſt; & ad meum tendit reatum, ſi paternarum regulæ ſanctionum, quæ ſpiritu dei inſpirante ſunt conditæ, me (quod abſit) conueniente uiolentur.

5 Nec etiam præmiſsis obſtat quod habetur in c. In iſtis IIII. diſt. ex Auguſt. lib. de
» uera relig. cum dixit: In iſtis temporali-
» bus legibus, quanquam de eis iudicent ho-
» mines, cum eas conſtituunt: tamen, cum
» fuerint inſtitutæ, non licebit iudici de ipſis
» iudicare, ſed ſecundum ipſas. quoniam non id de legum conditoribus, nec de eorum maioribus intelligitur, ſed de inferioribus, qui parere tenentur, nec legi aderſari poſſunt: at legum auctores, & eorum maiores, ſi quod prius utile fuit, deinceps uer-

gat in detrimentum & incommodum reipublicæ, reuocare poſſunt etiam multa ratione ſancitam legem: cum eius ſit deſtruere, amouere, & derogare, cuius eſt condere. l. 1. C. de leg. et c. Cum ueniſſet. de in integ. reſtit.

DE OFFICIO PRINCIPIS CHRISTIANI IN ECCLESIA.

EX quatuordecim conditionibus boni principis, quas poſuit Auguſtinus libro v. de ciuit. dei. cap. XIIII. colligi poteſt, quod ſit principis officium, cum inquit: Reges felices dicimus, ſi iuſte imperāt, ſi inter linguas ſublimiter honorantium & obſequio nimis humiliter ſalutantium non extolluntur: ſi ſe homines eſſe meminerint, ſi ſua poteſtate ad dei cultum maxime deputanda maieſtati eius famulatum faciant, ſi deum timeant, diligant, & colant: ſi plus amant id regnum, ubi non timent habere conſortes: ſi tardius uindicant, facile ignoſcant. Si uindictam pro neceſsitate regendæq; tuendæq; reipublicæ, non pro ſaturandis inimicitiarum odiis exercuerint: ſi ueniam non ad impunitatem iniquitatis, ſed ad ſpem correctionis indulgent: ſi quod aperte coguntur plerunque decernere, miſericordiæ lenitate beneficiorumq; largitate compenſant: ſi luxuria in eis eſt tanto caſtigatior quanto poſ-

ſit eſſe liberior: ſi malunt cupiditatibus praui quàm quibuslibet gentibus imperare: ſi hæc omnia faciant non propter ardorem inanis gloriæ, ſed propter claritatem felicitatis æternæ: ſi pro ſuis peccatis humilitatis & miſerationis ſacrificium deo uero immolare non negligant.

Secundo, officium principis eſt ut ſit cultor iuſtitiæ: propter quod per Moyſem Deuter. XVII. monuit deus reges quòd poſtquam ſederit rex in ſolio regni ſui, deſcribet ſibi Deuteronomium legis huius in uolumine accipiens exemplar à ſacerdotibus Leuiticæ tribus, & habebit ſecum, legetq; illud omnibus diebus uitæ ſuæ, ut diſcat timore dominum deum ſuum, & cuſtodire uerba & ceremonias eius, quæ in lege præcepta ſunt, nec eleuetur cor eius in ſuperbiam ſuper fratres ſuos, neque declinet in partem dexteram uel ſiniſtram: ut longo tempore regnet ipſe & filii eius.

Hinc pſaltes cecinit pſal. II. Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram: ſeruite domino in timore, & exultate ei cum tremore. apprehendite diſciplinam, nequando iraſcatur dominus; & pereatis de uia iuſta. quod expoſuit Auguſtinus in epiſtola ad Bonifacium comitem cum dixit. Quomodo ſeruiunt domino cum timore,

niſi ea quæ contra domini iuſſa fuerint, religioſa ſeueritate prohibendo atque plectendo? aliter enim ſeruit, quia homo eſt, aliter etiam quia rex eſt. quia homo eſt, ſeruit uiuendo fideliter, quia rex eſt ſeruit leges iuſta præcipientes, & contraria prohibentes conuenienti rigore ſanciendo. & habetur in c. ſi eccleſia XXIII. q. IIII.

Hinc Eſaias cap. XXXII. uaticinatus eſt. Ecce in iuſtitia regnabit rex, & principes in iudicio præerunt.

Hinc Salomon in principio regni ſui poſtulauit a domino ſapientiam ad regni directionem, & ſubditorum utilitatem. ut habetur III. regum. ſubiiciens Moyſes: Nec eleuetur cor eius in ſuperfluum ſuper fratres ſuos, neque declinet in partem dexteram, neque in ſiniſtram.

Hinc ſapientiæ VI. habetur: Ad uos reges ſunt hi ſermones mei, ut diſcatis ſapientiam, & non excidatis: quia qui cuſtodierint iuſtitiam iuſte iudicabunt, & qui didicerint iuſta, inuenient quæ reſpondeant.

Hinc comminatur Salomon, ſiue quiſquis fuerit libri Sapientiæ auctor, eo cap. regibus non cuſtodientibus iuſtitiam: Audite ergo reges & intelligite, diſcite iudices finium terræ, præbete aures uos qui continetis multitudines, & placetis uobis in turbis

nationum, quoniam data eſt a domino poteſtas uobis, & uirtus ab altiſsimo, qui interrogabit opera ueſtra, & cogitationes ſcrutabitur, quoniam cum eſſetis miniſtri regni illius, non recte iudicaſtis, nec cuſtodiſtis legem iuſtitiæ, neque ſecundum uoluntatem dei ambulaſtis; horrende, & cito apparebit uobis: quoniam iudicium duriſsimum in his qui præſunt fiet. exiguo enim conceditur miſericordia, potentes autem potenter tormenta ſuſtinebunt. Et de his regibus habetur Oſeæ cap. V I I I. Ipſi regnauerunt, & non ex me: principes extiterunt, & non cognoui.

Hinc dixit Hieronymus in librum Numer. & habetur in c. Si ergo. X V I I I. q. i. Gubernatio populi illi tradatur, quem deus elegit, homini ſcilicet qui habeat (ſicut ſcriptum audiſti) ſpiritum dei in ſemetipſo, & præcepta dei in conſpectu eius ſint, & qui Moyſi ualde notus & familiaris ſit, id eſt, in quo ſit claritas eius legis & ſcientia, ut poſsint eum audire filii Iſrael.

Tertio, ſicut deus, qui eſt rex regum, & dominus dominantium, cuius uirtute principes imperant; non regit & gubernat nos propter ſeipſum, ſed propter noſtram ſalutem: ſic ad officium principis ſpectat, bonum ſubditorum principaliter intendere. qui enim pro-

priam utilitati populi præferunt, non boni principes, ſed tyranni habentur: cum regnum imperium ſit ſuapte natura paternum, & patris ſocietas ad filios, cui non ſunt curæ regni præſe ferat effigiem. Propterea Homerus Iouem patrem appellat, ut dixit Ariſt. VIII. ethi. Sed quid ethnicorum utor teſtimonio? cum Chriſtus ſaluator & deus noſter in dominica oratione docuerit nos deum appellare patrem. Aſsimilari etiam debet princeps paſtori, ut quemadmodum paſtor ouium, ſic ipſe debet ſubditorum habere curam, ut bene ſeſe habeant, ut bene operentur. Propter quod & Homerus paſtorem nuncupauit Agamemnonem. & ſanctus Thomas de regi. princip. c. IX. illud Zachar. XII. quòd in illa die beatitudinis, qua erit dominus protector habitantibus in Hieruſalem; exponit, ideſt in iuſsione pacis æternæ aliorum domus erunt, ſicut domus Dauid. ſ. omnes reges erunt, & regnabunt cum Chriſto, ſicut membra cum capite. Sed domus Dauid erit ſicut domus dei, quia ſicut regendo dei officium geſsit in populo, ita in præmio deo propinquus erit & adhærebit. Hinc illud apoſtoli ad ephe. V. Eſtote imitatores dei; præ aliis ſpectat ad principes. Et amplitudo regiæ maieſtatis in eo præcipue conſpicitur, quòd dei ſimili-

tudinem gerit, cum agit in regno, quod deus in mundo. Vnde Exo. XXII. Iudices multitudinis dii nuncupantur.

Quarto, principes ſeculi & ſi uicarii ſint dei in terris, teſte apoſtolo ad Rom. XIII. ſunt tamen cõſtituti uicarii in his quæ ad humanam ſpectant ſocietatem, ſacerdotes uero & pontifices in his quæ ad diuinum cultum. Proinde ad officium principum ſeculi pertinet ſacerdotes dei et pontifices uenerari, ac agnoſcere ſe illis debere reuerentiam et obedientiam in his quæ ad cultum dei et ad ſalutem animæ pertinent, ut qui minus digno muneri præſunt. Nec ad ſe pertinere putent etiam quæ ad religionem ſpectant: quod Auguſtinus lib. III. contra Creſconium grammaticum dixerit, reges deo ſeruire, ſi in regno ſuo bona iubeant, & mala prohibeant non ſolum quæ ad communem ſocietatem, uerum etiã quæ pertinent ad religionem. Quoniam id ad principem ſeculi pertinet minus principaliter, in quantũ ſcilicet politiæ deſeruit & populi concordiæ, Ad ſacerdotes uero præcipue pertinet, quia homines ad æternam ſalutem dirigunt, uel minus principaliter, ideſt in ſubſidium. quoniam princeps tenetur curam gerere eccleſiarum, & eorum miniſtros ab iniuria tutari & defendere. cum ad hoc ſint inſtituti, ut eccleſiaſticã diſciplinam de-

ſendant. ut ſcilicet quos ſacerdotalis ſermo non corrigit, coherceat ſecularis poteſtas: ut habetur in. c. principes. XXIII. q. V. Res enim aliter tutæ eſſe non poſſunt, niſi quæ ad diuinam confeſsionem pertinent & regia & ſacerdotalis defendat auctoritas, ut habetur in. c. aut. ea. ca. & q..

Hinc eſt quòd epiſcopus licite impetrat ſuæ eccleſiæ auxiliũ principis ſeculi nòn tam cauſa ulciſcendi, quàm tuendæ eccleſiæ ſuæ. c. Maximilianus. XXIII. q. III. exemplo Gregorii et Leonis pontificum: de quibus in c. ſi uobis §. licet ergo. XXIII. q. ult.

Hinc pertinet ad reges ſeculi chriſtianos, ut temporibus ſuis pacatam uelint matrem ſuam eccleſiam, unde ſpiritualiter nati ſunt: ex ſententia Auguſtini ſuper Io. ſubiicientis: Nabuchodonoſor rex decreuit dicens, Quicunque dixerit blaſphemiam in deum Sydrach Miſach & Abdenago, in interitu erunt, & domus eorum in diſperſione. Ecce quomodo rex alienigena ſæuit, ne blaſphemetur deus Iſrael, qui potuit tres pueros liberare. Sæuiant reges Chriſtiani, quia Chriſtus exufflatur, à quo non tres pueri, ſed totus orbis terrarum cum ipſis regibus a geennarum ignibus liberantur. & habetur in c. quando XXIII.q.IIII.

Hinc in quinto Carthaginieñ. concilio

decernitur, ab imperatoribus iuſtum auxilium poſtulandum propter afflictionem pauperum, quorum moleſtiis ſine intermiſſione fatigatur eccleſia, ut defenſores eius aduerſus poteſtates diuitum cum epiſcoporum prouiſione deligantur: & habetur in c. ab imperatoribus ea. ca. &.q.

Hinc Pelagius ad Narſetem patritium ſcripſit: De Liguribus, Veneticis, & Hiſtris epiſcopis quid dicam? quos idonea eſt excellentia ueſtra, & ratione et poteſtate reprimere: et eos dimittitis in contemptum apoſtolicarum ſedium de ſua ruſticitate gloriari, et habetur in c. de Liguribus XXIII.q.V.

Quinto, ad officium principis ſeculi ſpectat abſtinere a iudicio in ſacerdotes: et non niſi in ſubſidium ſe immiſcere eccleſiaſticis tractatibus, exemplo magni Conſtantini; de quo legitur in c.II. libro II. eccleſiaſticæ hiſtoriæ, et in c. futuram XII. q.II. quòd oblatos ſibi in Nicena ſynodo accuſationis epiſcoporum libellos (renuens in eos iudicium ſumere) igni tradidit. nec uerum ea ratione igni dediſſe, ne ea diſceptatio impedimento foret rebus de fide pertractandis, ut quidam ſomniant. Quoniam ipſe facti ſui rationem quam diximus, reddidit, cum ſubiecit, Ite, et inter uos diſponite: quia dignum non eſt, ut nos iudicemus deos.

Extat

Extat & exemplum Theodoſii iunioris, qui in prima Epheſiñ. ſynodo dixit: Illicitum nanque eſt eum qui non eſt in ordine ſanctiſsimorum epiſcoporum, eccleſiaſticis ſe immiſcere tractatibus. & habetur in c. Nos ad fidem. XCVI. diſt.

Martianus etiam imperator in Chalcedoneñ. concilio teſtatus eſt, ſe ad confirmandam fidem, non ad oſtendendum potentiam ſynodum intraſſe. & habetur eo.c. Nos ad fidem.

Quod confirmatur Ambroſii auctoritate, epiſtola LXXV. ad Valentinianum, contra Auxentium, cum dixit: Si ſcripturarum ſeriem diuinarum, uel ueterum tempora retractamus, quis eſt qui abnuat in cauſa fidei epiſcopos ſolere de Chriſtianis imperatoribus, non imperatores dę epiſcopis iudicare? Et ex eo, quod ſcripſit ad eundem Valentinianum, regiſtratum in c. Conuenior XXIIII. q. VIII. cum dixit: Noli te grauare, imperator, ut putes te in ea quæ diuina ſunt, imperiale aliquod ius habere: noli te extollere, ſed ſi uis diutius imperare, eſto deo ſubiectus. Scriptum eſt enim: Quæ dei deo, quæ Cæſaris Cæſari. Ad imperatorem palatia pertinent, ad ſacerdotes eccleſiæ. publicorum tibi mœnium ius commiſſum eſt, non ſacrorum.

Hinc Theodoricus rex in ſynodo Romæ habita contra Symachum ingenue profeſſus eſt, nihil ad ſe præter reuerentiam de eccleſiaſticis negociis pertinere. & habetur in c. Concilia §. hinc etiam. XVII. diſt.

Hinc Conſtantinus IIII. ſextæ ſynodo ſubſcripſit, Legimus & conſentimus; non autem, Decernimus & ſtatuimus. licet aliqui arbitrati fuerint, Conſtantinum in ea ſynodo proponendo, rogando, monendo, & decernendo, præſidentis officium uſurpaſſe.

Hinc Baſilius imperator in ſermone ad ſanctam octauam ſynodum dixit: De nobis autem laicis, tam qui in dignitatibus, quàm qui abſolute conuerſamini, quid amplius dicam non habeo, quàm quia nobis nullo modo licet de eccleſiaſticis cauſis ſermonem mouere, neque reſiſtere integritati eccleſiæ, & uniuerſali ſynodo. hæc enim inueſtigare, patriarcharum, pontificum, & ſacerdotum eſt: qui regiminis officium ſortiti ſunt, qui ſanctificandi, qui ſoluendi atque ligandi poteſtatem habent: qui cœleſtes adepti ſunt claues: non noſtrum, qui paſci debemus, qui ſanctificari, qui ligari, uel à ligamento ſolui egemus.

Hinc ex Felicis Papæ ſententia habemus in c. Certum. X. diſt. Certum eſt rebus

ueſtris eſſe ſalutare, ut cum de cauſis dei agitur, iuxta ipſius conſtitutionem regiam uoluntatem ſacerdotibus Chriſti ſtudeatis ſubdere, non præferre, & ſacroſancta per earum præſules potius diſcere, quàm docere: eccleſiaſticam formam ſequi, non huic humanitus obſequendi iura præfigere, neque in eius ſanctionibus uelle dominari, cuius deus uoluit clementia ſua piæ deuotionis colla ſubmitti: ne dum menſura cœleſtis diſpenſationis exceditur, eatur in contumeliam diſponentis.

Hinc Valentinianus imperator, ut refert Sedulius in libello de rectoribus Chriſtianis; dum a ſanctis epiſcopis rogaretur, quatenus dignaretur ad emendationem ſacri dogmatis intereſſe ſynodo, dixit: Mihi, cum minimus ſim de populo, fas non eſt talia perſcrutari; uerum ſacerdotes, quorum hæc cura eſt, apud ſemetipſos congregentur, ubi uoluerint.

Hinc à Ioan. eius nominis octauo, decretum fuit: Si imperator catholicus eſt (quod ſalua pace dicimus) filius eſt, non præſul eccleſiæ: quoad religionem diſcere ei competit, non docere: habet priuilegia ſuæ poteſtatis, quæ adminiſtrandis legibus publicis diuinitus conſecutus eſt, & cuius beneficiis non ingratus contra diſpoſitionem cœleſtis

ordinis nil uſurpet. ad ſacerdotes enim deus uoluit, quæ eccleſiæ diſponenda ſunt, pertinere, non ad ſeculi poteſtates. et habetur in c. Si imperator. XCVI. diſt. Et Nicolaus primus ad Michaelem imperatorem reſcripſit: Imperium ueſtrum ſuis reipub. quotidianis adminiſtrationibus debet eſſe contentum, non uſurpare quæ ſacerdotibus domini ſolum conueniunt. et habetur in c. Imperium. X diſt. & in c. Denique. XCVI. diſtinct. dixit: Denique his, quibus tantum humanis rebus non diuinis præeſſe permiſſum eſt, quomodo de his, per quæ diuina miniſtrantur, iudicare præſumunt, penitus ignoramus. imo grauiter deliquit iuriſdictionem domini uſurpando, & ei uidetur iniuriam facere. II. q. I. c. Deus omnipotens. et cauere debet, ne à domino flagelletur, ſicut rex Ozias, qui lepra percuſſus eſt, quòd officium ſacerdotis uſurpauerit: Paralip. XXVI. et habetur II. q. VII. §. Notandum. Priuilegium enim ordinis clericalis eſt, quòd non poſsit coram iudice ſeculari conueniri. c. Inolita. c. Placuit. XI. q. I. et priuilegium fori clericorum eſt de iure diuino. glo. not. in c. Si imperator. XCVI. diſtin. Cardinalis in repet. c. Perpendimus de ſen tent. excommun. propter quod Rot. deciſ.

CCLXXX. in antiquis dixit, quòd ex nulla conſuetudine quanquam uetuſtiſsima potuit rex Angliæ acquirere iuriſdictionem in clericos. de quo uidetur text. in c. I. & II. XI. q. I. & in c. Clerici. de iudic.

Sexto, officium principis indicauit nobis Hieremias c. XXII. cum dixit: Audite uerbum domini, qui ſedetis ſuper ſolium Dauid, tu, & ſerui tui, & populus tuus. Hæc dicit dominus: Facite iudicium et iuſtitiam, & liberate oppreſſum de manu calumniatoris, & aduenam & pupillum & uiduam nolite contriſtare. et habetur in c. Regum. XXIII. q. V. Et ſapientiæ VI. comminatur dominus horrendum iudicium regibus, quoniam non fecerunt iudicium ſecundum iuſtitiam legis.

Hinc ſtatuit Ioan. VIII. in c. Adminiſtratores ead. cau. & q. Adminiſtratores plane ſecularium dignitatum, qui ad eccleſiarum tuitionem, pupillorum ac uiduarum protectionem, rapaciumq; refrenationem conſtituti eſſe proculdubio debent, quoties ab epiſcopis & eccleſiaſticis uiris conuenti fuerint, eorum querimonias attentius audiant, & ſecundum quòd neceſsitas expetierit, abſque negligentia examinent, & diligenti ſtudio corrigant. quòd ſi dei timorem præ oculis non habentes, negligere

poſt ſecundam & tertiam admonitionem inuenti fuerint, omni ſe nouerint communione uſque ad condignam ſatisfactionem priuatos.

Hinc Cyprianus, libro de nouo genere abuſionis. & habetur in c. Rex. ead. cau. & quæſt. inquit: Rex debet furta cohibere, punire impios, perdere parricidas, & periuros non ſinere uiuere, filios ſuos non ſinere impie agere.

Hinc Hieronymus ad Macedonium non exhorruit ſcribere: Non fruſtra ſunt inſtituta poteſtas regis, & cognitoris ius, ungulæ carnificis, militis diſciplina, dominantis ſeueritas etiam boni patris. habent omnia iſta modos ſuos, cauſas, rationes, utilitates. hæc cum timentur; & mali coercentur; & boni quiete inter malos uiuunt. et habetur in c. Non fruſtra XXIII. q. V.

Septimo, ad officium principis ſpectat & pertinet, illatas ſacerdotibus iniurias, uelut crimen publicum, perſequi, & de reis ultionem ſuſcipere: ut reſcripſere Arcadius et Honorius imperatores in l. Si quis in hoc genus. C. de epiſc. et cler.

Octauo, ad officium principis pertinet, nec agere, nec permittere epiſcopos, aut ſacerdotes coram ſe ad iudicium trahi, ſiue ciuilis ſit cauſa, ſiue criminalis. Vetitum enim fuit

a ſacris canonibus in c. Chriſtianis, et in c. Silueſter. XI. q. I. ubi Gelaſius inquit, contra diuinas et publicas leges fore; clericis forum ſuum auferri. Vetitum à legibus imperatorum. l. ſtatuimus. C. de epiſc. & cler. et Marcellus Papa in c. Nullus. ead.ca. & q. decreuit quòd magiſtratus, qui hoc iubere auſus fuerit, amiſsione rerum & cinguli condemnatione plectatur.

Nono, Similiter officii principis eſt, nec etiam laicos cogere, aut permittere in ſpiritualibus cauſis coram ſe litigare, ſiue ciuiles ſint, ſiue criminales. ciuiles, ut cum agitur de decimis, de primitiis, de oblationibus, de ordinibus, de matrimoniis, de cenſuris eccleſiaſticis, de electionibus; & ſimilibus: de quibus in Clement. Diſpendioſam. & per illius interpretes, de iudic. criminales, quales ſunt de ſacrilegio, uſura, periurio, hæreſi, & adulterio, ſi ad tori ſeparationem agatur: ut habetur VI. q. II. c. I. & XII. q. II. c. Nulli liceat. & aliæ plures cauſæ etiam iuris patronatus ratione, connexitatis ad ſpiritualia inter ſpirituales computantur: ut ſtatuitur in c. Quanto. de iudic.

Decimo, Ad principis officium ſpectat, non grauare nouis tributis eccleſiarum prædia; iuxta ſanctionem Ludouici imperatoris,

de qua in concilio Pariſieñ. & in c. Secundum canonicam XXIII. q. VIII. his uerbis: Secundum canonicam auctoritatem, & conſtitutionem domini Imperatoris Ludouici, de eccleſiaſtico agro, & manſo, & de mancipiis, quæ ipſe ſuis capitulis conſtituit, uel ſi quilibet pro loco ſepulturæ aliquid largitus eccleſiæ fuerit. De decimis etiam, & oblationibus fidelium nullus quenquam presbyterorum aliquem cenſum perſoluere cogat. impoſita tamen bonis immobilibus, antequam emptionis, donationis, aut alio quouis titulo ad eccleſias peruenerint, cum ad eccleſias cum onere ſuo tranſierint, eccleſia perſoluere tenetur. et de illis interpretandum c. Tributum. & c. Sancitum XXIII. q. VIII. & c. Tributum XI. q. I. quod fuit Ambroſii.

Vndecimo, Licet princeps ſolutus ſit legibus l. Princeps. ff. de legi. tamen ad eius officium pertinet, ſe legibus obnoxium profiteri. l. Digna uox. C. de legi. cum re uera maius imperio ſit, ſubmittere legibus principatum.

Duodecimo, Boni principis eſt, ac religioſi, eccleſias contritas atque conciſas reſtaurare, nouaſq; ædificare, & dei ſacerdotes honorare ac tueri. Vnde ſanctos apoſtolos, eorumq; ſucceſſores, ſub diuina conteſtatio-

ne conſtitutos, præcepiſſe legimus, non debere fieri perſecutiones, nec inferri ſiluationes, nec inuidere laborantibus in agro dominico, nec expelli æterni regis diſpenſatores: ut reſcripſit Marcellus Papa ad Maxentium epiſcopum. & habetur in c. fi. xcvi. diſt.

Decimotertio, Officium principis eſt, prouidere, ne hi qui lites coram iudice habent, ſiue ciuiles, ſiue criminales ſint, ad arma deueniant, ut ſtatuitur in l. æquiſsimum. §. ubi decretum ff. de uſuf. & not. doct. cano. in c. in præſentia in fi. de proba. & per Bar. in l. nequicquam §. ubi decretum. ff. de offic. procon.

Quartodecimo, Ad officium principis ſpectat, ſi lis & controuerſia antiqua fuerit, & difficilis diſcuſsionis, partes ad concordiam cogere, ut not. doct. in. c. i. de mut. peti. per c. placuit. & glo. eius xc. di. & potiſsimum in criminali cauſa: ut not. Abb. in rubrica de treug. & pace. & Bar. in l. congruit. §. fi. ff. de offic. præſid. antequam tamen ſcandala eueniant, aut delictum: ut eſt tex. in l. Denuntiamus. C. de his qui ad eccl. confug. & in l. illicitas. §. ne potentiores. & ibi Bart. ff. de offi. præſi. & Bal. in l. æquiſsimum. ff. de uſuf. per l. Si quis ingenuam. §. ciuilibus ff. de capt. licet aliâs in cauſa ciuili concordiat

ſuaderi poſſit, non imperari, ſecundum Bal. in l. ex ſtipulatione. C. de ſenten.

Decimoquinto, Cum imperialibus & Rom. pontificum legibus ſancitum ſit, ut confugientes ad eccleſias tuti ſint, nec inde ui extrahi poſſint l. fideli & l. præſenti C. de his qui ad eccl. confug. c. reum & c. ſi quis contumax XVII. q. IIII. c. inter alia & c. fi. de immu. eccle. niſi in caſibus in dictis iuribus exceptis; ad officium principis ſpectat, non permittere huiuſmodi immunitatem uiolari, quæ data eſt nedum eccleſiis, ſed etiam earum atriis c. quicquid. c. diffinitiua & c. id conſtituimus ea. ca. & q.

Decimoſexto, Ad officium principis ſpectat, in capitulis conciliatæ pacis cum hoſtibus ab omni dolo & fraude cauere. quoniam non eſt pax, ubi latent inſidiæ, ſecundum Bald. in c. I. in princip. de pace iur. fir. ex ſententia Aug. & ideo dixit ſanctus Tho. in Mat. cap. X. & in euangelium Io. cap. XIIII. quòd pax, quæ eſt cauſa peccati, ſimulata et imperfecta pax eſt: imo nequaquam pax. & Bal. in conſilio CCCLXXI. cuius initium eſt, Viſis, in III. uolu. inquit, quòd pax nec bona, nec pax cenſenda, ex qua iniuſtitia ſubſequitur, aut magnum detrimentum.

Decimoſeptimo, Similiter ad principis officium ſpectat, quòd eius ſcripturæ, quæcunque

ſint, omni prorſus dolo careant, ut recte not. glo. in l. probatorias. C. de diuer. reſcriptis lib. XII. hinc dixit Ambro. lib. III. de officiis: Nec enim eſt regula iuſtitiæ, a qua non decet principem declinare, ut non afficiat quem damno iniuſto, nec doli aliquid annectere, fraudiſq; componere. quia decet principem omnem fallentiæ materiam remouere. l. quoties C. de pond. & au. illa.

Decimooctauo, Ad officium principis ſpectat, adhærentes ſuos ſecuros reddere, cum pacem facit cum hoſtibus. c. ad apoſtolicæ. de re iudi. libro VI. & not. Ange. conſilio CCCLXXXIX. cuius initium eſt, Inter capitula pacis.

Decimonono, Ad officium principis ſpectat, cogere ciuitates, & alios principes inferiores, ad ſeruandam pacem inter ſe contractam. c. nouit. de iudi. ubi But. & alii notant, pacta etiam hoſtibus ſeruanda, & eo magis cum ciuitatibus ſubditis inita. Bal. in l. fi. C. de tranſact. & debet princeps diligere pacem, & omnia dirigere ad ſummæ prouidentiam trinitatis. l. I. in princip. C. de uet. iure enuclean.

Vigeſimo, Ad principis officium ſpectat, ciuitates ſub eius dominio, aut protectione ſuſceptas etiam armis defendere. l. I. C. de domeſti. & protect. Ray. & alii in l. non omnes

ff. de re milita.

Vigeſimoprimo, Ad officium principis ſpectat, pacta etiam nulla ſtipulatione ueſtita ſeruare. l. 1. C. de donat. inter uir. & uxor. quia principis præſentia omnem ſupplet ſolennitatem. l. omnium. C. de teſta. nam ſi pactum nudum ſi in iudicio fiat, effectum habet agendi, ſecundum glo. in auten. generaliter. C. de epiſ. & cleri. quanto magis ſi coram principe, aut a principe?

Vigeſimoſecundo, Ad officium principis ſpectat, conferre dignitates, propter labores & merita uirtutum, non ambitioſis aut adulatoribus l. & uirtutum præmia. C. de ſtatu. & imag. l. contra publicam. in fi. C. de re mili.

Vigeſimotertio, Ad officium principis ſpectat, noua uectigalia aut tributa non niſi ex cauſa imponere: aliàs deum offendit, & peccat. Inno. in c. innouamus. de cenſi. Imminens autem bellum licitum, ſi princeps aliunde non habet, quo bellum ſuſtinere poſsit, una eſt ex cauſis imponendi noua uectigalia. Bartol. in l. neminem. C. de ſacroſan. eccle. Bal. in c. conquerente. de offi. ordi. & archi. in c. quia. x. q III.

Vigeſimoquarto, Ad officium principis ſpectat, inferre aut propulſare bellum cum moderamine inculpatæ tutelæ, ſecundum Bald. & Inno. in c. ſicut. de iur. iura. per tex. in cap.

olim. de reſti. ſpolia.

Vigeſimoquinto, Quoniam caſſa & irrita ſunt quæcunque ſtatuta & conſuetudines contra libertatem eccleſiæ, eiusq; perſonas, auten. caſſa. C. de ſacroſan. eccle. ad officium principis ſpectat, ea nec obſeruare, nec a ſuis magiſtratibus, & ius dicentibus obſeruari permittere, quin potius declarare illa fore irrita & inania. & propterea, ſi ex ſtatuto, uel conſuetudine minor pœna imponatur interficienti clericum aut ſacerdotem, quàm interficienti laicum, abrogandum eſt huiuſmodi ſtatutum, & tollenda conſuetudo: quòd his pauentes & timidiores reddantur clerici.

Vigeſimoſexto, Similiter abrogare debet legem, ſtatutum, aut conſuetudinem, non ſolum cum principaliter diſponunt, ſed etiam ſi ſubtrahantur commodum, quod prius dederant, glo. in c. de puellis, in uerbo nullatenus XXXVI. q. II. Federi. conſilio XXXVI. cuius initium, Caſus talis eſt, Maritus uxori. Abb. & alii in c. cum M. de conſti.

Vigeſimoſeptimo, Eodem modo abroganda ſtatuta, & decreta nulli licere apprehendere poſſeſsionem eccleſiæ ſibi collatæ ſine eius permiſſu aut licentia, quin potius declarare illa nulla fore, ut ſunt, nec obſeruanda. quoniam priuant clericos priuilegio, per quod

ſola eccleſia eccleſiaſtica adminiſtrat.c. ſi imperator. XCVI. di. c.fi.de reb. eccl.non alie. & priuilegio dato clericis, quòd in ſuis actis minime teneantur uti ſecularibus legibus.c. II. de iudi. quinimo ſtatuentes ſunt ipſo iure extra eccleſiam, & ut impii cenſentur.per c. nouerint. & c. graue. de ſent. excom.nec eos excuſet timor ſcandali, propter quod ali ter ſenſit Angel. conſilio XXIII. cuius initium, Sola perſona. quoniam in ſtatuentibus non ſufficit, quòd rationabilis & æqua cauſa eos moueat, ſed auctoritas & ius ſtatuendi exquiritur, ſecundum Io. an. in c.ſta tutum. de hære. lib. VI.

Vigeſimooctauo, Eadem ratione ad principis officium pertinet, ſtatuta reuocare pœnam imponentia clericorum conſanguineis, ut cleri ci ſtatuto cohorceatur, cum nullam habeant firmitatem: ut diſſeruit Bar. in l. I. in fin. ff. de his qui pœnæ nomi.per illum tex. et in l. is pene. C. de agrico. et cenſi. lib. XII. cum ex illo tex. colligit, non ualere ſtatutum gra uans colonos clericorum pro actis a clericis: quod prorſus iniquum eſt, et iniuſtum.

Vigeſimonono, Idem iudicium eſt de legibus aut ſtatutis prohibentibus matrimonium his, quibus eccleſiæ decreta permittunt: qualia ſunt matrimonia inter tutorem et pupillam, inter rectorem prouinciæ et prouinciales. ut

not. Abb. in c. cum M. de conſti. et Fede. de Seni. conſil. XXXVI.

Trigeſimo, Idem de legibus exigentibus inſtrumenta dotalia, ut ſuſcepta proles legitima cenſeatur. quod ſancitum fuit l. III. C. de natu. libe. nec enim ſeruandæ ſunt, ut not. doct. in c. I. de ſponſa. et in c. tanta. qui filii ſint legi. His ſimilia ſunt ſtatuta prohibentia matrimonium cum alienigenis: aut imponentia pœnam amiſsionis dotis mulieri nubenti uiro indigno, et diſparis conditionis; et de aliis ſimilibus enumeratis per Felin. in d. c. cum M. de his enim officium principis eſt, ea pro nullis et irritis habere, nec permittere ſecundum ea iudicium fieri.

Trigeſimoprimo, Ex præmiſſorum ratione, et ne offendatur libertas eccleſiaſtica, et ne principes rebus eccleſiæ ſeſe immiſceant; ſubſequitur, officium principis, magiſtratuum, et officialium ſuorum fore, non ius dicere, nec forum habere in eccleſiis: ut ſtatuitur c. cum eccleſia. et c. decet §. ceſsit. de immu. eccle. lib. VI. non hoſpitium ſibi in ædibus epiſcoporum, aut eccleſiarum uendicare. c. I. de immu. eccle. et l. I. C. de epiſ. et cleri. Non clericos ad ſumendas tutelas laicorum compellere c. generaliter. XVI. q. I. non ui aut metu abſolutionem a cenſuris aut interdicti eccleſiaſtici a iudicibus extorquere, c. I.

quod met. cau. lib. VI. non bona eccleſiarum inuadere c. qui Chriſti. c. nulli liceat. c. quicunque XII. q. II. et c. conqueſtus. de foro compet. nec epiſcoporum, aut clericorum bona. c. ſimiliter et c. qui iuxta XVI. q. IIII. non donationes eccleſiis factas reuocare c. Sunt quidam. et c. ſacrilegium XVI. q. IIII. non priuilegia eccleſiarum, aut clericorum auferre c. omnes. XXII. di. non gabellas, collectas, aut pedagia a clericis exigere c. non minus. c. aduerſus. de immu. eccle. c. I. eo. ti. lib. VI. c. quanquam de cenſi. eo. lib. et in clem. præſenti. eo. ti. non penſiones, procurationes, aut pœnas a clericis, et perſonis eccleſiaſticis ſub protectionis, aut alio quouis titulo extorquere c. quicunque XV. q. II. aliàs tenentur actione iniuriarum c. olim. de iur. iur. c. quamuis XXIIII. q. VIII. non recipere ab epiſcopis, aut his maioribus homagium, uel fidelitatis iuramentum, cum nil temporale ab eis recognoſcunt c. ex diligenti. de ſimo. c. nimis graue cum ſeq. de iur. iur. et c. fi. de reg. iur. non iubere, aut ſtatuere, ſed potius decreta reuocare, quòd eccleſiæ infra annum, aut aliud quóduis tempus uendere, aut aliàs diſtrahere teneantur bona immobilia, quæ eis donari aut legari in poſterum contigerit, contra indultam a l. generali. & l. iubemus.

C. de

C. de ſacroſan. eccle. &l.Decernimus eo.ti. & l. Omnia priuilegia.C. de epiſ. & cler.

Trigeſimoſecundo, Eadem ratione boni principis officium eſt, non cogere ſacerdotes miſſarum ſolennia, aut alia diuina officia interdicti tempore celebrare. non epiſcopos, aut alios collatores cogere, ſibi gratis & acceptis perſonis conferre beneficia. non ſe beneficiorum patronos, cum non ſint, conſtituere. non cogere patronos, quos ipſi uoluerint, præſentare. non inhibere impetrationem beneficiorum a Rom. pontifice: non reſcripta, aut alias quaſuis literas gratiæ uel iuſtitiæ a ſede apoſtolica impetrari. non prohibere clericos in Romana curia litigare, non laicos in ſpiritualibus cauſis; non literarum apoſtolicæ ſedis, aut legatorum executionem; non ſub cuſtodiæ prætextu, ne diſtrahantur, uacantium beneficiorum reditus uſurpare. non laicos cogere diebus feſtis operari in murorum reparatione, aut arcis ſeu palatii ſui reparatione, aut conſtructione. non applicare fiſco ſuo mulctam, quam operantes diebus feſtis ex ſynodalibus conſtitutionibus incurrunt. non cogere monaſteriorum, & aliorum regularium locorum rectores, aut recipere, aut dimittere quos uoluerint: nec regulares ſuis monaſteriis, aut domibus extrudere, prætextu quòd con-

R

uentuales ſint, & quos obſeruantes uocant, introducere. non moniales ad eligendum, quem ipſi uoluerint, confeſſorem: non regulares cogere, capellanos ad ipſorum ædes pro diuinis celebrandis deſtinare, quos ſæpius ultra meridiem ſe præſtolari permittunt. non inquiſitioni hæreticæ prauitatis ſe immiſcere, non admittere qui iurarunt ad iudicium ſine abſolutione à iuramento. non impedire qui abſolutionem à iuramento petunt pro contractus reſciſione. non impedire laicos a prorogatione iuriſdictionis eccleſiaſticæ. non uſurpare iudicium, an quis clericali caractere inſignitus ſit. nō prohibere notarios contrahentium iuramenta recipere, ſi ſuſcipere uoluerint pro firmiori contractus robore. non cogere clericos, coram ſe præſtare teſtimonium. non abuti priuilegio puniendi etiam clericos pro latrocinio, aut alio enormi aut atroci crimine, in his quæ atrocia & enormia non fuerint, uſurpando priuilegii pretextu quocunque caſu in clericos cohercionem. non ſe iudicem prætendere clerici, ſi coram ſe cauſam contra laicum proſequendo falſis teſtibus aut inſtrumentis uſus fuerit, ſed ad ſuum iudicium remittere. non prætendere ſe iudicem clerici, ſi eccleſiaſticus negligens fuerit contra eum laico iuſtitiam miniſtrare. non in cauſa delatio-

nis armorum. non ſi clericus officio laici fungens in officio deliquerit, etiam ſi clericus iudicio ſeculari ſe ſubmiſerit, quod nequaquam poteſt. non ſub prætextu, quòd clericus adſcriptus ſit collegiis licitis. non ſe iudicem conſtituere appellationis a ſententia laici delegati ab epiſcopo, cum ad delegantem deuoluatur appellatio. non ſub prætextu uiolentiæ aut turbatæ poſſeſsionis beneficii eccleſiaſtici executionem repreſaliarum in clericorum perſonis permittere. non prohibere publicationem cenſurarum, aut interdicti eccleſiaſtici in executionem literarum apoſtolicarum. non committere cognitionem nullitatis cenſurarum iudicibus laicis. non impedire locorum ordinarios, quin exigant a laicis rectoribus hoſpitalium, aut his qui præſunt fabricis eccleſiarum, rationem adminiſtrationis: & ut hæc, & alia plæraq; uno uerbo claudantur, in uniuerſum ad officium boni principis pertinet, ab his omnibus abſtinere, quibus læditur iuriſdictio et libertas eccleſiaſtica. Nec ſibi ipſis blandiantur, quòd actio ſit realis, quòd bona ſint temporalia, quòd eccleſiaſtici negligentes ſint adminiſtrare iuſtitiam, aut ſic obſeruatum a maioribus, cum hæc non tribuant iuriſdictionem magiſtratibus laicis in cauſis ad eccleſiam pertinentibus.

Hæc collegeram ex ſanctis ſcripturis, ex ſacris pontificum decretis, ex imperialibus legibus, cum incidit in manus meas libellus Iſocratis de inſtitutione principis, quem cũ auidiſsime legiſſem, dignus uiſus eſt, qui continue a principibus legeretur: nec a propoſito alienum exiſtimaui, eius præcepta colligere, & opuſculo noſtro pro coronide inſerere.

Ex Iſocrate, de inſtitutione principis.

Eorum, qui tecum uiuunt, prudentiſsimis temet adiunge, & alios, quoſcunque ua les, acceerſe: nec ullius poetæ celebris, aut ſo phiſtæ puta te rudem eſſe oportere: ſed iſto rum quidem auſcultatorem te præbe, illorum uero diſcipulum.

Ita temetipſum compares, ut inferiorum ſis iudex, & ſuperiorum æmulus.

Ipſe temetipſum in conſilium adhibeto: ſiquidem abſurdum exiſtimas, deteriores imperare præſtãtioribus, & ſtultiores pręire prudentioribus. nam quo uehementius cæterorum amentiam contempſeris, hoc diligentius tuam ipſius mentem excoles.

Ciuium & ciuitatis amantem oportet eſſe principem. neque enim equis, neque canibus, neque uiris, neque ulli denique rei quiſquam recte poſsit imperare, niſi gau-

deat & delectetur his, quorum curam agere debet.

Curæ ſit tibi multitudo: & illud ſuper omnia ſpectes, ut ita imperes, ut charus & gratus ſis tuis; haud ignorans, & inter oligarchias, id eſt reſpublicas in quibus penes paucos eſt rerum poteſtas, ut inter alias reſpublicas, eas maxime diuturnas eſſe, in quibus maxime habetur ratio multitudinis. porro hanc ita recte moderaberis, ſi nec ſines, ut quis faciat iniuriam alicui, nec patieris iniuria affici quenquam. uerum illud agas, ut optimis quidem honores tribuantur & præmia, cæteri uero nulla in re per iniuriam lædantur.

Si quæ erunt leges aut conſuetudines ciuitatis parum rectæ, eas tolle atque immuta. ac in primis da operam, ut eas quàm optimas excogites: quo minus poteris, quæ apud alios conſtituta ſunt imitare.

In uniuerſum leges conquire, quæ et iuſtæ ſint, & reipublicæ conducibiles, & inter ſe conſentientes: deinde quæ & lites quàm paucißimas pariant, & exortas quàm poteſt ocißime finiant.

In controuerſiis ciuium inter ſe diſsidentium ita iudicis officio fungere, ut nec ad gratiam alicuius, nec ſecum pugnantes feras ſententias. nam ut decet pariter & expedit leges

bene conditas, ita regum quoque de iure ſententiam certam & immutabilem eſſe.

Ciuitatem, tanquam paternam domum, gubernato, in apparatu quidem ſplendidus ac regalis, cæterum in muniis obeundis accuratus & diligens: quo pariter & laudem conſequaris, & facultates ſuppetant.

Magnificentiam oſtentes, non in ullis hiſce ſumptibus, qui protinus euaneſcunt, ſed in his, qui tum pulchritudine & in amicos beneficentia: propterea quòd huiuſmodi ſumptus non ſolum tibi manent, uerum etiam poſteris tuis utilitatem relinquent his, quæ inſumpſiſti, potiorem.

Exiſtimes nullum ſacrificium pulchrius, nullum eſſe cultum maiorem, quàm ſi te ipſum uirum optimum iuſtiſsimumq; præſtiteris.

Primos honores tribue coniunctiſsimis, ueriſsimis, amiciſsimis.

Eam putato tutiſsimam corporis tui cuſtodiam, ſi & amicos habueris uirtute præditos, & ciues tibi beneuolentes, & ſi ipſe prudentia polleas. nam hiſce potiſsimum rebus & parare tibi regnum, & tueri poteris.

Adeo per omnem uitam appareas obſeruans & amans ueri, ut tuis dictis citius habeatur fides, quam cæterorum iuriiurando.

Cunctis hoſpitibus tutam præbeto ciuita

tem, & in contractibus legum obſeruantem.

Adimito metum ciuibus, neque uelis admodum formidabilis eſſe his, qui nihil peccant.

Nequid omnino feceris per iracundiam: uidearis id facere, quoties ita poſtulabit tempus.

Ita ſeuerus appareas, ut nihil te lateat eorum quæ fiunt: mitis autem, ut pœnas irroges commiſsis minores.

Ita principis dignitatem oſtendere ſtudeas, non ſæuitia, & atrociter puniendo, ſed hoc agens, ut omnes ingenio tuo ſuperentur, & te rectius, quàm ipſi poſſent, ſuæ ſaluti conſulere putent.

Eſto bellicoſus rei militaris ſcientia, ac belli apparatu; pacificus autem, nihil præter ius & æquum uſurpando.

Sic cum inferioribus ciuitatibus commercium agito, ut ſuperiores tecum agere uelles.

Felices & imitandos puta, non hos qui imperium parauerunt ampliſsimum, ſed eos, qui quod contigit quàm optime geſſerunt.

Amicos facito non quoslibet id ambientes, ſed qui tua digni ſunt indole, nec eos, cum quibus iucundiſsime ſis uicturus, ſed quibus adiutantibus quàm optime remp. gubernaturus.

Diligentiſsimus eſto in explorandis his, quos in familiaritatem allegis tuam, memor futurum, ut omnes qui tecum non habent conſuetudinem, te ſimilem arbitrentur his, quorum uteris familiaritate.

Negotiis, quæ per te non geruntur, uiros eiuſmodi præfice, tanquam omnium, quæ illi commiſerint, culpa ſit tibi imputanda.

Fidos exiſtima, non qui quicquid dixeris feceris'ue, laudant, ſed qui errantem admonent.

Permitte prudentibus habere loquendi facultatem, ut ſi quid extiterit, de quo ambigas, habeas cum quibus rem expendere poſsis.

Qui tibi arte adulantur, diſcerne ab his, qui te cum beneuolentia colunt: nec potior ſit malorum, quàm bonorum conditio.

Tibi ipſi non minus, atque aliis imperato: idq; maxime rege dignum eſſe ducito, ſi nulli ſeruieris uoluptati, ſed cupiditatibus tuis magis, quàm ciuibus, domineris.

Ne poſtules, ut cæteri quidem compoſite uiuant, reges autem incompoſite: quin magis tuam temperantiam aliis exemplum facito, gnarus totius ciuitatis mores principis imitari uitam.

Magis enitere, ut honeſtam famam libe

ris tuis relinquas, quàm ingentes opes. quippe mortales ſunt hæ, illa immortalis: & per famam pecunia parari poteſt, fama uero nummis emi non poteſt.

Simul & urbanus eſſe ſtude, & grauis: propterea quòd hoc quidem regem decet, illud uero ad uitę conſuetudinem eſt accommodum: quanquam id eſt omnium difficillimum. Reperies enim plerunque fieri, ut qui graues uideri affectant, frigidi ſint: & rurſus, qui ſtudent urbani eſſe, humiles uideantur & abiecti. Proinde utriſque his rebus ſic utendum eſt, ut quod mali utrique adiunctum eſt, euites.

Imagines tuas ita ſtude relinquere, ut uirtutis tuæ magis, quàm corporis ſint monimenta.

Curæ tibi ſit de rebus honeſtis loqui, ut aſſuefactus eadem & ſentias, quæ dixeris.

Quorum æmuleris gloriam, horum imiteris & facta.

Quæ liberis tuis conſuleres, ea uelis ipſe ſequi.

Sapientes exiſtima, non iſtos, qui de rebus minutis exacte contendunt, ſed qui de maximis recte diſſerunt: neque hos qui felicitatem pollicentur aliis, cum ipſi multarum inopia rerum urgeantur, ſed qui modeſte de ſeipſis uerba facientes, & in rebus

gerendis & cum hominibus uerſari poſſunt, neque uitæ commutatione perturbantur, uerum aduerſam iuxta & ſecundam fortunam ferre norunt.

LICERE SACERDOTIBVS TEMPORALIA BONA POSSIDERE.

VETERIS & noui Teſtamenti teſtimoniis, pluribusq; rationibus probare intendimus, licere ſacerdotibus temporalia bona poſſidere. & primo, quoniam in lege naturæ primogeniti ſacerdotio fungebantur, & iure primogenituræ cum pari portione ſibi cum fratribus debita aliam habebant paternæ hæreditatis portionem: Gene. XV. Et Nume. XV. per Moſen mandauit dominus filiis Iſrael, darent Leuitis de poſſeſsionibus ſuis urbes ad habitãdum, & ſuburbana; pro ipſis urbes, pro pecoribus & armentis ſuburbana. quod executus eſt Ioſue XXI. in quo ſtatu Moſaicæ legis Leuitica tribus aliis erat opulentior, & ditior, ut quæ præter oblationes & primitias, decimas recipiebat omnium quæ terra naſcerentur. Leui. XXVII. Legimus etiam Hierem. XXXII. Hieremiam ipſum, qui de tribu Leuitica erat, agrum emiſſe, ſoluto pretio, & ſtipulato emptionis inſtrumento.

& Gene. XLVII. quòd in uniuerſa terra Aegypti quinta pars fructuum ſoluebatur regi, abſque terra ſacerdotali, quæ terra libera ab hac conditione fuit. poſſidebant igitur terram & poſſeſsiones ſacerdotes.

Colligitur etiam, ſacerdotes bona temporalia poſſediſſe, ex eo quòd habetur nume. XXXV. cum dicitur: Locutus eſt dominus ad Moyſem: Præcipe filiis Iſrael, ut dent Leuitis de poſſeſsionibus ſuis urbes ad habitandum, & ſuburbana eorum per circuitum, ut ipſi in oppidis maneant. & infra: Et de ipſis oppidis Leuitarum ſex erunt ciuitates refugii: & exceptis his, alia quadraginta duo oppida &c. Item Ioſue XXI. poſt expreſsionem numeri ciuitatum, quas habuerunt Leuitæ ab his tribubus; ſubiicitur: Dederunt filii Iſrael Leuitis ciuitates, & ſuburbana eorum, ſicut præcepit dominus. Item ex eo quod habetur Leui. XX. Aedes Leuitarum, quæ in urbibus ſunt, ſemper poſſunt redimi. ſi redemptæ non fuerint, in iubileo reuertentur ad dominos: quia domus urbium Leuitarum pro poſſeſsionibus ſunt inter filios Iſrael: ſuburbana autem eorum non ueniunt, quia poſſeſsio ſempiterna eſt.

Et licet in priori terræ diuiſione non habuerint ſacerdotes partem agrorum, poſt-

modum tamen ex uotis habuerunt. habetur enim Leui. ult. Si ſtatim ab anno incipientis iubilei quis agrum uouerit, quantum ualere poteſt, tanti æſtimabitur. ſi autem poſt aliquantulum ſupputabit ſacerdos pecuniarum iuxta annorum, qui reliqui ſunt, numerum uſque ad iubileum, & detrahetur ex pretio. quòd ſi uoluerit redimere agrum ille qui uouerat, addet quintam partem æſtimatæ pecuniæ, & poſsidebit eum. ſi autem noluerit redimere, ſed alteri cuilibet fuerit uenundatus, ultra eum qui uouerat, redimere non poterit: quia cum iubilei uenerit dies, ſanctificatus erit domino: & poſſeſsio conſecrata ad ius pertinet ſacerdotum.

In poſteriori autem diuiſione terræ, quę fieri debebat poſt captiuitatem; datam portionem Leuitis, habetur Ezechiel. ult.

In noua autem lege ſacerdotes bona temporalia poſſediſſe ex eo deducitur, quòd iubentur epiſcopi hoſpitales eſſe. at hoſpitalitas ſine facultatibus ſeruari non poteſt.

Item in primitiua eccleſia in epiſcopos aſſumebantur habentes uxorem. quis autem & diuino & naturali iure tenetur & uxorem & filios alere: quod ſine facultatibus fieri non poteſt.

Accedit, quòd in canonibus apoſtolo-

rum habetur: Sint manifeſtæ res propriæ epiſcopi, ſi tamen habet proprias: & manifeſtæ dominicæ, ut poteſtatem habeat de propriis moriens epiſcopus, ſicut uoluerit, & quibus uoluerit, derelinquere: ne ſub occaſione eccleſiaſticarum rerum, ea quæ epiſcopi eſſe probantur, interdicantur. Fortaſſis enim aut uxorem habet, aut filios, aut propinquos, aut ſeruos: ut iuſtum eſt apud deum & homines, ut nec eccleſia patiatur detrimentum ignorantia rerum pontificis, nec epiſcopus, uel eius propinqui ſub obtentu eccleſiæ proſcribantur. & habetur in c. Sint manifeſtæ XXII. q. I.

Item fatetur Auguſtinus, dominum loculos hábuiſſe, à fidelibus oblata conſeruantem, & ſuorum neceſsitatibus & aliis indigentibus tribuentem: & tunc primum eccleſiaſticæ pecuniæ formam inſtitutam, ut intelligeremus, quod præcepit non eſſe cogitandum de craſtino, non ad hoc fuiſſe, ut nihil pecuniæ ſeruaretur à ſanctis, ſed ne deo propter iſta ſeruiatur, & propter inopiæ timorem iuſtitia deſeratur: & habetur in c. Habebat. XII. q. II.

Multis autem ex cauſis Ieſus Chriſtus, dominus noſter, uoluit loculos habere. Primo, ad pauperum ſuſtentationem: ut dicit Hierony. ſuper illud Io. XIII. Dominus

non peram, nec uirgam, nec æs, inquit, iubens deferri, marſupium ferebat ad inopum miniſterium. hoc exiſtimarunt diſcipuli, ut aliquam pauperibus eleemoſynam daret.

Secundo, habuiſſe loculos, ut haberet unde neceſſaria emeret ad ſuorum uſum, propter imminentem neceſsitatem, qualis fuit, cum per Samariam tranſiit: Io. IIII. Erant enim Samaritani inhoſpitales Iudeis. nam habetur Luc. XIX. quòd cum Ieſus uenit in Hieruſalem, Samaritani noluerunt eum recipere. Vnde Luc. XXIII. habetur: Quando dimiſi uos ſine baculo & pera, nunquid aliquid defuit uobis? Et illis reſpondentibus, Nihil; dixit, Nunc qui habet ſacculum, tollat ſimiliter & peram. ubi gloſa inquit, dari nobis exemplum, ut non nunquam, cauſa inſtante, de noſtri propoſiti rigore recedere ualeamus. §. Exigunt. I. q. VII.

Tertio, dicitur loculos habuiſſe, condeſcendens infirmis, exemplo dato, ut ſibi prouideant. Si enim loculos non habuiſſet, forte putaſſent aliqui, uetitum ſibi eſſe neceſſaria prouidere. propterea dicit Aug. in ſermone domini in monte: Vehementer cauendum eſt, ne forte cum uideris aliquem dei ſeruum prouidere, ne iſta neceſſaria de-

ſint, uel ſibi, uel eis, quorum cura ſibi com miſſa eſt; iudicemus eum contra præceptum domini facere, & de craſtino eſſe ſolicitum. nam dominus, cui miniſtrant angeli, propter exemplum, ne quis poſtea ſcandalizetur, cum aliquem ſeruorum animaduertiſſet iſta neceſſaria procurare, loculos habere dignatus eſt, ut uſibus neceſſariis, quicquid opus fuerit, præberetur.

Quarto, loculos habuit Chriſtus, ut dicit Aug. ſuper Io. quia eccleſia loculos habitura eſſet. & habetur in c. Exemplum..XII. q.I. Propterea explodendi, qui damnare auſi ſunt conſtitutionem Io. XII. de Chriſti paupertate; aſſerentes nuſquam in ſacra ſcriptura haberi, quòd Chriſtus & apoſtoli in loculis pecunias habuerint pro ſuis uſibus neceſſariis, & pauperum; ſed mulierum aliquas, & alios, qui non erant ex diſcipulorum numero; innixi dicto Chryſoſtomi, ſuper illud Io. XIII. Loculos habebat Iudas; cum dixit, quòd nimirum nullus diſcipulorum pecunias afferebat. Sed per hoc quod dicitur, Loculos habebat Iudas; inſinuatur, quòd eum quædam mulieres de ſuis facultatibus nutriebant. Sed quod dixit Chryſo. intelligendum eſt pro eo tempore, quo miſſi fuerant ad prædicandum Iudæis.

Nec improbanda eorum ſententia, qui

aſſerunt,

aſſerunt, Chriſtum, condeſcendendo infir mis, aliquid imperfectionis, aut imperfectioni ſimile egiſſe: ex eo quod habetur in c. Exiit qui ſeminat. de uerbo. ſign. lib. VI. cum dicitur: Sic enim humanam naturam aſſumpſit, quòd cum ſuis operibus perfectus exiſtens, in noſtris factis humilis, in propriis permanſit excelſus. Sic & ſummæ charitatis dignatione, ad actus quoſdam noſtræ imperfectionis conformes inducitur, & a ſummæ perfectionis rectitudine non curuatur. Egit nanque Chriſtus, & docuit perfectionis opera: egit etiam infirma. Sicut & interdum & in fuga patet, & in loculis: ſed utrunque perfecte perfectus exiſtẽs, ut perfectis & imperfectis ſe uiam ſalutis oſtẽdens, qui utroſque ſaluare, qui tandem mori uoluit pro utriſque.

Ex eo autem, quod dixit Hierony. ſuper illud Mat.XVII. de ſtatere capiendo ex ore piſcis; quôd tantæ fuit paupertatis dominus, ut, unde tributa ſolueret, non haberet: Iudam quidem communia in loculis ha buiſſe:ſed res pauperum conuertere in ſuum uſum dominum nefas duxiſſe; perperam colligunt aliqui, quæ in loculis erant, non fuiſſe Chriſti. quoniam id fuit, quòd nefas putabat, quæ pauperibus debebantur, conuertere in uſum, ad quem non teneban-

tur, tributum ſcilicet ſoluere: ſed propter ſcandalum euitandum ſoluere uoluit.

Non repugnat his quæ dicta ſunt, licere ſacerdotibus poſsidere temporalia bona; prohibitio quæ habetur Mat. x. Nolite poſſidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis ueſtris: neque duas tunicas habeatis. & Mar. VI. & Luc. IX. ante paſſionem facta; auctore Chryſoſtomo. quoniam reuocata fuit, cum ſecundo mitterentur ad prædicandum gentibus, dicente domino: Quando miſi uos ſine baculo, & pera, & calciamento, nunquid aliquid defuit uobis? & dicentibus, Nihil; ſubdidit: Sed nunc, qui habet ſacculum, tollat eum, ſimiliter & peram: & qui non habet, uendat tunicam ſuam, & emat gladium: Luc. XXII. Sicut etiam & ante tempus dominicæ paſsionis fuit apoſtolis uetita prædicatio ad gentes, & Samaritanos, cum eis a domino dictum fuit: In uiam gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis: ſed tantum ite ad oues, quæ perierunt Iſrael. Mat. x. reuocata eſt poſt reſurrectionem, cum mandauit: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, &cæ. Mat. XVIII.

At dici etiam poteſt, hoc uocabulo, Nolite, non ſemper prohibitionem induci, quę

peccatum faciat, ſiquis uoluerit. ſicut cum Luc. XIIII. dicitur: Cum facis prandium, aut cœnam, noli uocare amicos tuos, nec fratres, aut cognatos; non propterea uetitum, ne quis amicos inuitet: ibidem teſtante Beda, id prohiberi, non quaſi ſcelus aut uitium, ſed ut intelligamus, id modicum ualere ad promerendum uitæ cœleſtis præmia. quemadmodum nec alia uitæ humanæ commercia. Item ſcriptum eſt Mar. X. Nolite timere eos, qui corpus occidunt. nec tamen inhibetur omnis timor eorum, qui corpus occidere poſſunt. Ex eo autem, quod habetur, Nolite ſoliciti eſſe de craſtino; non eſt abiicienda omnis ſolicitudo: cum futuras præuidentes neceſsitates apoſtoli Paulo & Barnabæ præceperint collectiones fieri in uſus ſanctorum, qui erant in Hieruſalem: Act. XV. & ipſe Paulus pro faciendo itinere talem habuit prouidentiam: ſecundæ Cor. IX. & ad Philip. IIII. Itidem cum Chriſtus dicit: Nolite cogitare, quid, aut quomodo loquamini; non prohibitio, ſed monitio fuit, ne timorem aut formidinem haberet. ſic & Chriſtus cum Luc. VI. dixit, Nolite iudicare; non omne iudicium prohibuit. nec apoſtolus cum dixit, Nolite iurare; omne iuramentum inhibuit. Item cum dicitur Mat. XXIIII. Nolite uocari rabbi, & patres nolite uocari.

in terra; non hæc nomina, aut officia prohibere uoluit dominus: ſed ſuperioritatis & excellentiæ ambitum. Sic cum dixit, Nolite poſsidere aurum, & argentum; prohibetur eorum nimia cupiditas, & deſiderium quod officiat ſaluti.

Secundo, non repugnat quod habetur Luc. XIIII. Omnis ex uobis, qui non renunciauerit omnibus quæ poſsidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. quoniam interpretari debet, quo ad affectum: iuxta illud pſal. XLI. Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. plures enim fuere diſcipuli domini, diuitiis affluentes: & alii, ſi non diuites, immobilium tamen bonorum poſſeſſores.

Tertio, non repugnat quod habetur Mat. XVI. Siquis uult uenire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. quoniam intelligendum eſt, quod abneget ſecundum affectum, cum ſcilicet præfert dei amorem ſuiipſius dilectioni, & ſuorum. quo affectu dicitur ſe & ſua abnegare. Sic & illius quod habetur Io. XII. Qui amat animam ſuam, perdet eam: & qui odit animam ſuam in hoc mundo, in uitam æternam cuſtodit eam; ſenſus eſt: Qui præfert ſe & ſui amorem amori dei, perdet animæ ſuæ ſalutem: & qui poſtponit ſe & ſui amorem amori dei, ſaluam faciet animam ſuam.

Simili modo quòd habetur Luc. XIIII. Si quis uenit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, uxorem, & filios, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus: ubi, odiſſe, tantum ualet, atque; minus quàm Chriſtum diligere: deſignaturq; amorem dei dilectioni parentum, uxoris, & filiorum, imo & ſuiipſius etiam præferendum.

Quarto, non repugnat quòd Chriſti imitatores eſſe debeamus, qui paupertatem coluit, iuxta illud Mat. VIII. Vulpes foueas habent, & uolucres cœli nidos: filius autem hominis non habet, ubi caput reclinet. quamuis ipſius ſit terra & plenitudo eius. quoniam imitatores Chriſti eſſe debemus in his, quæ ad ſalutem ſunt neceſſaria: non in iis, quæ conſilii ſunt & perfectionis; ſaltem ex obligatione. quo modo accipi debet quod Petrus uice omnium dixit domino: Mat. XIX. Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te. & quod ibidem dixit dominus: Si uis eſſe perfectus, uade, & uende omnia quæ habes, & da pauperibus.

Quinto, non repugnat quod habetur primæ Timo. cap. VI. Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus. quoniam ſuperfluitas duntaxat diuitiarum, & nimia diligentia, ſeu affectus prohibetur, tendens

ad theſauros cōgerendos ultra neceſsitatem.

Sexto, non obſtat quod habetur Mat. v i. Nolite ſoliciti eſſe, quid manducetis, aut bibatis. non poteſtis deo ſeruire, & mamonæ. & quod habetur, Nolite theſaurizare uobis theſauros in terra. quoniam nimia diuitiarum ſolicitudo, & nimius ad eas affectus duntaxat inhibetur. quia, ut ibi inquit glo. non labor & prouidentia damnatur, ſed ſolicitudo mentem ſuffocans.

Septimo, non repugnat quod dicitur a domino, Vende omnia quæ habes. quoniam id non eſt eſſentiale perfectionis, ſed inſtrumentum, ſine quo poteſt eſſe perfectio. Gene. enim x v i i habetur, dictum fuiſſe Abraham a domino: Ambula coram me, & eſto perfectus: cum tamen diues foret. Et quod habetur, Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire, quàm diuitem intrare in regnum cœlorum; generaliter ad omnes attinet, tam laicos, quàm clericos. nec eo dicto damnantur diuitiæ, ſed earum abuſus. quod ipſemet Chriſtus declarauit Mar. x. cum dixit: Difficile qui pecuniam habent in regnum dei introibunt. & cum obſtupuiſſent diſcipuli, quaſi declarando ſubdidit: Filioli, quàm difficile eſt confidentes in diuitiis intrare in regnum dei. ex quo conſtat de eo loqui diuite, qui ſpem ſuam in pecuniis ponit.

Sicut etiam Aug. ſuper pſal. Qui glorjaris, dicit, eo dicto, Difficilius eſt &c. non diuitias, ſed cupiditates & auaritiam condemnari. Similiter quod habetur Luc. XVI. de diuite, & Lazaro; intelligendum eſt de diuite, qui non poſuit deum adiutorem ſuum, ſed ſperauit in multitudine diuitiarum ſuarum, & qui male diuitiis utebatur: dicitur enim, quòd Lazarus iacebat ad ianuam eius, plenus ulceribus, cupiens ſaturari de micis, quæ cadebant de menſa diuitis: & nemo illi dabat.

Octauo, non repugnat quòd deus pars ſit hæreditatis ſacerdotum. quoniam non pugnant hæc inuicem, quòd quis temporalia bona poſsideat, & dominus dicatur pars hæreditatis eius: cum Dauid Rex, multis pollens diuitiis, pſal. XV. dixerit, Dominus pars hæreditatis meæ.

Nono, non repugnat quòd in exordio naſcentis eccleſiæ omnia uenderentur, & ponerentur pretia ante pedes apoſtolorum. quoniam præuidebant apoſtoli, eccleſiam in gentibus futuram, nec permanſuram in Iudęa: propterea in primitiua eccleſia omnia uendebantur. c. Futuram XII. q. I. Alia etiam ratione oriens eccleſia de immobilibus habendis ſibi non proſpexit, quia apud Iudæos facilior erat uiuendi modus ex eleemoſynis:

cum, more gentis, prædicatoribus ſubmini ſtrarentur neceſſaria. non ſic autem apud gentiles. propterea Chriſtus mittens apoſtolos ad Iudæos, iuſsit nil deferrent; nec baculum, neque peram. mittens autem ad prædicandum gentibus, iuſsit ut ſacculum & neceſſaria ferrent.

Decimo, non repugnat quòd iure naturæ omnia eſſent communia: quod ius ſacerdotes in primis ſeruare deberent, ſicut & diuinum: quoniam ſi iure naturæ omnia eſſent communia, eo ſenſu, ut nullus dicere poſſet, Hoc meum eſt, hoc tuum; leges diſponentes, quòd quis proprium habeat, iniquæ forent, damnatiq; eſſent nedum clerici, ſed & laici, qui bona poſsiderent: damnati Abraham, Dauid, qui diuites fuere, & alii plures tam nouæ, quàm antiquæ legis. ſed eo ſenſu accipiendum, omnia communia, ut quæ propria ſunt, communia ſint aliis, pro loco, tempore, & neceſsitate: cum quis naturali iure teneatur id facere, quod ſibi fieri uult: Luc. VI. Quiſque autem indigens uult ſibi dari de bonis alterius, a quo petit. Tenebitur igitur iure naturæ dare alteri indigenti & petenti. Hinc indigenti furari permiſſum eſt. c. II. de furtis; tanquam eo caſu non aliena, ſed quæ communia ſunt capiat. Quod uero habetur in epiſtola IIII. Clementis primi

c. Dilectiſsimis. XII. q. I. Per iniquitatem alius dixit hoc eſſe ſuum, & alius iſtud; non eſt accipiendum, quòd poſsidere aliquam rem, ut propriam, ſit peccatum: ſed quòd cõmunis uſus omnium, qui fuiſſent in ſtatu innocẽtiæ, introeũte peccato ſit interruptus.

Vt autem clarius pateat, quidnam ſecundum uarietatem temporum obſeruatum ſit in eccleſia, de bonis a ſacerdotibus poſsidendis; pro coronide huius diſceptationis operæpretium exiſtimauimus, quæ ſubſequuntur adiicere. quòd ſicut initio humani generis omnia erant communia c. Ius naturale. I. diſt. deinde iure gentium diſtincta ſunt dominia. l. Ex hoc iure. ff. de iuſt. & iur. & poſtea iure ſcripto modi acquirendi melius diſtincti. Inſti. de rerum diui. per tot. l. Traditionibus C. de pact. ſic euenit eccleſiæ dei. Primum enim omnia Chriſtianorum bona erant communia, qui uenditis rebus pretia ponebant ante pedes apoſtolorum: ut habetur in c. Dilectiſsimis. XII. q. I. deinde facta fuit diſtinctio, ut ſinguli ſua retinebant. c. Manifeſte XII. q. I. ſucceſsiue facta diſtinctio clericorum a laicis: ut laici ſeparatim habitarent, & ſinguli propria poſsiderent: clerici uero ſimul habitantes, neceſſaria ab epiſcopis recipiebant, qui apoſtolorum loco ſucceſſerant. c. Duo ſunt. c. Quia tua. &. c.

Cui portio x i 1.q.1. Tertium fuit tẽpus, quo clericorum alii uiuebant in cõmuni.c. Nolo. c.Nõ dicatis.c. Scimus.c.Nullus eorum.xii. q.1. proprietatem autem et uſumfructum habebat ſolus prælatus: dictis iuribus. Aliqui etiam ex clericis ſecularibus uiuebãt in communi, habentes ſuas præbendas: nec tamen ex eo erant regulares.c. Quoniam ubi. tex. & gloſa, ſecundum unum intellectum communiter approbatum. de uita & honeſt. cleri. & tex. cum not. ab Vgone & Archi.in c. Omnis ætas x 11.q.1. Alii uero non uiuebant in communi, cum tamen eſſent clerici: et his licitum erat proprium poſſidere.c.Certe ego.c. Epiſcopi.c. Manifeſta.c. Præcipimus.c. Futuram.x 11.q.1. Succeſsit quartum tempus, quo, refrigeſcente charitate, non facile propriis renuntiabant, nolentes uiuere pauperes. ideo ſtatutum, ut diuerſæ eſſent adminiſtrationes, & diuerſi tituli in eccleſia Dei.& regulares deinde diſtincti ſunt, ut aliqui in communi bona poſſiderent, alii non, quos mendicantes nuncuparunt, de quibus toto titulo de ſtatu monacho. & Clem. Exiui. de uerb. ſig. qui arroganti forſan nomine ſe uocarunt apoſtolicos, in ſuam communionem non recipientes utentes coniugio, & res proprias poſſidentes. de quibus in.c. Quod quidam apoſtolici.xxiiii q.iii.

LICERE EPISCOPIS ET SACERDOTIBVS DOMINIVM HABERE TEMPORALE.

ETSI dominus noſter Ieſus Chriſtus, rex fuerit, & is de quo cecinit pſaltes, Domini eſt terra, & plenitudo eius. & de quo Eccleſiaſt. XVII. Dedit illi deus poteſtatem eorum, quæ ſupra terrã. & Zachariæ XIX. Poteſtas eius a mari uſque ad mare. et Apoc.XIX. In cuius ueſtimẽto et femore ſcriptum eſt, Rex regum, & Dominus dominantium. & proinde permiſerit ſe a Magis regibus adorari; ſibiq; decentia regi munera offerri: Mat.II. & de ſe ipſo aſſerere uoluerit, Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra. uoluit tamen in paupertate & humilitate naſci, creſcere, & uitam ducere: ut ſui exemplo nos doceret ad operandum ſecundum uirtutem: & quam aptior uia eſt, humilitas, & mundi contemptus: quod e-etiam ſtoicis placuit. utq; de cordibus hominum omnem euelleret ſuſpicionem, ſe ad hoc ueniſſe, ut mundo dominaretur: cum

ad hoc uenerit, ut cœleſtis regni uiam nobis aperiret: & ea bona condonaret, quæ uere bona ſunt, non hæc caduca & fragilia, deſpicienda potius, quàm optanda. Nec propterea interdixit ſuis dominia, aut diuitias: cum hæc humilitas & paupertas conſilii fuerit, non præcepti. alioqui & Reges, & principes, & omnes ſub eo militantes onerasset: & quæ, etſi deceret & expediret in exordio naſcentis eccleſiæ; propagato tamen euangelio, & conſtituta eccleſia, refrigeſcente iam charitate, & fidei feruore, minime expediebat: cum uix fieri poſsit, ut quiſquam, etiam ſi Petri ſanctimoniam haberet, ſola uitæ integritate eccleſiæ auctoritatem tueretur. Et quemadmodum apoſtoli futuram eccleſiam in gentibus præuidentes, prædia in Iudæa minime ſunt adepti: ſed pretia ante eorum pedes poſita egenis diſtribuebant: deinceps tamen eccleſia retentis prædiis redditus duntaxat diſtribuebat. ſic etſi apoſtoli nulla uſi fuerint temporali poteſtate, & uere dixerit Bernardus ad Eugenium, Steti∬e lego apoſtolos iudicandos, ſediſſe iudicantes non lego: indecens non fuit, & forte neceſſarium fuit, multiplicatam eccleſiam, eamq́; in gentes diffuſam, non ſolum prædia, ſed etiam temporale dominium poſsidere. Quòd ſi ſacerdotes ueteris legis (ut de Moyſe &

Machabæis legitur) non ſolum ſacerdotes, ſed principes fuere populi: quis prohibet ſacerdotes nouæ legis, illis maiores, & digniores, principatum & temporale dominium obtinere? Item dixit dominus Petro, & in Petro ſucceſſoribus ſuis: Quodcunque ligaueris &c. nihil excipiendo, nec temporalia, nec ſpiritualia. Igitur nec nos excipere debemus: & fateri cogimur, etiam in his quæ ſeculi ſunt, quæ temporalia appellamus, poteſtatem & auctoritatem tributam. Præterea ſi ſeculi poteſtas incompatibilis foret eccleſiaſticæ, ſubſequeretur, quòd ſi rex, uel qui uis alius princeps ſeculi, ad ſacerdotium aut epiſcopatum aſſumeretur, eo principatu priuaretur: ad quem forte alius æque idoneus non reperiretur; metuq́; amittendi regni aut principatus retraherentur reges & principes a ſacerdotio. Inſuper ſicut ſpiritus & corpus non repugnant, quin hominem conſtituant, imo alterius ab altero ſeparatio interitus ſit hominis: ſic nec inuicem incompatibiles ſunt ſpiritualis auctoritas, & temporalis: nec ſubſequitur: ſeculi poteſtas, & ſpiritualis ex oppoſito diſtinguuntur: ergo inſimul eſſe non poſſunt, quoniam intellectualis uirtus, & moralis ex oppoſito diſtinguuntur: & tamen in eodem eſſe poſſunt.

Quod autem legimus Io. VI. Christum

Ieſum fugiſſe, cum cognoſceret Iudæos uen turos, qui eum regem facerent; ideo fuit, quia uenerat mundum redempturus, non regia poteſtate (etſi rex foret) ſed proprio ſanguine, humilem & pauperem uitam uiuens. uel forte fugit, cum eum regem facere uoluerunt, ne derogaret dignitati regni ſui, de quo dicitur, Prouer. VIII. Per me reges regnant. Viſus enim fuiſſet derogare, regnum ab hominibus accipiendo, prout alii reges; qui teſtatus fuerat Io. V. claritatem ab hominibus non accipio.

Pari modo intelligendum eſt quod dixit, Regnum meum non eſt de hoc mundo; id eſt, non ex humana electione, aut ſucceſsione. uel aliter, regnum meum, id eſt fideles mei: iuxta illud Apocal. V. Feciſti nos deo noſtro regnum; non eſt de hoc mundo, id eſt per affectum & imitationem: ſed erepti ſumus è tenebris mundi per gratiæ ſuæ collationem. uel aliàs, regnum meum, id eſt poteſtas mea, uel auctoritas, non eſt ex hoc mundo, id eſt ex cauſis mundanis, ſed ab ipſo patre, iuxta illud Daniel. VIII. Poteſtas eius, quæ non auferetur, et regnum eius, quod non corrumpetur. ideo ſubiicitur inferius: Regnum meum non eſt hinc, id eſt principium non habeo ex mundo.

Ex eo, quòd dominus noſter, Ieſus Chri

ſtus, ſolui iuſſerit tributum Cæſari; non ſubſequitur, ipſum, qui ſacerdos & pontifex erat, ſe Cæſaris ſubditum oſtendiſſe. quoniam non dixit Ieſus, quòd dare deberent tributum Cæſari, nec ut dari liceret; ſed, Reddite, inquit, illi quod ſuum eſt. ſi quid ab eo accepiſtis, æquum eſt ut quid eidem uiciſsim reddatis. quinimo ex ea interrogatione, quam fecit ſaluator Petro, Quid tibi uidetur, Simon: reges terræ a quibus recipiunt tributum, uel cenſum? a filiis ſuis, an ab alienis? & quod reſpondenti, Alienis; dixit, Ergo liberi ſunt filii. ut autem non ſcandalizemus eos, uade ad mare &c. clare conſtat Chriſtum et Petrum a tributo ſoluendo ipſo iure fuiſſe liberos: tamen exactum pro tempore ſoluendum ad euitanda ſcandala.

Nec ex illis uerbis apoſtoli ad Gala. ult. Vbi uenit plenitudo temporis, miſit deus filium ſuum, factum ſub lege; ſubſequitur, ergo exiſtenti ſub iudice non licet iudicare, præcipere, aut temporale dominium obtinere. cum ex illis uerbis, & ex his quæ ſubſequuntur, potius conetur apoſtolus euacuare ſeruitutem legis Moſaicæ, quàm principatum inhibere.

Minus etiam per illa uerba, quæ dixit Chriſtus diſcipulis de primatu contendentibus, Reges gentium dominantur eorum:

uos autem non ſic; interdixit principatum & ſuperioritatem, quam Petro dederat, cum paſcendas oues commiſit: ſed tyrannicum principatum, quo gentium principes utuntur ad ſuam, non ſuorum utilitatem, ex Origenis ſententia, cum illa uerba interpretatus eſt, Scitis quia principes gentium dominantur ipſorum: & qui maiores ſunt poteſtatem exercent in eos. inquit enim, Non ſunt contenti, regere tantum ſubditos, ad unam uidelicet ipſorum utilitatem, ſed uiolenter eis dominari nituntur. & Chryſoſ. Principes mundi ita gerunt principatum, ut dominentur minoribus, et ſeruituti eos ſubiiciant, ut expolient, et ad mortem uſque eis utantur, ad ſui utilitatem et gloriam. ſed hæc principes gentium, qui ignorant deum: qui non cogitant ſe communi domino ſeruire, atque illi diſtinctam omnium rationem reddere debere. Vos autem non ſic. uos, inquit, qui mei eſtis, non inſtar eorum, qui deum ignorant, ſed ueluti in oculis communis domini, ſuper conſeruos et fratres ueſtros, non ad ueſtram (quæ tyrannis eſt) ſed ad eorum tantum commoditatem, et communis domini gloriam principatum et primatum exercebitis.

Quòd uero uetat apoſtolus deo militanti, ſecularibus ſe implicare negotiis; mone-

re uoluit, ita ſe adiicere ſecularibus negociis, ut non obliuiſcerentur ſpiritualium, in tantum ut illorum nullam ſuſciperent curam, ſed Dei & animæ ſuæ obliuiſcerentur. Vtrũque enim importat, uerbum Implicare, nempe uoluntatem ultro ſe immergentis ſecularibus negociis, atque ita ſe immergentis, ut ab illis penè obruatur: & uſque adeo implicitus, ut ueluti illaqueatus, pro arbitrio explicari non poſsit. quomodo interpretari debet Canon ſeptimus apoſtolorum, ſeu apoſtolicorum, Quo habetur, Epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus nequaquam ſeculares curas aſſumant: ſin autem, deiiciantur. Et LXXXVIII. diſt. c. Epiſcopus. Et quod habetur in epiſtola Clementis, aut quæ Clementi inſcribitur in. c. Te quidem. XI. q. I. cùm Petrus inquit: Te quidem oportet irreprehenſibiliter uiuere, & ſummo ſtudio niti, ut omnes occupationes huius mundi abiicias: ne fideiuſſor exiſtas: ne aduocatus litium fias: ne'ue in ulla aliqua occupatione prorſus inueniaris mundialis officii occaſione perplexus. neque enim iudicem, neque cognitorem ſecularium negociorum hodie te ordinare uult Chriſtus: ne præfocatus præſentibus hominum curis, non poſſis uerbo Dei uacare. Si enim uoces illas, Occupatione perplexus, & præfocatus, per-

penderimus; apparebit non inhibitum temporale dominium, aut temporalium adminiſtrationem: ſed adeo in his fore occupatos, ut perplexi & ſuffocati ſecularibus curis, obliuiſcamur & negligamus quæ ſpiritualia fuerint.

Ex eo, quòd dominus noſter, Ieſus Chriſtus, interpellanti de turba, ut fratri ſuo hæreditatem diuideret; reſpondit: O homo, quis me conſtituit iudicem & diuiſorem ſuper uos? non recte infertur, eum caruiſſe omni ſeculari iuriſdictione: ſed tantum innuere uoluiſſe; non ad hoc miſſum, ut lites iudicio dirimeret, ſed ut humanum genus redimeret, & patri reconciliaret.

Quod uero ait Chryſo. lib. dialogorum, qui de ſacerdotali dignitate inſcribitur lib. II. cap. III. ſuper illud Apo. II. & Cor. primæ. Non dominantur fidei noſtræ hi qui foris ſunt iudices: malignos quoſcunque eos ſubdiderint, oſtendunt in eis plurimam poteſtatem in eos, inuitos a priorum morum grauitate compeſcunt: in eccleſia uero, non coactum, ſed acquieſcentem oportet ad meliora conuerti: quia nec nobis a legibus data eſt talis poteſtas, ut auctoritate ſententiæ cohibeamus homines a delictis; intelligendum eſt de ea auctoritate, qua utitur ſacerdos in peccatorem, cum eum peccata confitentem

a peccatis cohercere uoluerit: nec enim tunc aliquam coactiuam poteſtatem exercere poterit, aut debet.

Similiter ex eo, quod habetur Io. XVII. Conſummaui onus, quod dediſti mihi ut facerem; non recte quidam colligunt, Ieſum Chriſtum nullam habuiſſe coactiuam iuriſdictionem: quia ſi habuiſſet, ea uſus fuiſſet, ut onus datum a patre conſummaret. cum magis ſequatur, non ea uſum fuiſſe, quia non hoc mandauit pater, ut ea uteretur: quia in humilitate & paupertate miſſus eſt ſaluare nos.

Fatemur tamen quod dixit Chryſo. in dialogo, & habetur XXIII. q. VIII. c. Petrus; Petrum, qui Tabitam defunctam orando ſuſcitauit, Ananiam & Zaphiram mentientes morti increpando tradidit, non uſum coactiua iuriſdictione, nec officii poteſtate: quoniam iudex ſanguinis extitiſſet: ſed id feciſſe ex poteſtate faciendi miracula ei data, ut Petro, non ut apoſtolorum principi, & ſummo Pontifici.

Fatemur etiam, quòd ex eo, quod habetur Cor. VI. Neſcitis quoniam angelos iudicabitis? quanto magis ſecularia? non colligitur ſacerdotes, aut ſummum Pontificem in ſpiritualibus & temporalibus habere plenitudinem poteſtatis: quoniam noluit Pau-

lus eximere chriſtianos a iuriſdictione infidelium principum: ſed hortari uoluit Corinthios, quòd priuſquàm ad iudicium accederent infidelium, per arbitros chriſtianos cauſas inter ſe terminarent: quod poſtea ab eccleſia decretum fuit, iuxta c. Primates. I. q. II. c. Studendum XCVI. diſt. c. Si illis XXIII. q. IIII. c. Quædam. de ſimo.

DE RESIDENTIA EPISCOPORVM.

RESIDENTIAM Epiſcoporum in ſuis eccleſiis neceſſariam eſſe & opportunam, illos uero magna dignos reprehenſione, qui non reſident; comprobatur quamplurimis ſacræ ſcripturæ teſtimoniis, & ſanctiſsimorum conciliorum decretis. & primo, Hiere. XII. Paſtores multi demoliti ſunt uineam meam, conculcauerunt partem meam, dederunt portionem meam deſiderabilem in deſertum deſolationis, poſuerunt eam in diſsipationem, luxerunt ſuper me deſolatione: deſolata eſt omnis terra, quia nullus eſt, qui cogitet corde. & capite XXIII. Vos diſperſiſtis gregem meum, & eieciſtis eos, & non uiſitaſtis eos. ecce ego uiſitabo ſuper uos malitiam ſtudiorum ueſtrorum, dicit dominus.

His concordat Ezech. cap. III. Fili hominis, ſpeculatorem dedi te de ore meo, uerbum ut annuncietis eis ex me. ſi dicente me ad impium, Morte morieris; non annunciaueris ei, neque locutus fueris, ut auertatur a uia ſua impia, & uiuat; ipſe impius in

iniquitate ſua morietur: ſanguinem autem eius requiram de manu tua. & cap. XXXIIII. Veh paſtoribus Iſrael, qui paſcebant ſemet ipſos. non'ne greges a paſtoribus paſcuntur? lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod craſſum erat occidebatis: gregem autem meum non paſcebatis: quod infirmum fuit, non conſolidaſtis: & quod ægrotum, non ſanaſtis: quod confractum, non alligaſtis: & quod abiectum eſt, non reduxiſtis: & quod perierat, non queſiuiſtis: ſed cum aſperitate imperabatis, & cum potentia. & diſperſæ ſunt oues meæ, eo quòd non eſſet paſtor: & factæ ſunt in deuorationem omnium beſtiarum agri, & diſperſæ ſunt. errauerunt greges mei in cunctis montibus, & in uniuerſo colle excelſo, & ſuper omnem faciem terræ diſperſi ſunt greges mei: & non erat qui requireret. propterea, paſtores, audite uerbum domini. Viuo ego, dicit dominus Deus ueſter, quia pro eo quòd facti ſunt greges mei in rapinam, & oues meæ in deuorationem omnium beſtiarum agri, eo quòd non eſſet paſtor: neque enim quæſiuerunt paſtores mei gregem meum, ſed paſcebant paſtores ſemetipſos; & greges meos non paſcebant. propterea, paſtores, audite uerbum domini. hæc dicit dominus Deus: Ecce ego ipſe ſuper paſtores

requiram gregem meum de manu eorum, & ceſſare eos faciam, ut ultra non paſcant gregem meum, nec paſcant amplius paſtores ſemetipſos, & liberabo gregem meum de ore ipſorum.

Satis foret hoc Ezechielis teſtimonium, ut reſipiſcerent Epiſcopi, & alii paſtores, qui deſerunt gregem ſuum. ſed magis illos deterreat quod dixit ſaluator noſter: Io. x. cum dixit: Qui non intrat per oſtium in ouile ouium, ſed aſcendit aliunde, ille fur eſt, & latro: qui autem intrat per oſtium, paſtor eſt ouium: huic oſtiarius aperit, & oues uocem eius audiunt, & proprias oues uocat nominatim, & educit eas: & cum proprias oues emiſerit, ante eas uadit: & oues illum ſequuntur: quia ſciunt uocem eius: alienum autem non ſequuntur, ſed fugiunt ab eo, quia non nouerũt uocem alienorum. Et ex poſt: Ego ſum paſtor bonus. bonus paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis: mercenarius autem, & qui non eſt paſtor, cuius non ſunt oues propriæ, uidet lupum uenientem, & dimittit oues, & fugit: & lupus rapit, & diſpergit oues: mercenarius autem fugit, quia mercenarius eſt, & non pertinet ad eum de ouibus. Ego ſum paſtor bonus, & cognoſco oues meas, & cognoſcunt me meæ.

Secutus magiſtrum ſuum Petrus, Paſci-

te, inquit, qui in uobis eſt gregem Dei, non coacte, ſed ſpontanee, ſecundum Deum: neque turpis lucri gratia, ſed uoluntarie: neque ut dominantes in cleris, ſed forma facti gregis ex animo. & habetur primæ Petri cap. v.

Eoſdem monuit Paulus act. xx. cum dixit: Attendite uobis, & uniuerſo gregi, in quo ſpiritus ſanctus poſuit uos Epiſcopos, regere eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo.

Hinc Nicenum concilium ſtatuit Cano. xv. nulli Epiſcopo licere, eccleſiam ſuam deſerere, et ad aliam tranſire. et habetur in c. Non oportet. vii. q.i.

Item Cano. xv. Antiocheñ. concilii decernitur, quòd ſiquis Epiſcopus per manus impoſitionem Epiſcopatum acceperit, & præeſſe populo conſtitutus miniſterium ſubire neglexerit, nec acquieuerit ire ad eccleſiam ſibi commiſſam, hunc oportet communione priuari. & habetur in c. Siquis Epiſcopus. xcii. diſt. propterea Sardiceñ. concilii Cano. viii. inhibetur Epiſcopis, ne ad comitatum accedant, niſi hi qui religioſi Imperatoris literis uel inuitati, uel uocati fuerint. & Cano. xiiii. Epiſcopo nec licere, nec decere, ſi nulla ſit tam grauis neceſsitas, quæ detineat, ut ultra tres dominicos dies

abſens ſit ab eccleſia ſua. & Cano. XXIIII. Calcedoneñ. concilii cauetur, quòd ſiquis Epiſcoporum intra menſes tres munus conſecrationis non acceperit, debeat eccleſiæ condemnationi ſubiacere: redditus uero eiuſdem uiduatæ eccleſiæ integros reſeruari apud œconomum eccleſiæ.

Ex concilio Agateñ. habetur quod legitur in c. Siquis in clero. VII. q. I. quòd ſiquis in clero conſtitutus ab eccleſia ſua, diebus ſolennibus defuerit, id eſt natiuitate domini, Epiphania, Paſcha, uel Pentecoſte, dum potius ſecularibus lucris ſtudet, quàm ſeruitio Dei parere; conuenit ut triennio a communione priuetur. Similiter Diaconus uel presbyter ſi pér tres ebdomadas ab eccleſia ſua defuerit, huic damnationi ſubiaceat.

Canone etiam XXIIII. octauæ ſynodi habetur, Diuina ſcriptura dicente, Maledictus homo qui facit opus negligenter. & ex poſt: Quiſquis igitur Metropolitanorum poſt hanc ſanctæ uniuerſalis ſynodi definitionem eadem audacia, uel ſuperbia, & contemptu abuſus, non per ſe cum timore et alacritate, ſeu conſcientia bona debita miniſteria in propria ciuitate, ſed per ſuffraganeos Epiſcopos ſuos efficere tentauerit, pœnas exoluat coram proprio Patriarcha; aut corrigatur.

Extant etiam ſanctiſsimorum Pontificum quamplura monita, & decreta. inter quæ memoria excidere non deberet quod dixit Damaſus epiſtola IIII. de Epiſcopis, qui curas ſuas aliis delegant; cum dixit, quòd ſimiles ſunt meretricibus, quæ ſtatim ut pariunt infantes ſuos, aliis nutricibus tradunt, ut ſuam citius libidinem explere ualeant. Sic & iſti infantes ſuos, id eſt populos ſibi commiſſos aliis educandos tradunt, ut ſuas libidines expleant, id eſt pro ſuo libitu ſecularibus curis inhient, & quod unicuique uiſum fuerit, liberius agant. pro talibus enim animæ negliguntur, oues pereunt, morbi creſcunt, hæreſes & ſchiſmata prodeunt, eccleſiæ deſtruuntur, ſacerdotes uitiantur, & reliqua mala proueniunt. non taliter dominus, nec apoſtoli inſtituerunt. Sed ipſi qui curam ſuſcipiunt, ipſi peragant, & ipſi proprios manipulos domino repræſentent. nam ipſe ouem perditam diligenter quæſiuit, ipſe inuenit, ipſe propriis humeris reportauit, noſq; idipſum facere perdocuit.

Poſt eum, legamus Gregorium in paſtorali: qui oſtendens qualis eſſe debeat Epiſcopus, Sit, inquit, Epiſcopus in cogitatione mundus, in actione præcipuus, in ſilentio diſcretus, in uerbo utilis, in operatione ſingularis, in contemplatione ſuſpenſus, ætate

antiquus, fide integer, preſſura probatus: qui magis uelit rerum ſuarum proſcriptionem, quàm eccleſiam & ſubditos deſerere. Proinde Nicolaus Papa, & habetur in c. Pontifices. v i i. q. i. dixit: Epiſcopi qui dominici gregis ſuſcipiunt curam atque ſolicitudinem, ab adminiſtratione eorum diſcedere non oportet: ut accepti talenti pulchritudo non deleatur, ſed certamen eorum ſalubriter augeatur, & triplicetur fructus.

Et uſque adeò damnãdus Epiſcopus eſt, in ſua non reſidens eccleſia, quòd in monaſterium detrudendus ſit, ex epiſtola Gregorii ad Antimium Subdiaconum, regiſtrata v i. q. i. c. Peruenit. & Anaſtaſius tituli ſancti Marcelli Cardinalis dignitate priuatus fuerit c. i i. de cleri. non reſi. & Inno. i i i. decreuit, alium deligendum Archiepiſcopum Raguſiñ. quòd Archiepiſcopus per triennium expectatus, & per literas reuocatus, ad eccleſiam ſuam non redierat. c. Qualiter. de cleri. non reſi. quod idem mandauit Celeſti. i i i. de Decano, qui per decem annorum ſpatium abfuerat: ut habetur in c. Ex parte. eod. titu.

In tantum autem neceſſaria eſt Epiſcoporum reſidentia, ut propter aduerſitatem, aut perſecutionem, niſi certis caſibus infra exponendis, Epiſcopus deſerere non poſsit

eccleſiam ſuam.c. Suggeſtum.c. Aduerſitas. VII.q.I.ex ſententia Liberii & Greg. Pontificum.

Si quis autem quæſiuerit, an Epiſcoporum reſidentia iuris ſit diuini; reſpondebimus,eo modo poſſe de iure diuino dici, quo Romani Pontificis & ſacrorum conciliorum decreta de iure diuino dici poſſunt:quia ſcilicet inſtinctu ſpiritus ſancti unanimi patrum conſenſu fuere ſancita.c.Nimis.de iur. iur. cum not. ab Inno. Oſti. & aliis. & in c. Quo iure.V III. di. cum dicitur: Iura humana per Imperatores & rectores ſeculi Deus inſtituit humano generi. & c. fi.XVI.q.III. & l. fi.C. de præſcrip. longi tempo. dicuntur leges diuinitus per ora principum promulgatæ. Poteſt & alio modo dici de iure diuino, inquantum illa dici poteſt lex diuina, quæ principaliter inſtituitur ad dirigendum hominem in Deum, ſicut humana ordinat homines ad inuicem. præcipuum enim Epiſcoporum munus eſt, animarum cura, qua funguntur in doctrina, iuxta illud apoſtoli: Oportet Epiſcopum eſſe doctorem. & id quod dicitur in ordinatione Epiſcopi: Vade, prædica populo tibi commiſſo. adminiſtratione ſacramentorum,eorum præcipue, quæ adminiſtrare ſolus Epiſcopus poteſt.& in uiſitatione, quam niſi ipſe præſtaret, non

eſſet paſtor cuſtodiens gregem, & uiſitans ſingulas oues; ut unicuique tribuat quod conuenit: quæ recenſuit Ezechiel loco ſupra citato.

At ſumendo ius diuinum in ſuo proprio ſignificatu, quod ſcilicet inſtitutum ſit a Deo, & Saluatore noſtro, in ueteri aut noua lege, cuiuſmodi ſunt articuli fidei, ſacramenta eccleſiæ, & decem legis præcepta; Epiſcoporum reſidentia nequaquam de iure diuino dici debet. quoniã etſi Epiſcopatus ſit de iure diuino, & Saluator noſter inſtituerit apoſtolos ſuos, Epiſcopos, ſiue in cœna (ut eſt communior opinio) ſiue quando miſit eos ad baptizandum, & prædicandum: tamen prout habet præeminentiam ſuper alios clericos, fuit ad tollenda ſchiſmata poſtea inſtitutum c. Olim. x c v. di. c. Legimus. XCIIII. di. utrunque ex epiſtola Hieronymi ad Euagrium. Et licet in ſingulis ciuitatibus ab apoſtolis & eorum ſucceſſoribus conſtituti fuerint Epiſcopi, & hac etiam fortaſſe ratione dici poſſet, Epiſcopos iure diuino inſtitutos. c. I. & II. L X X X. di. non erant tamen Epiſcopatus diſtincti. propterea, quem unus excommunicabat, alius abſoluebat: ex ſententia Inno. Oſti. & Abb. in c. Cum cauſam. in fi. de probat. Sed poſtea Dionyſius Pontifex, qui fuit poſt Chriſtum annis

CCLXX. uel circa, in urbe presbyteris eccleſias & cœmiteria diuiſit, foris autem parochias & dioceſes diſtribuit, conſtituitq;, ut quiſque ſuis finibus contentus eſſet; ut habetur in c. Eccleſias XIII. q. I. & hoc modo interpretandum quod habetur in c. I. XXII. di. Omnes Metropoles, & omnium Epiſcopatuum cathedras Romanam eccleſiam conſtituiſſe. Et ideo, quod Epiſcopus in hoc uel illo loco reſidere teneatur, harum ouium uel illarum curam gerat; nec a Saluatore, nec ab Apoſtolis inſtitutum fuit: propterea nequaquam iuris diuini eſſe poteſt, quod quis magis in uno, quam alio loco reſideat. Item Canones puniunt non reſidentem, tanquam ſacrorum Canonum, non autem tanquam iuris diuini transgreſſorem c. II. de cleri. non reſi. Igitur reſidentia non eſt iuris diuini.

Præterea quod propter ſui mutabilitatem & uarietatem recipit determinationem ab eccleſia, in eo quod recipit mutationem non eſt iuris diuini: quemadmodum confeſsio, licet ſit iuris diuini, non tamen quod tali tempore, tali modo, huic uel illi ſacerdoti fiat: in quibus recipit mutationem. Proinde licet Epiſcopatus ſit iuris diuini, a Chriſto ipſo inſtitutus: modus tamen reſidentiæ, qui ſubiectus eſt mutabilitati propter multiplices caſus, quibus quis reſidere non tenetur;

nequaquam iuris diuini cenſendus erit.

Comprobantur præmiſſa & alia ratione, quoniam ſi reſidentia foret de iure diuino, cum nemo in duobus locis reſidere poſsit, nequaquam potuiſſent Romani Pontifices uni duas eccleſias committere; quod tamen D. Gregorius fecit, qui Fundano Epiſcopo Terracin. commendauit, ut habetur in c. Relatio XXI.q.1. qui etiam, ut unus duabus præficeretur eccleſiis, duas ſimul uniuit. c. Et temporis qualitas. XVI.q.1. nec potuiſſet beatus Paulinus, Nolañ. Epiſcopus (ut refert Gregorius libro III. dialogorum) pro uiduæ filio ſe in ſeruitutem dediſſe, & tot annis, quibus Vandalorum Regis ſeruus fuit, ab eccleſia ſua abeſſe: de quo tamen ſummis laudibus extollitur. nec etiam D. Remigius cum Remenſi eccleſia Lugdunenſem regere: quod tamen fecit. Habetur enim in Galliarum annalibus, & refert Archiepiſcopus Florentiñ. tertia parte ſummæ ti. primo cap. XXI. quôd cum Genebaldus Archiepiſcopus Lugduneñ. prius cum uxore ſua communi cõſenſu regularem uitam profeſsi fuiſſent, deinde uoti reus ex uxore filium, quem latronem nominauit, ſuſcepiſſet, confeſſus reatum ſuum beato Remigio, interim quo Genebaldus pœnitentiam ageret, beatus ipſe Remigius Lugduneñ. eccleſiam guberna-

uit; quem deinde peracta pœnitentia, renun ciantecq; angelo peccatum remiſſum, priſtinæ reſtituit adminiſtrationi.

Hoc idem confirmatur ex his, quæ tradit ſanctus Thomas. ſecunda ſecundæ. quæſt. CLXXXV. dum diſſerens, quando liceat Epiſcopo abeſſe a ſua eccleſia, inquit, quòd in qualibet obligatione attendi debet obligationis finis. & cum Epiſcopi ſeſe aſtringant ad exequendum paſtorale officium, propter ſubditorum ſalutem; ubi ſubditorum ſalus exigit paſtoris præſentiam, non debet paſtor gregem ſuum deſerere, nec propter aliquod commodum temporale, neque etiam propter aliquod perſonale periculum: cum bonus paſtor animam ſuam ponere teneatur pro ouibus ſuis. Si uero ſubditorum ſaluti poſsit ſufficienter per aliũ prouideri in abſentia paſtoris, tunc licet paſtori uel propter aliquod commodum eccleſiæ, uel perſonæ periculum, perſonaliter gregem ſuum deſerere. Si igitur caſu aliquo permittitur Epiſcopo gregem ſuum deſerere, non erit reſidentia iuris diuini, quod nullam admittit mutationem & uarietatem. propterea inuicem pugnare uidentur quę dixit Cardinalis Caietanus, primus aſſertor reſidentiam Epiſcoporum fore iuris diuini; cum fatetur, quòd etſi reſidentia ſit iuris diuini,

uini, eſt tamen aliqua perſonæ conditio, quę ipſum a reſidentia excuſat; quando ſcilicet eiuſmodi ſit, ut melius aut ſaltem æque bene regatur ab alio eccleſia, eo abſente. imo ex aſſertione ſua colligitur, non eſſe iuris diuini, cum admittit, quòd quando negocium exigens abſentiam Epiſcopi, ad uniuerſalis eccleſiæ bonum ſpectat, ut cum intereſt generali concilio, aut legatione fungitur pro pace inter principes concilianda, licite per alium deſeruire poteſt eccleſiæ: & ab ea abeſſe, ex eo quòd bonum partis ordinatur ad bonum totius, ut finem: cum debeat pars exponi pro totius bono: etiam ſi oporteat ipſam detrimentum pati: ut cum inciditur manus pro totius corporis ſalute. nec etiam negauit, quòd Epiſcopus ſalua conſcientiæ puritate ex rationabili cauſa poteſt abſtinere ab aliquo proprio ſibi actu, & per alium illum exercere, puta per alium ſe magis idoneum populo prædicare uerbum Dei, exemplo Valerii Hiponeñ. Epiſcopi, qui per Augustinum prædicabat. ex quibus ipſiuſmet uerbis contrarium ſuæ aſſertionis colligitur, non eſſe iuris diuini reſidentiam Epiſcoporum, & poſſe quem per alium fungi officio ſuo. nec enim omittere poſſet id, ad quod iure diuino tenetur, ut quid aliud faceret, ad quod nec diuino nec humano iure tenetur.

Nec præmiſsis repugnat, ſi dicatur, Sicut ſaluator dixit Petro, Paſce oues meas; non, Paſcere facias: & Petrus ex præcepto domini tenebatur illas paſcere: ſic & Epiſcopus commiſſas ſibi oues paſcere debet, non aliis paſcendas committere: licet, ꝙ hæ non illæ commiſſæ ſint, iuris ſit humani. quoniam etiam ſi concedatur, paſcere oues ſibi commiſſas fore diuini iuris, non tamen per ſeipſum paſcere: modo ex legitima abſit cauſa. aliàs Apoſtoli uiolatores fuiſſent diuini iuris, cum ipſis etiam particulares eccleſiæ forent commiſſæ, ut Iacobo Hieroſolimitana, Ioanni Epheſina, & aliæ aliis: & tamen ad diuerſas prouincias diuertebant, annuncian tes uerbum domini: & cum Epiſcopatus munere fungebantur Apoſtolatus officio.

Secundo non obſtat præmiſsis, quòd qui aliquid præcipit, & illud præcipere uidetur, ſine quo prius mandatum fieri non poteſt. paſtoralis autem cura uerbo domini mandata, Paſce oues meas; præſtari non poteſt ſine perſonali reſidentia: quoniam dictum fuit, Paſce oues; non, Paſci facias. ergo & perſonalis reſidentia uerbo domini mandata cenſebitur. reſpondetur enim, quòd licet admitteremus reſidentiam uerbo domini mandatam, non tamen in hoc uel illo loco reſidere eſt à domino, ſed à Rom. Pontifi-

ce demandatum. is enim eſt, qui diuiſit parochias & diœceſes, & Epiſcopos in partem ſolicitudinis uocauit. Præterea nec uerum eſt, quòd non poſsit paſtoralis cura adhiberi ſine aſsidua reſidentia: quia eſſe poteſt, quòd abſentia utilior ſit uel particulari uel uniuerſali eccleſiæ, quàm præſentia. particulari quidem, quia contingere poteſt, ut quis abſens utilior ſit ſuæ eccleſiæ, quàm præſens: quemadmodum bonus paſtor, relicto etiam imbecilli ſene ad cuſtodiam gregis, ipſe per ſaltus & ſiluas lupos perſequens, eos facilius arcet ab ouili ſuo: nec propterea dicetur illud deſerere. uniuerſali autem quis utilior eſſe poteſt in abſentia, quàm ſi præſens ſit, ut de Timotheo legitur, quòd quamuis eſſet Epheſinus Epiſcopus, tamen mandante Paulo aliis inſeruiuit eccleſiis.

Tertio non obſtat, quòd dominus eum uocat bonum paſtorem, qui intrat per oſtium, qui oues uocat nominatim, & ante illas uadit: quæ præſentiam requirunt paſtoris. quoniam etſi illæ conditiones ſint boni paſtoris, non propterea requiritur aſsidua & perpetua præſentia & reſidentia. uel forte admonitiones ſunt, non præcepta.

Quarto non obſtat, quòd Epiſcopi dicantur ſuccedere in locum Apoſtolorum: Apoſtolis autem ita fuiſſe demandatam curam euange

lii prædicandi, ut hoc ipſum per ſeipſos facerent, dicente Apoſtolo, Veh mihi, ſi non euangelizauero: neceſsitas enim mihi incumbit. quia reſpondetur, Epiſcopos non fore Apoſtolorum ſucceſſores in officio Apoſtolatus: ratione cuius non licebat eis non euangelizare. in quo officio nullum habuerunt ſucceſſorem. uel forte dici poteſt, non iniungi neceſsitatem per ſeipſos euangelizandi, ſed potuiſſe & id munus per alios impartiri: quemadmodum Paulus miſit Timotheum, & Petrus alios, ſicut & Petrus, & ſi ei dictum fuiſſet, Paſce oues meas; non tamen mandatam, quòd per ſeipſum: quod etiam impoſsibile fuiſſet, paſcere uidelicet per uniuerſum orbem oues domini: ſed alios etiam aſſumpſit in partem ſolicitudinis.

Quinto non obſtat, quòd in conſecratione Epiſcopi dicatur, Vade, prædica populo Dei; non autem, Mitte alios ad prædicandum. quia reſpondetur uerba illa, Vade, prædica populo Dei; non eſſe uocem Dei, ſed eccleſiæ: & propterea ex hoc potius colligi, reſidentiam fore mandatum eccleſiæ, non autem Dei. Quin nec etiam ex illis uerbis conſtat, quòd per ſeipſum prædicare debeat: aliàs peccaſſet Valerius, qui Auguſtinum ad prædicandum ſubſtituit.

Sexto, non obſtat quòd dixit Apoſtolus, oporte

re Epiſcopum fore doctorem; quaſi fruſtra id requiri, ſi hoc munus per alium implere poteſt: & ad reſidentiam ex eo præcepto teneri. ſic de uiſitatione, de præcepto quòd agnoſcant uultum ouium ſuarum: quæ uidentur non poſſe per alium expleri. quia reſpondetur, quòd etſi oporteat Epiſcopum eſſe doctorem, ideſt docere quæ ad fidem & religionem ſpectant: non tamen ſubſequitur, quòd perpetuo reſidere teneatur: quoniam per alium docere poteſt: quin etiam per epiſtolam docere poteſt, ſicut Apoſtolus per epiſtolas abſens docebat; beatus Cyprianus, & alii: imo quandoque per alium prædicare cogitur, ut cum dioceſes amplæ ſint, nec omnes eodem loco conuenire poſſunt: & , ut coadiutores aſſumant, eis mandatur, ut in c. Inter cætera. de off. ord.

Septimo, non obſtat, quòd ſi iure diuino debetur ſacerdotibus uictus, & neceſſaria, & propterea Dei mandato præceptum, dari decimas Leuitis: & Chriſtus mercede dignos pronunciat ſacerdotes; præcipiatq; Paulus primæ Cor. IX. ne nobis os alligetur; ſubſequi, ꝙ cum hoc nobis debeatur iure diuino, ſacerdotes debitores ſint officii ſui, quod non niſi præſentes præſtare poſſunt: cum non uideatur rationi conſonum, deberi decimas ſacerdotibus, & eodem iure non de-

beri miniſterium & ſeruitium tabernaculo. quoniam reſpondetur, id non recte colligi. ſi enim ex hoc, quòd de iure diuino debeatur merces Epiſcopo; colligatur, ergo ipſe de iure diuino tenetur impendere officium ſuum; itidem quoduis officium mercenarii deberetur iure diuino, & diuini iuris eſſet prædicatio uerbi Dei à religioſis & aliis, quòd eis iure diuino debeatur merces.

Octauo, non obſtat quòd actus Epiſcopatus ab Ezechiele enumerati aut aſsiduum aut frequens tempus exigere uideantur: & licet omne tempus non aſſumatur in officio paſtorali, nullum tamen eſt tempus, quo non opus ſit Epiſcopum fore paratum ad illud præſtandum. quodq; licet præceptum affirmatiuum non obliget ad ſemper, hoc tamen obligare uidetur, ſaltem ut aſsiduè. quoniam reſpondetur male colligi: ad ea aſsiduè tenentur: ergo per ſeipſos præſtare tenentur.

Nono, nec obſtat quòd ſi reſidentia non eſſet iure diuino debita, tolli poſſet contraria conſuetudine. quoniam tolli non poteſt contraria conſuetudine, non quia ſit iuris diuini; ſed quia iniuſtum eſt, quem perpetuo abeſſe ab eccleſia ſua: ſicut nec lex iuſta tolli poteſt contraria conſuetudine, permanente ratione legis.

Decimo, non obſtat, ſi dicatur, Si tolleretur præcepta reſidentia, adhuc debita foret, & non iure humano, ergo diuino. quoniam ſi id recte colligeretur, plura alia humana præcepta forent diuini iuris, ex eo quòd ſublato iuris præcepto, cùm de ſe bona ſint, adhuc eſſent facienda. quoniam iuſtus etiam nulla lege mandante, faceret quod iuſtum eſt: & inde dicatur, Lex non eſt impoſita iuſto. ipſe enim eſt ſibi lex.

Si quis autem ſcire concupiſcat, quando liceat Epiſcopo abeſſe ab eccleſia ſua, legat ſanctum Thomam ſecunda ſecundæ quæſt. CLXXXV. art. IIII. cum dixit, quòd in qualibet obligatione præcipue attendi debet obligationis finis: & cum Epiſcopi ſe obligent ad exequendum paſtorale officium propter ſubditorum ſalutem; ubi ſubditorum ſalus exigit paſtoris præſentiam, non debet paſtor gregem ſuum deſerere, nec propter commodum aliquod temporale, neque propter aliquod perſonæ periculum. at ſi ſaluti ſubditorum poteſt in abſentia paſtoris prouideri, tunc licet paſtori uel propter aliquod eccleſiæ commodum, uel propter perſonæ periculum gregem deſerere: ut Paulus fugiens Damaſci perſecutionem Iudæorum, & Athanaſius Conſtantii. Vnde Auguſtinus in epiſtola ad

Honoratum dixit: Fugiant de ciuitate in ciuitatem ſerui Chriſti, cum eorum quiſque à perſecutoribus quæritur; ut ab aliis, qui non ita quæruntur, non deſeratur eccleſia. Cum autem omnium commune eſt periculum; hi, qui aliis indigent, non deſerantur ab his, quibus indigetur. Si enim eſt periculoſum, in tranquillitate nauem deſerere; quanto magis in fluctibus? ut dixit Nicolaus in c. Sciſcitaris. VII. q. I.

Intemperies etiam aeris licita cauſa eſt abſentiæ Epiſcopi à ſua eccleſia; cum ſcilicet ad recuperandam ualetudinem medicorum conſilio ad ſalutem conferret aeris mutatio. Item ut intereſſe poſsit concilio ſiue uniuerſali, ſiue prouinciali. quoniam bonum totius eccleſiæ præferendum eſt bono particularis eccleſiæ. Similiter ratione legationis pro concilianda pace: eadem ratione uocatus à Romano Pontifice pro commodo uniuerſalis eccleſiæ: uel ſi acceſſerit ad regis curiam pro defendendis iuribus eccleſiæ ſuæ.

DE BENEFICIORVM PLVRALITATE.

BENEFICIORVM eccleſiaſticorum pluralitas toties uetita nunquam ſatis potuit cohiberi, quin ſemper erumperet: incertum nimia'ne Romani Pontificis in diſpenſando facilitate, an impudenti petentium importunitate, uel potius utraque ex cauſa. Eccleſiæ probe quidem conſuleretur, ſi illi modus adhiberetur: quod par uo negocio fieret, ſi ſolius neceſsitatis aut utilitatis eccleſiarum recto iudicio, non autem perſonarum ratio haberetur: de qua pluralitate audiamus Chryſoſtomum dicentem: Quod tenebra erubuit, lumen erubeſcat: quod figuræ non fuit conceſſum, rei reor fuiſſe illicitum. Figuræ autem non fuit conceſſum, quòd qui inter Leuitas capiebat in Bethleem, caperet in Hieruſalem. Audiamus & Bernardum dicentem: Qui plura habet beneficia, non unus ſed plures erit in ſupplicijs. Execranda autem, quia de iis eſt, quæ ſui natura mala ſunt, & quorum comites ſunt animarum periculum, & turpitudo. De animarum periculo atteſtatur Laterañ,

concilium in c. Quia . de præben. cum dicitur: Quia in tantum quorundam proceſsit ambitio, ut non duas uel tres, ſed plures eccleſias perhibeantur habere, cum nec duabus poſsint debitam prouiſionem impendere, per fratres & Coepiſcopos noſtros hæc emendari præcipimus: & de multitudine præbendarum canonibus inimica, quæ diſſolutionis materiam & euagationis inducit, certumq; continet periculum animarum, eorum qui eccleſiis deſeruire ualeant indigentiam nolumus ſubleuari. Turpitudinem uero illius deſignat canon ſeptimæ ſynodi: qui habetur in c. Clericus ab inſtāti. x x i. q. i. cum dicitur: Clericus ab inſtanti tempore non connumeretur in duabus eccleſiis: negociationis enim eſt hoc, & turpis lucri commodum. Et quod dixit Gregor. in epiſtola ad omnes Epiſcopos, & habetur in c. Singula l x x i x. diſt. Sicut indecorum eſt in corpore humano, ut alterum membrum alterius fungatur officio, ita nimirū noxium, ſimulq; turpiſsimum eſt, ſi ſingula rerum miniſteria perſonis totidem non fuerint diſtributa. Hinc inhibitum fuit, ne quis duo retineret curata. c. Dudum. de elect. quòd non poſsit habere plures perſonatus, aut dignitates. d. c. Dudum. & in c. i. x i i i. q. i. & c. Epiſcopi l x x x. di. c. in Apibus v i i. q.

1. quòd nemo poſsit retinere plura beneficia requirentia reſidentiam.c.Clericos.c. Relatũ c. Nonnulli, de cleri.non reſiden.c.Presbyteros.XVI.q.1.quòd nullus poſsit habere duo beneficia quantumcunque modica in eadem eccleſia.c.Conſuetudinem.de conſue.lib.VI. Hinc ſucceſsiue eccleſia nouum addidit uinculum plura habenti beneficia. Ante enim Lateraneñ. concilium habitum ab Alex.III. anno MCLXXIX. obtinens plura beneficia curata, non priuabatur ſecundo, ſed habebat optionem retinendi primum, uel ſecundum.c. Referente.c. Præterea. de præben. in dicto Lateranen. concilio decretum fuit, quòd ſecundo priuaretur: non quòd foret ipſo iure priuatus.c. Quia nonnulli.de cleri. non reſi. Succeſsiue per c. de Multa. de præben. fuit inductum, quòd per aſſecutionem ſecundi uacaret primum: & ſi retinere contenderet, etiam ſecundo ſpoliaretur. Nouiſsime per extrauag. Execrabilis, fuit ſtatutum, quòd ſi poſt habitam poſſeſsionem ſecundi primum retineret, aut per eum ſtaret, quo minus ſecundi poſſeſsionem haberet c. Commiſſa. de elect.c. Licet Epiſcopos. de præb.in VI. etiam ſecundo ſit ipſo iure priuatus: cum ſecũdum diſpoſitionem.c.De multa, fuiſſet priuandus, non ipſo iure priuatus, quæ quatuor tempora collegit Abb. in.d.c.

Nonnulli. de præben.

Pro ampliore tamen præmiſſorum explanatione, aduertendum uidetur, quod licet ius naturale, quantum ad prima & communia eius principia, omnino immutabile ſit, & apud nos eadem ſemper ratio rectitudinis: longe tamen diſtare quæ ad praxim & externos actus ſpectant, a ſpeculabilibus. quoniam in ſpeculabilibus etiam ueritas deductarum ex principiis concluſionum immutabilis eſt, & eadem apud omnes ueritas, ſicut & principiorum: licet forte ipſa non ſit omnibus nota: quia non omnes nouerint concluſiones ex principiis colligere. Secus in practicis, in quibus rectitudo concluſionum, quæ ex principiis colliguntur, non ſunt omnino immutabiles, nõ eædem apud omnes, non æque omnibus notæ. propterea deſcendentem ad particularia iubet Plato quieſcere. Cuius ratio in promptu eſt, quoniam ratio ſpeculatiua circa neceſſaria uerſatur: quam impoſsibile eſt aliter ſe habere: & ideo infallibilis eſt concluſionum ueritas, ſicut & principiorum. At ratio practica circa particularia & contingentia uerſatur, quæ ſunt humanæ operationes. propter quod licet in communibus principiis ſit immutabilis neceſsitas, & eadem ſemper rectitudo, in particularibus tamen propter parti

culares aliquas circunſtantias poteſt defectus contingere, propter quem ſit a rectitudine declinandum. Quemadmodum apud omnes rectum eſt & iuſtum, ut ueritas ſeruetur, & ſecundum rationem agatur. Ex quo principio colligitur concluſio, quòd bona fide depoſita ſunt reddenda: quæ mutabilitatem recipit, ſi furioſus enſem repetat, quem ſanus depoſuerat. Hinc deducimus, quòd licet naturalis æquitas & iuſtitia dictet, quòd habens beneficium ad ſui ſuſtentationem ſufficiens, non occupet plura beneficia ad plurium ſuſtentationem ordinata: quia abſurdum eſt, ſi promiſcuis actibus rerum turbentur officia.l. Quiſquis C. de poſtul. & glo. in.d.c. Singula LXXXIX. di.nihilominus propter aliquas particulares circunſtantias ex parte beneficiorum, eccleſiarum, aut perſonarum, quarum regimen eccleſiæ utilitas, aut neceſsitas expoſcat, contingere poteſt bonum & expediens fore, unum plura obtinere beneficia, propter quod licitum reddatur & honeſtum, quod alio caſu, & ut in pluribus foret iniquum. maxime ſi id arbitretur is qui præeſt multitudini, & ad cuius id ſpectat officium: qualis eſt Rom. Pontifex. Proinde licet habere plura beneficia ſit de genere malorum, tamen ex iis malis eſt, quæ aliquo caſu poſſunt bona eſſe.

nec quando bonum redditur ex particulari circunſtantia, tollitur ad quem ordinata ſunt beneficia, ut diuerſi miniſtri diuerſis deſeruiant officiis. quoniam eo caſu, quo eſt bonum, poteſt ſuperioris auctoritate habens plura beneficia per alium deſeruire. quemadmodum Paulus per miniſtros ſuo fungẽs officio abſens procurationes ut debitas recipiebat: ad Philip. cap. IIII. Eo enim caſu quis eccleſiæ deſeruire cenſetur, qui per alium ſuo fungitur officio. c. Extirpandæ. §. Quia uero. de præben. c. Peruenit. de appel. Nec his repugnat, quòd habens plura beneficia cogatur pluribus dominis inſeruire: qui ſi contraria mandauerint, ambobus non poteſt obedire. quoniam talem ambiguitatem ſuſtulit ſuperioris cum eo diſpenſantis auctoritas: ut ipſe ſcilicet diſpenſatus eligat cui uoluerit obedire, cui beneficio deſeruire, & a quo uoluerit ordinari. Vel melius dici poteſt, quis maiore neceſsitate ducatur: quis prius mandauerit: cui prius fuerit aſtrictus, & quis eorum maior, ſecundum Inno. in c. Cum parati. de appel. & in c. Cum iamdudum. de præben. exemplum ponens in beneficiato in duabus eccleſiis: cuius unus ſuperior Epiſcopus præcipit, ut fiat ſacerdos: alter quòd in Diaconatu maneat: uel unus mandat proſequatur eccleſiæ negocia in cu-

ria Regis, alter in curia Papæ: uel unus uocat ad electionem faciendam, alter ne diſcedat a ſeruitio eccleſiæ: ex quo non poteſt duobus dominis ſeruire c.1.X x 1.q.1.quibus caſibus dixit, quòd in his perplexitatibus prius obediendum primo: quia ſecundus ea conditione cenſetur illum recepiſſe, ut illæſum maneat ius primi c. Tua. de iur. iur.c. Quia monaſterium de relig. domi.

Nec ſibi diſpenſati blandiantur propter ſuperioris auctoritatem: quoniam etſi tuti ſint quo ad militantem eccleſiam, ne ſcilicet deſuper moleſtentur, & ne pœnas incidant iuris poſitiui: non tamen ipſi, nec diſpenſans, tanquam infidelis diſpenſator, tuti ſunt in foro conſcientiæ. Quod ſane colligitur ex libro Bernardi ſecundo de conſideratione ad Eugenium, cum dixit: Non ſum tam rudis, ut ignorem poſitos uos diſpenſatores, ſed in ædificationem, non in deſtructionem: ubi neceſsitas urget, excuſabilis eſt diſpenſatio: ubi utilitas prouocat, diſpenſatio laudabilis eſt: utilitas dico communis, non propria. nam cum nihil horum eſt, non plane fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſsipatio eſt. Huius ratio eſſe poteſt, quia licet in malis, quia prohibita, diſpenſatio nihil faciat, niſi quòd ipſam aufert prohibitionem, rem ſuæ relinquens naturæ: quæ cum indifferens ſit, fieri

poterit ſine reprehenſione. at in prohibitis, quia mala, de quorum numero eſt (ut diximus) pluralitas beneficiorum, ſublata per diſpenſationem prohibitione, & ſuæ permiſſum naturæ, remanet malum: propterea nec etiam faciendum; cum prohibitionis amotio non faciat, ut quod de ſe malum ſit, bonum reddatur: propterea iure improbanda uidetur Inno. opinio. in c. Cum ad monaſterium de ſta. reg. cum dixit, Papam in his, quæ iuris poſitiui ſunt, ſine cauſa diſpenſare poſſe, ponens exemplum de retentione duarum parochialium.

Plures tamen ſunt caſus, quibus iura permittunt quempiam obtinere plura beneficia, modo careant animarum cura. Poteſt enim quis de iure communi duo obtinere, quorum neutrum ad unius ſit ſuſtentationem ſufficiens. c. Vnio. x. q. i i. c. Quia. de reli. domi. imo ex eo, quòd ſimplicia ſunt, poteſt inſimul retinere. c. Gratia. de reſcriptis lib. v i. Clem. Gratiæ. eo. ti. Poteſt unũ in titulum, aliud in commendam. c. Dudum. de elect. c. poſſeſsiones x v i. q. i. Poteſt, cum unũ ab alio pendet. c. Eam te. de ęta. & quali. ordi. Item propter clericorum raritatem. c. Clericus. x x i. q. i. Item cum eccleſia annexa eſt præbendæ, uel dignitati c. Extirpandæ, de præben. c. Super eo. eodem ti. li. vi.

De conſuetudine etiam poteſt quis obtinere dignitatem, uel perſonatum cum Canonicatu in eadem eccleſia c. Conſuetudinem. de conſuet. li. VI. proinde ualet conſuetudo aut ſtatutum quòd nemo poſsit dignitatem conſequi, niſi ſit Canonicus, adeo quòd excipi poteſt contra impetrantem: Do mi. poſt Io. an. in d.c. Super eo. Inſuper ratione conſuetudinis, quam ſcit & tolerat Papa; & ideo eam approbare uidetur; derogatum eſt c. Sanctorum LXX. di. quòd quis plures præbendas & plura beneficia ſine cura obtinere poſſet, ſecundum glo. Bartho. brixien. In d.c. Sanctorum. & Ber. in c. Dudum. de elect. cum tamen uni dantur plura beneficia, ubi quàm multi uix unum obtinere poſſunt, non dicitur, qui dederit habere perſonarum acceptionem, ſi id fecerit nobilitatis, doctrinæ, aut iuſta alia de cauſa, quam eccleſiæ ſubſequatur utilitas. Quoniam non eſt acceptio perſonarum, ſi non ſeruentur æqualia in perſonis inæqualibus: & eadem ratione non læditur diſtributiua iuſtitia.

AN PAPA LABEM SIMONIAE INCVRRERE POSSIT.

CVM in his, quæ ad ſalutem animarum pertinent, tutior ſemper uia amplectenda ſit, ut abſtineamus etiam ab his, de quibus incerti ſumus, quòd peccatum ſit, aut reprehenſibile. c. Iuuenis. de ſponſa.c. Ad audientiam. de homi.c. Sicut XIIII. di. glo. In c. I. De ſcruti. diſſentiantq; inter ſe tam ſacræ theologiæ profeſſores, quàm Canonum interpretes, an pro beneficiis carentibus cura animarum liceat aliquod temporale recipere, cum de curatis ſint concordes; tutiorem ſententiam amplectendam duximus, non licere. Nec placet diſtinctio gloſatoris in c. Ex parte de offi. de leg. aliqua eſſe prohibita, quia ſimoniaca, et alia ſimoniaca, quia prohibita: quam plures plus nimio fauentes, ne dicamus adulantes Rom. Pontifici, ſequuntur. idq; pluribus rationibus.

Primo, in ueteri lege prohibitum fuit, pecunia fieri altaris miniſtros: III. reg.c. XIII. qui deputabantur ad Dei cultum in ceremoniis,

nec aliquod ſacrum habebant. erit itaque mandato Dei prohibitum, aſſequi pecunia aliquod eccleſiaſticum beneficium, etiam ſi nullum ſacrum ordinem annexum habuerit. cum & hi ad aliquod altaris, & diuini cultus miniſterium deputentur.

Secundò, idem deducitur ex eo quod habetur Mat. xxi. & Io. ii. quòd dominus eiecit de templo uendentes columbas, & menſas numulariorum euertit, iuncto c. In multis i. q. iii. ubi habetur, quòd ſicut per columbarum uenditores illi denotantur, qui ſacram manus impoſitionem uendere conantur, ſic per numularios eccleſiaſtici beneficii uenditores deſignantur. Vetita igitur beneficiorum uenditio & emptio, quia a Chriſto, non ab homine, improbatæ.

Tertio, Mat. x. prohibentur uendi omnes actus ſpirituales, ad quorum aliquos deputantur & Canonici, & ſimplicia obtinentes beneficia: omnibusq; mandatum, Gratis accepiſtis, gratis date. Commutatio enim ſpiritualis rei cum temporali, ſimonia eſt.

Quarto, id decreuit Chalcedonen. concilium: in cuius Canone ii habetur, conſimili pœna damnandos eos: qui interuentu pecuniæ eccleſiaſticum beneficium acquirunt, & eos qui ſacram manus impoſitionem, per quam ſpiritus ſanctus confertur, mercari digno-

ſcuntur. utroſque enim auctoritate inexpugnabili illos a beneficio, iſtos a ſacro ordine iubet expelli.

Quinto, Vrbanus Papa reſcribens Præpoſito ſancti Vincentii, & habetur in c. Saluator 1. q. 111. inquit: Simon magus, qui ad fidem ficte acceſsit, non ipſum ſpiritum ſanctum, quo ipſe erat indignus (quoniam ut ſcriptum eſt, ſpiritus ſanctus effugit fictum) ſed donum eius emere uoluit, ut ex uenditione ſignorum, quæ per eundem fierent, multiplicatam pecuniam lucraretur. nec Apoſtolus emptionem ſpiritus ſancti, quam bene fieri non poſſe nouerat, ſed ambitionem quæſtus talis, & auaritiam, quæ eſt idolorum ſeruitus, in eodem Simone exhorruit, & eum maledictionis iaculo percuſsit. & cum Simon pecuniam obtulerit Petro, qui ſummus erat Pontifex; non pro ſpiritu, ſed pro ſignis, quæ faciebant recipientes ſpiritum ſanctum; ſubſequitur & cum Papa committi ſimoniam, & pro temporalibus, nedum pro receptione ſpiritus ſancti.

Sexto, cum ſimonia ſit uenditio & emptio rei ſpiritualis pro temporali, & iuris diſpoſitio efficere non poſsit, ut quod eſt temporale efficiatur ſpirituale, cum non poſsit immutare naturam rerum: ſubſequitur iuris diſpoſitione fieri non poſſe, aliquod fore ſimonia-

cum, quod aliàs non foret, niſi adeſſet prohibitio : ex conſequenti nulla ſimoniaca, quia prohibita: ſed quæcunque ſimoniaca ſunt, ideo prohibita, quia ſimoniaca.

Septimo, ſicut clericus recipiens pecunias a uicariis ſuis, ut eos permittat celebrare in uicariis ſuis, dicitur uendere executionem ordinis, & eſt ſimoniacus, ſecundum glo. in c. Licet. de pœni. ita uendens beneficia, cum acceſſorie uendat executionem ordinis, erit ſimoniacus. quod etiam in canonicatibus, & ſimplicibus beneficiis locum obtinet: cum is qui ea conſequitur, qui aliàs abſque titulo ad ſacros ordines promoueri non poteſt, promoueretur, ſi illos ſuſcipere uellet: & etiam, quia huiuſmodi beneficia inſtituta ſunt ad aliquod ſpirituale obſequium.

Octauo, cum de iure diuino ſit, quòd qui altario ſeruit, de altario uiuere debeat: primæ Cor. cap. IX. contra ius diuinum eſſet, ſi quod pro officio habere debet, pecunia conſequeretur: etiam ſi ſolum inſeruiat altari in recitandis horis canonicis, & orationibus. Cum enim Apoſtolus non diſtinxerit, nec nos diſtinguere debemus.

Nono, ſi Papa, aut quiuis alius Prælatus ſic diceret, Do tibi gratis canonicatum, ſed pro præbenda dabis decem; iniuſte ageret: quia uenderet ſemel datum & debitum: &

ſimoniam committeret. quia uenderet non ſolum temporale, ſed etiam ſpirituale, ius ſcilicet percipiendi. non itaque ſimonia, quia agat quod inhibitum eſt; ſed potius inhibitum, quia res iniuſta.

Decimo, contra eos, qui audent dicere, ſimoniam committi in ſuſceptione ſacrorum ordinum, non pro aſſequendo beneficium ecclesiaſticum, maxime a Papa; proponitur hæc ratio. Quando quis ordinatur, recipit poteſtatem ligandi & ſoluendi tantum in habitu, non in actu. XVIII. q. I. c. Ecce ſufficienter. & c. ſeq. Hinc eſt, quòd nemo ſoluere poteſt, aut ligare, quantũcunq; ſit ſacerdos: ſed tunc demum, cum ſibi datur beneficium curatum. Tunc enim ſibi confertur ordinis executio: quæ executio mere ſpiritualis eſt, & uetita de iure diuino comparari pretio: pro quo eſt glo. in c. Ex diligenti. de ſimo. Clem. I. de priuil. fuit ratio Abb. in c. Extirpandæ. §. Si uero. de præben.

Magno itaque applauſu recipienda eſt ſententia Petri de Anca. in c. I. de conſti. in II. oppoſitione, quòd facere beneficia eccleſiaſtica uenalia, eſt denigrare uniuerſalem ſtatum eccleſiæ. allegat l. Si quemquàm C. de epi. & cleri. cum dicitur: Profecto enim quis locus tutus, & quæ cauſa poterit eſſe excuſata, ſi ueneranda dei templa pecuniis ex

pugnentur? Quòd ſi denigratur ſtatus uniuerſalis eccleſiæ, nec Rom. Pontifici erit permiſſa per ea, quæ habentur in c. Sunt quidam xxv. q. i.

Nec ſibi blandiantur ſimoniacæ labis fautores, quòd ſpirituale gratis, pro temporali pretium recipiatur. quoniam hæc adeo connexa ſunt, ut uendito uno aliud uenditum cenſeatur. c. Siquis obiecerit i. q. iii. imo etiam quando per pecuniam confertur beneficium iam ordinato ad ſacros ordines, aut ex diſpenſatione habenti aliud beneficium, cenſetur uendita executio ordinis in loco, in quo prius non habebat huiuſmodi poteſtatem.

Nec præmiſsis obſtat, quòd ex ſtatuto eccleſiæ ſint tituli dignitatum & beneficiorum. non enim erant tempore Apoſtolorum. igitur ab eo uendi poſſunt, in cuius poteſtate ſunt omnia iura poſitiua. Quoniam cum ſpiritualium uenditio iure diuino prohibita ſit, cuicunque ſpirituale inſeparabiliter adhærebit, incapax erit uenditionis; imo utrunque: licet quòd hoc ſpirituale temporali adhæreat, ſit iuris poſitiui. Sicut nec ſequitur: hæc bona alienari poterant, antequam eſſent eccleſiæ donata: ergo & ex poſt alienari poterunt. Et ſiquis urgeat, Nonne Papa ex plenitudine poteſtatis ex cauſa pote

rit rem eccleſiæ dicatam ab eccleſia ſeparare & uendere? igitur poterit beneficia pretio conferre, habita ratione ad temporalia annexa. Reſpondetur, hæc inter ſe longe diſtare. quoniam primo caſu cum bona iam ab eccleſia ſeparata uendit, aut uendendi facultatem concedit; ementi nullum onus ſpirituale annexum incumbit, quod uẽdi cenſeri poſſit. ſecus ſecundo caſu, quo, dato beneficio, datum eſt ius ſpirituale, ſiue ſit animarum cura, ſiue quoduis aliud ſpirituale obſequium, quod etiam uenditione uenit. d.c. Siquis obiecerit.

Secundo, non obſtat quòd ſicut ex uenditione rei ſecularis transfertur iuspatronatus, quod eſt ſpirituale. c. Cum ſecundum. de iurepatro. Sic in quocunq; beneficio uidetur cum temporalitate per connexionem uendi poſſe beneficium. Quoniam reſpondetur, quòd uendita uilla, in qua eſt iuspatronatus, licet iuspatronatus tranſeat in uenditione, non tamen eſt ſimonia: quia principaliter uenditur temporale, in cuius conſequentiam uenit iuspatronatus: non quòd ſpirituale uendatur. Secus in eccleſiaſtico beneficio: cum ipſum quod principaliter confertur: temporale uero per quandam conſequentiam. Ex quo infert Abb. in c. Querelam. de iurepatro, quòd ſi uendatur uilla, & ius patrona-

tus, non ualet contractus: quia eo caſu ius patronatus ut principale uenditur, quod fie ri non poteſt. Secus ſi uilla uendatur cum iu repatronatus, quia tunc uenit conſecutiue. & hoc modo intelligendum quod dixit Io. an. in c. I. de iurepatro. lib. VI.

Dici etiam poteſt cum beato Thoma, ſecunda ſecundæ. q. centeſima, ar. IIII. aliquid dici poſſe annexum ſpiritualibus dupliciter. uno modo, ſicut ex ſpiritualibus deſcendens: ſicut habere beneficia eccleſiaſtica dicitur ſpiritualibus annexum, quia non com petit niſi habenti officium clericale. & quia huiuſmodi nullo modo eſſe poſſunt ſine temporalibus, nullo modo uendi poſſunt. & allegat d.c. Siquis obiecerit. quædam autem ſunt annexa ſpiritualibus, inquantum ad ſpiritualia ordinantur. ſicut iuspatronatus, quod ordinatur ad præſentandum clericos ad eccleſiaſtica beneficia: & uaſa ſacra, quæ ordinantur ad ſacramentorum uſum. unde huiuſmodi non præſupponunt ſpiritualia, ſed potius ea temporis ordine præcedunt. & hæc aliquo modo uendi poſſunt, non autem in quantum ſunt ſpiritualibus annexa.

Non obſtat tertio, quòd ſicut Imperator in temporalibus dominus, poteſt uendere dignitates ſeculares: ita uideatur, quòd

Papa dominus ſpiritualium, uendere poſsit ſpiritualia; & ſicut l. Iulia de ambitu non habet locum in curia Imperatoris l. 1. et ibi not. Doct. ff. ad l. Iuliam de ambi. Sic nec in curia Roma. ſimonia, ut ibi not. Bar. Quoniam reſpondetur quòd longe diſtant ſpiritualia à temporalibus. quoniam dignitates, ſeu officia ſecularia, ordinata ſunt ad gubernationem ſeu diſpoſitionem eorum, quorum naturæ non repugnat quòd uendantur, & ſub ſunt ſoli diſpoſitioni principis. Secus in ſpiritualibus, quæ in nullius ſunt dominio, nec æſtimationem recipiunt.

Non obſtat quarto, quòd licet Iacob non commiſerit ſimoniam emendo ius primogenituræ, quod ſibi ex conceſsione diuina debebatur: tamen Eſau commiſit, qui hoc alio modo dare noluit. c. quàm periculoſum. VII. q. I. Sic omnia, quæ ſunt eccleſiarum, cum credita ſint Papæ, uidetur non committere ſimoniam recipiendo pro ſpiritualibus temporalia ab eccleſiaſticis uiris, qui aliàs daturi non forent. Quoniam reſpondetur non eſſe ſimile, ex quo ius primogenituræ datum fuerat a Domino ipſi Iacob: & ideo redemptio potius fuit uexationis: quæ licita eſt aliàs habenti titulum. Sed bona eccleſiarum non ſunt Papæ, niſi quo ad curam & diſpenſationem ad neceſsitatem eccleſia-

rum, deſeruientium eis, & pauperum. Ideò ea uendere non poteſt.

Siquis autem hæſitaret: ſicut nemini licet dare ſpirituale debitori nolenti ſoluere, ut reciperet debitum, & dando committeret ſimoniam, ex ſententia Sancti Thomæ, in IIII. di. XXVI. & not. in c. Qui ſtudet. I. q. I. & in c. Dilectus. de ſimo. Sic non uidetur licuiſſe Iacob, dare temporale pro ſpirituali, licet ſibi debito. Reſpondetur, non eſſe ſimile. nec ſequitur: non licet dare ſpirituale, ut quis recuperet temporale: ergo non licet dare temporale, ut recuperet ſpirituale, quod ſuum eſt. Et ratio diuerſitatis eſt, quia is recipit quod ſuum eſt, & dat quod ſuum eſt: ille dat quod ſuum non eſt, & recipit quod ſuum non erat.

Non obſtat quinto, quòd ſi ſimonia in beneficio eſſet pari modo de iure prohibita, ſicut in ordine, pari modo puniretur: quod falſum eſt, ut not. in c. Presbyter. I. q. I. & in] §. uerum. & in §. ad hæc. XXII. diſt. & non fieret diſtinctio, ut cum ſimonia eo in ordine non diſpenſetur, ut not. in c. Qui ſtudet & in §. in ſumma. I. q. I. & probatur in c. Quicunque, & in c. Eos, in principio. & in c. In preſentium I. q. V. Quoniam reſpondetur, non rectè colligi: non pari modo plectuntur: ergo non ſunt utraq;

prohibita iure diuino: non enim pari modo puniuntur quicunque tranſgreſſores iuris diuini: ſicut nec æqualiter peccant.

Non obſtat ſexto, quòd ubicunque acceſſorium eſt talis naturæ, quòd per ſe habet ſubſiſtentiam ſine eo quod ſibi principale cenſetur, tunc acceſſorium non ſequitur naturam ſui principalis. l.fi.§.Lucius. ff. de condi. inde not. Ancha. per illum tex. in regula Acceſſorium.de reg.iur. in VI. ſed beneficia ſubſiſtere poſſunt ſine hoc, quòd transferant aliquod ius ſpiritualis ordinis, & de ſe conſiderata nihil poteſtatis clauium habent, ſed meræ adminiſtrationes ſunt, nec ſequuntur naturam ſui principalis, ſcilicet ordinis eccleſiaſtici. pro quo etiam uidetur tex. & ibi not. Abb. in c. Tuas. el. 3. de ſimo. ubi ſimonia in præambulis ad ordines, & ſic ad ſpiritualia non iudicatur ad paria cum ſimonia in ordinibus; & facilius diſpenſatur. Quoniam reſpondetur, aſſumptum non uerum, beneficia eccleſiaſtica poſſe ſubſiſtere ſine hoc quòd aliquid non transferant ſpiritualis muneris, licet non ſemper ſpirituale ſacri ordinis. Quoniam nullum eſt beneficium quantuncunque ſimplex, ratione cuius non debeatur aliquod ſpirituale obſequium domino: quod etſi nihil participet de poteſtate clauium, non pro

pterea fit, quòd non committatur ſimonia, quæ ſemper committitur, cum ſpirituale pro temporali datur aut recipitur. nec quòd una facilius, alia difficilius diſpenſetur, efficit quòd non ſit ſimonia prohibita, quia ſimonia & de mandato dei, aut quòd ſit aliquod ſimonia ſolo iure poſitiuo prohibita.

Non obſtat ſeptimo. c. Conſtitutus de re li.domi. ubi Epiſcopus conceſsit illi Abbati, & confirmauit ſedes Apoſtolica, omne ius quod habebat tam in ipſo monaſterio, quàm in eccleſiis pertinentibus ad monaſterium ſituatis in dioceſi Epiſcopi pro certa annua penſione: nec committitur ſimonia. Quoniam reſpondetur, quòd conceſsio Epiſcopi fuit gratuita: & monachi etiam gratuito, non ex pacto præcedenti penſionem dederant in quandam recognitionem: & penſio octo denariorum erat tam modica, quòd non haberet mouere animum nec dantis, nec recipientis ar. c. Etſi quæſtiones. de ſimo. & c. Iudices. 1. q. 1. uel melius dicendũ, ex ſententia gl. in d. c. Conſtitutus. in uer. recompenſatione, quòd eo caſu nec in conſimilibus exemptionibus committitur ſimonia, quia plus commodi temporalis percipiebat Epiſcopus, quàm erant illi octo denarii, & illos recipiebat non in recompenſationem, ſed potius in ſignum recognitionis

ut in c. 11. de cenſi.

Octauo, non obſtat, quòd nemo habet ius in bonis eccleſiaſticis, niſi per iuriſdictionem Papæ. igitur poteſt Papa illa etiam precio concedere. Quoniam reſpondetur, quòd non recipiunt à Papa, ſicut à domino, ſed ſicut a diſpenſatore, cum non habeat dominium, ſed patrocinium & defenſionem: ſicut omnia dicuntur Imperatoris, ad defenſionem & tuitionem.

Nono non obſtat, quòd ſicut ſi Papa aut Epiſcopus antequam alicui beneficium aut præbendam conferat, ordinauit aliquid ſubtrahere de fructibus ex aliqua iuſta cauſa, non eſt ſimonia, ex ſententia ſancti Thomæ ſecunda ſecundæ q. centeſima. arti. IIII. not. Abb. & alii per illũ tex. in c.I.ut eccleſiaſt.bene. & habetur in c. Si propter tua debita.de reſcrip. in VI. ita uideatur poſſe recipere ab eo, cui confertur beneficium. Quia reſpondetur, non eſſe ſimile, quoniam non recipit ab eo cui dat beneficium, nec ut magis huic, quàm illi conferat. Quapropter dixit idem ſanctus Thomas, loco citato, quòd ſi ab eo, cui confert beneficium, peteret aliquid ſibi dare de fructibus, aut aliquod munus reciperet, non careret ſcrupulo ſimoniæ. Hinc eſt quòd in receptione mediorum fructuum, quas annatas uocant, non committitur ſimonia, ut

infra declarabitur.

Quamuis autem tam in collatione ordinum, quàm beneficiorum, ſiue curata, ſiue ſimplicia fuerint, iure diuino committatur ſimonia, ſiquid etiam a ſponte dante recipiatur: non tamen Papa incurrit pœnas a iure poſitiuo inflictas: quia eſt ſupra ius, & illius pœnis non aſtringitur. Cardinalis tamen in c.1. de ſimo. aſſeruit, quòd Papa ex iuſta cauſa poſsit quandoque in collatione beneficiorum aliquod recipere, licet non paſsim, ne ſcandalizet eccleſiam. ad quod allegat glo. in c. fi. q. 111. quia etiam in prohibitionibus iure diuino Papa ex cauſa illas relaxare poteſt, ut plenius aliàs declarabimus. Sed hæc aſſertio reiicienda eſt, & prorſus abominanda.

Quòd etſi Papa non incurrat pœnas iuris poſitiui, incurrit tamen is qui recipit beneficium, niſi expreſsim ſecum diſpenſetur, ſecundum Abb. in d.c. Extirpandæ §. Si uero. nec diſſonum eſt, unum correlatiuorum incurrere pœnam, & non aliud. ſicut Eſau commiſit ſimoniam, non Iacob: & Giezi, non Naaman Syrus: & ſicut Epiſcopus non eſt excommunicatus a ſua ſententia, ſiue Canone, aut ſtatuto, ut late diſſeruit Io. an. in regula, Cui licet. de reg. iur. lib. VI. & hæc uidetur æquior opinio: licet Cardina. Alexan.

xand. in c.Latorem 1. q. 1. in hoc improbauerit Abbatem ex eo quòd Papa faciendo ex certa ſcientia actum illicitum ſiue prohibitum, ſuper quo poteſt diſpenſare cum inhabili, uidetur tacite diſpenſare ar. l.Idem Vlpianus. ff. de excuſ. tut.l. Quidam conſulebat ff.de re iudi. Inno. & alii in c. Diuerſis fallaciis.de cleri. coniug. & quia per actum contrarium uidetur ſuſpenſa iuriſdictio . ſed hæc ad materiam diſpenſationum pertinent: de qua aliàs erit differendum .

DE ANNATARVM INSTITVTIONE, ET EARVM DEFENSIONE.

ANNATARVM inſtitutionem, ſi ad ius diuinum referre nolumus, ut ſint decimæ decimarum ſummo ſacerdoti debitæ, eam tamen non adeo nouam aſſerimus, ut Io. XXII. quod plerique faciunt, tribuamus: quandoquidem illarum inſtitutionem Vienneñ. concilium receperit, quod habitum fuit anno MCCCXI. & Oſtien. ac Io.an. qui Ioannis XXII. tempora præceſſere, de his mentionem fecerint, cuius Io.an. uerba referenda duximus, cum dixit in c. Inter cætera. de off.ord. in glo.ult. in fi. Dicit hic Oſtien. quòd Rom. eccleſiam in annatis exigendis, ubi alioqui nullum ius haberet, excuſaret neceſsitas: quia nec de ſuo poſſet omnibus prouidere. & ſubiicit: eſt id de antiquiſsima conſuetudine iam obtentum, in quo Epiſcopi particulares putant ſe poſſe imitari Rom. eccleſiam, cum non poſsint: & infra: Pluries clamaui in tantum, quòd de hoc fuit ſermo in concilio Vienneñ. quòd optarem, quòd curia re-

peteret & caperet uigeſimam reddituum clericorum totius orbis ad ſuſtentationem Papæ, & Cardinalium, & nihil exigi & recipi pro ſeruitiis in promotione prælatorũ, exceptis ſalariis laborantium, puta ſcriptorum, & ſimilium. & tunc prouideret legatis, & nunciis, quos mittit, de prædicta quota: & abſtineret ab exactione fructuũ primi anni.

Non defuere qui aſſererent annatarum ſolutionem ortum habuiſſe ex eo, quod refert Damaſus Papa in chronica ſummorum Pontificum, quòd ſicut Papa in ſua ordinatione contribuebat Imperatori, nec id uitio dabatur: & forte id eſt, de quo mentio fit in c. Agatho. LXIII. di. & in c. Tributum XXIII. q. VIII. ſic & ſuſcipientes modo ordinationes a Papa, aliquod ei perſoluunt, tanquam in alterius ius ſucceſſerit.

Arbitrantur alii, ſponte quidem ab initio promotos annatas ſoluiſſe: idq; in ſcriptis redactum obligationem induxiſſe: ſicut ad oblationes modo tenentur fideles; quæ ab initio ex arbitrio & ſponte fiebant. c. Omnis Chriſtianus. de conſe. di. I. c. Statuimus. XV. q. I.

Nec defuere qui dixerint, hunc etiam fuiſſe antiquum morem gentilium ſacerdotum. Ioannes enim grammaticus (ut refert Ferdinandus Cordubeñ. in ſuo tractatu de

annatis) in illud Ariſtot. primo metaphy. ſacerdotum genus apud Aegyptios uacare permiſſum eſt; inquit: Aegyptii primi, de inde omnium gentium ſacerdotes, fuerunt locupletes, præſertim maximi ſacerdotes: nam inferiores ſacerdotes, in ingreſſu ſacerdotii mediã partem redditũum ſummo ſacer doti miniſtrabant. ſed quãcumq; habuerint originem, ſatis conſtat iam diu omnium na tionum conſenſu receptas, uſu comprobatas, per Conſtantieñ. concilium poſt Vien neñ. admiſſas. quas etſi inhibuerit Baſilieñ. concilium, irriti tamen & inanes fuerunt eo rum patrum conatus: qui odio magis in Eu genium IIII. Rom. Pontificem, quàm æquitatis & iuſtitiæ zelo de annatis & aliis pluribus auſi fuere noua edere decreta, quæ irrita fuere, nec uſu recepta.

Poteſt autem annatarum inſtitutio pluribus rationibus defendi, & in primis, quia ſicut ex Philoſophorũ & Diui Thomæ ſen tentia, ſecunda ſecundæ q. LXXXVIII. ar. I. principibus & militibus ex publico uitæ neceſſaria miniſtrari debent: ita & ſacerdotibus, qui diuino cultui ad communem populi ſalutem inſeruiunt. Propterea ſuper Ioſue cap. XXI. dixit, apud omnes gentes obſeruatum fuiſſe, quòd qui diuino cultui intendunt, a populo ſuſtententur, aut ab

his, qui curam gerunt uniuerſitatis. propter quod Aegyptios ſacerdotes famis tempore nulla, ut alii, neceſsitate adductos poſſeſsiones uendere. quòd alimenta eis de publicis horreis præſtarentur: Gene. XLII. Quanto magis igitur Rom. Pontifici, qui omnium Chriſtianorum curam gerit & ſolicitudinem, debentur a ſuis ſacerdotibus uitæ ſubſidia? cuius occaſione inductæ ſunt annatæ, & aliæ pleræque contributiones.

Præterea poteſt Rom. Pontifex decimas, fructuum etiam, quæ aliis debentur, laicis concedere c. A nobis. de deci. c. Adrianus. LXIII. di. c. In ſynodo XVI. q. I. ſicut regibus Hiſpaniarum, & aliis pleriſque conceſsit. Poteſt ſtatuto, conſuetudine, aut priuilegio induci, ut primi anni fructus, & quandoque duorum aut trium, fabricæ, Epiſcopo, aut ad alium quempiam uſum reſeruentur, idq; præcipue Rom. Pontificis auctoritate. c. Si propter tua debita. de reſcrip. lib. VI. & in extrauag. Io. XXII. quæ incipit, Suſcepti. & non poterunt medii fructus primi anni ſummo ſacerdoti reſeruari? Poteſt pater corripere filium ſibi alimenta negantem, & ad ea præſtanda compellere. l. qui filios. C. quæ res pigno. oblig. poſ. & l. I. & II. C. de patri. qui fil. diſtra. ipſos etiam uendendo. & non poterit ſpiritualis

pater, cui non minus obſequii debemus, quàm carnali, quotam partem fructuum ecclesiaſticorum pro ſuis neceſsitatibus reſeruare?

Quòd ſiquis diceret: non tenentur filii patribus theſaurizare, ſed pater filiis, ſecundæ Corin.c. XII. nec etiam neceſsitatis tempore. habet eccleſia Romana propriam diœceſim, cuius ſacerdotes ſuo tenentur Epiſcopo ſubuenire: habet eccleſia amplum temporale dominium: huius ſubditi ſuo ſubueniant domino: non grauentur alii, qui ſuis dominis & ſuis Epiſcopis prouidere tenentur: ne multiplici prægrauentur onere. Reſpondebimus, non teneri filios patribus theſaurizare: teneri tamen patri ſubuenire, cum eget: ſic Rom. Pontifici omnium parenti & paſtori: pro qua ſubuentione adinuentæ ſunt annatæ.

Quòd uerò Rom. Pontifex propriam habet diœceſim: habet quidem propriam, quæ ſcilicet alterius non ſit, ſed non propriam, quæ Romanis finibus coarctetur. Cum enim ſit uniuerſalis eccleſiæ Epiſcopus, uniuerſus orbis ſua eſt diœceſis c. Per principalem c. Cuncta per mundum. IX. q. III. nec minore onere grauantur eccleſiæ ſubditi, quòd aliis teneantur ſubuenire principibus. quandoquidem & præter annatas, quæ

cum aliis communes ſunt, ad ea tenentur Pontifici uectigalia, quæ & alii ſuis principibus contribuunt.

Obiiciunt alii, non ſoluendos medios fructus, quòd Nume. XVIII. habeatur: Nihil aliud poſsideant Aaron, & filii eius, decimarum oblatione contenti: quas in uſus eorum & neceſſaria præparaui. & infra: Locutus eſt dominus ad Moyſem: Præcipe leuitis, atque denuncia, Cum acceperitis a filiis Iſrael decimas, quas dedi uobis, primitias earum offerte domino, hoc eſt decimam partem decimæ: ut reputetur uobis in oblatione primitiarum tam de areis, quàm de torcularibus, & de uniuerſis: quorum accipitis primitias offerte domino, & date ea Aaron ſacerdoti; quaſi ſummo ſacerdoti debeantur decimæ decimarum, non autem medii fructus uacantium beneficiorum. Quorum obiecta refellemus ex eo, quôd mediorum fructuum ſolutio loco decimæ decimarum aliqua ex parte ſurrogatur. & ſi ſummo ſacerdoti decimæ decimarum ſingulis annis debebãtur, multo magis annorum quinque debebitur: nec tam grauis eſſe debet paucorum annorum anticipatio, quàm grata plurium remiſsio.

Maius nobis negocium eſt cum his, qui obſtinate aſſerunt, ſimoniacam ſapere pra-

uitatem mediorum fructuum exactionem; quòd non niſi his datis dentur literæ collationis beneficiorum, ſine quibus nemo poſſeſsionem aſſequi poteſt: cum qui pretio dat id, ſine quo alterum non prouenit, neutrum inuenditum relinquat. c. Siquis obiecerit. 1. q. 111. Sed falluntur hi, ſuumq; agnoſcent errorem, ſi formulam conſtitutionis, qua mediorum fructuum ſolutio debetur, inſpicerent. Conſtat enim non prælatum, aut eccleſiæ rectorem, ſed eccleſiam ipſam, antequam ei aliquis præficiatur, ad ſolutionem obligari, cum cauetur, quòd de uacantibus eccleſiis medii fructus cameræ apoſtolicæ debeantur: quò conſtat ex ipſo uacationis die ius quæſitum apoſtolicæ cameræ: propterea qui eccleſiæ præficitur, medios ſoluit fructus, ut æs alienum prius ab eccleſia debitum, ad quem tenetur nouus rector: quemadmodum teneretur ad debita prædeceſſoris, ſi uerſa fuiſſent in eccleſiæ utilitatem.

Ceſſat etiam omnis ſimoniæ ſuſpicio; quòd ex mediorũ fructuum ſolutione non uni magis, quàm alteri confertur beneficium: cum quicunque præficiatur, ad eandem ſolutionem tenentur.

Item in ſimoniaca prauitate non ſola pecuniæ datio, aut muneris, imputanda ſunt

pro crimine, ſed quo animo, qua occaſione detur:& qua mente recipiatur.c. Etſi quæſtiones. de ſimon. & propterea ſimoniam non committunt, qui, ut horis canonicis interſint, quotidianas recipiunt diſtributiones, modo prima eorum intentio ſit eccleſiæ in diuinis deſeruire: conſecutiue autem pecuniam pro uitæ ſuſtentatione recipere. Idem de ſacerdote miſſas celebrante, aut pauperibus Deum orantibus pro eo, qui eleemoſynas erogauerit: quibus non imputatur ſimonia, quòd pecuniam conſecutiue pro ſtipendio, aut uitæ ſuſtentatione recipiant.

Præterea cum eccleſia cœpit oblata immobilia apud ſe retinere, illorum redditibus duntaxat diſtributis, nulli certi reddi tus debebantur, ſed pro neceſsitate & diſpenſatoris arbitrio. nulla igitur uidetur fieri iniuria, cum iure poſitiuo diſtributio certa ſit inducta, ſi is qui ſuprema fungitur auctoritate, & cui diſpenſatio eſt commiſſa, id agit quod prius licebat, minus ſcilicet pro primo anno dando, et aliquid pro ſua ſuſtentatione retinendo. nec propterea dici poteſt gratis non dare, quod minus det, cum gratuita uoluntate det: etſi aliquid retineat quod dare potuiſſet. nec minus uidetur ſummo Pontifici licere pro ſui neceſsitate, quòd

pro aliena licet: et ſicut omni caret reprehenſione, ſi Pontifex, dando uni beneficium, partem redditũum clerico indigenti, loco annuæ penſionis, reſeruet, ſic licebit modeſtius agendo medietatem fructuum primi anni pro ſe retinere. Maxime quòd penſio ſingulis annis, annata autem primo duntaxat, quo quis recipit beneficium, debeatur. & quia onus perpetuum non eſt, non dicitur beneficium cum diminutione conferri contra diſpoſitionem, c. 1. ut eccle. bene. ſine dimi. conferantur,

Præterea cum alligari non debeat os bouis trituranti; & qui altario ſeruit, de altario uiuere debeat, & proinde poſsit bonus diſpenſator, pro ſua neceſsitate & ſuſtentatione, ex his, quæ ſuæ credita ſunt diſpenſationi, aliquid retinere, ſi ea fiat intentione, non ut pretium gratiæ recipiat, ſed ſubſidium uitæ: nihil eſt quod dignum ſit reprehenſione; cum de genere malorum non ſit retinere, quod commode poteſt, & ſine ſcandalo, pro uitæ ſubſidio, & incumbentibus oneribus. Nec ſimile eſt quod dicunt plerique, non fœnerandum, ut detur eleemoſyna: & non ſufficere, aliquid bona intentione fieri, ſi quod fit, malum ſit. Quoniam fœnerari de ſe malum eſt, ſubſidium uitæ malum non ſit.

Nec obſtat, quòd ex ſententia ſancti Thomæ in IIII. ſent. di. XXVI. habetur, & not. in c. Qui ſtudet 1. q. 1. & in c. Dilectus. de ſimo. non licere ſine ſimoniæ labe aliquid ſpirituale debitori dare, ut quod ſuum eſt quis conſequatur. Quoniam aliud eſt a debitore quod ſuum eſt recipere, data re ſpirituali: aliud, debitum retinere ex temporali dando debitori, etſi muneri ſpirituali annexum ſit: non minus quàm ſi conductor redditũum beneficii pro compenſatione eius, quod ſibi a locatore debetur, partem retineat locatorum fructuum, qui etſi annexi ſint beneficio, nulla tamen committitur ſimonia.

DE RESERVATIONIBVS BENEFICIORVM A ROM. PONTIFICE.

RESERVATIONES beneficiorum eccleſiaſticorum, quæ fiunt a Romano Pontifice, iam annis CCCL receptæ ſunt ab eccleſia, & approbatæ. Clemente enim III Pōtifice, qui ad munus Pontificium aſſumptus fuit anno MCLXXXVIII. edita fuit conſtitutio, quæ habetur in c. II. de præben. lib. VI. per quam Rom. Pontifici reſeruatur diſpoſitio uacantium beneficiorum in Romana curia. & in c. Cum dilectus, de iure patro. fit mentio reſeruationum etiam per legatos Apoſtolicæ ſedis factarum, quæ fuit conſtitutio Innocentii III, qui erat Pontifex, anno MCXCVIII. & eiuſdem fuit decretalis, Propoſuit. de conceſ. præben. ex qua conſtat, eo tempore conceſſa mandata de prouidendo, de quibus etiam per Bonifacium VIII. in c. Mandato. de præben. lib. VI. ut prætereamus alias conſtitutiones eiuſdem Bonifacii in c. Si eo tempore. de elect. in c. Præſenti. de offi. dele. lib. VI. & extrauagan. Ad regimen, & forte

etiam uetuſtiorem habuere originem, & uſum. Legimus enim in c. Porro LXIII diſt. Nicolaum primum reſeruaſſe Treuereñ. & Colonieñ. eccleſias, cum mandauit nullum eligi, antequam relatio fieret Apoſtolatui ſuo. Idem uidetur factum de Salonitana eccleſia a Gregorio, ut colligitur ex c. Salonitanæ. ea. diſt.

Comprobantur reſeruationes ex eo, quòd Imperator habet priuilegium ab Apoſtolica ſede, quòd in qualibet Germaniæ eccleſia, eius intuitu, unus recipiatur. Quod Specu. aſſerit ſe uidiſſe bullatum in III. parte tit. de præben. in fi. Quæ gratiæ primariæ preces nuncupantur. & nos legimus literas primariarum precum Rodulphi Imperatoris, qui electus fuit anno MCCLXXIII, huiuſmodi tenoris: Rodulphus, Dei gratia Rex, & ſemper Auguſtus, honorabili in Chriſto deuoto N. Abbati gratiam, & omne bonum. Cum & antiqua & approbata, ac a Diuis Imperatorum & Regum inclitæ recordationis noſtris anteceſſoribus uſque ad nos producta conſuetudine quælibet eccleſia in noſtro Rom. Imperio conſtituta, ad quam beneficiorum eccleſiaſticorum pertinet collatio, ſuper unius collatione beneficii preces noſtras primarias admittere teneatur; deuotionem tuam rogamus, quatenus N. clerico de be-

neficio eccleſiaſtico, quod ad tuam collationem ſpectat, ob reuerentiam ſacri Imperii et noſtram, ſi quod uacat ad pręſens, uel quàm primum uacauerit, dilecto noſtro N. ſtudeas liberaliter prouidere, taliter faciẽs, quòd deuotionem tuam noſtra ſerenitas debeat merito commendare.

Quòd ſi Imperatores, ſi legati de latere ex conceſsione Ro. Pontificis poſſunt literas dare ad uacatura; & contra, eas ordinariorum collationes irritas facere; quanto magis Rom. Pontifex poterit id agere, quod aliis faciendi tribuit facultatem?

Et quòd improbandæ non ſint reſeruationes apoſtolicæ, deducitur ex eo quòd Rom. Pontifex uocatus eſt in plenitudinem poteſtatis, alii uero in partem ſolicitudinis. c. Ad honorem, de aucto. & uſu pallii. c. Decreto II. q. VI. c. Multum III. q. VI. & ex eo quòd Rom. Pontifex plenam habet poteſtatem in dandis beneficiorum titulis, etiam antequam uacent. c. II. de preben. li. VI. Clem. I. in fi. ut lit. penden. glo. III. in c. Si gratioſe de reſcript. libro VI. gloſ. in c. Paſtoralis V. q. III.

Propterea miramur Baſilien. concilii patres admiſiſſe reſeruationes in corpore iuris clauſas, necnon locum eſſe præuentioni, & tamen auſos fuiſſe abolere quantum in eis

fuit, reſeruationes alias quaſcunque ſiue generales ſiue ſpeciales etiam extrauagantium & regularum cancelariæ, quaſi illæ non ſint conſtitutiones Apoſtolicæ, nec ius faciant, uoluerintque ipſi inferiores auctoritatem ſuperioris ſui certis finibus cohercere.

Accedit ad comprobationem reſeruationum quod dixit Io.an.ex mente Inno. in c. Ex eo. de pœnit. dum inquit, quòd ideo potuit Rom. Pontifex coarctare poteſtatem inferiorum in dandis indulgentiis, prout fecit in dicta decretali, quia omnes minores prælati poteſtatem habent ab eo, ipſe autem a Deo ſolo. c. Quãuis XXI.di.c.I. XXII.di. Item hoc potuiſſe ratione principatus & iuriſdictionis quam habet ſuper omnes c. in nouo XXI. diſt. ſimili igitur modo potuit adimere inferioribus auctoritatem dandi beneficia antequam uacent c. II.de conceſ.præ ben.& ſibi ipſi reſeruare hanc auctoritatem, priuſquam uacent c. II. de preben. li. VI.

Plures autem cauſas propter quas Põtifices moti ſint ad faciendas huiuſmodi reſeruationes, poſuit Gloſator extrauag. Ad regimen; qui dicit ſe credere ea ratione adinuentas reſeruationes, quòd cum ſolicitudo paſtoralis officii multis indigeat miniſtris, cum meſsis multa ſit, operarii uero pauci. XXXI diſtinct.c.In nouo, uocandi ſunt plures in

partem

partem ſolicitudinis. c. Qui ſe. I I. q. V I. c. Ad honorem. de uſu palii.quos remunerare tenetur, necnon & eos qui ſuis ſeruierunt prædeceſſoribus X I I.q. I I. c. Hoc huiuſmo di c. Charitatem. & c. Eccleſiaſticis. & ad eius ſedem confluant clerici indigentes, qui bus paterna dilectione ſubuenire tenetur. X C I I I. di. c. Diaconi. & c. Ad renuntiatio nem. de renunt. non alienum ab æquitate fuit, inuenire modum, quo ſummus Pontifex poſſet pluribus prouidere, ut per eum fieret iuſta beneficiorum diſtributio. & ſi Io. an. in addit. ſpec. ti. de inſtitutionibus, dixerit, quòd olim Rom. Pontifices raro faciebant gratias beneficiales. Vnde in uolumine decretorum, non fatigamur in his. Inceperunt demum illas dare, ſed curialiter: primum rogando, demum præcipiendo, et executores dando: nec facile grauabat unus Papa, eandem eccleſiam, niſi de uno. Vnde ponebat clauſulam, ſi pro alio non ſcripſerimus, uel æquipollentem: ut in c. Statuimus. c. Capitulum c. Ex inſinuatione, cum tribus ſeq. de reſcript. procedente tempore factæ ſunt gratiæ, datis executoribus: ut in c. Pro illorum. c. Dilectus. I I. & I I I. de præben. poſtea, Innocentio I I I I. Pontifice, dabatur impetranti beneficium acceptandi. c. Quia cunctis. de præben. lib. V I.

Z

& ſucceſsiue addita clauſula menſis cum inhibitione & decreto.

Si quis uero improbet reſeruationes ex eo, quòd ordinarii grauari cenſentur. c. Mandatum Apoſtolicum. de reſcrip. cum enim collatio beneficiorum, quædam dici poſsit donatio, quòd ordinarius liberalitate utatur uni magis, quàm alteri conferendo, ut not.in c. Relatum. de præben. & ex hoc collatio beneficiorum inter fructus computetur: ut in c. Cum olim. de maio. & obe. merito dici poteſt grauari ordinarios, quòd hoc fructu, & hac donandi liberalitate priuentur. Reſpondebimus, grauari quidem, ſed non graui onere. Quoniam quando agitur de collatione beneficiorum, eſt quæſtio de modico præiudicio collatorum, aut eligentium, cum nullam utilitatem aut commodum in conferendo uel eligendo conſequi poſsint. c. 1. ut eccle. benef. ſine dimi. confer. doct. in c. Quæ in eccleſiarum. de conſtitu. proinde dixit Abbas in c. 1. col. fi. de in integ. reſtit. quòd Canonici ſi grauati fuerint in non eligendo, nequaquam ueniunt reſtituendi, quia agitur de modico eorum præiudicio & intereſſe.

Ingenue tamen fatemur, ex frequenti & multiplici uſu reſeruationum conqueri poſſe ordinarios, quòd ius conferendi benefi-

cia maiori ex parte auferatur. quod eſt contra c. Ecce. XCIX. diſt. & eccleſiaſticus ordo confundatur, ſi ſua iuriſdictio cuiq; Epiſcopo non ſeruetur, contra decretum c. Peruenit XI. q. I.

Modus igitur adhibendus, ut uſus ſit, non abuſus: & grauentur quidem ordinarii, ſed ne nimium grauentur. Meminerint itaque Romani Pontifices, priſcos illos Pontifices, prædeceſſores ſuos, tam moderate reſeruationes feciſſe, ut non niſi tempore Innocentii III. adinuentæ fuerint expectatiuarum formulæ: quibus etiam tam parce utebantur, ut pro magno munere & lætitiæ ſigno per tres dies dũtaxat date fuerint expectatiuę in forma pauperũ, cum Ioannes, francorum Rex, officii cauſa et uiſitationis ſe contulit ad Clementem VI. Pontificem. et quamuis ipſe Rom. Pontifex, etiam ſi nulla adſit ordinariorum negligentia, nullaq; facta ſit deuolutio, conferre poſsit uniuerſi orbis beneficia, ut not. Abb. in c. Quia diuerſitatem per illum tex. ponderando uerbum, præter diſsidia. de conceſ. præben. per c. I. de præben. in VI. & concurrere poſsit in beneficiorum collatione cum quibuſuis ordinariis, quia eſt ipſe ordinarius uniuerſi orbis. c. Per principalem. c. Cuncta per mundum. IX. q. III. non tamen honeſtati congruit,

tam frequenter ſuprema uti poteſtate, quòd tota fere abſorbeatur Epiſcoporum auctoritas, & iuriſdictio, uſque adeo quòd plures Epiſcopi conquerantur, ſibi duntaxat relicta Mitram & Baculum Epiſcopalia inſignia, reliqua fore inania & uacua. Sed maxime abſtinendum uideretur ab his reſeruationibus & mandatis, quibus mandatur, ut unum, duo, tria, & quotquot uacare contingeret, uſque ad deſignatam ſummam uni conferantur: quæ quandoque non in una tantum aut duabus dioceſibus, ſed ad uniuerſam prouinciam aut regnum extenſæ ſunt; cum his reſeruationibus innumera beneficia etiam incompatibilia quis aſſequatur: quæ cum retinere non poſsit, cogitur aliis renunciare penſione ſibi reſeruata: quo fit ut inhabiles, & minus idonei, maiorem offerentes penſionem, melioribus & magis idoneis præferantur. Habenda etiam eſſet ratio minorum beneficiorum, & eorum maxime, quæ Germani choralia uocant, ut ſcilicet a reſeruationibus excluderentur: ut minus ordinarii grauentur, & ne tam exilia beneficia penſionibus grauentur.

DE PENSIONIBVS.

PEnsionvm ſuper eccleſiarum fructibus reſeruatio nequaquam uidetur improbanda, cum pro bono pacis ad lites componendas conſtituuntur. c. Niſi. de præben. & alteri egenti prouidetur de eo, quod uni ſuperabundat. ut not. doct. in c. Ad audientiam II. de reſcrip. in c. Extirpandæ, de præben. in c. Conquerente. de cleri. non reſi. & in clem. I. §. Eadem. de cleri. non reſi. Ratione etiam inæqualitatis fructuum in beneficiorum permutatione licitè eſt penſionis reſeruatio. c. Ad quæſtiones. de rerum permuta. Quòd ſi qui per colluſionem aut aliàs legi fraudem fecerint, beneficiis ſunt ſpoliandi, ut cum aliqui ſuper beneficiis quæ obtinent, ſuſtinent ſe a quoquam moleſtari, ut poſtea quęſtioni cedant, & quaſi nomine tranſactionis conſtituatur penſio. c. Audiuimus. de colluſio. detegen.

Decretum autem Inno. III. in c. I. ut eccleſia. bene. ſine diminutione confer. non prohibet penſionum reſeruationem, ſed ne collator reddituum partem quaſi paciſcendo ſibi reſeruet, & eius ratione beneficia cum di-

minutione conferantur.

Penſiones autem reſeruaſſe ueteres patres noſtros, colligitur ex actis, quæ colligi præcepit Xyſtus Valentiniano & Anatolio conſul. c.IX. & habentur primo tomo conciliorum fol.CCCXXV. ubi legitur quòd damnato in concilio LXXVII Epiſcoporum, Polichronio, Epiſcopo Hieroſolymitano, propter nonnullos perpetratos exceſſus; patres concilii conſtituerunt eidem tria eccleſiæ prædia, ut ſibi fructus cederent pro eius ſuſtentatione.

In hiſtoria eccleſiaſtica Nicephori lib. XI. etiam habetur epiſtola Athanaſii, Epiſcopi Conſtantinopolitani, ad Epiſcopum Cretæ: in qua præter cætera legitur, quòd ſynodicis literis, & Imperatoris decreto factum eſt, ut ex Epiſcopatu Metropoli Monobaſceñ. ſubiecto, CC aurei annis ſingulis ſibi Epiſcopo Cretæ redderentur.

Habenda tamen uideretur ratio, ne idem beneficium pluribus grauaretur penſionibus: & antiquandus uſus & gratia transferendi penſiónes, ne tam diu eo onere beneficia maneant obnoxia, & diuiſa.

DE OMNIVM FRVCTVVM RESERVATIONE.

MAIOR hæſitatio remanet de omnium fructuum, loco annuæ penſionis, reſeruatione: quia habens titulum, onus ſine fructu ſubire cogitur, contra illud Apoſtoli, primæ Corin.c. IX. Nos plantauimus uineam, & uos uultis fructus illius edere. & illud: Qui altario ſeruiunt, de altario uiuant: & qui in ſacrario operantur, cum ſacrario participent. unus ſeruit altari, & alius uacuum illum dimittit & inanem. unus eſt agricola, & alius uult percipere fructus. & illud: Quis militat unquam ſuis ſtipendiis? quis paſcit gregem, & de lacte ouis non edit? Nos militamus, & uos ſtipendia noſtræ militiæ uobis quæritis. Nos gregem paſcimus, & uos lac & lanam accipere uobis uultis: & habetur in c. Eccleſias. §. Quia ergo XII.q.I. Sed ad hęc reſpondetur, hoc licere illius auctoritate, qui bonorum huiuſmodi diſpenſator eſt, & arbiter; Romani .ſ. Pontificis: & non licere inuito eo, qui plantauit uineam; renitente eo, qui altario ſeruit, aut agricola. Volenti autem

& conſentienti nulla fit iniuria. Quis enim prohibet, ſi quis operam ſuam gratis impendere uelit? ſiquis uoluerit propriis impenſis militare? etiamſi id fecerit ſub ſpe ſucceſſionis: Nonne Paulus potuiſſet uictum a Corinthiis exigere, quibus ſeminabat ſpiritualia? & tamen abſtinuit, nec exegit.

DE RESERVATIONE REGRESSVVM.

DE regreſsibus, fatemur eos nuper inuentos, & eorum uſum ignoraſſe maiores noſtros. dicimus tamen ex antiquorum Canonum ratione ſuſceptos, ex tex. ſcilicet in c. Cum pridem de pact. cum enim prior, & fratres monaſterii de Acra non paruiſſent mandato Apoſtolico, quo Alex. III. mandauerat illis, qui eius monitu ceſſerant iuri ſuo, prouideri de aliquo beneficio eccleſiaſtico; mandauit eiſdem reſtitui eccleſiam, & cappellam quibus ceſſerant: quod erat regredi ad beneficia, quæ renuntiauerant.

Siqtiis uero obiiceret, reſeruationes & regreſſus ſecum habere uotum captandæ mortis, & propterea magno illo Laterañ. concilio ſtatutum, nulla eccleſiaſtica miniſteria aut beneficia cuiquam danda, antequam uacent, ne deſiderare quis mortem proximi uideatur, in cuius locũ & beneficium ſe putat ſucceſſurum, & habetur in c. 11. de conceſ. præben. Quod etiam imperialibus legibus uetitum fuit l. Ex eo teſtamento. C. de

inuti. ſtipul.l.fi.C.de pact.ubi ſtatuitur, his, quibus erat ſpes alienæ hæreditatis ex cognatione forte ad eos deducendæ, non licere quidquam de aduentura hæreditate paciſci; ſubiicitq; legiſlator, omnes huiuſmodi pactiones odioſas uideri, & plenas triſtiſsimi & periculoſi euentus,& propterea tanquam contra bonos mores reiiciendas. Quod etiam deducitur ex ratione l. Hereditatem. ff. de acquiren.hæredi.l.Quidam. ff. de donat.l.Stipulatio hoc modo cõcepta.de uerb. oblig.& not.glo.in.d.c. Propoſuit.de conceſſ.præben. Reſpondemus, quòd etſi pactiones de uentura hæreditate, antequam hæreditas deferatur, odioſæ ſint, contra bonos mores, & plenæ triſtiſsimi & periculoſiſsimi euentus, uiuente eo & ignorante, de cuius rebus paciſcentes conuenerint; & propterea deteſtandæ, & legibus uetitæ: ſi tamen ipſe, de cuius hæreditate pactio fuerit, uoluntatem ſuam accommodauerit, licebit illo ſciente huiuſmodi pactiones ſeruare. & habetur in.d.l.fi.C.De pactis. eadem itaque ratione uidetur tolerari poſſe & debere de conſenſu obtinentis beneficium, & eius auctoritate, qui ius dare poteſt, ad uacatura ſucceſſorem dari, cum maxime per regreſſum, ſi prius deceſſerit is, in cuius fauorem facta fuerit beneficii reſignatio, ille de-

nuo præficiatur beneficio, qui ſemel ad idem munus ut idoneus admiſſus fuerat: & propter aliquam cauſam utilem & honeſtam quis etiam ea conditione, ut ſibi detur regreſſus beneficio quod obtinet, uoluerit renunciare ar.c. Niſi cum pridem.in fi. de renunt.ut quia ſit ſenex, aut is, in cuius fauorem fieret reſignatio, eſſet magis idoneus. & ut uno uerbo concludamus, nec paſsim, nec omnibus uiderentur dandi regreſſus, ſed tunc demum, cum adeſt eccleſiarum utilitas, aut neceſsitas, nulla perſonarum habita acceptione. Quæ tamen non cenſeretur haberi, ſi uiris probis, deum timentibus, & religioſis fieret gratia, in quibus ceſſaret omnis ſuſpicio uoti captandæ mortis. aliis uero minus idoneis negaretur.

DE COMMENDIS BENEFICIORVM.

COMMENDARVM duo ſunt genera: unum, quod fit pro eccleſiarum utilitate: alterum, quod ad recipientis utilitatem. Maiores noſtri priori commendarum genere quandoque utebantur, nulla utilitatis perſonarum habita ratione. & hos commendatarios quandoque uiſitatores appellabant: qui etiam de rebus eccleſiæ alimenta ſumebant, quod ſupererat, eccleſiæ, uel ſucceſſori reſeruato, ut in c. Charitatem. & in c. Eccleſiaſticis XII. q. II. Nam Gregorius, uacante Panormitañ. eccleſia, uni uiſitatori commiſit, ut omnia monaſteria, ſub Panormitañ. conſtituta eccleſia, eius diſpoſitione regerentur, quoaduſque proprius Epiſcopus fuiſſet ordinatus. Quod nihil aliud erat, quàm dicta monaſteria eidem commendare. & habetur in c. Obitum. LXI. diſt. & idem Gregorius Neapolitañ. eccleſiam Paulo cuidam commendauit, quem clerus cum populo in Epiſcopum elegerant, quouſque deliberare poſſet, quæ illi facienda poſtulabant. & ha-

betur libro II epiſtolarum, epiſtola VII. Sic idem Gregorius Fundenſi Epiſcopo Terracineñ. commendauit eccleſiam, adeo ut modis omnibus quæcunque ad Epiſcopum pertinent faciendi haberet poteſtatem: & habetur in c.Relatio, & in c.Illud XXI. q.I. Sic ante Gregorium pelagius eius prædeceſſor Catinenſem eccleſiam paſtore deſtitutam Eucarpo Meſſaneñ. Epiſcopo commendauit quouſque proprius eligeretur Epiſcopus, & habetur in c.Catinenſis LXI diſt.

Legitur in hiſtoria eccleſiaſtica Nicephori Callixti lib.XI epiſtola Athanaſii Conſtantinopolitañ. Epiſcopi ad Epiſcopum Apameæ, additam ſibi & commendatam eccleſiam, ut præeſſet.

Minora etiam beneficia ſub commendatione concedebantur, ut habetur in c. Qui plures. XXI. q.I. quod fuit Leonis IIII decretum, qui factus eſt Pontifex anno octingenteſimo quadrageſimo octauo, ubi inquit: Qui plures eccleſias retinet, unam quidem titulatam, aliam uero ſub commendatione retinere debet. licet Aqueñ. concilium permittere uidetur iure ſpeciali unum eundem, tãquam titulatum duobus monaſteriis præeſſe poſſe: quamuis regulariter interdixerit unum Abbatem duobus monaſteriis præſidere, & habetur in c.Vnum. XXI. q.I. &

de commendatione ad tempus, & quæ fiat pro eccleſiæ utilitate extat decretalis, Nemo de electio.lib. v i. ubi commenda, quæ ab Epiſcopis ad menſes ſex fiebat, maiorem requirit perfectionem, quàm beneficii ordinaria collatio. hæc enim ſolum expoſcit, ut is qui beneficium, cui cura imminet animarum, ſuſcipit, infra annum adeptæ poſſeſsionis ſe faciat promouere ad ſacerdotium: illa uero, quòd tempore quo beneficium ſibi commendetur, ſit ſacerdos. Quod colligitur ex duabus decretalibus ſi ſimul iungantur ui delicet c. Nemo. & c. Licet canon. de elect. li. v i. nec commenda huiuſmodi titulus eſt beneficii, nec ullam tribuit dignitatem. c. Du dum i i. de elect. quapropter gloſæ in c. Ne mo. de elect. li. v i. & in c. Si conſtiterit. de accuſa. uocant commendatarium non prælatum ſed adminiſtratorem. quibus gloſis con ſentit Archi. in c. Is cui. de elect. li. v i. Hinc eſt quòd per mortem commendatarii noua beneficii uacatio non inducitur, cum eo uiuente eius beneficiũ uacauerit, & uacaret, ſi denuo commendaretur, donec Papa eccleſię prouideret de prelato, ſecundum Oſtieñ. in c. Ne pro defectu de elect. & glo. in clem. i. ut lit. penden. & ideo dicitur eo modo uacare, quo ante commendam uacabat.

Hinc eſt quòd commendatarius depoſita

rius cēſendus eſt ad utilitatem eccleſiæ depu tatus. qualis eſt de quo loquitur iureconſul tus in l. Commendare ff. de uerb. ſigni. & in l. Lucius. ff. depo. & decretalis, Ne quis arbitretur x x I I. q. I I. & propterea pro arbitro fructus diſpenſare non poteſt, ſed eos conſeruare debet futuro prælato, retentis ſolum quæ pro alimentis fuerint neceſſaria, ut decernitur in c. fi. L X I. di. in c. Quia frater V I I. q. I: in c. Charitatem X I I. q. I I. & glo. in c. Nemo, de elect. li. V I.

Occaſionem etiam commendarum dederunt religioſorum lapſi mores, & prelatorum infirmum & negligens regimen. Cum enim labentibus in deterius religioſorum moribus, & ipſi ordinis ſui inſtituta non ſeruarent, conniuentibus eorum prelatis, quin & ipſis rebus eccleſiæ male utentibus; factum eſt pro eccleſiarum utilitate, pro animarum ſalute, utq; lapſi mores reſtituerentur a maiori dignitate præditis, ut his commendarentur in depoſitionem ſcilicet & cuſtodiam quandam: qui tanquàm tutores & curatores eccleſiarum curam ſuſciperent, dimitterentq;, cum emendati forent collapſi mores. Sed proh dolor creſcente hominum malitia & inſatiabili auaritia, quæ eſt idolorum ſeruitus, atque etiam deficerent, qui ad regularem uitam cōfugerent ob huiuſmodi religioſorum

religioſorum collapſos mores Roma. Pontifices, qui ut Chriſti in terris uicarii conſtituti ſunt diſpenſatores bonorum eccleſiaſticorum, & ipſarum eccleſiarum commendas, quæ ad tempus dabantur ad uitam obtinentium prorogarunt. & iamdiu receptum ut quæ commendari conſueuerant ſine difficultate commendentur, quaſi ſtatum mutauerint, quæ tolerandæ uiderentur, modo commendatarii curam haberent, ne regularibus miniſtris eccleſiæ deſtituerentur, & ne ædifitia collaberentur.

Hoc ſecundum commendarum genus, quod maiores illi noſtri ignorabant, titulo æquiperatur, hoc ſolo diſtante, quòd titulus dignitas foret, commenda nequaquam. & cum commendæ huiuſmodi ad utilitatem recipientis, ut ſcilicet ſe commodius ſuſtentare poſsit, quod oſtendunt diplomata conceſsionis, concedantur, cenſentur commendatarii dati procuratores in rem ſuam qui re integra amoueri non poſſunt. glo.in l. Sicut. §. Si procurator. ff. de procura. per l.I I I. C. de donat. ſicut etiam ſi cui recipientis gratia & ad ſui utilitatem res aliqua ad certum uſum fruenda conceditur, quoad perdurat uſus reuocari non poteſt. l. Commodato §. Sicut ff. cõmo. & glo.in c. Bona fides. de depoſi. Hinc dixit Alexandri.in c. Cum autem

XLIII.di. quòd ſi commendatarius is perpetuus in malos uſus fructus eccleſiæ conſumat, & ſi grauiter peccet, non tamen tenetur ad reſtitutionem, ad quam tamen tenetur commendatarius ad tempus pro utilitate eccleſiæ datus, qui non facit fructus ſuos, ſed ſimilis eſt tutori & curatori.

Sed ſicut uidentur tolerari poſſe commendæ huiuſmodi perpetuæ non minus quàm toleratur ut regularia beneficia quæ ſecularibus conferri conſueuerunt ſecularibus conferantur, & ea ratione cenſentur mutaſſe ſtatum, & de regularibus effecta ſecularia & itidem econtra; ita improbandæ commendæ quæ in fraudem incompatibilitatis & defectus ætatis quandoque uidimus fieri, ut cum incompatibilitatem non faciant commendę, innumera beneficia eidem commendentur, & cum quis per ætatem inhabilis eſt ad beneficium in titulum recipiendum, eidem commendetur. De quo ſæpius in concilio Tridentiñ. reclamaui, id approbantibus patribus: & ſancitum, ut incompatibilitatem faciant. Quod ſanctiſsimum foret decretum, modo uſu comprobetur.

DE VNIONIBVS ECCLESIARVM.

MAIORES noſtros pro utilitate, aut neceſsitate eccleſiarum, illas inuicem, aut unam alteri uniuiſſe, exemplum habemus Magni Gregorii, qui Cumanam & Muſitanam eccleſias ſimul uniuit. Quoniam nec longo a ſe itineris interuallo ſeiunctæ erant, nec tanta populi multitudo erat, ut, ſicut olim fuerat, duos habere deberent ſacerdotes. & habetur in c. Et temporis qualitas. & c. ſeq. XVI. q. I. Sumptum ex illius epiſtola XXXI, libri II ad Benenatum Epiſcopum.

Aliud exemplum habemus eiuſdem Gregorii, epiſtola XXXIX, lib. VIII. ad Adeodatum Abbatem Neapolitañ. ubi monaſterium Puteolis conſtitutum, quod falcedis dicebatur, adeo a monachis deſtitutum, ut nullum Dei opus illic celebraretur; monaſterio eiuſdem Adeodati perpetuo duxit uniendum, & eidem monaſterio Neapolitañ. uniuit Gazereñ. monaſterium: licet de monaſterio Gazereñ. ſubiecerit, quòd utrum in perpetuum hæc unitio extendi, an tempo-

ralis eſſe deberet, ſe maturius ac ſolidius pertractaturum, cum propitiante domino Neapoli fuiſſet Epiſcopus ordinatus.

Idem Gregorius epiſtola LXVII. li. IX. ad Agapitum Abbatem, monaſterium, quod in fundo Martiano ſitum erat, quod ab hoſtibus deſolatum fuerat, monaſterio ipſius Agapiti cum omnibus rebus ſuis & ei competentibus actionibus uniuit, ea tamen ratione, ut iuriſdictionem illic non Epiſcopus Surrentiñ. in cuius ciuitate erat Agapiti monaſterium ſitum, ſed Nucerinus, cuius erat dioceſis, haberet, ut iura ſua ſingulis Epiſcopis ſeruarentur. & habetur in c. II. de religi. domi. Romanum autem Pontificem poſſe duos Epiſcopatus in unum redigere, & unum diuidere, etiam inuito Metropolitano, decreuit Paſchalis II. in c. Decimas XVI. q. I. De inferioribus etiam beneficiis inuicem uniendis extat decretum Honorii III. in c. Expoſuiſti. de præben. ubi plures capellæ propter paupertatem miniſtrorum uni eccleſiæ uniuntur. & ſic unitæ eccleſiæ dicuntur inuicem dependere, & plures licet retinere. Quod tamen aliàs prohibent ſacri canones c. Eam te. de æta. & quali. Propter paupertatem eccleſiarum itaque licet illas unire, quod etiam licet Epiſcopo c. Sicut unire. de exceſ. præla. quod fuit decretum

Celeſtini.III.& propterea decretum idem in prioratibus, & regularibus beneficiis, quando adeo tenues ſunt redditus, quòd duobus non ſuppetant, cum uetitum ſit, ne monachi ſinguli in ſingulis ſibi commiſsis adminiſtrationibus uel prioratibus habitare prçſumant: Clem.ne in agro.§. Ad hæc. de ſtatu mona. Quod refert Clemens V. decretum fuiſſe a prædeceſſoribus ſuis, ſcilicet ab Alex. III.in Lateranen.concilio in c.II. eo. ti.& ab Honorio III.in c.penul.& ult. de capel.mona.& Epiſcopus unire poteſt unam eccleſiam alteri, etiam non uocato rectore, aut defenſore, ſi uacabat, licet unire non poſsit ſuæ menſæ, aut capituli ſui Clem. II. de reb.eccle.non alie.

Tribus autem modis fit eccleſiarũ unio: Primo, cum una alteri ſubiicitur: quo caſu ſedes apud illam erit, cui alterius facta eſt ſubiectio. Secundo, ſi ex duabus dignitatibus una fiat: quo caſu unius eccleſiæ Canonici, erunt & alterius Canonici, intereruntq; utriuſque eccleſiæ Canonici electioni Epiſcopi, & aliis negociis. ſi tamen una alteri unitur, unitæ communicantur priuilegia alterius c. Recolentes. §. ult. de ſtatu mona. quòd ſi adinuicem uniuntur, conſuetudines & priuilegia potiora, & benigniora uniuntur & retinentur in utraque ar.c. Me-

dicamentum.de pœni.di.1.& c.Non eſt culpandus XXXII.q.1. ſicut Imperator cum unit actionem bonæ fidei, & ſtricti iuris, iſtud unitum retinet ea quæ meliora fuerunt in altera actione.l. Vnica.in princi.C.de rei uxo.actio.ſimiliter cum legata, & fideicom miſſa uniuntur; quod humanius eſt, retinetur unitum in utraque l.1 1.C.communia de leg. Tertio modo fit unio, quòd utraque maneat Epiſcopalis: quo caſu duæ erunt Epiſcopales ſedes, ſed unus Epiſcopus præerit utriq;,ut in c.Et temporis qualitas.x.v1. q.1. & ſi illæ duæ eccleſiæ duobus ſuberant metropolitanis,neutri fiet præiudicium: ſed quiſque eorum ſuum retinebit ius c. Quia monaſterium. de reli. domi. hæc glo. in c. primo in uer.uniendo. ne ſede uacan. quæ memoria retinenda.

Cauſæ autem, propter quas fieri debeat eccleſiarum unio, colliguntur ex iuribus prius citatis. Quando ſcilicet deeſt & imminutus eſt parochianorum numerus, habita ratione prioris temporis, ut in d. c.Et temporis qualitas XVI. q. I. quando redactæ ſunt ad paupertatem d.c.Expoſuiſti. de præ ben.Clem.Ne in agro. §. Ad hęc. propter euidentem utilitatem uel neceſsitatem eccleſiarum. d.c.Expoſuiſti c.1. ne ſede uacan.

Neceſsitas autem, propter quam ſit ne-

ceſſarium fieri unionem, eſt, quando nulli aut admodum pauci ſunt deſeruientes eccleſiæ c.pe. de cleri.non reſi.c.Cum eccleſia de elect. Vtilitas autem, ut quando adſunt quidem deſeruientes, ſed adeo inopes, panoſi, & literarum ignari, quòd eccleſia egeat idoneis miniſtris: ut cum propter hoſtiles incurſiones eccleſia eſt deſolata, & depaupe rata, & propterea non inueniuntur idonei miniſtri, qui deſeruiant eccleſiæ, ut not. Oſtien.& Io.an.in c.Quia monaſterium.de reli.domi.

Reuocari autem poteſt, & forte debet, unio, ceſſante cauſa propter quam facta fuerit, ar. c. Poſt tranſlationem de renunt. & glo.eiuſdem in uer.ceſſante. quæ plura allegat, quòd ceſſante cauſa ceſſare debet effectus. & c.Suggeſtum in ratione ſui. de decimis.& not.in regula, Decet.de reg. iuris li. VI.Ideo ſi propter paupertatem eccleſiæ fieret unio, ut in clem.1.§. Ad hæc. de ſtatu mona.auctis facultatibus, reuocari poſſet unio, ſicut excreſcentibus facultatibus eccleſiæ augetur numerus Canonicorum.c.Cum M. de conſti.ſic ſi propter defectum populi facta eſt unio, aucto populo poſſet reuocari; ſi propter hoſtiles incurſiones aufugerint monachi, & facta fuerit unio; ceſſante hoſtilitate, & redeuntibus monachis, reuoca-

ri poterit unio. Idem ſi unio facta fuerit ex eo, quòd monaſterium ſitum erat in medio nationis peruerſæ, ut in caſu c. Officii. de elect. ſi deſinat natio eſſe peruerſa, reuocari poterit unio. ſimiliter, ſi capto loco ab infidelibus, ut in caſu c. ſi. de paro. fieret unio, aut deſerto loco, eo modo, quo deſertus dicitur in c. 1. de uerbo. ſigni. li. VI. ceſſante deſertione, reuocari poterit unio. Item ſi ſæuiente peſecutionis rabie, ut in caſu. c. Poſt tranſlationem. de renunt. fieret unio, uel propter malitiam plebis, quæ adeo foret duræ ceruicis, quòd nequiret prælatus proficere, ut in caſu c. Niſi cum pridem. §. Propter malitiam. de renunt. ceſſante plebis malitia, aut perſecutione, reuocari poſſet unio. Similiter, ſi ob rebellionem ciuitatis erga Rom. ſedem, fieret unio eccleſiæ loci rebellis, eccleſiæ ſitæ in loco non rebelli, reuocari poterit ceſſante rebellione. Similiter, ſi propter unionem eccleſia unita uergeret in deteriorem ſtatum, reuocanda uideretur unio. Quod probari uidetur in d. c. 1. ne ſede uacan. dum dicitur: Cum per ipſam (unionem. ſ.) diſſolueretur religio, fraudaretur eleemoſyna, & hoſpitalitas tolleretur. debet enim eo caſu ſuperior prouidere indemnitati eccleſiæ. c. Ne pro defectu. c. Nihil. de elect. c. Cupientes. & c. Indemnitatibus eo.

ti. li. VI. & ut plura uno uerbo concludamus, ſicut propter neceſsitatem aut utilitatem eccleſiæ fieri debet unio, ſic propter neceſsitatem aut utilitatem eccleſiæ fieri debet diſſolutio: ſicut reuocantur ſtatuta, quæ uergunt in detrimentum eccleſiarum. c. Quæ in eccleſiarum. de conſti. c. Eccleſia. de rebus eccle. non alie. c. fi. de immuni. eccleſ. & c. I. eo. ti. lib. VI.

Sicut tamen approbandæ, & retinendæ ſunt uniones, quæ fiunt pro utilitate & neceſsitate eccleſiarum, quæ perpetuæ ut plurimum exiſtunt: ſic deteſtandæ & reiiciendæ, quæ ad uitam in fraudem incompatibilitatis aut defectus ætatis recentiores adinuenere: quibus fit ut etiam obtinens beneficium, cui cura imminet animarum, non teneatur ad ſacros ordines promoueri. quoniam unita beneficia incompatibilitatē non faciunt. c. Super eo. de præben. lib. VI. Item ex unione plurium beneficiorum canonicatui cathedralis eccleſiæ, efficitur ut unus abſque alia diſpenſatione plura obtineat incompatibilia. Item efficitur, ut ſi canonicus non eius ſit ætatis, quæ ad curatum obtinendum requiritur, illud in minori ætate uigore unionis aſſequatur, qui nec etiam ad ſacros ordines, niſi cum libuerit, promouetur. Vidimus enim quamplures prætextu huiuſmo-

di unionum, quas ad uitam uocant, parochiales eccleſias, quoad uixerint, nullis ſuſceptis ſacris ordinibus retinuiſſe: & alios, poſtquam ad decem aut uiginti annos parochiales eccleſias poſſederint, uxorem duxiſſe, nullo præpediente ſacro ordine.

DE COADIVTORE EPISCOPORVM.

COADIVTORVM conſtitutio non eſt recentiorum inuentum, ſed a maioribus noſtris ante annos MCC. recepta. legitur enim in eccleſiaſtica hiſtoria Euſebii lib. VI. c. IX. quòd cum Narciſus Hieroſolymorum Epiſcopus, iam ſenio feſſus, Pontificatus miniſterio ſufficere non poſſet; Alexandrum, confeſsionis titulo clarum, qui iam eſſet Capadocum Epiſcopus, diuina diſpenſatio in adiutorium Narciſi ſenis euidentiſsimis reuelationibus euocauit: deinde ſubiiciens, eundem Alexandrum in epiſtolis ad Antinoitas meminiſſe Narciſi, tanquam ſocii & conſortis in Epiſcopatu, his ipſis uerbis: Salutat uos Narciſus, qui ante me Epiſcopatum huius eccleſiæ regere cœpit, quiq; mecum poſitus, orationibus ueſtris centum iam & ſedecim annos uitæ ſuæ gerit: qui & ipſe uos mecum pariter deprecatur eſſe concordes.

Idem Euſebius lib. VII. cap. XXVIII. poſt laudes Anatolii, Epiſcopi Laodiceæ, refert, quòd huic primus Theotecnus ſacer

dotium Cæſareæ tenens in Epiſcopatu manus impoſuit, & uiuens ipſe eum ſucceſſorem ſuæ cathedræ ſtatuit, unde & aliquanto tempore pariter cum ipſo Theotecno Cæſarienſi eccleſiæ præfuit.

De Gregorio Nazianzeno legitur li. XI. eccleſiaſticæ hiſtoriæ, auctore Rufino, quòd quoniam iam feſſa ætate, & corpore inualidus erat, ſucceſſorem ſibi ipſe delegit, quo eccleſiam gubernante, debilitatis & ſenectutis ocio frueretur.

Legitur in Epiſtola Paulini ad Romanum, & habetur in c. Non autem. VII. q. I. Non autem hoc tantum ſcripſimus, gratulandum, quòd Epiſcopatum Auguſtinus accepit, ſed quòd hanc curam Dei gratia meruerit Africana eccleſia, ut uerba cœleſtia Auguſtini ore perciperet: qui ad maiorem dominici muneris gratiam nouo more prouectus, ita conſecratus eſt, ut non ſuccederet in cathedra Epiſcopo, ſed accederet. nam incolumi Valerio Hipponenſis eccleſiæ Epiſcopo coepiſcopus Auguſtinus eſt. de quo idem Augu. Epiſtola CX. ad Theodoſium & Valentinianum Augu. inquit: Adhuc in corpore poſito beatæ memoriæ patre & coepiſcopo meo, ſene, Valerio, Epiſcopus ordinatus ſum, & ſedi cum illo. Quod concilio Niceno prohibitum fuiſſe neſciebam,

nec ipſe ſciebat. qui & ipſe hoc exemplo Eradum ſibi ſucceſſorem elegit. inquit enim eadem epiſtola: Scio poſt obitus Epiſcoporum per ambitioſos, aut contentioſos ſolere eccleſias perturbari, & quod ſæpe expertus ſum, & dolui, debeo, quantum ad me attinet, ne contingat, huic proſpicere ciuitati: ſicut nouit charitas ueſtra, in Mileuitañ. eccleſia modo fui. petierunt enim me fratres (maxime ſerui Dei, qui ibi ſunt) ut uenirem, quia poſt obitum beatæ memoriæ fratris, & coepiſcopi mei, Seueri, nonnulla ibi perturbatio timebatur, Veni, & quomodo uoluit, dominus adiuuit nos, pro ſua miſericordia, ut cum pace Epiſcopum acciperent, quem uiuus deſignauerat Epiſcopus eorum. hoc enim eis cum innotuiſſet, uoluntatem præcedentis & decedentis Epiſcopi ſui libenter amplexi ſunt. Minus tamen aliquid factum erat, unde nonnulli contriſtabantur, quia frater Seuerus putauerat ſufficere, ut ſucceſſorem ſuum apud clericos deſignaret, apud populum inde non locutus eſt. erat inde aliquorum nonnulla triſtitia. Quid plura? Deo placuit, triſtitia fugata eſt, gaudium ſucceſsit, ordinatus eſt Epiſcopus, quem præcedens Epiſcopus deſignauit. ego, ne aliqui de me querantur, uoluntatem meam, quam credo Dei eſſe, in omnium ueſtrum

notitiam profero. presbyterũ Erardum mihi ſucceſſorem uolo. A populo acclamatum eſt, Deo gratias, Deo laudes. & quæ ſequuntur.

Ante Valerium & Auguſtinum, Athanaſius ſibi delegerat ſucceſſorem: ut legitur libro undecimo eccleſiaſticæ hiſtoriæ, auctore Rufino, cap.III. his uerbis: Ea tempeſtate (fuit autem anno CCCLXXIII) cum quadrageſimo & ſexto anno ſacerdotii ſui Athanaſius, poſt multos agones, multaſq; patientiæ coronas, quieuiſſet in pace, ſciſcitatus de ſucceſſore, Petrum tribulationum ſuarum participem & ſocium delegit.

Bonifacius etiam Maguntiñ. Archiepiſcopus, ex conceſsione Zachariæ Papæ habuit facultatem deſignandi ſibi ſucceſſorem. c. Petiſti.VII.q.I.

Nemo tamen exiſtimet his exemplis licere cuiquam Epiſcopo, aut ſacerdoti, deligere ſibi ſucceſſorem. quod, teſte Auguſtino, prohibitum fuit in Niceno concilio: licet is canon inter uiginti, qui extant, non inueniatur: niſi uelimus dicere, id præcipi quarto canone, cum decernitur, a quibus Epiſcopi debeant ordinari. Prohibitum etiam fuit in concilio Antiocheno, ut habetur in c. Epiſcopo VIII.q.I.a concilio Martini Papæ, de quo in c. Epiſcopo. ab Hila-

rio Papa, in c. Pleriq;. & ab Inno. II. in c. Apoſtolica ea. ca. & q. Quod etſi id fecerint ſancti illi patres, de quibus meminimus, quia tamen teſte Hieronymo, in epiſtolam ad Titum, & habetur in c. Moyſes. VIII. q. I. plurimi hanc rem beneficio faciebant, non quærentes eos in eccleſia columnas erigere, quos plus cognoſcerent eccleſiæ prodeſſe, ſed quos uel ipſi amarent, uel quorum forent obſequiis deliniti, uel pro quibus maiorum quiſpiam rogauerit, uel qui, ut fierent clerici, muneribus impetrarunt; ab his, quos diximus, conciliis & Romanis Pontificibus prohibitum fuit. Permittitur tamen & Rom. Pontifici, & aliis Epiſcopis, de ſui ſucceſſoris electione cum fratribus conſilium ſumere: ut decreuit ſymmachus Papa in c. Si tranſitus. LXXIX. diſt.

De coadiutore nouiſsime decretum fuit a Bonifacio VIII. in c. unico. de cleri. ægro. li. VI. Dationem coadiutorum Epiſcopis, aut eius ſuperioribus, tanquam de maioribus cauſis, pertinere ad Rom. Pontificem. poſſe tamen Epiſcopum, ſenio uel perpetua infirmitate impeditum, de capituli ſui conſenſu auctoritate Apoſtolica unum uel duos coadiutores aſſumere: quod faciet capitulum, ſi Epiſcopus demens fuerit. is tamen non erit in eccleſia ſucceſſor, niſi id expreſ-

ſim indulgeat Rom. Pontifex, qui ſolus dare poteſt ius ad uacatura. c. I I. de præben. li. V I. in inferioribus autem ſacerdotiis, ad eos pertinet, ſubſiſtente cauſa, dare condiutorem unum uel plures, ad quos ſpectat inſtitutio, aut ceſsionis admiſsio: ut habetur c. I I I. & c. ultimo. de cleri. ægro.

Coadiutorem opus eſt talem fore, qualis eſſe deberet is, cui datur. propterea in ea debet eſſe ætate, quæ in executione dati officii expoſcitur. ut, ſi detur curato, eſſe annorum X X V. c. Nemo deinceps de elect. li. V I. ſi datur Epiſcopo, X X X annorum. hanc enim requirit ordo Epiſcopalis. c. Cum in cunctis. de elect. de quo tamen dixit Io. an. ſe dubitare. Abb. autem diſtingit caſus. Cum ſcilicet datur coadiutor Epiſcopo, in tēporalibus ſolum, ſufficere annos X X V. quòd ea ætas idonea cenſeatur ad temporalium admi niſtrationem, cum in ea tutor, curator, & procurator eſſe poſsit. l. fina. ff. de legi. tuto. cap. Qui generaliter. de procurato. lib. V I. Cum uero dandus ſit in ſpiritualibus, requiri X X X, quòd ea ætas matura cenſeatur & idonea ad officium Epiſcopale.

Secundum autem exigentiam aut neceſſitatem eccleſiæ, dandus eſt coadiutor in temporalibus: ut in c. Venerabili. de offic. delega. aut ſuper utroque in ſpiritualibus,

ſcilicet

ſcilicet & temporalibus c. Quamuis.c. Petiſti. VII. q. I.

Regulariter autem inuito & recuſanti dari non debet coadiutor c. Scripſi.c.Qualiter. c. Quamuis. §. ecce. VII. q. I. c. unico. de cleri.ægro.lib.VI. Aliquo tamen caſu, etiam inuito & non petenti dari poteſt, ut in c. Ad audientiam. in fi.de eccleſi.ædifi.& not.in c. Ex parte. de cleri.ægro.

Coadiutor non eſt prælatus, ſed exercitium curæ tantummodo habet; iure prælationis, cura penes infirmum remanente.d.c. unico. de cleri. ægro. & quia ex redditibus portionem habet, non integros fructus, non eſt prælatus, cum prælatus liberam habeat reddituum adminiſtrationem. c. Cum nobis. in fi.de elect. quicquid dixerit glo. in.c. II. in uer.curam. VII. q. I. quod dicimus de coadiutore dato Epiſcopo, aut aliis eccleſiaſticis uiris. Secus tamen de coadiutore dato ſeculari principi, aut Regi, quoniam is liberam habet adminiſtrationem. Vnde poterit adminiſtrare non ſolum ea quæ ſunt patrimonii, ſed ea etiam quæ ſunt iuriſdictionis: & ei plenarie reſponderi debent, & ſine diminutione, omnes regni prouentus.c. Grandi.de ſupplen.neg.præla.de quo forte ſenſit glo.in.d.c. II. VII.q. I.cum dixit, coadiutorem habere liberam & generalem ad-

miniſtrationem.

Non poterit ea ratione coadiutor conferre beneficia, ſecundum Archid. & Io. and. in. d.c.de cleri.ægro. Alexã.tamen in c. 11. VII.q.1. tenet, quòd datus ſeni uel dementi poterit beneficia conferre, ne contingat beneficia diutius uacare, nec obſtare c. ulti. de offi.uica.lib. VI. quoniam loquitur in procuratore & uicario, & quoniam eo caſu non differtur collatio, et beneficii prouiſio, quàm principalis facere poterit. nec etiam obſtare c.fi.de ſupp.negli.præla.li.VI.ubi negligente uel malitioſe adminiſtrante capitulo, datur adminiſtratio uiſitatori, qui non confert beneficia. Quoniam eo caſu ſicut non tranſit in capitulum beneficiorum diſpoſitio, ſic nec in adminiſtratorem loco capituli datum. & quia præſumitur, quòd propter tempora à iure ſtatuta prouidebitur celeriter eccleſiæ uacanti: quod non præſumitur in ſene aut demente: quæ ſententia æquior uidetur.

Si coadiutor Epiſcopus fuerit, exercere poterit pontificalia, ſicut uiſitator datus a Papa, ſi non ſit Epiſcopus, exercebit ſolum Epiſcopalem iuriſdictionem, comprouinciales autem Epiſcopi ſupplebũt ea quæ ſunt ordinis. c. Pontifices VII.q.1. Cauſa autem, cur coadiutor prohibetur conſecrari

Epiſcopus, eſt, quia eius officium expirat, mortuo eo, cui datus eſt coadiutor.c.Grandi. de ſupplen.neg.prælа. & idem in morte ciuili. Cum enim non ſuccedat in Epiſcopatu, eſſet conſecratus Epiſcopus ſine Epiſcopatu.& quod dixit Greg.in epiſtola ad Eleutherium Epiſcopum, quæ eſt ſeptima li.x i. quòd ſi, qui loco ægroti ordinatus eſt, ſuperſtes fuerit ægroto, loco eius debebit conſecrari; non eſt intelligendum de coadiutore dato ægroto, ſed de eo, qui loco illius ordinatus eſt, infirmo renunciante. Quod denotant uerba illius epiſtolæ, Si ipſe, data petitione, non ſe ulterius ad hoc miniſterium ſubuer tente infirmitate poſſe fateatur aſſurgere,& alium loco ſui expetat ordinandum: quo facto omnium ſolenniter electione, alter qui dignus fuerit Epiſcopus ordinetur: & habetur in c.Quamuis v i i.q.i.Quod uero eodem loco ſubiicitur: Si nullo tempore ad ſanæ mentis redit officium, perſona fidelis ac probabilis uitæ eſt eligenda, quæ ad regimen eccleſiæ idonea poſsit exiſtere. Qui etiam Epiſcopo, qui ægrotat, ſuperſtes loco eius debeat conſecrari. glo. interpretatur factam Epiſcopi electionem ſub conditione, niſi ille conualuerit: quo conualeſcente, irrita fuiſſet electio, eo mortuo confirmata. ex quo loco colligunt plures,

dari poſſe coadiutorem cum ſucceſsione. ex quo textu etiam colligitur, quòd Epiſcopo uiuente alius poteſt eligi, ſed eo uiuente non poteſt conſecrari, ar. c. Petiſtis. & c. Sicut uir. ea. ca. & q. ubi Archi. & alii notãt, quòd ſicut Papa concedit eligi, ita poteſt concedere conſecrari, ſed non uult.

Ex his ortum habuere coadiutoriæ noſtri temporis, quas quandoque uidimus a Rom. Pontificibus paſsim concedi: quandoque intermitti, & omnibus denegari. earum uſus non omnino uideretur improbandus, dummodo non ſolius ſucceſsionis & ſanguinis, ſed meritorum, & probatæ uitæ habita ratione utilitatis eccleſiæ darentur; hisq; animi dotibus, & his moribus præditi forent, quòd digni & idonei eſſent ad Epiſcopale onus ſubeundum. & ne ſola nuncupatione, & propter ſucceſsionem forent coadiutores, forte deceret & expediret, ut conſecrarentur Epiſcopi. Quod poſſe concedere Rom. Pontificem fatentur interpretes canonum ante citati. Et id magis expediret, & pro maiori eccleſiæ dignitate foret, quàm uti miniſterio eorum, qui titulo tenus Epiſcopi ſunt, portatiles à Gallis nuncupati.

DE RESERVATIONE CASVVM ABSOLVtionis a Rom. Pontifice, & Epiſcopis.

NON improbandũ, quòd Rom. Pontifex et Epiſcopi caſus aliquot ſuæ reſeruent abſolutioni. Quoniam ſicut Epiſcopus, qui ſuæ diœceſis curam gerit, illam inter plures partitur ſacerdotes, nec oneri tribuitur, quòd uni uniuerſam non commiſerit: ſic non eſt quod quis grauetur, ſi ſibi quædam reſeruat Epiſcopus, aut ſummus Pontifex, quorum curam putant maiorem, quam quæ cuiuis committatur ſacerdoti, uniuerſamq; eorum auctoritatem ſingulis non committant ſacerdotibus. Quod etiam optima factum eſt ratione, ne ſcilicet peccatores, nimis facili propoſita remiſsionis ſpe, procliuiores ad ſcelera reddantur: ut maiore erubeſcentia, quam ſacri canones uoluere eſſe partem non contemnendam pœnitentiæ, crimina detegantur: ut quæ grauiora ſunt, & maiore indigent examine, ad magis peritum & maioris auctoritatis deferantur Antiſtitem: ſicut in grauiori-

bus morbis peritiores adhibemus medicos: ut etiam maior ſit peccantibus abſtinendi cura, & delinquendi uerecundia. Quod autem ad ſummum attinet ſacerdotem, iamdiu ſancitum eſt, et omnium cōſenſu receptum, maiores cauſas ad Apoſtolicam ſedem deferendas: ut aliàs plene expoſuimus. Quod etiam ab eo deductum eſt, quod habetur Exo. XVIII. cum mandatum fuit Moyſi, ut prouideret de omni plebe uiros ſapientes, & Deum timentes, in quibus eſſet ueritas, & qui odiſſent auaritiam, & conſtitueret ex eis tribunos, centuriones, & quinquagenarios, & decanos, qui iudicarent populum omni tempore. Quicquid autem maius foret, referretur ad Moyſem, perinde ac maiorem: & ipſi minora tantum iudicarent. & Deutero. primo, ubi inquit Moyſes: Si difficile uobis uiſum aliquid fuerit, referte ad me, & ego audiam.

DE EXEMPTIONIBVS.

ORDINARIORVM exceſſus cauſam dedere exēptionibus. Dum enim ſe ipſos paſcunt, ſubditos grauant, non admonent; non corrigunt, nec per eorum uiſitationem quod infirmum eſt conſolidatur; quod egrotum eſt, non ſanatur; quod confractum eſt, non alligatur; quod abiectum eſt, non reducitur; & quod perditum eſt, non requiritur; merentur audire quod dicit dominus Ezechiel. XXXIII. Ecce ego ipſe ſuper paſtores requiram gregem meum de manu eorum, ne paſcant amplius ſemetipſos: ſed & ego ipſe requiram oues meas, & uiſitabo ipſas. Quod etiam ſi nulla adſit eorum culpa, non eſt quòd doleant locorum ordinarii, aut pro onere putent, ſi multiplicata meſſe etiam plures operarii tranſmittantur a domino; qui eorum leuent laborem, non minus, quàm ſi partito prouinciæ adminiſtrandæ onere princeps, quò unus deſtinabatur rector, plures præficiat; nemo ex his qui ad regendam partem prouinciæ deſtinatur, conqueri poteſt, quòd ei uniuerſa prouincia commiſſa non

fuerit. Quemadmodum etiam nec diuiſa dioceſi, nouiſq; erectis cathedralibus, quod ſæpius fecit Ioannes XXII. & alii Pontifices fecere: aut cum cathedralis eccleſia in Metropolitañ. erigitur, ea a ſuo Metropolitano euulſa, aut collegiata in cathedralem, non eſt quòd ſummum incuſent Pontificem, ſi quid pro ſubditorum commodo & neceſsitate Metropolitis aut Epiſcopis ſubtrahitur: cum ſubditorum maior habenda ſit ratio, quàm præſidentium.

Nec propterea monaſteria, aliaq; exempta collegia, cenſenda ſunt acephala, quòd ſuis non ſubſint Epiſcopis: quæ deteſtatur Pariſieñ. concilium de quo in c. Nulla. XCIIII. diſt. cum dicitur: Nulla ratione clericos aut ſacerdotes habendos, qui ſub nullius Epiſcopi diſciplina & prudentia gubernantur. Quoniam de uagabundis & proteruis clericis loquitur, ut colligitur ex eo quod ſequitur: Qui ſuis Epiſcopis non obediunt, indubitanter reprobi & rei habentur: religioſi autem, qui ſuis ſubſunt prælatis, & qui immediate Rom. Pontifici ſubſunt, caput habent, & proprium prælatum Rom. Pontificem. c. Auctoritate. §. I. de priuil. li. VI. & not. glo. in Clem. I. de rebus eccleſiæ non alie. in uer. propriam. Quapropter ei ſoli, non autem ordinariis, fidelita-

tis & obedientiæ præſtant iuramentum . c. dilecti de maio. & obe. c. Olim. el. 11. de priuil.

Minus etiam deteſtandæ ſunt Rom. Pontificis exemptiones : quòd etiam Imperiales leges ſtatuere , iuſtis de cauſis ſuperioris arbitrio examinandis eximendos quandoq; ſubditos a minorum magiſtratuum iuriſdictione l. Officium Helleſponti . C. d. offi. proconſ. l. 1. § . Dicimus. ff. de his qui ſunt ſuæ uel alie. iuriſd. per quem textum ibi dicit Bal. quòd nimia ſæuitia ſuperioris iuſta eſt cauſa exemptionis. & Inſti. eo. ti. § . Hoc tempore. uer. ſed & maior .

DE SENTENTIA EX-COMMVNICATIONIS.

AVCTORITATEM ferendæ excommunicationis tradidit Dominus, Mat.XVIII.ubi poſt fraternam monitionem, ſi monitus non audierit, mandat eum denunciari eccleſiæ, & ſi eccleſiam non audierit, habendum pro ethnico & publicano. & ex eo quod ſubiicitur, Quæcunque alligaueritis ſuper terram &c. Quod prius cap. XVI. dictum fuerat Petro. Plenius autem illam explicauit Paulus, primæ Cor.cap.I.dum Corinthium illum, qui, paterno uiolato toro, adhærebat nouercæ, ſathanæ tradidit in interitum carnis, ut ſpiritus eius ſaluus fieret. & cap.V.cum dixit, Si is qui frater nominatur inter uos, eſt fornicator, & auarus, aut idolis ſeruiens, & maledictus, aut ebrioſus, aut rapax, cum eiuſmodi nec cibum ſumite. & ſecundæ ad Theſſalo.cap.III.Siquis non obedierit uerbo noſtro per epiſtolam, hunc notate, & non communicetis cum eo. & primæ ad Timot.cap.I. Hoc præceptum commendo tibi Timothee, ſecūdum præcedentes in te pro-

phetias, ut milites in illis bonam militiam, habens fidem bonam, & bonam conſcientiam, quam quidam repellentes circa fidem naufragauerunt, ex quibus eſt Himenæus, & Alexander, quos tradidi Sathanæ, ut diſcant non blaſphemare. Et Io. epiſtola II. capit. primo: Siquis uenit ad uos, & hanc doctrinam non affert, nolite accipere eum in domum, nec, Aue, ei dixeritis. qui enim dixerit illi, Aue, cõmunicat operibus illius malignis. ecce prædixi uobis, ut in die domini non confundamini. Ex quibus ſatis conſtat nedum pro hæreſi, ſed & pro aliis exceſsibus, quem ſegregandum a participatione ſacramentorum, quam minorem excommunicationem uocant c. Qui celebrat. de cleri. excom. minis & c. Elgedrudam. III. q. III. & a communione fidelium, quæ maior eſt excommunicatio. c. Nuper. de ſent. excom.

At obiiciunt nonnulli: cum excommunicatione nulla maior ſit pœna in eccleſia. c. Corripiantur XXIIII. q. III. & infligi non debeat pro leuibus culpis. XI. q. III. c Epiſcopi. c. Nemo Epiſcoporum. & c. Non afferamus XXIIII. q. I. in fi. cur ob cauſas prophanas, ob pecuniæ & turpis quæſtus amorem plures excommunicantur? Sed reſpondemus, neminem propere aut

præpoſtere, nec ex leui cauſa, ſed præmonitum prius, à fidelium cœtu excludi. c. De illicita. XXIIII.q.III.c. Sacro. de ſent. excom.nec ex leui cauſa, ſed ex inobedientia, aut contumacia, quæ non leues ſunt culpæ, iuxta illud primi Reg.cap.XV. & habetur VIII.q.I.c. Sciendum: Quaſi peccatum ariolandi eſt, repugnare; & quaſi ſcelus idolatriæ, non acquieſcere. & adeo deteſtanda erat in ueteri lege inobedientia (ut habetur Deutero. XVII.) quòd quicunque ſacerdotibus non obtemperaſſet, aut extra caſtra poſitus lapidabatur a populo, aut gladio ceruice ſubiecta contemptum expiabat cruore: Quid ergo mirum? & habetur in c.Abſit. XI.q.III. ſi nunc inobediens, ſpirituali animaduerſione truncatus, aut eiectus ab eccleſia, rabido ore dæmonum decerpitur? uerba ſunt Anteri Papæ. Qua de re non ob pecuniæ & turpis lucri amorem quis a fidelium cœtu excluditur, ſed ob contumaciam & inobedientiam: quæ graues ſunt culpæ.

Obiiciunt alii: Inhibitum eſt fidelibus maledicere, ex eo quod habetur epiſtola Petri cap.I. Qui cum malediceretur, non maledicebat; & cùm pateretur, non comminabatur. & c.III. Non reddentes malum pro maledicto, ſed e contrario benedicentes:

quia in hoc uocati eſtis, ut benedictione hæreditatem poſsideatis. Et primæ ad Corin. cap. IIII. Maledicimur, & benedicimus. Cum itaque maledictio quædam & execratio ſit, excommunicatio, non licebit quempiam excommunicare. Sed reſpondemus cum Aug. li. Nume. Apoſtolus, ne maledicta maledictis, & conuitia conuitiis prouocet, mandatum ponit, ut benedicamus, quo conuitiandi uitium reſecetur, non quo iudicandi ueritas, quæ homines latet, ut pronunciandi auctoritas perimatur. Licebit ergo correctionis & iuſtitiæ cauſa quem excommunicare: licet ad uindictam inhibeatur. Conſtat etiam ſæpius permiſſum maledicere, quin etiam præceptum, ut ex eo quod habetur Deutero. XXVII. ubi Moſes quoſdam conſtituit ad benedicendum, alios uero ad maledicendum. Et Act. XIII. Paulus intuens Elymam magum, dixit: O plene omni dolo & omni fallacia, fili diaboli, inimice omni iuſtitiæ, nō deſinis ſubuertere uias domini rectas, & ecce nunc manus domini ſuper te: & eris cæcus, non uidens ſolem uſque ad tempus. Et idem ca. XXIII: Ananiæ, qui mandauerat eum percuti, dixit, Paries dealbate &c. & pſalmo CVIII. Sit domus eius deſerta, & reliqua.

Nec propterea cenſenda eccleſia impia

mater, aut nouerca, quòd excommunicatos a fidelium ſeparet conſortio, eosq; omni nudatos auxilio quaſi hoſtibus exponat. Quoniam, utcunque poteſt, fidelium procurat ſalutem: primo per benignam cohortationem & monitionem: poſt, ſi negligatur, per aſperam correctionem. Ideo legi charitatis non repugnat, quòd excommunicatis eccleſiæ ſacramenta, ſuffragia, & fidelium communio ſubtrahantur. Quoniam hæc facit eccleſia, ut ignominia confuſus ad cor redeat, & pœnitens eccleſiæ reconcilietur: quo modo excommunicatio ſalubris redditur, & medicinalis.

Excommunicatos autem nedum euitandos, ſed fugiendos, docuit Ioannes euangeliſta: de quo narrat eius auditor uir ſanctiſſimus Polycarpus Smyrnæorum Epiſcopus, quòd cum apud Epheſum lauandi gratia balneum ingreſſus fuiſſet, & uidiſſet ibi Cherintum, continuo diſceſsit non lotus, dicens, Fugiamus hinc, ne & balneæ ipſæ nos corrumpant, in quibus Cherintus lauatur, inimicus ueritatis. Quin & ipſe Polycarpus Martioni dicenti, Agnoſce nos; reſpondit, Agnoſco primogenitum ſathanæ. Refert Beda ſuper Io. epiſtolam. & habetur in c. Omnes, XXIII I.q.I.

[illegible]

DE INTERDICTO ECCLESIASTICO.

VNIVS ſceleris pœnam ad alios quandoque transferri, conſtat ex eo, quod habetur III. Reg. XXI. Vnum enim ſcelus & Achab & Ieſabel commiſerant: ſed tamen conuerſo Achab ad pœnitentiam, pœna differtur in poſteros: & Ieſabel in ſcelere perſeuerans, præſenti condemnatur iudicio. Et habetur de pœni. di. III. c. Achab. Sicut & Nume. XXV. uno peccante, uenit ira dei ſuper omnem populum. Et Ioſue XVII. & habetur XLV. di. c. Sed illud. & XXIII. q. IIII. c. Si ea; inquit Auguſtinus: Nonne Achor, filius Zaræ, præteriit mandatum domini, & ſuper omnem populũ Iſrael ira eius incubuit? & ille erat unus homo: atque utinam ſolus periiſſet in ſcelere ſuo. Ambroſius etiam ſuper Marcum, & habetur in c. Non turbatur. XXIIII. q. I. inquit: Qui ſuis meritis firmus eſt, turbatur alienis. imo etiã corporaliter filius pro patre punitur, ut deducitur ex uerbis euangelij, quãdo Apoſtoli de cęco nato dominum interrogarunt, Rabi quis pec-

cauit, hic, aut parentes eius, ut cæcus naſceretur? in quibus etiam completur quod dominus ait ad Moyſem, Ego ſum Deus zelotes, uiſitans peccata parentum in filios uſq; ad tertiam & quartam generationem. licet æterna pœna alius pro alio minime puniatur. Quo modo intelligendum eſt illud, quod dominus ait per Ezechielem: cap. XVIII. Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. filius non portabit iniquitatem patris, neque pater iniquitatem filii: iuſtitia iuſti ſuper eum erit: & impietas impii ſuper eum: & habetur XXIIII. q. III. §. His ita. Et illud ad Gal. cap. VI. Vnus quiſque onus ſuum portabit. Proinde quod ad interdicti cenſuram attinet, licet pro unius delicto etiam non cooperanti & non conſentienti pœna inferatur, id tamen non ſine cauſa fit. Multi enim plectuntur ſine culpa, licet non ſine cauſa. Quemadmodum bigami, corpore uitiati, & alii plures, arcentur a ſacris ordinibus ſine culpa, ſed non ſine cauſa. c. Qui in aliquo. LI. diſt. Cauſa autem, cur alii innoxii ex interdicto ſacris priuentur, & ut excommunicatum uel eiiciant, uel ante eum inſurgentes ad parendum compellant. quod ſi facere neglexerint, nec ipſi culpa carebunt.

DE OBSERVATIONE DIERVM FESTORVM.

PRAECEPTVM diuinum obſeruationis diei feſti nō tantum ceremoniale fuit, in ſignum creationis mundi (ſic enim abolitum foret) ſed etiā morale, prout ſignificat ceſſationem ab omni peccato, & quietem mētis in Deum. Qui enim diem feſtum, ut ceremoniale præceptum, & a lege Moſaica promulgatum obſeruaret, immunis non foret a peccato, & iudaizare cenſeretur. c. Peruenit. de conſe.di.I I I I. obſeruantiæ autem ſabbati in noua lege ſucceſsit dominici diei obſeruatio, ex eccleſiæ conſtitutione, & populi conſuetudine c. I. de conſe.di.I I I. Et quia hæc obſeruatio figuralis non eſt, quemadmodum erat illa diei ſabbati, ideo non tam arcta & ſeuera eſt prohibitio operandi dominico die, qualis erat illa diei ſabbati, in quo ciborum decoctiones & alia huiuſmodi prohibebantur: faciliusq́; in noua lege ſuper hoc præcepto diſpenſetur, quàm in ueteri lege, quòd figura ad proteſtationem ueritatis pertineat, quam nec in modico præterire oporteat. opera autem

pro loco & tempore immutentur: ut recte cenſuit ſanctus Thomas ſecunda ſecundę q. CXXII.

Et licet feſtiuis diebus a ſeruili opere ceſſandum ſit, non tamen ab his operibus, quæ ad dei ſeruitium pertinent. Ideo dicitur Io. VII. Circuncisionem accipit homo in ſabbato, ut non ſoluatur lex Moyſi. Et Mat. XII. dicitur. ſacerdotes in templo ſabbatum uiolant, cum ſcilicet ſacrificant, & ſine crimine ſunt. Sicut & ſacerdotes ferentes arcam domini circum Hierico ſeptem diebus. Vnde & die ſabbati Ioſue VI. non tranſgrediebantur præceptum de ſanctificatione ſabbati. Idem de ſpiritualibus actibus, qui feſtum diem non uiolant. Vnde Nume. XXVIII. dicit glo. quòd fabri & artifices ociantur die ſabbati: lector autem diuinæ legis, & doctor, ab opere ſuo non deſinit. & tamen non contaminatur ſabbatum. Quin imo diebus feſtis tenetur quis nedum ſibi prouidere, ſed & proximo, in his præcipue, quæ ad ſalutem corporis pertinent, iuxta illud prouer. XXVII. Non uidebis ouem & bouem fratris tui errantem, & præteribis, redimes fratri tuo: ac multo magis pro ſalute ſua. ſicut Machabæi non uiolarunt ſabbatum pugnantes eo die: primi Machab. cap. II. Nec Helias fugiens a facie Ieſa-

bel in die ſabbati. Propter quod etiam dominus excuſauit diſcipulos ſuos, qui colligebant ſpicas, & manibus fricabant, neceſsitate adducti. & Io. v I. dixit dominus: Mihi indignamini, quia totum hominem ſaluum feci in ſabbato. & Mat. x I I. Quis ex uobis habet unam ouem, & ſi ceciderit in foueam die ſabbati, nonne tenebit & leuabit eam? Propterea non prohibuerunt ſacri canones, ſi aqua pluuia aut immodico æſtu fruges periclitentur, quin in area aut ſub tecto conferri poſsint. Qui nedum pro uitando damno id permiſere, ſed etiam pro captando lucro c. Licet. de feriis. ubi diebus feſtis preterquam in maioribus anni ſolennitatibus ſi aleciæ terræ ſe inclinauerint, eorum captioni ingruente neceſsitate intendere licet, ne labatur occaſio eas capiendi.

AN ELECTVS, ET CONSECRATVS A SCHISmaticis, ſit uere Epiſcopus.

VT exponamus, an ſchiſmaticus electus in Epiſcopum ab electoribus ſchiſmaticis, nulla habita confirmatione a ſede Apoſtolica, & qui a Metropolita ſchiſmatico manus conſecrationis accepit, ſit Epiſcopus, & ordinati ab eo receperint ordines; in primis præmittendum eſt, apud hæreticos & ſchiſmaticos eſſe ſacramenta: quod docuit Auguſtinus libro III. de baptiſmo, contra Donati. his uerbis: Non intereſt, cum de ſacramenti integritate & ſanctitate tractatur, quid credat, & quali fide imbutus ſit ille, qui accipit ſacramentum: intereſt quidem plurimum ad ſalutis uiam, ſed ad ſacramenti rationem nihil intereſt. Fieri enim poteſt, ut integrum homo habeat ſacramentum, & peruerſam fidem. & contra Creſconium, libro ſeptimo, inquit: Chriſtiana eccleſia caretis, chriſtianam charitatem non habetis: chriſtiana ſane in uobis ſacramenta agnoſco. Idem aſtipulatur ad Parmenia. de hæreticis & damnatis, cum

dixit: Quòd quidam dicunt, Baptiſma quod accipit, non amittit qui recedit ab eccleſia: ius tamen dandi, quod accepit, amittit; multis modis apparet fruſtra & inaniter dici. primo, quia nulla oſtenditur cauſa, cur ille, qui ipſum baptiſmum amittere non poteſt, ius dandi amittere poſsit. utrunque enim ſacramentum eſt, & quadam conſecratione utrunque homini datur, iſtud cum baptizatur, illud cum ordinatur. & habetur in c. Quod quidam 1. q. 1.

Propterea Pelagius in c. Oſtenditur. de conſe. di. IIII. dixit: Sicut baptizatus ſi ab unitate eccleſiæ recedit, ſacramentum baptiſmi non amittit: ſic & ordinatus ſi ab unitate receſſerit, ſacramentum dandi baptiſmi non amittit. nulli enim ſacramento iniuria eſt facienda.

Hinc ſanctus Bonauentura ſecutus ſanctum Thomam in IIII. ſent. di. XXV. inquit: Quæſtio, an Epiſcopus hæreticus poſſit dare ordines, aliquando fuit multum dubia apud hæreticos. tamen per illuſtriſsimum doctorem Auguſtinum aperte eſt nobis hæc queſtio patefacta, quòd ſacramenta eccleſiaſtica apud hæreticos, qui formam eccleſiæ ſeruant, & intentionem habent faciendi quod facit eccleſia, ſunt quantum ad ueritatem: quamuis non ſint quantum ad

utilitatem: quia ſacramenta diſpenſant, ſed tamen fructum ſacramentorum non reportant, pro eo quod ſpiritus ſanctus non confert gratiam extra catholicam eccleſiam. Et ideo in omnibus ſacramentis, quæ habent ueritatem differentem ab utilitate, generaliter uerum eſt, quòd apud hæreticos poſſunt eſſe. Omnia autem ſacramenta ſunt talia, præter ſacramentum pœnitentiæ, cuius uis eſt interior contritio: ſine qua nulla eſt uera abſolutio, etiam cum qua nulla abſolutio eſt uana, uel inutilis. Ideo omnia poſſunt diſpenſare, & diſpenſant ueraciter, præter ſolam abſolutionem pœnitentiæ. Ideo nulla iterantur, præter illam, niſi forte unctio extrema. & ſic cum ordo habeat caracterem, qui præter ſpiritus ſancti gratiam, qua peccata delentur, exiſtit; dicendum eſt, quòd per eos poſſunt ueraciter diſpenſari. Quod plenius explicans ſubdit, quòd quadruplex poteſtas reperitur in eccleſiæ miniſtris. quædam enim eſt fundata ſuper ordinem principaliter, ut poteſtas conficiendi: quædam ſuper iuriſdictionem canonicam principaliter, ut poteſtas excommunicãdi: quædam ſuper ordinem & eminentiam, ut poteſtas ordinandi: quædam ſuper ordinem & iuriſdictionem, ut poteſtas abſoluendi uel ligandi in foro pœnitentiali. &

quoniam caracter auferri non poteſt, ideo poteſtas quæ conſequitur caracterem, de facto auferri non poteſt. Et quia iuriſdictio deſcendit ordinate a ſuperiori ad inferius, ita quòd plenitudo eſt in ſummo Pontifice, ideo poteſt eam auferre, & poteſtatem, quæ eam conſequitur minuere: unde poteſt excommunicando auferre poteſtatem abſoluendi, & excommunicandi, ſed non ordinandi.

His conſentit glo. in ſumma. I X. q. I. cum inquit: Siue quis recipiat ultimam manus impoſitionem in eccleſia, ſiue extra, modo forma eccleſiæ ſeruetur in ordinando, ſemper ordo confertur: citat c. Conuenietibus I. q. V I I. ubi quarta ſynodus ſine noua ordinatione recepit in ordinem Epiſcoporũ Anatolium a Dioſcoro hæretico ordinatum. & c. Ordinationes. I X. q. I. ubi ab Vrbano I I. decretum fuit, quòd qui ab Epiſcopis quondam quidem catholice ordinatis, ſed in ſchiſmate a Rom. eccleſia ſeparatis, conſecrati ſunt, eos, cum ad eccleſiæ unitatem redierint, ſeruatis propriis ordinibus miſericorditer ſuſcipiendos. his concordat c. Secundum X I X. di.

Præterea ſi degradatus ſacerdos conficere poteſt ſanctiſsimum Euchariſtiæ ſacramentum, ut docuit ſanctus Thom. I I I. par-

te ſummæ q. LXXXII.ar. VIII. quoniam conficiendi poteſtas ad caracterem pertinet (qui indelebilis eſt, nec auferri poteſt. quemadmodum aliarum rerum conſecrationes perpetuæ ſunt, nec reiterari poſſunt) eadem ratione ſchiſmaticus, aut hæreticus retinens caracterem, ordines conferre poterit. Ideo dixit Auguſtinus in II. ad Parmenia. Vtrunque baptiſmus & ordo ſacramentum, & quadam conſecratione dantur: illud cum baptizatur, iſtud cum ordinatur. Ideo neutrum licet reiterari. cui etiam aſtipulatur. ſpec. ti. de diſpen. §. Nunc de Epiſcoporum uer. LXV.

Nec his repugnat, quòd in Conſtantinopolitano concilio ſtatutum fuerit, ne Maximus, qui ordinatus fuerat ab hæreticis, repu taretur Epiſcopus: neque hi, qui ab eo fuerant ordinati, qualemcunque gradum clericatus obtinerent, omnibus ſcilicet, quæ circa eum uel ab eo geſta ſunt, in irritum reuocatis. & habetur in c. Propter. XIX. di. Quoniam id intelligi debet, uel quòd Maximus ordinatus fuerat, non ſeruata eccleſiæ forma: quo caſu cum ipſe ordine caruerit Epiſcopali, ab eo ordinati ordines non receperunt, propterea ordinandi: uel odinatus fuerat ſer uata eccleſię forma, ſed ſuis demeritis ſuſpenſus uel priuatus: quo caſu interpretari po-

teſt, quòd nõ erat Epiſcopus, ſcilicet merito carens ordinis executione: quod & de ordinatis ab eo cenſendum fuerat; ueruntamen caracterem & ordinem ſuſceperunt. Hæc Turrecre.in.d.c.Propter.

Et ſecundum hæc interpretandum eſt illud Auguſtini, de quo in c. Extra.1. quæſt. 1. quòd extra eccleſiam catholicam non eſt locus ueri ſacrificii. & illud Vrbani II. de quo in c. Diabertum. 1.q. VII. quòd Nezelon hæreticus, quem conſtabat ab hæreticis ordinatum, quia nihil habuit, nihil dare potuit: quia ſcilicet ordinatus non fuerat ſecundum formam eccleſiæ.

Minus etiam obſtat quod dixit D. Gregorius, & habetur in c. 1.1 X. q. 1. Nos conſecrationem dicere nullo modo poſſumus, quæ ab excommunicatis hominibus eſt illicite celebrata. Quoniam ex ſententia Cardinalis Alexandriñ. in expoſitione d.c. ſi Epiſcopus excommunicatus nõ poſſet ueros ordines conferre; uel hoc eſſet, quia foret priuatus poteſtate & executione, uel etiam facti, non ſolum iuris: quod dici non poteſt, quia quæ dantur per conſecrationem, ſemper manent manente re conſecrata. Sed poteſtas conferendi ordines datur Epiſcopo in ſua conſecratione. ergo ſemper manet, nec amitti poteſt.c. Quod quidam. 1. q. 1. Item

nec priuatur executione facti, quia executio facti correſpondet poteſtati, quia poteſtas eſt, per quam poſſumus. Executio autem iuris ultra poteſtatem requirit licitum uſum, cum per excommunicationem uel degradationem non priuetur Epiſcopus poteſtate conferendi ordines: nec priuatur executione facti, quin ueros ordines conferat. eſt tamen priuatus executione iuris, quia illicite confert ad ſui damnationem. Ideo dixit Gregorius eam nullo modo dici poſſe conſecrationem.

Quòd ſi obiiciatur: In nulla communitate, qui ab ea repellitur, illius officia exercere poteſt. igitur hæretici, qui extra eccleſiam ſunt, ordines conferre non poterunt, qui eccleſiæ ſunt officia. Reſpondetur, quòd ſicut non omnino hæretici extra eccleſiam ſunt, cum retineant ſacramentum baptiſmi, ſic non excluduntur ab eccleſia, quoad hoc: ſed ſicut carent gratia, nec illam dare poſſunt, in quo exercere non poſſunt eccleſiæ officia.

Similiter reſponderi poteſt, ſi dicatur: In ordinis collatione benedictio exigitur, quam dare non poteſt hæreticus, cuius benedictio in maledictionem uertitur, quòd ſcilicet eius benedictio effectu caret, & propterea inanis dici poteſt, & in maledictio-

nem uerti: nec mirum ſi ab eo ordinati dicuntur caput habere uulneratum: & qui nihil habuit, nihil dare potuiſſe. & quo ad hæc, conſentiendum Cypriano, cum dixit, Quæcunque faciunt hæretici, carnalia, inania, & ſacrilega eſſe eorum altaria, falſa & illicita ſacerdotia, & ſacrificia ſacrilega. qui more ſimiarum, quæ cum homines non ſint, formam imitantur, uultum eccleſiæ catholicæ & auctoritatem ſibi uendicant, cum ipſi in eccleſia non ſint. non tamen ei aſſentiendum, in quantum ea ratione uoluit rebaptizandos, qui ab hæreticis baptiſma ſuſcepere. Id enim improbauit ſubſequens Africana ſynodus.

Si uero ulterius obiiciatur: Sacramenta habent efficaciam ex paſsione Chriſti: hæreticus autem non continuatur paſsioni Chriſti, neque per propriam fidem, cum ſit infidelis, neque per fidem eccleſiæ, cum ſit ab ea ſeparatus, ergo non poterit ſacramenta ordinis conferre. Reſpondetur, quòd hæretici non omnino ſunt extra eccleſiam, nec excluduntur, quin continuentur paſsioni Chriſti, quia ſunt in eccleſia ratione ſacramenti baptiſmi, quod retinent, & ratione formæ eccleſiæ, quam ſeruant, & qua continuari cenſentur paſsioni Chriſti. & his ſublata eſt ratio africani concilii illius, quod

hoc decreuit. ideo rebaptizandos ab hæreticis ordinatos, quòd cum unum ſit baptiſma in eccleſia, Ephe. I I I I. & extra eccleſiam nullum ſit baptiſma, hæreticorum etiam nullum ſit baptiſma.

Sed alia eiuſdem concilii, & Cypriani ratio urget, cum dominus in euangelio dixerit, Mat. v. Vos eſtis ſal terræ: ſi autem ſal infatuatus fuerit, ad nihilum ualebit, niſi ut proiiciatur foras, & conculcetur ab hominibus. & Mat. X X V I I I. mandauerit diſcipulis ſuis dicens: Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terra. Ite ergo, & docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris & filii & ſpiritus ſancti. Cum ergo manifeſtum eſt, hæreticos non integram ſacramenti confeſsionem habere, nec poſſe condire ſapientia ſpirituali, cum ipſi ab eccleſia, quæ una eſt, recedendo infatuati, contrarii facti ſunt, ad nihilum ualebunt eorum ſacramenta, niſi ut reiiciantur, & conculcentur. Item habetur Io. I I I. Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei. hic eſt ſpiritus, qui ab initio ferebatur ſuper aquas. Neque enim ſpiritus ſine aqua operari poteſt, neque aqua ſine ſpiritu. Si hæretici non tribuunt effectum ſacramenti, & ſpiritum ſanctum, cum utrunque requiri uideatur, non

uidentur dare ſacramentum. Sed reſponderi poteſt, quòd quia Chriſtus eſt qui baptizat, Chriſtus eſt qui ſacramenta & eorum gratiam tribuit, non coinquinantur ſacramenta malitia tribuentis. Ideo qui ignorantes miniſtri malitiam, aut ſcientes ex neceſsitate ab hæreticis baptizantur, baptizati cenſentur ex aqua & ſpiritu ſancto: quòd ſi ſuſcipiens particeps ſit erroris, recipit quidem ſacramentum, ſed non ſacramenti effectum: nec ad ſuſceptionem baptiſmi neceſſe eſt, quòd ſuſcipiat ſpiritum ſanctum: licet ſaluator dixerit: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non ingredietur in regnum cœlorum: ſed ad hoc, ut effectum & gratiam baptiſmi ſuſcipiat, quam ſine noua aquæ ablutione recipiet, ſi eccleſiæ reconciliatus errorem abiecerit.

Secundo præmittitur, quòd ſi electi confirmatio nulla fuerit, a carente poteſtate confirmandi facta, & huiuſmodi confirmationis uigore conſecratus fuerit in Epiſcopum, is nequaquam de nouo conſecrabitur, cum caracter impreſſus ſit animæ, ad inſtar Epiſcopi ordinantis. glo. not. in c. Prouida. de elect. li. VI. quòd etſi in ea decretali habeatur, quòd conſecrationes huiuſmodi nullius prorſus ſint firmitatis; intelligendum eſt conſecrationem fore nullius firmitatis, quoad

ad executionem, ut interpretata eſt glo.& alia glo. in c. 1. 1 x.q. 1. & quemadmodum ex ſententia Auguſtini habetur in c. Sicut eunuchus.1.q.1. cum dicitur: Sacramenta ſimoniacorum, ſicut & cæterorum hæreticorum, licet ſint uera, quantum ad formam, inania tamen & falſa ſunt quantum ad effectum, cum non poſsint in cordibus hominum gignere uel accendere cœleſtem gratiam.

Tertio præmittitur, confirmationem electi in Epiſcopum per Apoſtolicam ſedem, non eſſe de forma ordinis Epiſcopalis, adeo quòd Epiſcopus non ſit, qui ea careat: quoniam non eſſent Epiſcopi in orientali eccleſia, non agnoſcentes ſuperioritatem Apoſtolicę ſedis; nec fuiſſent Epiſcopi, qui confirmationem conſequebãtur a ſuis Metropolitanis & Patriarchis, etiam agnoſcentibus ſuperioritatem Apoſtolicæ ſedis, quòd eius mandatis parerent: prout aliàs pluribus diſſeruimus.

Quod plane confirmatur a Clem. v. in decretali In pleriſque. de elect. edita in concilio Viennẽ. qua decernitur, quòd nemo quantacunque præfulgeat dignitate, niſi ſpeciali ſuper hoc auctoritate ſedis Apoſtolicæ fulciatur, de paſtore prouideat cathedrali eccleſię ſibi qualitercunque ſubiectæ, quæ cle-

ro careat & ſubditis Chriſtianis. Quod indicat, illud licere habentibus clerum & populum Chriſtianum, ſi id ex priuilegio aut conſuetudine habeat: ſi tamen quis de facto aſſumeretur & conſecraretur, uerus eſſet Epiſcopus. Et quod dixit prædicta decretalis, quòd is qui ſe fecerit aut permiſerit conſecrari, in Epiſcopali nullatenus recipiatur honore, expoſuit glo. quòd non admittetur quoad executionem pontificalis officii, nec permittetur pōtificalibus inſigniis uti. quòd autem inferiores Roma. Pontifice prouideant cathedralibus eccleſiis de Epiſcopis, & illis ſine confirmatione ſedis Apoſtolicæ munus conſecrationis impartiantur, exemplum habemus etiam in occidentali eccleſia de Saltzburgeñ. Archiepiſcopo, qui prouidet de Gurgeñ. Segobieñ. & duabus aliis eccleſiis, quarum Epiſcopi conſecrantur nulla Apoſtolicæ ſedis confirmatione præcedente, minusq; ſubſequente.

Ex his corelarie ſubſequitur, a ſchiſmaticis electum, a Metropolitano etiam ſchiſmatico confirmatum, & ſine ulla ſedis Apoſtolicæ confirmatione conſecratum, quin potius expreſsis uerbis illam negantem & abiurantem, eſſe uere Epiſcopum, & uere ſacerdotes ab eo promotos, quòd caracterem indelebilem ſuſceperit, & aliis impreſ-

ſerit, & ſi fructu & executione ordinum careant, & pro eorum uſu abſolutione & diſpenſatione egeant; quæ an impartiri debeat, & quonam modo plenius aliàs diſſeruimus.

Sed non paruam affert difficultatem, ſi, ſecundum communem theologorum ſententiam, Epiſcopatus non eſt ordo, cum nullum proprium habeat miniſterium circa confectionem ueri corporis Chriſti, licet habeat circa corpus Chriſti myſticum: propterea cum nullum caracterem imprimat, uidetur quòd amitti & reiterari poterit, quòd quædam ſit dignitas & iuriſdictio, quemadmodum abſoluendi a peccatis & excommunicandi auctoritas, quæ amitti poteſt, cum excommunicatus alium excommunicare nõ ualeat, ut reſcripſit Alex. II. Valeriano Epiſcopo & martyri, & habetur in c. Audiuimus. XXIIII. q. I. ſed reſpondetur, quòd etiam poſito, Epiſcopatum non eſſe ordinem, Epiſcopatus tamen adeo habet annexum ſacerdotalem ordinem, ut pontificale officium adimpleri nequeat abſque altaris miniſterio. c. Ex literis. de exceſ. præla. uſque adeo quòd ſi non ſacerdos conſecretur in Epiſcopum, non erit Epiſcopus; & ratio ni ordinis neceſſario annexi, habere dicitur caracterem indelebilem, qui amitti non po-

teſt. quemadmodum ſacerdotalis character, qui eum neceſſario concomitatur. Hinc eſt, quòd Epiſcopus confirmatus ante conſecrationem exercere non poteſt ea, quæ ordinis dicuntur Epiſcopalis, ſcilicet ordinare clericos, chriſmare, deponere, benedicere uirgines, conſecrare eccleſiam & altaria: quæ proueniunt ex conſecratione, ſecundum glo.in c.Ex tranſmiſſa. & in c.Sicut. §. Præterea. de elect. c. Inter corporalia. de translat.

His aſtipulatur D.Bonauentura in IIII. ſent.di.XXIIII.ar.III. cum dixit: Cum ordinis poteſtas principaliter ſit ordinata ad diſpenſationem ſacramentorum, & maxime illius ſacramenti nobiliſsimi, ſcilicet corporis domini, quia ibi eſt ſtatus graduum, & ordinum aſcendentium: & ita ultra ſacerdotium non eſt gradus ordinis, ſed tantum intra hunc gradum & ordinem contingit eſſe diſtinctionem dignitatum & officiorum: qui tamen non addunt ordinem nec gradum nouum, ſed ſolum dignitatem & officium: ſed Epiſcopatus prout concernit ordinem ſacerdotii, bene poteſt dici ordo: ſed prout diſtinguitur contra ſacerdotium, dicit dignitatem quandam uel officium ipſi annexum: & non eſt proprie nomen ordinis, nec noua poteſtas datur, ſed data ampliatur.

Vnde ſicut non recipit nouas claues, ſic nec alium ordinem. Et hoc refert ſenſiſſe Vgonem, magiſtrum ſent.& alios plures, quòd ſcilicet non ſunt nomina ordinum, ſed dignitatum. quam dicit eſſe communem opinionem.

Nobis tamen magis applaudit Canoniſtarum opinio, quòd Epiſcopatus ordo ſit a ſacerdotio diſtinctus, hac ratione (ut alias omittamus) quoniam uidetur dici ordo diſtinctus, quando habet diſiunctum miniſterium circa diuinum cultum altaris; etiam ſi non immediate circa confectionem euchariſtiæ, & tamen ſunt ordines diſtincti, ut not. in c. Perlectis. di.xxv. Hæc Alexandrin. in c.Decretis. xxi.di. Proinde quis negabit, quin plus conferat Epiſcopus ordines conferendo, & plus coadiuuet, quoad miniſterium euchariſtiæ, habilitando miniſtros per ordinationem, uel perfectiores reddendo in ſacramentis eccleſiæ per confirmationem ſingulos fideles, qui habent ſuſcipere euchariſtiæ ſacramentum, quàm operetur lector cathecumenos inſtruendo, uel oſtiarius infideles arcendo ab eccleſia?

Nec his quæ prius diximus obſtat, quòd Rom. Pontifex huiuſmodi ſchiſmaticos ad Epiſcopatum inhabilitauerit, quod uidetur potuiſſe: quemadmodum eccleſia plures in-

habilitauit ad matrimonium, uſque adeo quòd ſicut Deus non coniungit eos, qui iunguntur contra præceptum diuinum; ſic nec inungit illos qui inunguntur contra eccleſiæ præceptum. aliàs nullus gradus ab eccleſia prohibitus dirimeret matrimonium contractum, etſi præpediret contrahendum. Quoniam infirma eſt hæc ratiocinatio, quòd locus ſit de minori ad maius. minus enim eſt inhabilitare quempiam ad matrimonium, quod nullum habet caracterem, & reiterabile eſt, quàm inhabilitare ad Epiſcopatum, quod ſaltem ratione annexi ſacerdotii habet caracterem, & dignius eſt ſacramentum: & ſi id ſubſequeretur, etiam eadem ratione poſſet eccleſia inhabilitare ad baptiſma: quod nullus uel ſtupidi ingenii fateretur.

Cauſam autem diuerſitatis poſuit ſanctus Thomas in IIII. ſent. di. XXXIIII. ar. I. cum dixit: Perſonæ illegitimæ ad matrimonium contrahendum dicuntur ex eo, quòd ſunt contra legem, qua matrimonium conſtituitur: matrimonium autem, inquantum eſt officium naturæ, ſtatuitur lege naturæ: inquantum eſt ſacramentum, ſtatuitur lege diuina: inquantum eſt officium communitatis, ſtatuitur lege ciuili. Et ideo ex qualibet dictarum legum poteſt aliqua perſona

effici ad matrimonium illegitima. Nec eſt ſimile de aliis ſacramentis, quæ ſunt ſacramenta tantum. Et quia lex naturalis ſecundum diuerſos ſtatus recipit determinationes diuerſas: & ius poſitiuum etiam uariatur ſecundum diuerſas hominum cōſtitutiones, ideo in diuerſis temporibus diuerſæ perſonæ factæ fuerunt illegitimæ.

Supereſt non minor difficultas, quòd cū in dubio quis potius præſumatur non ordinatus, quàm ordinatus c. Presbyteri. LXVIII. diſt. qualis eſt ordinatus ab eo, de quo eſt dubium, an ſit Epiſcopus: & in dubio præſumatur quis potius non baptizatus, quàm baptizatus c. Paruulos. de conſec.di.IIII. & in dubio præſumatur eccleſia non conſecrata c. Solennitates de conſe. di. I. eodem modo, cum dubium ſit, an electus & conſecratus a ſchiſmaticis, Epiſcopus ſit uel non, & ordinati ab eo in ſacerdotes, ſint ſacerdotes; præſumere debemus non ordinatos, ſed ordinandos.

Sed Reſpondetur, id uerum, quando eſt dubium facti, non iuris. cum autem eſt dubium iuris, ſequi debemus communiorem opinionem, qualis eſt B. Thomæ, & aliorum, qui eum ſequuntur. At caſu noſtro non eſt dubium facti, quia præſupponitur Epiſcopum, licet ſchiſmaticum, ele-

ctum a ſchiſmaticis ſine auctoritate ſedis Apoſtolicæ, imo eam expreſſe abiurando, fuiſſe ſeruata eccleſiæ forma a ſuo Metropolitano & duobus Epiſcopis conſecratum: quo caſu cenſendum eſt, ſacerdotem ab eo ordinatum, non reordinandum: ſed ſolum egere abſolutione a cenſuris propterea incurſis, & rehabilitatione, cum ſuſpenſus ſit, & careat executione ordinis ſuſcepti.

AN ROM. PONTIFEX POSSIT DIRIMERE matrimonium contractum ab hæreticis.

PRo reſponſione ad quæſitum, An ſummus Pontifex poſsit diſſoluere matrimonium inter hæreticos, uno ad catholicam fidem reuerſo, altero uerò in hæreſi perſiſtente; præmittendum duxi, poſſe ſummum Pontificem diſſoluere matrimonium contractum per uerba de præſenti, non autem carnali commixtione conſumatum: cuius differentiæ plures ſunt cauſæ.

Prima, quia ante carnalem commixtionem ſolum adeſt ſpirituale uinculum: & quemadmodum per interitum carnis ſoluitur matrimonium conſummatum, ita per religionis ingreſſum, qui mors eſt ſpiritualis, diſſoluitur matrimonium non conſummatum: c. Ex parte tua. de conuer. coniug. not. Turrecrem. in c. Sunt qui dicunt. XXVII. q. II.

Secunda, quoniam matrimonium non conſummatum ex conſtitutione eccleſiæ ro

bur ſuſcipit. quod enim conceptis uerbis præſentis uel futuri temporis fiat matrimonium aut ſponſalia, eccleſiæ eſt conſtitutio, quam poteſt ſummus Pontifex tollere: cum etiam ſine uerborum expreſsione contrahatur, ut de mutis admittit eccleſia. c. Cum apud. de ſponſa. & de ſponſalibus, quæ in matrimonium tranſeunt per carnalem copulam, ſine ulla præſentis temporis uerborum prolatione. c. Veniens. de ſponſa. At conſummatum robur ſuſcipit diuina conſtitutione, cum dixit dominus, Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet. et, Erunt duo in carne una. Quod non fit niſi per carnalem copulam. ut per glo. & doct. in c. Ex publico. de conuer. coniug. quod in tantum aſſeruit Oſtien. ut etiam cenſuerit poſſe Pontificem, ex utriuſque coniugum conſenſu, ex abſoluta poteſtate dirimere matrimonium contractum uerbis de præſenti, non tamen niſi ex cauſa.

Tertia ratio aſsignatur, quòd per matrimonium conſummatũ repræſentatur unio, quæ eſt inter Chriſtum & eccleſiam, inter diuinitatem & humanitatem, quæ indiſſolubiles ſunt. at non conſummatum deſignat unionem animæ fidelis cum Deo, quæ diſſolubilis eſt per peccatum, quo quis à Deo recedit. c. ut debitum. de biga. Repræſentari

autem per matrimonium corporum commi xtione conſummatum, unionem, quæ eſt inter Chriſtum & eccleſiam per incarnationis myſterium; deducitur ab Innoc. III. in eo canone, ex eo quòd Paulus exponens illud, quod dixit protoplaſtes: Hoc nunc os ex oſsibus meis, & caro de carne mea: & propter hoc relinquet homo patrem & matrē, & adhærebit uxori ſuæ: & erunt duo in carne una; ſtatim ſubiungit: Hoc autem dico, magnum ſacramentum, in Chriſto & eccleſia. nec dicit ante commixtionem, quòd eſſent duo in carne una, ſed erunt duo &c. & deſignans repræſentationem, ſubiicit: Hoc autem dico, magnum ſacramentum, in Chriſto & eccleſia.

Secundo præmittendum eſt, inter infideles eſſe uerum & legitimum matrimonium, non tamen perfectum & indiſſolubile. Quod deducitur ex eo, quòd Apoſtolus primæ Corin. VII. conſilium dedit, quòd ſiquis frater habet uxorem infidelem, & hæc conſentiat habitare cum eo, non dimittat illam: quę ſi non fuiſſet uxor, permiſiſſet fornicationem.

Comprobatur ex eo, quòd dominus, cum interrogaretur à Iudæis, an liceret dimittere uxorem ſuam, atque exponere fieri non debere; addidit: Quod Deus cōiunxit,

homo non ſeparet. quod dicens Iudæis, qui nondum fidem ipſius mediatoris acceperāt, deſignauit inter eos eſſe uerū matrimonium.

Quòd ſi obieceris, Si Deus eos coniunxit, & homo ſeparare non debet, erit igitur inter eos nedum legitimum, ſed perfectum & indiſſolubile coniugium. Reſpondemus: erat quidem diſſolubile ante legem gratiæ, indiſſolubile poſt, propter ſacramentum additum, quod ſi in utroque non adſit, redditur indiſſolubile: propter quod ſacramentum nec ex cauſa fornicationis licet eam dimittere, ut deſinat eſſe uxor: licet tempore legis permitteretur libellus repudii etiam quoad uinculum, quod diſſolui credebatur Deo permittēte ob duritiem cordis eorum, non autem ab homine: tempore uero gratiæ ob ſacramentum additum non fuit permiſſum, licet quoad mutuam cohabitationem dirimi poſsint.

Deducitur etiam inter infideles eſſe uerum matrimonium ex eo, quòd ſi infidelis ſecundum ritum ſuum legitimam repudiauit uxorem, ea uiuente non poteſt aliam habere, niſi poſt illius conuerſionem illa renuerit cohabitare: aut ſi conſenſerit, non abſque contumelia creatoris, uel ut eam pertrahat ad peccatum: & ſi in infidelitate repudiata uxor conuertatur ad fidem, antequam

ille legitimam ducat uxorem, recipere compelletur. c. Gaudemus. de diuort. quod non eſſet, niſi foret uera uxor.

Tertio præmittendum, ante legem ſcriptam licuiſſe fideli cõiugi accipere infidelem, quòd id nulla lege prohiberetur. Proinde Ioſeph contraxit cum Aegyptia: Geneſ. IIII. & Moyſes cum Aethiopiſſa: Nume. XII. at tempore legis ſcriptæ fuit uetitum filiis Iſrael, cum Cananeis, maxime obſtinatis & auerſis a Deo, inire coniugia. & generaliter cum adeſſet timor præuaricationis populi. Et propterea Exo. XXIIII. mandatum populo Iſraelitico, ne acciperent uxores de filiabus alienigenarum, filiis ſuis, ne traducerent eos poſt Deos ſuos. iuxta quod Eſdras ſeparauit connubia cum alienigenis: Eſdræ X. quandoque tamen permiſſum, cum ſcilicet abeſſet præuaricationis periculum. Vnde Eſter nupſit Aſſuero: Heſter II. & dictum Deutero. XXI. Si egreſſus ad pugnam uideris mulierem pulchram in medio captiuorum, & amaueris eam, introeas ad eam, dormiesq; cum ea, & erit tibi uxor.

Tempore autem gratiæ nullatenus licet alicui fideli contrahere cum infideli, iuxta illud Aug. ad Pollentium. & habetur in c. Sic enim. XXVIII. q. I. Ne nubat fœmina niſi ſuæ religionis uiro, uel ne uir talem

ducat uxorem. Id enim iubet dominus, docet Apoſtolus, utrunque præcipit teſtamentum. & illud Ambro. libro de patriarchis & habetur in c. Caue. XXIII. q. I. Caue Chriſtiane gentilem, uel Iudæam, uel alienigenam, ideſt hæreticam, & omnem alienam a fide tua, uxorem accerſas tibi. Quapropter ſtatuit concilium Toletañ. IIII. & habetur in. c. Iudæi ea. ca. & q. quòd ſi Iudæus, cuius uxor facta eſt Chriſtiana, acceſſerit ad fidem, ſeparentur. Sed hæſitabit aliquis: quoniam hoc decretum aduerſari uidetur Paulo, qui dat conſilium, ne dimittat. Reſpondet Vgo, quem ſequitur Turrecre. dictum Apoſtoli intelligi de gentili infideli, non autem Iudæo. quod non multum applaudit: quoniam ratio a Paulo data utrobiq; militat, cum dixit: Sanctificata eſt enim uxor infidelis per uirum fidelem. & ex poſt: Vnde enim ſcis mulier, ſi uirum ſaluum facies? quapropter melius reſponderi poſſet, decretum Toletañ. intelligendum iuxta interpretationem Apoſtoli, cum ſcilicet non uult infidelis cohabitare ſine contumelia creatoris. uel intelligendum dictum Pauli de matrimonio inter gentiles ſeu Hebræos, & fideles, in exordio naſcentis eccleſiæ: quo tempore, ne amore coniugum retraherentur qui uellent fi-

dem ſuſcipere, permiſſum eſt cohabitare cum infideli. Et conſilium Apoſtoli expediens fuerat tempori, & infantiæ eccleſiæ: nec mirum pro qualitate temporum eccleſiam quandoque uariare. Quemadmodum Apoſtoli, etſi mandatum fuerit a domino, ut baptizarent in nomine patris & filii & ſpiritus ſancti, baptizabant tamen in nomine domini Ieſu, ut amabile & glorioſum redderetur nomen Ieſu. At cum creuiſſet numerus fidelium, & iam ubique eſſet glorioſum & amabile nomen Ieſu, reaſſumpſit eccleſia formã baptizandi a domino traditam, uſque adeo quòd amplius non liceat baptizare in nomine Ieſu. & multi ſint in hac ſententia, quòd ſiquis his uerbis baptizaretur, Baptizo te in nomine Ieſu, non eſſet baptizatus.

Siquis autem dubitauerit, quare Apoſtolus ſuadet matrimonium inter infideles contractum minime dirimendum fore, ſi uelint ſine creatoris contumelia cohabitare, propter ſpem illam conuerſionis infidelis, non licet ob eandem cauſam fideli uxorem ducere infidelem, ut eam pertrahat ad fidem. Reſpondet Io. Scotus, qui merito doctoris ſubtilis agnomen ſortitus eſt in IIII. di. XXXIX. ar. II. quòd non adeſt eo caſu ſpes futuræ conuerſionis: quoniam (ut il-

lius uerba referamus) multum amans coniugium multa & magna faceret, ut illud attingeret, quæ non eſſet facturus eo adepto. Et ideo ſi iſte non uult conuerti, dum ardet deſiderio coniugii, non eſt probabile, quòd iſta poſtea lucretur, ſed magis e conuerſo, quia illa uidetur abducere iſtum. & ideo ceſſat ratio tantæ familiaritatis àd infidelem, & manet ratio fugiendi illam familiaritatem, quapropter idem Apoſtolus, qui conſuluit manere conuerſum cum non conuerſa, diſſuaſit contrahere fidelem cum infideli.

Cauſæ àutem, cur tempore euangelicæ legis prohibitum eſt matrimonium fidelis cum infideli, in primis ſunt, quoniam deſunt in eo matrimonii bona, bonum ſcilicet prolis, quod non eſt ſolum procreandæ & educandæ prolis, ſed educandæ ad diuinum cultum; quod fieri minime poſſet, parentibus ad diuerſa & contraria diſtrahentibus; deinde quòd deſit fidei bonum, quod non ſolum eſt, quòd homini fides ſeruetur dictamine quodam naturæ, ſed etiam propter Deum, quia timore & amòre Dei ſeruanda eſt fides coniugi: poſtremo deeſt etiam bonum ſacramenti, quia deeſt inibi perfecta ſignificatio unionis Chriſti ad eccleſiam. hæc Turrecre. in c. Siquis XXVIII. q. I. qui ſecutus eſt ſententiam ſancti Thomæ in

IIII. ſent.

IIII. ſent. di. XXXIX. ad III. cum dixit, quòd matrimonium principaliter inſtitutum eſt ad bonum prolis non tantum generandæ, quia hoc ſine matrimonio fieri poſſet, ſed etiam promouendæ ad perfectum ſtatum. Eſt autem in prole duplex perfectio conſideranda, ſcilicet perfectio naturæ non ſolum quantum ad corpus, ſed etiam quantum ad animam per ea quæ ſunt de lege naturæ, & perfectio gratiæ. & prima perfectio eſt materialis & imperfecta reſpectu ſecundæ. & ideo cum res, quæ ſunt propter finem, ſint proportionatæ fini, matrimonium, quod tendit ad primam perfectionem, eſt imperfectum, & materiale, reſpectu illius, quod tendit ad perfectionem ſecundam. Et quia prima perfectio eſt communis fidelibus & infidelibus, ſecunda autem ſolis fidelibus, ideo ſolum inter fideles eſt perfectum matrimonium.

Quarto præmittendum, quòd ſi fidelis & catholicus uxorem duxerit in hæreſim lapſam, modo baptizata ſit ſecundum ritum eccleſiæ, uerum eſt inter eos matrimonium, etiam ut matrimonium eſt ſacramentum. quoniam matrimonium, quantum ſpectat ad ſacramenti neceſsitatem, paritatem expoſcit; quantum ad ſacramentum fidei, ſcilicet baptiſmum, magis quam quãtum ad in-

teriorem fidem, cuius defectus non dicitur fidei, ſed cultus diſparitas, qui reſpicit exte rius ſeruitium. Propterea ſi fidelis cum hæretica rite baptizata contrahat, uerum eſt ma trimonium, etſi peccatum committat, ſi eam eſſe hæreticam non ignorauerit. Quemadmodum contrahens cum excommunicata, cum adſit ianua omnium ſacramentorum, baptiſmus: cuius defectu infirmum eſt coniugium cathecumeni etiam habentis rectam fidem: ſanctus Thomas diſt. ſuperius citata. Et quamuis Ambroſius, ut habetur in d.c.Caue.prohibuerit, ne quis cum his contrahat, non tamen eo canone decretum eſt, ut ſeparentur. Quemadmodum & in aliis pluribus caſibus eccleſia prohibet contrahi matrimonia, non tamen irritat contracta. Propterea recte dixit Ricardus de media uilla, inſignis theologus diſt.XXXIX. q.I.IIII.ſent.quòd non redditur fidelis perſona illegitima ad contrahendum cum infideli, propter infidelitatis peccatum, quia tunc eſſet perſona illegitima ad contrahendum cum fideli non baptizato, quod eſt falſum. ſed ratio eſt quia non ſuſcepit ſacramentum baptiſmi, qui eſt ianua omnium ſacramentorum.

Ex præmiſsis ſubſequitur, quòd cum inter hæreſi infectos ſiue unus tantum, ſiue

ambo ſint a recta fide deuii, coniugium non ſit lege humana inuentum, quale illud quod de præſenti uel ſponſalia nuncupantur, nec imperfectum ſit, quale infidelium, ſed habens fundamẽtum fidei & baptiſmatis, quod eſt ianua omnium ſacramentorum: propter cuius defectum, imperfectum eſt infidelium coniugium, & diſſolubile: quod indiſſolubile eſt hæreticorum matrimonium, ſiue poſt ſiue ante contractum in hæreſim lapſi ſint. ex conſequenti ſummum Pontificem non poſſe ulla diſpenſatione dirimere eorum coniugium, ut reſcripſit Inno. III. & habetur in c. Quanto. de diuor. his uerbis: Si alter fidelium coniugum uel labatur in hæreſim, uel tranſeat ad gentilitatis errorem, non credimus quòd in hoc caſu is qui relinquitur, uiuente altero poſsit ad ſecundas nuptias conuolare: licet in hoc caſu maior appareat contumelia creatoris. nam etſi matrimonium uerum inter infideles exiſtat, non tamen eſt ratum: inter fideles autem uerum & ratum exiſtit. Quòd ſi quis dubitauerit Inno. uſum fuiſſe uerbo, Non credimus, quod dubitantis eſt, non decernentis. reſpondemus, quòd etſi Inno. cum reſcripſit Ferrarien̄. Epiſcopo, non eo animo ſcripſit, ut legem conderet, & forte hæſitaret. quia tamen Greg. IX. qui col

legit canones prædeceſſorum pontificum; nonnullis receptis, aliis reiectis, qui infirmiori ratione innitebantur, & cum aliis pugnabant, decretalem Inno. inter eas redegit, quas pro legibus recipi decreuit; dubium Inno. ſuſtulit, quòd pro eccleſiæ declaratione indubie recipiendum eſt: prout etiam dubium uidetur ipſemet Inno. ſuſtuliſſe, cum reſpondens quorundam hæſitationi, ſubiecit: Nec obſtat, quòd a quibuſdam forſan obiicitur, quòd fidelis relictus non debeat iure ſuo ſine culpa priuari, cum in multis caſibus hoc contingat, ut ſi alter coniugum incidatur. Per hanc enim reſponſionem quorundam malitiæ obuiatur, qui in odium coniugum, uel quando ſibi inuicem diſplicerent, ſi eas poſſent in tali caſu dimittere, ſimularent hæreſim, ut ab ipſa nubentibus coniugibus reſilirent.

Quod tamen Inno. ſub aliqua dixit hæſitatione, Alex. III. affirmatiue decreuerat, & habetur in c. II. de diuor. his uerbis: Nos itaque tibi reſpondemus, quòd mulier pro furto aut alio crimine uiri ſui, niſi fidei ſuæ religionem corrumpere uelit, ab eo ſeparari non debet: uerum ſi coniugem ſuam ad infidelitatis maleficium traxerit, a uiro poterit ſeparari: ita quòd ei alii nubere non licebit: quia licet ſeparentur, ſemper tamen

coniuges erunt. in uiris quoque præſentis ſententiæ forma ſeruetur.

Quòd etſi non poſsit ſummus Pontifex coniugia hæreticorum dirimere, poſſet tamen decernere eos de cętero inhabiles fore ad matrimonium contrahendum, quemadmodum poſſet eos, qui coniuncti forent quinto conſanguinitatis uel affinitatis gradu, inhabiles reddere ad matrimonium, ſicut et eos habiles reddidit eccleſia, cum prius eſſent inhabiles uſq; ad ſeptimum gradum. c. Non debet. de conſang. & affi. non tamen poſſet dirimere coniugia eorum, qui ante legem nupſiſſent. an autem expediret id decernere, altioris eſt diſceptationis, & ex his, quæ in ſacro concilio forent in deliberationem deducenda.

Quòd ſiquis dubitauerit: poteſt ſummus Pontifex dirimere matrimonium ſpirituale religioſi, faciendo de monacho non monachum, & eum habilem ad coniugium, ut notant doct. in c. Cum ad monaſterium. de ſtatu reg. & aliàs nos plenè diſſeruimus. Cur ergo non poterit dirimere coniugia hæreticorum, fauore fidei, ne ſanus inficiatur ab ægroto? Reſpondetur, diuerſam eſſe utriuſque rationem. Quoniam in matrimonio quis non ſolum obligatur Deo, ſed etiam homini, quia non habent coniuges ſui corporis

poteſtatem. In uoto autem quis obligatur ſolum Deo, quā obligationem eius uicarius, cuius idem eſt tribunal cum Chriſto, remittere poteſt. c. 11. c. Quanto. de tranſl. præla. Hinc eſt, quòd etiam transfert Epiſcopum, alligatum ſpiritualiter ſuæ eccleſiæ, de una eccleſia ad aliam, & ſine translatione abſoluit a uinculo, quo tenebatur, eccleſiæ illi prouidendo de alio paſtore, illo in eccleſia Dei ſine ullo uinculo particularis eccleſiæ Epiſcopum dimittēdo c. Inter corporalia. de tranſla. epiſco. Quòd ſi dixeris: Etiam religioſus obligatur Deo & homini, in profeſsione ſua promittendo obedientiam ſuperiori ſuo, tradens ſe ei quodammodo in ſeruitutem. Reſpondetur, quòd religioſus ſe tradit in ſeruitutem, non huius uel illius hominis, ſed ſuperioris ſui recipientis uice Dei eam obligationem. hinc eſt, quòd Abbate, ſeu ſuperiore defuncto, aut dignitate amoto, non ſoluitur eius uinculum, ſed durat quouſque uiuit, aut is, qui uices Dei in terris gerit, eum abſoluerit: quod poteſt, cum in ea obligatione cenſeatur excepta ſuperioris auctoritas. c. Veniens. qui cleri. uel uouen. quemadmodum in iuramento: ut not. doct. in c. Conſtitutus. de reſcri. Quibus caſibus quod ſummus Pontifex agit, ipſe Deus non homo facere cenſetur d. c. Inter corporalia. &

c. Quanto. de translat. prælat. not. Io. and. & alii doct. in c. Rurſus. qui cleri. uel uouen. Maritus autem, uel uxor huic uel illi homini particulari alligatur: quam obligationem nec Deus ſoluit altero uiuente, nec eius uicarius ſoluere poteſt, nec debet, ſi poſſet.

Quòd ſi poſtremo obiiciatur: Per matrimonium per uerba de præſenti contractum quis obligatur huic uel illi particulari homini, non gerenti uices Dei recipienti obligationem: & tamen ea obligatio tollitur per ſummum Pontificem, cum dirimit matrimonia per uerba de præſenti contracta. Reſpondetur ex his quæ ſupra deducta ſunt, uirum quidem aut mulierem obligari uerbis de præſenti, non tamec fieri traditionem, qua efficiuntur una caro, & qui uere dicuntur a Deo coniuncti. Sicut in ſimili, cum quis uendit rem ſuam uni, & deinde ante traditionem alteri, non adeo firmiter primo obligatur, quin ualeat ſecunda uenditio l. Quotiens. C. de rei uendica. l. Sicut autem. §. Si duobus. ff. de publicia. cuius ratio eſt, quia uenditor manſit dominus etiam poſt uenditionem, ideo erit dominus is, cui prius tradita eſt. l. penult. C. de rei uendica. Quòd ſi adhuc uir acuti ingenii dubitaret: Secundum hoc igitur matrimonium carnis commixtione conſummatum ſolueret ma-

trimonium per uerba de præſenti, cum in ſecundo fiat traditio, & effecti una caro non habeant coniuges ſui corporis poteſtatem, ſed alter alterius: quod non admittunt canones. c. Si inter uirum. de ſponſa. Reſpondetur, quòd ſimilitudines non ſemper pari paſſu ambulant: nec (ut dici ſolet) idem eſt, quod & ſimile. Et ratio diuerſitatis eſt, quoniam inter corporalia & ſpiritualia hoc intereſt, quòd corporalia facilius deſtruuntur, quàm conſtruantur, ut reſcripſit Inno. III. decano & capitulo Andegauen̄. Proptérea quamuis ſecundus emptor, cui facta eſt rei traditio, præferatur primo emptori, ex eo quòd temporalia facilius deſtruantur, quàm conſtruantur: non tamen matrimonium carnali commixtione conſummatum, cum ſpritualia difficilius deſtruantur, quàm conſtruantur.

Sed adhuc non quieſcit animus, & dubitari poteſt, Si ſpiritualia facilius conſtruantur, quàm deſtruantur, & ideo fortius ſit ſpirituale uinculum, quàm carnale, ut dixit Inno. in d. c. Inter corporalia; cur ſummus Pontifex ſæpius dirimit coniugium ſpirituale, quod eſt inter Epiſcopum & eccleſiam, in tranſlatione, renunciatione, aut depoſitione, illum a uinculo, quo eccleſiæ tenebatur, abſoluendo; non autem poteſt diſſol

uere coniugium carnale, & abſoluere coniuges a mutua obligatione? Huic dubitationi occurrit Inno. cum ſubiicit: Cum ergo fortius ſit ſpirituale uinculum, quàm carnale: dubitari non debet, quin omnipotens Deus ſpirituale coniugium, quod eſt inter Epiſcopum & eccleſiam, ſuo tantum iudicio reſeruauerit, præcipiens ut quod Deus coniunxit, homo non ſeparet. non enim humana, ſed potius diuina poteſtate coniugium ſpirituale diſſoluitur, cum per translationem, depoſitionem, aut ceſsionem, auctoritate Rom. Pontificis, quem conſtat eſſe uicariũ Ieſu Chriſti, Epiſcopus ab eccleſia remouetur. Sed hæc reſponſio dubium auget, non tollit. quoniam ſi Deus ſuo iudicio reſeruauit diſſolutionem tam carnalis, quàm ſpiritualis coniugii, & Rom: Pontifex, quia uices Dei gerit in terris, poteſt diſſoluere matrimoniũ ſpirituale inter Epiſcopum & eccleſiam, quod fortius eſt uinculum, poterit etiam diſſoluere matrimonium carnale, quod debilius eſt. Et licet ſi bene aduertatur hæc reſponſio ſatisfaciat, quòd ſolus Rom. Pontifex poteſt diſſoluere matrimonium ſpirituale inter Epiſcopum & eccleſiam, tamen relinquit in dubio, quæ ſit ratio, quòd non poſsit diſſoluere carnale, Quod ad illud propoſitum translationis

Epiſcopi, de quo erat ſermo, non attinebat. Ex dictis doct in d. c. Inter corporalia. colligi poteſt, quòd licet uinculum ſpirituale, quoad plura quæ ab eis enumerantur, fortius dici poſsit, & dignius, quàm carnale, non tamen quòd difficilius diſſoluatur, cum carnale præceptum domini habeat, Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet: non autem ſpirituale. Quòd etſi dicatur ab Inno. diuina poteſtate diſſolui coniugium ſpirituale, cum a Rom. Pontifice per tranſlationem, depoſitionem, aut ceſsionem diſſoluitur, quā Deus ſibi reſeruauerat: non tamen dixit, nec uſquā habetur de ſpirituali Coniugio dictum a domino; Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet. nec ex hoc, quòd diuina auctoritate ſeparetur coniugium ſpirituale, cum ſeparatur a Rom. Pontifice, ſubſequitur diuina auctoritate mandatum non ſeparari: quod tamen præceptum habetur de carnali coniugio. Vel dicatur, quòd ſpirituale uinculum difficilius ſoluitur, quoniam non ab eodem ſoluitur, a quo datur, in pluribus caſibus, de quibus ponit exempla Inno. in d. c. Inter corporalia. Quoniam iuxta canonicas ſanctiones Epiſcopus ſolus honorem dare poteſt, ſolus auferre non poteſt. Epiſcopi quoque a Metropolitanis ſuis munus conſecrationis,

adiunctis ſibi aliis tribus Epiſcopis, accipiunt: qui tamen non poſſunt niſi per Rom. Pontificem condemnari.

Dici etiam poteſt, & forte uerius, quòd quia Rom. Pontifex, licet poſsit abſoluere Epiſcopum ab eccleſia, cui alligatur, quoniam, quòd quis ſit Epiſcopus huius uel illius eccleſiæ, eſt ab homine & a iure poſitiuo introductum, cum ab initio naſcentis eccleſiæ uſque ad tempora Dionyſii, qui erat Pontifex anno CCLXX. non erat diſtinctio Epiſcopatuū & dioceſum, quibus ſpecialiter alligarentur Epiſcopi: ſed habita ratione ordinis Epiſcopalis, uel alterius ordinis ſacri, indiſſolubile eſt uinculum, propter caracterem in anima impreſſum, uſque adeo quòd ex plurimorum ſententia maneat poſt interitum carnis, cum tamen ſoluatur morte matrimonium carnale. Propterea nil mirum, ſi Epiſcopus aut presbyter depoſitus, & etiam actu degradatus, ſacramenta uere conficit, adeo quòd uerum eſt Euchariſtiæ ſacramentum, quod conficit uerè in ſacris conſtitutus, qui ab eo ſuſcepit ſacros ordines: proinde non minus diſſolui poteſt ſpirituale coniugium a Rom. Pontifice, quàm carnale.

Si quis autem ulterius perquirat: Si ingreſſu religionis ſoluitur matrimonium uer

bis de præſenti conceptum, modo conſummatum non ſit. c. Verum c. Ex publico. de conuer.coniug.cur non idem ſuſceptione ſacri ordinis? cum tamen in c. 1. de uoto. lib. VI.decernatur pari ratione ſuſceptionem ordinis ſacri, & ingreſſum religionis, fore uota ſolennia, impedientia contrahi matrimonium, & dirimentia contractum? Reſpondetur de hoc dubitaſſe glo.in d.c.1. de uoto. & dubium ſuſtuliſſe Ioannem XXII. in extrauag.cuius initium eſt, Antiqua: qui declarat ordines ſacros minime ſoluere huiuſmodi matrimonium: quoniam ſi ſolueret, non eſſet æqualitas inter uirum & uxorem. Duplici enim remedio poſſet uir diſſoluere coniugium, ingreſſu ſcilicet religionis, & ſuſceptione ſacri ordinis: mulier uero, quæ propter ſexus fragilitatem incapax eſt ſacri ordinis, unico, ingreſſu ſcilicet religionis.

At quoniam relatum eſt, eſſe nonnullos non paruæ auctoritatis & doctrinæ, ſacræ theologiæ profeſſores, in hac eſſe ſententia, poſſe Rom.Pontificem diſſoluere coniugia hæreticorum, ſi uno ad fidem catholicam conuerſo alter in hæreſi pertinax & obſtinatus fuerit, duabus potiſsimum innixos rationibus. Primum, quoniam, ex ſententia D. Thomæ,ad ſuſcipiendum ſacramentum baptiſmi oportet eum, qui baptizatur, habe-

re rectam fidem circa baptiſmum, licet forte ea careat in aliis fidei articulis: hæreticos autem noſtri temporis, a quibus poſtulatur a Pontifice diuortii diſpenſatio, non habere rectam fidem circa ſacramentum matrimonii, cum non credant fuiſſe ſacramentum a Chriſto, ſed ab eccleſia inſtitutum: propterea deficiente fide, quæ baſis eſt & fundamentum ſacramentorum, deficere & ſacramentum: & ea de cauſa fore diſſolubile, quemadmodum & infidelium uno ad fidem conuerſo, altero nolente cohabitare ſine contumelia creatoris. Deinde hoc idem aſtruentes ex eo, quòd Roma. Pontifex diſpenſat cum religioſo, ut poſsit ex aliqua urgenti cauſa uxorem ducere, prout diſpenſatum fuit cum Rege Aragonum, & Conſtantia regis Rogerii filia: poſſe itidē diſſoluere coniugia hęreticorum, fidei fauore. Profectò hi, quicunque ſint, egregie falluntur: & pugnat eorum ſententia cum declaratione eccleſiæ, Alexandri.ſ. III. de qua in c.II. & Inno. III. de qua in c. Gaudemus. de diuor. de quibus ſupra plenius diſſeruimus. Eorum etiam rationes infirmæ ſunt, nec carent fallacia. Quoniam longe diuerſum eſt dicere. Oportet eum, qui baptizatur, habere rectam fidem circa ſacramentum baptiſmi: & dicere, Oportet eum, qui contrahit matri-

monium, habere rectam fidem, quòd matrimonium ſit ſacramentum a Chriſto inſtitutum. Quoniam ad indiſſolubilitatem con iugii requiritur fides, quæ profitetur in baptiſmo, propter quam dicitur ianua ſacramentorum; non fides, qua quis credat coniugium eſſe ſacramentum a Chriſto inſtitutum. Propterea qui in ea fuerunt ſententia, laborant in æquiuoco: & eorum argumentum (ut dicunt dialectici) eſt in quatuor terminis, ſumentes unum pro alio. Secunda autem eorum ratio ſublata eſt ex his, quæ ſupra diſſeruimus. Propterea concludimus non minus ratum fore matrimonium hæreticorum, & indiſſolubile, quoad uinculum, quàm cuiuſuis catholici: ex conſequenti minime diſpenſandum cum eo, qui ab hæreſi reuerſus, coniuge in hæreſi perſiſtente, cupit ad alia uota tranſire.

FINIS

De Potestate Pontificis Tractatus
in triginta capita distinctus
fol. 1. ad 116.
De officio Principis christiani in
Ecclesia fol. 17.
Licere Sacerdotibus temporalia
bona possidere f. 134.
De residentia Episcoporum f. 147.
De beneficiorum pluralitate f. 157.
An Papa labem Simonię incur-
rere possit f. 162.
De Annatarum institutione et
earum defensione f. 170.
De reseruationibus Beneficior.
a Romano Pontifice f. 175.
De Pensionibus f. 179.
De omnium fructuum reseruatione
f. 180.

De reseruatione regressuum f. 181
De Commendis Beneficiorum f. 183.
De Vnionibus ecclesiarum f. 186
De Coadiutore Episcoporum f. 190.
De reseruatione casuum absolutionis à Rom.° Pont. et Epis f. 195
De exemptionibus f. 196.
De sententia excommunicationis f. 198
De Interdicto eccles.cu f. 201.
De obseruatione dierum festorum fol. 202
An electus et consecratus à schismaticis sit uerè episcopus f. 204.
An Romanus Pontifex posit dirimere matrimonium contractum ab Hereticis f. 213

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE